Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

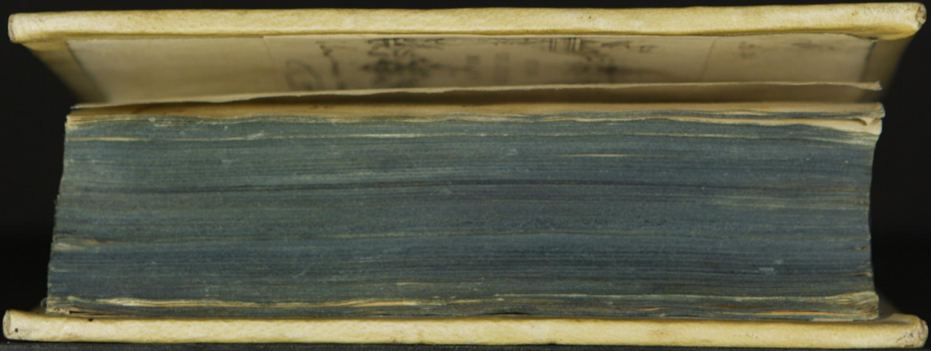

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

P. 3047.
Ald. 3/5.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE
ALDINI
III
5
18
RACCOLTA NENCINI

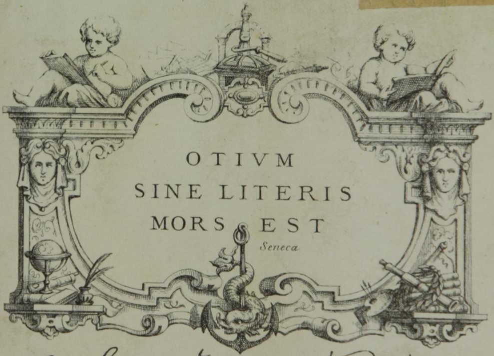

Ex Libris Ioannis Nencini
1874

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLAE FAMILIARES.

Pauli Manutii adnotationes breuiſſimæ, in margine adſcriptæ, quæ commentarii loco eſſe poſsint, & ad eloquentiam, artemq́. ſcribendi multum afferant.

Eiuſdem Manutii ſcholia.

AL DVS

VENETIIS, M. D. LX.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

AD MATTHAEVM SENAREGAM, AMBROSII FILIVM, IN CICERONIS EPISTOLAS FAMILIARES PAVLI MANVTII PRAEFATIO.

TVO'NE, *Matthæe Senarega, an meo dicam felici contigiſſe fato, quòd, relicto Louanienſi celeberrimo gymnaſio, quò, tanquam ad mercatum bonarum artium, uirtutis, et eloquentiæ comparandæ cauſſa conceſſeras, Venetias te hoc potiſſimum nomine contuleris, quòd noſtri, ut ipſe dicere ſolitus es, uidendi, & cognoſcendi mira quædam te cupiditas incenderat? tu quidem, ſi tuum ſenſum explorem, uis me hoc tribuere fortunæ tuæ. nam quòd ita euenerit, non modo ut ad amicitiam, & conſuetudinem, uerum etiam ad conuictum, & contubernium noſtrum tibi aditus patuerit; in eo, quaſi tibi quiddam expetendum contigerit, plurimum ipſe tibi ſolitus es gratulari. de quo, non eſt meum ſtatuere, uere ne ſentias, an ſecus. at illud meum eſt, paucis oſtendere, cur tu contra mihi cariſſimus, iucundiſſimusq. ſis, &, quòd nunc in meis ædibus mecum habites, mecumq. uiuas, in eo ego quoque meæ felicitatis aliquid agnoſcam. nam ſi tu ita de me ſentis honorifice, quòd iudicio mouearis: æquum eſt mihi à te concedi, ut*

ego de te non minus uere, quàm tu de me, iudicare possim. sin istam tibi de me opinionem peperit humanitas: me quoque non solum natura, sed ipsa iam ratio docuit, præclarum esse humanitate excellere. itaque do me libenter in eam partem, ut homines officijs colam, laudibus exornem, re, si opus est, pro mea tenuitate sustentem. Sed mehercule ego de te, mi Matthæe, à uero animi mei sensu iudico: nihil me gratia, nihil afficit ambitio. Primum, cum aliquoties mei salutandi caussa domum meam uenisses, pellexisti me in amorem tui comitate morum, & lenitate sermonis: deinde, quod iam non tibi modo, uerum & alijs petentibus negaueram, atque excluseram, ut ego te domo reciperem, eloquentiæq. studijs erudirem, multis precibus usus peruicisti. Nec mihi tamen, quòd tibi, meorum sermonum cupiditate flagranti, meamq. domesticam consuetudinem petenti, satisfecerim, adhuc uenit in mentem pænitere. quin, quo plus ad nostrum conuictum accedit temporis, eo maiorem è tuis moribus, tuisq. studijs haurio suauitatem. non enim tam hoc in te laudo, quod certe in adolescente summa laude dignum est, quòd à studio doctrinæ non te suis illecebris uoluptas, non commodum, non ipsa ualetudinis ratio deducit; quàm illud & admiror, & prædicare satis pro dignitate non possum, quòd in tuis cogitationibus hæc tibi prima est, & antiquissima, ut Deum optimum maximum, à quo uno,

quæ

quæ uere bona ſunt, emanant omnia, humanis rebus, quæ fluxæ nimis infirmæq. ſunt, omnibus anteponas. Perge adoleſcens optime in hoc præclaro diuinoq. ſenſu. hæc eſt omnium rerum una nobilisſima, una, mihi crede, quæ omnium philoſophorum ſcientias, una, quæ omnium regum opes facile uincat. Quare tu quidem oblecta te, quod facis, eloquentiæ ſtudio; in qua, quo modo principia ſe dant, futurum auguror ut breui ſuperiorem neminem, aliquando ne parem quidem habeas. ſed illud ſtet in primis, neque unquam excidat, omnium uirtutum pietatem in Deum eſſe fundamentum. ac uide, quot inde tibi bona fluant. Primum tuæ ſaluti conſulueris egregie. animi ſalutem appello, non corporis. decet enim nos æternam potius illam uitam, omni felicitate circumfluentem, quàm hanc, quæ temporum ſpatijs definitur, miſerijs nunquam uacantem, cogitare. deinde patrem tuum, qui, ut audio de multis, atque etiam de te ipſo, humanam prudentiam præ diuina religione nihil eſſe putat, incredibili uoluptate, lætitiaq. perfundes. cui quantum debeas, non ex eo ſolum intellige, quòd pater eſt; ſed quòd is pater, qui te filium uult eſſe inter tuos ciues omni re florentem, atque honoratum; qui te conſilijs à puero ſapientiſſimis erudiuit; qui te ſuo exemplo, ſuis optimis inſtitutis, ac factis ad laudem quotidie uocat. Tali patri, tam probo, tam tui amanti, tam libenter ſuas omnes curas

in te conſumenti, curare debes, ut id, quod reli-
quum eſt uitæ, per te ſit iucundiſsimum. quod i-
ta conſequeris, ſi ſtatueris, quibus artibus ideo
nunc operam das, ut aliquando ceteris hominibus
elegantia ſermonis, & ſcientia rerum antecellas,
earum artium infirmam eſſe gloriam, niſi perpe-
tuo erga ſummum Deum amore, ſtudioq́. fulcia-
tur. Mihi quidem, cui tu cariſsimus eſſe aut uis,
aut certe ita uideris uelle, ut mihi perſuadeas, ma
gis ulla re placere non poteris, quàm ſi te in eo,
quod inſtituiſti, uitæ innocenter & cum uirtute
degendæ ſtudio conſtantem, tibiq́. ſimillimum ui-
dero. Et, ut iam nunc intelligas, quos in ani-
mis hominum amoris igniculos uera uirtus accen-
dat; ſcis quintum abhinc menſem mihi tecum ni-
hil fuiſſe, te mihi nunquam uiſum, ignotam mi-
hi tuam faciem, obſcurum nomen. nunc, apud
me quo loco ſis, intelligere te puto. pauciſsimis
diebus ex conuictu conſuetudo, ex conſuetudine a-
mor, ex amore familiaritas exorta. itaque tecum
& ſæpiſſime ſum, quod ſub iíſdem tectis neceſſe
eſt; & admodum iucunde, quod ea, quæ in tuis
moribus elucet, probitate conſequeris. Et quo-
niam is ego ſum, qui, quò me uoluntas ducat à
ratione profecta, eò perlibenter ſequar; geſſi mo
rem animo meo, tacite hortanti, ut hanc meam
ad te amandum propenſionem non modo tibi,
ſed, quatenus ego poſſem, reliquis etiam homi-
nibus illuſtri aliquo officio ac munere declararem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

cumq́. tulisset casus, ut hoc tempore Ciceronis epi stolæ ad familiares, eæ, quas tu iam legendo & peruolutando triuisti, denuo typis, ut nunc loquimur, essent imprimendæ: peroportuna ad id, quod uolebam, uisa res est. nam, hunc librum si cum tui nominis inscriptione publicarem, putaui me facere quiddam, quod utrique nostrum æque conueniret; tibi, quia ex his primum Ciceronis epistolis ad latinæ orationis elegantiam informamur, ex his primus eloquentiæ quasi succus, qui qualis initio fuerit, permagni interest, ebibitur; mihi, quia, cum hic liber omnium fere uersetur inter manus, circumferet, id quod ego cupio, tuum nomé, & meum de te iudicium meamq́. spem quamplurimis ostendet: quorum alterum est eiusmodi, ut ego tibi núc ex æqualibus tuis neminem in ullo genere laudis anteponam: altera, cum ætate processeris, ea mihi de te pollicetur, quæ si euenerint, (omnium autem rerum euẽtus in Deo positus est) uir eris inter uiros maximus, & habebit à te familia tua memoriam nominis sempiternam, patria uero exemplum in ciuitate uirtutis excolendæ præclarissimum.

M. D. LIIII, mense Maio.

EIDEM.

SAEPE rogatus à te, quid sentirem de ijs adnotatiunculis, ut appellant, quas hominum eruditorum falso, ut opinor, nomine in harum epistolarum margine adscriptas uidemus; respondi demum id, quod res erat, leues omnino, minimeq; dignas, quæ legerentur, mihi uideri. tum tu, cur igitur ipse, his, quæ tibi non probantur, deletis, eas, quæ plus habeant ponderis, quarumq. nos utilitas ad legendum alliciat, aliquando non reponis? debes tu quidem hoc non iam nostra caussa solum, sed filioli quoque tui Aldi; qui, qua ætate nunc est, iam harum epistolarum libros te auctore in manibus cœperit habere: si modo stas in eo, quod te sæpe confirmantem audiuimus, hoc primum Ciceronis libro puerilem ætatem ad eloquentiam esse informandam. Victus sum, Matthæe, tuo studio, iniecta præsertim de filio mentione; quem ijsdem, quibus nos, itineribus ire uolumus. itaque, dum huic rei inseruirem, dies aliquot maiorum rerum occupationibus surripui: notaui cum alia paucis uerbis in margine, quæ fusius fortasse tractata in uulgatis commentarijs reperientur; in quo placuit studiosorum commodo breuitate consulere; tum, ut arbitror, non nulla, quæ partim aliqua in legendo utilitas, partim nouitas ip-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

sa commendabit. quod si ita erit; optimarum litterarum studiosis gratulabor; tibi, qui me, diu recusantem, ad hoc, quidquid operis fuit, impulisti, quasi de litteris, ac dicam etiam de me ipso, bene merito, gratias habebo. publicum enim beneficium semper cum meo beneficio coniunctum esse duxi. Venetijs, M. D. LIIII. mense Iunio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ARGVMENTVM ad cognoſcendam hiſtoriam primi libri.

REX *Aegypti Ptolemæus, cognomento Auletes, pater Cleopatræ, et Ptolemæi, qui Magnum Pompeium occidit, nonus à Ptolemæo Lago, qui poſt interitum Alexandri Magni primus eius nominis in Aegypto regnauit; regno pulſus à ſuis ciuibus propter ſcelera, Romam uenit: ſuppliciter orat, ut reſtituatur. reſtituere Lentulus, & Pompeius cupiunt: quanquam Pompeius diſſimulet. neuter tamen reſtituit. Gabinius Syriæ pro conſule, accepta à rege pecunia, & ſine S. C. & iniuſſu populi reſtituit: ex quo mox repetundarum eſſe damnatum, eiusq́. bona publicata, ſcribit Dio. Rabirius autem Poſtumus pecuniam non modo ſuam, ſed & amicorum, regi credidit ad corrumpẽdos ſenatores: qui & ipſe, damnato Gabinio, in iudicium uocatus eſt, & à Cicerone defenſus: quæ extat oratio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

CICERONIS EPISTOLARVM AD LENTVLVM LIBER I.

ARGVMENTVM EPISTOLAE.

P. Cornelio Lentulo Spintheri, gentis patriciæ, Ciliciam proconsulari imperio administranti, scribit Cicero de officio suo erga ipsum, in curanda regis Ptolemæi reductione: deinde, quia rem non perficiat, excusationem affert. est autem excusatio multiplex; & quia rex ipse à Pompeio restitui cupiat; & quia Pompeius idem cupere uideatur; & quia consulares totam rem odio habeant; postremo, quia ipse, cum Lentulo debeat, auctoritatis in caussa regia non satis habeat.

M. Cicero S. D. P. Lentulo pro cos.

E GO OMNI OFFICIO, *ac potius pietáte erga te, ceteris satisfacio omnibus; mihi ipse nunquam satisfacio. tanta enim magnitudo est tuorum erga me meritorum; ut, quoniam tu, nisi perfecta re, de me non conquiesti, ego, quia non idem in tua caussa efficio, uitam mihi esse acerbam putem. in caussa hæc sunt. Ammónius, regis legatus, aperte pecunia nos oppugnat. res agitur per eosdem créditores, per quos, cum tu aderas, agebatur. regis caussa, si qui sunt, qui uelint, qui pauci sunt; omnes rem ad Pompeium deferri uolunt. senatus religionis calumniam, non religione, sed maleuolentia, & illius regiæ largitionis inuidia, comprobat. Pompeium & hortari, & orare, & iam liberius accusare, & monere, ut magnam infamiam fugiát, non desistimus. sed plane nec precibus*

pietas erga optime meritos, non solum erga Deum, & parentes. epistola 9. huius libri, in principio.

excusatio rei non perfectæ.

à quibus pecuniam & Ptolemæus, & Rabirius sumpserat, ut Ptolemæo daret.

ne corruptus à rege uideatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

cibus nostris, nec admonitionibus reliquit locum. nam cum in sermone quotidiano, tum in senatu palam sic egit caussam tuam, ut neque eloquẽntia maiore quisquam, neque grauitate, nec studio, nec contentione agere potuerit, cum summa testificatione tuorum in se officiorum, et amoris erga te sui. Marcellinum tibi esse iratum scis. is, hac regia caussa excepta, ceteris in rebus se acerrimum tui defensorem fore ostendit. quod dat, accipimus: quod instituit referre de religione, et sæpe iam retulit, ab eo deduci non potest. Res ante idus acta sic est: nam hæc idibus mane scripsi. Hortensij, & mea, & Luculli sententia cedit religioni de exercitu: (teneri enim res aliter non potest) sed ex illo S.C. quod, te referente, factum est, tibi decernit, ut regem reducas: quod commodo reip. facere possis: ut exercitum religio tollat, te auctorem senatus retineat. Crassus tres legatos decernit, nec excludit Pompeium; censet enim etiam ex ijs, qui cum imperio sunt: Bibulus tres legatos ex ijs, qui priuati sunt. huic assentiuntur reliqui consulares, præter Seruilium, qui omnino reduci negat oportere; & Volcatium, qui, Lupo referente, Pompeium decernit; & Afranium, qui assentitur Volcatio: quæ res auget suspicionem Pompeij uoluntatis: nam aduertebatur, Pompeij familiares assentire Volcatio. Laboratur uehementer: inclinata res est. Libonis, & Hypsæi non obscura concursatio, & contentio,

omniumq́.

tria coniungit: quia nec eloquẽtia sine grauitate multum posset, nec sine studio grauitas

parendum esse religioni, quæ uetabat regem cum exercitu reduci.

antiqua locutio, alibi usurpata. uide scholia in extremo libro.

uide Festum.

Isauricum, consularem, & triũphalem.

opinor, tribuni pl. hoc enim de Hypsæo tradit Dio lib. 39.

omniumq. Pompeij familiarium ſtudium, in eá opinionem rem adduxerunt, ut Pompeius cupere uideatur. cui qui nolunt, ijdem tibi, quòd eum or naſti, nõn ſunt amici. Nos in cauſſa auctoritatem eo minorem habemus, quòd tibi debemus. gratiam autem noſtram extinguit hominum ſuſpicio, quòd Pompeio ſe gratificari putant. Vt in rebus multo ante, quàm profectus es, ab ipſo rege, & ab intimis, ac domeſticis Pompeij clam exulceratis, deinde palam à conſularibus exagitatis, & in ſummam inuidiám adductis, ita uerſamur. noſtram fidem omnes, amorem tui abſentis præſentes tui cognoſcent. ſi éſſet in ijs fides, in quibus ſumma eſſe debebat; non laboraremus.

paulatim Lentulo regis reſtituendi ſpẽ præcidit.

rei difficultatẽ oſtendit.

propter apertã regis largitionem. 6.

ita ſe excuſat, ut culpam in alios reiiciat.

ARGVMENTVM. Scribit, quid actum ſit in ſenatu de cauſſa regia. oſtendit, de Pompeio ſe bene ſperare, ab eius familiaribus timere. tribunos pl. Pompeii ſtudioſos ſignificat: ideo ſe æquiora ſperare à ſenatu, quàm à populo.

Cicero s. d. Lentulo. 2

IDIBVS *Ian. in ſenatu nihil eſt confectum: propterea quòd dies magna ex parte conſumptus eſt altercatione Lentũli cos. & Caninij tribuni pl. eo die nos quoque multa uerba fecimus, maximeq. uiſi ſumus ſenatum commemoratione tuæ uoluntatis erga illum ordinem commouere. itaque poſtridie placuit, ut breuiter ſententias diceremus. uidebatur enim recõnciliata nobis uoluntas ſenatus eſſe: quod tum dicendo, tum ſingulis appellandis, rogandisq. perſpexeram. itaque, cum ſententia prima Bibũli pronuntiata eſſet, ut tres*

hic eſt Cn. Cornelius Lẽtulus Marcellinus.

alienata iam ob regiam largitionem.

iure trium conſularium ſentẽtiæ primũ pronuntiatæ ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

tres legati regem reducerent; secunda Hortensii, ut tu sine exercitu reduceres; tertia Volcatij, ut Pompeius reduceret: postulatum est, ut Bibuli sententia diuideretur. quatenus de religione dicebat: ei rei quia iam obsisti non poterat, Bibulo assensum est. de tribus legatis, frequentes ierunt in alia omnia. proxima erat Hortēsii sententia, cum Lupus trib. pl. quòd ipse de Pompeio retulisset, contendere cœpit, ante se oportere discessionem facere, quàm consules. eius orationi uehementer ab omnibus reclamatum est: erat enim & iniqua, & noua. consules neque concedebant, neque ualde repugnabant: diem consumi uolebant: id quod est factum: perspiciebant enim in Hortensii sententiam multis partibus plures ituros: quāquam aperte Volcatio assentirentur. multi rogabantur, atque id ipsum consulibus inuitis: nam ij Bibuli sententiam ualere cupierunt. Hac controuersia usque ad noctem ducta, senatus est dimissus; & ego eo die casu apud Pompeium cenaui: nactusq. tempus hoc magis idoneum, quàm unquam antea, quòd post tuum discessum is dies primus honestissimus nobis fuerat in senatu, ita sum cum illo locutus, ut mihi uiderer animum hominis ab omni alia cogitatione ad tuam dignitatem tuendam traducere. quem ego ipsum cum audio, prorsus eum libero omni suspicione cupiditatis: cum autem eius familiares omnium ordinum uideo, perspicio id, quod iam omnibus est apertum,

totam

Marginal notes:

quæ uetabat regem cum exercitu restitui.

uide scholia.

idest, multo plures. uide scholia, & ep. 9. li. 8.

iuerat Lētulus in Ciliciam pro consule.

excusat Pompeium de se bene meritum, & culpam confert in eius familiares.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

totam rem iſtam iampridem à certis hominibus, non inuito rege ipſo, conſiliarijsq. eius, eſſe corruptam. Hæc ſcripſi ad x̃vi. kal. Febr. ante lucem. eo die ſenatus erat futurus. nos in ſenatu, quemadmodum ſpero, dignitatem noſtram, ut poteſt in tanta hominum perfidia, & iniquitate, retinebimus. Quod ad põpularem rationem attinet, hoc uidemur eſſe conſecuti, ut ne quid agi cum populo aut ſaluis auſpicijs, aut ſaluis legibus, aut denique ſine ui poſsit. De his rebus pridie, quàm hæc ſcripſi, ſenatus auctoritas grauiſſima interceſſerat: cui cum Căto, & Căninius interceſſiſſent; tamen eſt perſcripta. eam ad te miſſam eſſe arbitror. De ceteris rebus, quidquid erit actum, ſcribam ad te: &, ut quam rectiſſime agantur, omni mea cŭra, opera, diligentia, gratia prouidebo. Vale.

cum Ianuarius haberet tãtum undetricenos dies.

timebat a tribunis pl.

hi erant tribuni pl. Lentulo infenſi.

ep. 13. libri 4. ep. 14. & 15. libri 6.

ARG. Commendat A. Trebonium, amicum ſuum, ſplendidum equitem Romanum. Huius autem generis epiſtolarum quattuor partes ſolent eſſe: ut amicum noſtrum oſtendamus eum, quem commendamus: ut bonum uirum, & dignum qui cõmendetur: ut æquitatem rei, de qua ſcribimus: denique ut beneficii memorem futurum, ſimulq. nos ipſos ſignificemus. quę in hac epiſtola nõ plane omnia ſunt expreſſa.

Cicero s. d. Lentulo. 3

AVLO Trebõnio, qui in tua prouincia magna negocia, & ampla, & expedita habet, multos annos utor ualde familiariter. is cum antea ſemper, & ſuo ſplẽndore, & noſtra, ceterorumq. amicorum commendatione, gratiſſimus in prouinciã fuit: tum hoc tempore, propter tuum in me amorem,

ex equeſtri ordine.

diuitias, & liberalitatem ſignificat. ep. 26. l. 12

tua, Cilicia, & Aſiæ parte.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

amorem, nostramq. necessitudinem, uehementer confidit, his meis litteris se apud te gratiosum fore. quæ ne spes eum fallat, uehementer te rogo: commendoq. tibi eius omnia negotia, libertos, procuratores, familiam, in primisq., quæ T. Ampius de eius re decreuerit, ea comprobes; omnibusq; rebus eum ita tractes, ut intelligat nostram commendationem non uulgarem fuisse. Vale.

seruos. ep. 29. lib. 12.
forte is est, ad quē scribit ep. 13. lib. 6. & ep. 28. lib. 10.

ARG. Laudat officium suum. tum subiungit de calumniis aduersariorum; per quos steterit, quo minus res conficeretur. à senatu ostendit se bene sperare, sed eum habitum iri non nisi post multos dies. uim timet. postremo loco, senatum, & populum bene sentire de Lentulo, significat.

Cicero s. d. Lentulo. 3

AD XVI. kal. Febr. cum in senatu pulcherrime staremus, quòd iam illam sententiam Bibuli de tribus legatis pridie eius diei fregeramus; unumq. certamen esset relictum, sententia Volcatij; res ab aduersarijs nostris extracta est uarijs calumnijs. caussam enim, frequenti senatu, in magna uarietate, magnaq. inuidia eorum, qui à te caussam regiam aliò transferebant, obtinebamus. eo die acerbum habuimus Curionem, Bibulum multo iustiorem, pene etiam amicum. Caninius, & Cato negarunt se legem ullam ante comitia esse laturos. senatus haberi ante kal. Febr. per legem Pupiam, id quod, scis non potest, neque mense Febr. toto, nisi perfectis, aut reiectis legationibus. hæc tamen opinio est populi R. à tuis inuidis, atque obtrectatoribus nomen inductum

ut Pompeius regem reduceret.
sententiarum.
consularem, & triumphalem.
quæ habebātur Sextili mense.

ctum fictæ religionis, non tam ut te impedirent, quàm ut ne quis propter exercitus cupiditatem Alexandriam uellet ire. dignitatis autem tuæ, nemo est, quin existimet habitam esse rationem ab senatu. nemo est enim, qui nesciat, quo minus discessio fieret, per aduersarios tuos esse factum. qui nunc populi R. nomine, re autem uera sceleratissimo latrocinio, si qua conabuntur agere: satis prouisum est, ut ne quid saluis auspicijs, aut legibus, aut iam sine ui agere possint.

cum dicerent, sibyllę uersibus regis restitutionem prohiberi. Dio l. 39.

à quibus extracta res est uariis calumniis: de quo in principio huius epistolæ.

Ego neque de meo studio, neque de non nullorum iniuria scribendum mihi esse arbitror. quid enim aut me ostentem, qui, si uitam pro tua dignitate profundam, nullam partem uidear tuorum meritorum assecutus; aut de aliorum iniurijs querar; quod sine summo dolore facere non possum? ego tibi à ui, hac præsertim imbecillitate magistratuum, præstare nihil possum: ui excepta, possum confirmare, te & senatus, & populi R. summo studio amplitudinem tuam retenturum. Vale.

artificiose suum officium extollit, & aliorum iniurias insectatur.

qui si fortes essent, uim prohibere possent.

ARG. Semper exorditur à commemoratione officii sui. subiungit de Catonis tribuni pl. lege promulgata, ut Lentulus de Cilicia reuocaretur. caussam regiam à Pompeio depositam significat, quo maiorem spem habere Lentulus debeat.

Cicero s. d. Lentulo. 5

TAMETSI *nihil mihi fuit optatius, quàm ut primum abs te ipso, deinde à ceteris omnibus quamgratissimus erga te esse cognoscerer: tamen afficior summo dolore, eiusmodi tempora post tuam profectionem consecuta esse, ut & meam, et*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ceterorum erga te fidem, & beneuolentiam absens experirere. Te autem uidere, & sentire eandem fidem hominum in tua dignitate, quam ego in mea salúte sum expertus, ex tuis litteris intellexi. Nos cum maxime consilio, studio, labore, gratia de caussa regia niteremur; súbito exorta est nefaria Catonis promulgatio, quæ nostra studia impediret, & animos à minore cura ad summum timorem traduceret. sed tamen in eiusmodi rerum perturbatione quanquam omnia sunt metuenda, nihil magis, quàm perfidiam, timemus, & Catoni quidem, quoquo modo se res habeat, profecto resistimus. De Alexandrina re, caussaq. regia tantum habeo polliceri, me tibi absenti, tuisq. præsentibus cumulate satisfacturum. sed uereor, ne aut ēripiatur nobis, aut deseratur: quorum utrum minus uelim, non facile possum existimare. sed, si res coget, est quiddam tertium, quod neque Selicio, nec mihi displicebat: ut neque iacere regem pateremur, nec, nobis repugnantibus, ad eúm deferri, ad quem prope iam delatum esse existimatur. à nobis agentur omnia diligenter: ut neque, si quid obtineri poterit, non contendamus; nec, si quid non obtinuerimus, repulsi esse uideamur. Túæ sapientiæ, magnitudinisq. animi est, omnem amplitudinem, et dignitatem tuam in uirtute, atque in rebus gestis tuis, atque in tua grauitate positam existimare; si quid ex ijs rebus, quas tibi fortúna elargita est,

non

Marginal notes:

ut in caussa regia, & in Catonis iniuria.

quia negauerat Cato se legem ullam ante comitia laturum. grauius enim est eripi nobis, quod habemus, quàm non dari, quod cupimus.

ut uel alius restituat, uel, tota re abiecta, restituat nemo.

Pompeiú significat.

consolatur Lentulum, re pene desperata.

animi enim bona eripi nó possunt.

non nullorum hominum perfidia detraxerit, id maiori illis fraudi, quàm tibi, futurum. A me nullum tempus prætermittitur de tuis rebus & agendi, et cogitandi: utorq. ad omnia Q. Selicio: neque enim prudentiorem quenquam ex tuis, neque fide maiore esse iudico, neque amantiorem tui. Hic quæ agantur, quæq. acta sint, ea te & litteris multorum, & nuntijs cognoscere arbitror: quæ autem posita sunt in coniectura, quæq. mihi uidentur fore, ea puto tibi à me scribi oportere. Postea quàm Pompeius apud populum ad VIII. id. Febr. cum pro Milone diceret, clamore, conuicioq. iactatus est, in senatuq. à Catone aspere, & acerbe, omnium magno silentio, est accusatus; uisus est mihi uehementer esse perturbatus. itaque Alexandrina caussa, quæ nobis adhuc integra est, (nihil enim tibi detraxit senatus, nisi id, quod per eandem religionem dari alteri non potest) uidetur ab illo plane esse deposita. nunc id speramus, idq. molimur; ut, cum rex intelligat sese, id quod cogitabat, ut à Pompeio reducatur, assequi non posse, &, nisi per te sit restitutus, desertum se, atque abiectum fore, proficiscatur ad te. quod sine ulla dubitatione, si Pompeius paulum modo ostenderit sibi placere, faciet. sed nosti hominis tarditatem, & taciturnitatem. nos tamen nihil, quod ad eam rem pertineat, prætermittimus. ceteris iniurijs, quæ propositæ sunt à Catone, facile, ut spero, resistemus.

nō dubium est, hoc esse principium alterius epistolæ, cū supra regē dicat ad Pompeium esse delatum, infra uero à Pompeio rem depositam.

de te uno cogitet.

non statim solebat Pompeius ostendere, quid uellet. ep. 4. libri 8.

inuento tribuno pl. qui legi promulgatæ intercedat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

mus. amicum ex consularibus neminem tibi esse uideo, præter Hortensium, & Lucullum. ceteri sunt partim obscurius iniqui, partim non dissimulanter irati. Tu fac animo forti, magnoq. sis; speresq. fore, ut, fracto impetu leuissimi hominis, tuam pristinam dignitatem, et gloriam consequare.

Catonis.

ARG. Tota uidetur esse consolatoria epistola. consolatur enim Lentulum ex comparatione temporum suorum; cũ in exilium pulsus, ad extremum & patriam, & dignitatem recuperauit. et breuis est epistola, quia Pollio ad Lentulum ibat, omnia narraturus.

Cicero s. d. Lentulo. 6

QVAE *gerantur, accipies ex Pollione, qui omnibus negotijs non interfuit solum, sed præfuit. Me in summo dolore, quem in tuis rebus capio, maxime scilicet consolatur spes, quòd ualde suspicor fore, ut infringatur hominum improbitas & consilijs tuorum amicorum, & ipsa die, qua debilitantur cogitationes & inimicorum, et proditorum. Facile secundo loco me consolatur recordatio meorum temporum: quorum imaginem uideo in rebus tuis. nam, etsi minore in re uiolatur tua dignitas, quàm meã salus afflicta sit: tamen est tanta similitudo, ut sperem te mihi ignoscere, si ea non timuerim, quæ ne tu quidem unquam timenda duxisti. sed præsta te eum, qui mihi à teneris, ut Græci dicunt, unguiculis es cognitus. illũstrabit, mihi crede, tuam amplitudinem hominum iniuria. à me omnia summa in te studia, officiaq. expecta. non fallam opinionem tuam. Vale.*

Asiniæ gentis, ep. 30. lib. 10.

quia nõ præsto quod tu in meis præstitisti.

quorum infidelitate laboramus. ep. 2. huius libri.

cum eiectus patria est, bonis publicatis.

maior enim apparet uirtus in rebus aduersis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ARG. Lentuli litteris respondet: de Alexandrina re scribit, quid Pompeio, ipsiq. uideatur: ut tamen totum illud consilium Lentuli sapientiæ permittat. adiungit de Milone, & Clodio, de statu reip. de filiæ nuptiis.

Cicero s. d. Lentulo pro cos. 7

LEGI *tuas litteras; quibus ad me scribis, gratum tibi esse, quòd crebro certior per me fias de omnibus rebus, & meam erga te beneuolentiam facile perspicias. quorum alterum mihi, ut te plurimum diligam, facere necesse est; si uolo is esse, quem tu me esse uoluisti: alterum facio libenter; ut, quoniam interuallo locorum, & temporum disiuncti sumus, per litteras tecum quamsæpissime colloquar. quod si rarius fiet, quàm tu expectabis: id erit caussæ, quòd non eius generis meæ litteræ sunt, ut eas audeam temere committere. quoties mihi certorum hominum potestas erit, quibus recte dem; non prætermittam. Quod scire uis, qua quisque in te fide sit, & uoluntate: difficile dictu est de singulis. unum illud audeo, quod antea tibi sæpe significaui, nunc quoque, re perspecta, & cognita, scribere: uehementer quosdam homines, & eos maxime, qui te & maxime debuerunt, & plurimum iuuare potuerunt, inuidisse dignitati tuæ: simillimamq. in re dissimili, tui temporis nunc, & nostri quondam, fuisse rationem: ut, quos tu reip. caussa læseras, palam te oppugnarent; quorum auctoritatem, dignitatem, uoluntatemq. defenderas, non tam memores essent uirtutis tuæ, quàm laudis ini-*

gratus, pro tuo in me merito.

erat enim annua prouinciarum administratio: quòd si longior, extra ordinem.

perfidiam & hic notat. ep.2. huius lib. & ep.5. in consulares dictum uidetur.

ep.5. huius lib. & in hac infra.

mici. Quo quidem tempore, ut perſcripſi ad te antea, cognoui Hortenſium percupidum tui, ſtudioſum Lucullum, ex magiſtratibus autem L. Racilium & fide, & animo in te ſingulari. nam noſtra propugnatio, ac defenſio dignitatis tuæ, propter magnitudinẽ beneficij tui, fortaſſe pleriſque officij maiorem auctoritatem habere uideatur, quàm ſententiæ. præterea quidem de conſularibus nẽmini poſſum aut ſtudij erga te, aut officij, aut amici animi eſſe teſtis. etenim Pompeium, qui mecum ſæpiſſime, non ſolum à me prouocatus, ſed etiam ſua ſpõnte, de te communicare ſolet, ſcis temporibus illis non ſæpe in ſenatu fuiſſe. cui quidem litteræ tuæ, quas proxime miſeras, quod facile intellexerim, periucundæ fuerunt. mihi quidem humanitas tua, uel ſumma potius ſapientia, non iucunda ſolum, ſed etiam admirabilis uiſa eſt. uirum enim excellentem, & tibi tua præſtanti in eum liberalitate deuinctum, non nihil ſuſpicantem, propter aliquorum opinionem ſuæ cupiditatis, te ab ſe abalienatum, illa epiſtola retinuiſti. qui mihi cum ſemper tuæ laudi fauere uiſus eſt, etiam ipſo ſuſpicioſiſſimo tempore Caniniano: tum uero, lectis tuis litteris, perſpectus eſt à me, toto animo de te, ac de tuis ornamentis, & commodis cogitare. Quare ea, quæ ſcribam, ſic habeto, me, cum illo re ſæpe communicata, de illius ad te ſententia, atque auctoritate ſcribere: quoniam S.C. nullum extat, quo reductio regis Alexandrini

tribunum pl. ep. 1. lib. 2. ad Q. fr.

quia te referente, atque adiuuante ſum ab exilio reuocatus.

idem dixit ep. 5. huius libri.

in quo beneuolentiam ſignificat.

quia Lentulus eum ornauerat, ut eſt epiſt. 1. huius libri.

alii, Catoniano: ut intelligatur tẽpus, quo Cato legem promulgauit de abroganda Lentulo prouincia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ni tibi adempta sit; eaq., quæ de ea scripta est, auctoritas, cui scis intercessum esse, ut ne quis omnino regem reduceret, tantam uim habet, ut magis iratorum hominum studium, quàm constantis senatus consilium esse uideatur; te posse perspicere, qui Ciliciam, Cyprumq. teneas, quid efficere, & quid consequi possis: &, si res facultatem habitura uideatur, ut Alexandriam, atque Aegyptum tenere possis; esse & tuæ, & nostri imperij dignitatis, Ptolemaide, aut aliquo propinquo loco rege collocato, te cum classe, atque exeritu proficisci Alexandriam; ut, cum eá pace, præsidijsq. firmaris, Ptolemæus redeat in regnum: ita fore, ut per te restituatur, quemadmodum senatus initio censuit; & sine multitudine reducatur, quemadmodum homines religiosi sibyllæ placere dixerunt. Sed hæc sententia sic & illi, & nobis probabatur, ut ex euentu homines de tuo consilio existimaturos uideremus: si cecidisset, ut uolumus, & optamus, omnes te & sapienter, & fortiter, sin aliquid esset offensum, eosdem illos, & cupide, & temere fecisse, dicturos. Quare, quid assequi possis, non tam facile est nobis, quàm tibi, cui prope in conspectu Aegyptus est, id iudicare. nos quidem hoc sentimus: si exploratum tibi sit, posse te illius regni potiri, non esse cunctandum; sin dubium, non esse conandum. illud tibi affirmo, si rem istam ex sententia gesseris, fore, ut absens à multis, cum redieris,

ob regis largitionem.

ergo & Cyprus à Ciliciæ pro cõsule regebatur, cum, à P. Clodio lege lata, esset publicata: ut historia demonstrat.

cum ipse Lentulus consul retulit de rege reducendo, ut ep. 1. huius libri.

offensum esset, si, Alexandrinis regem reiicientibus, uentum esset ad arma. ep. 4. lib. 8.

ut Aegyptii Ptolemæum recipiant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ab omnibus collaudere. offensionem esse periculosam propter interpositam aüctoritatem, religionemq. uideo. sed ego te ut ad certam laudem adhortor, sic à dimicatione deterreo: redeoq. ad illud, quod initio scripsi, totius facti tui iudicium non tam ex consilio tuo, quàm ex euentu homines esse facturos. Quòd si hæc ratio rei gerendæ periculosa tibi uidebitur; placebat illud, ut, si rex amicis tuis, qui per prouinciam imperij tui pecunias ei credidissent, fidem suam præstitisset, & auxilijs eum tuis, & copijs adiuuares: eam esse naturam, & regionem prouinciæ tuæ, ut illius reditum uel adiuuando confirmares, uel negligendo impedires. In hac ratione quid res, quid caussa, quid tempus ferat, tu facillime, optimeq. perspicies: quid nobis placuisset, ex me potissimum putaui te scire oportere. Quod mihi de nostro statu, de Milonis familiaritate, de leuitate, & imbecillitate Clodij gratularis: minime miramur te tuis, ut egregium artificem, præclaris operibus lætari. quanquam est incredibilis hominum peruersitas; (grauiori enim uerbo uti non libet) qui nos, quos fauendo in communi caussa retinere potuerunt, inuidendo abalienauerunt: quorum maleuolentissimis obtrectationibus nos scito de uetere illa nostra diuturnaq. sententia prope iam esse depulsos; non nos quidem, ut nostræ dignitatis simus obliti, sed ut habeamus rationem aliquando etiam salutis. poterat utrunque præclare, si esset

auctoritas senatus tollebat restitutionem regis, religio Sibyllinorum carminum restitui regem cum multitudine uetabat.

ex Cilicia enim traiicitur in Aegyptum.

latius patet, quã caussa. caussam autem Alexandrinam significat. sic locutus etiam est ep. 6. libri 11.

cũ enim per te maxime sim restitutus, hæc maxime à te sunt.

cùm dignitatis rationem habebamus sine salutis cura.

esset fides, si grauitas in hominibus consularibus: sed tanta est in plerisque leuitas, ut eos non tam constantia in rep. nostra delectet, quàm splendor offendat. Quod eo liberius ad te scribo, quòd tu non solum temporibus ijs, quæ per te sum adeptus, sed etiam olim nascenti prope nostræ laudi, dignitati, uirtutiq. præfuisti: simul quòd uideo, non, ut antehac putabam, nouitati esse inuisum meæ. in te enim, homine omnium nobilissimo, similia inuidorum uitia perspexi: quem tamen illi esse in principibus facile sunt passi, euolare altius certe noluerunt. Gaudeo tuam dissimilem fuisse fortunam. multum enim interest, utrum laus imminuatur, an salus deseratur. me meæ tamen ne nimis pœniteret, tua uirtute perfectum est. curasti enim, ut plus additum ad memoriam nominis nostri, quàm ademptum de fortuna uideretur. Te uero moneo, cum beneficijs tuis, tum amore incitatus meo, ut omnem gloriam, ad quam à pueritia inflammatus fuisti, omni cura, atque industria consequare; magnitudinemq. animi tui, quam ego semper sum admiratus, semperq. amaui, ne unquam inflectas cuiusquam iniuria. magna est hominum opinio de te, magna commendatio liberalitatis, magna memoria consulatus tui. hæc profecto uides quanto expressiora, quantoq. illustriora futura sint, cum aliquantum ex prouincia, atque ex imperio laudis accesserit. quanquam te ita gerere uolo, quæ per exercitum,

eosdem carpit ep. 5. huius lib. & ep. 7. in principio.

quia erat homo Arpinas. erat enim patriciæ gẽtis, & maioribus ortus clarissimis.

cum me in patriã restituisti.

timet, ne Lentulus propter improborum iniurias abijciat reip. curam.

quam ædilis ostenderat. lib. II. de offi.

citum, atque imperium gerenda sunt; ut hæc multo ante meditere, huc te pares, hæc cogites, ad hæc te exerceas; sentiasq; id, quod quia semper sperasti, non dubito quin adeptus intelligas, te facillime posse obtinere summum, atque altissimum gradum ciuitatis. Quæ quidem mea cohortatio ne tibi inanis, aut sine caussa suscepta uideatur; illa me ratio mouit, ut te ex nostris euentis communibus admonendum putarem; ut considerares in omni reliqua tua uita, quibus crederes, quos caueres. Quod scribis te uelle scire, qui sit reip. status: summa dissensio est, sed contentio dispar. nam qui plus opibus, armis, potentia ualent, profecisse tantum mihi uidentur stultitia, & inconstantia aduersariorum, ut iam etiam auctoritate plus ualerent. itaque, perpaucis aduersantibus, omnia, quæ ne per populum quidem sine seditione se assequi posse arbitrabantur, per senatum consecuti sunt. nam & stipendium Cæsari decretum est, & decem legati: &, ne lege Sempronia succederetur, facile perfectum est. quod ego ad te breuius scribo, quia me status hic reip. non delectat: scribo tamen, ut te admoneam; quod ipse litteris omnibus à pueritia deditus, experiendo tamen magis, quàm discendo, cognoui, id ut tu rebus tuis integris discas, neque salutis nostræ rationem nobis habendam esse sine dignitate, neque dignitatis sine salute. Quod mihi de filia, & de Crassipede gratularis: agnosco humanitatem tuam:

tueri, & conseruare. iam enim dixit, adeptus.

notat amicorũ Lentuli perfidiam.

factio Cæsaris, & Põpeii, optimatibus aduersa.

qui maxime Cæsari & Pompeio fauebat.

lex Sempronia erat, ut annua tantũ esset prouinciarum administratio.

cum ego didicerim in aduersa fortuna.

filiam suam post mortem Pisonis Crassipedi collocauit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

tuam: speroq., & opto, nobis hanc coniunctionem uoluptati fore. Lentulum nostrum, eximia spe summæ uirtutis adolescentem, cum ceteris artibus, quibus studuisti semper ipse, tum in primis imitatione tui fac erudias. nulla enim erit hac præstantior disciplina. quem nos, & quia tuus, & quia te dignus est filius, & quia nos diligit, semperq. dilexit, in primis amamus, carumq. habemus.

fuit enim litteris instructus. uide librum de claris orat.

ARG. Tota est epistola contra mores immutatos: & hoc artificiose; ut intelligat Lentulus, iam sibi nihil sperandum de rege reducendo.

Cicero s. d. Lentulo pro cos. 8

De *omnibus rebus, quæ ad te pertinent, quid actum, quid constitutum sit, quid Pompeius susceperit, optime ex Emplatorio cognosces; qui non solum interfuit his rebus, sed etiam præfuit, neque ullum officium erga te hominis amantissimi, prudentissimi, diligentissimi prætermisit. ex eodem de toto statu rerum communium cognosces: quæ quales sint, non facile est scribere: sunt quidem certe in amicorum nostrorum potestate, atque ita, ut nullam mutationem unquam hac hominum ætate habitura res esse uideatur. ego quidem, ut debeo, & ut tute mihi præcepisti, & ut me pietas, utilitasq. cogit, me ad eius rationes adiungo, quem tu in meis rationibus tibi esse adiungendum putasti. sed te non præterit, quàm sit difficile, sensum in rep. præsertim rectum, & confirmatum, deponere. ueruntamen ipse me conformo*

aut liberti nomen: aut mendosum.

tria requiruntur in curando negotio, amor, prudentia, diligentia.

Pompeium intelligit, qui Lentulum adiuuerat in restituendo Cicerone.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

eum ei plurimũ debeam.

formo ad eius uoluntatem, à quo hõneste dissentire non possum. neque id facio, ut forsitan quibusdam uideor, simulatione. tantum enim animi inductio, & mehercule amor erga Pompeium apud me ualet, ut, quæ illi utilia sunt, & quæ ille uult, ea mihi omnia iam & recta, & uera uideantur. neque, ut ego arbitror, errarent ne aduersarij quidem eius, si, cum pares esse non possent, pugnare desisterent. Me quidem etiam illa res consolatur, quòd ego is sum, cui uel maxime concedant omnes, ut uel ea defendam, quæ Pompeius uelit; uel taceam; uel etiam, id quod mihi maxime lubet, ad nostra me studia referam litterarum: quod profecto faciam, si mihi per eiusdem amicitiam licebit. quæ enim proposita fuerant nobis, cum & honoribus amplissimis, & laboribus maximis perfuncti essemus, dignitas in sententijs dicendis, libertas in rep. capessenda, ea sublata tota, sed nec mihi magis, quàm omnibus. nam aut assentiendum est nulla cum grauitate paucis; aut frustra dissentiendum. Hæc ego ad te ob eam caussam maxime scribo, ut iam de tua quoque ratione meditere. commutata tota ratio est senatus, iudiciorum, rei totius publicæ: otium nobis exoptandum est: quod ij, qui potiuntur rerum, præstaturi uidentur, si quidam homines patientius eorum potentiam ferre potuerint. dignitatem quidem illam consularem fortis, & constantis senatoris, nihil est, quod cogitemus: amissa est culpa eorum,

M. Catonẽ, Hortensium, & alios intelligit, Pompeii, Cæsarisq. potentiam oppugnantes.

administranda.

cõtra remp. suæ potentiæ caussa sentientibus.

de rege reducendo.

maxime autem M. Cato, nimis in rep. seuerus.

eorum, qui à senatu & ordinem coniunctissimũ, et hominem clarissimum abalienarunt. Sed, ut ad ea, quæ coniunctiora rebus tuis sunt, reuertar: Pompeium tibi ualde amicum esse cognoui: & eo tu cõsule, quantum ego perspicio, omnia, quæ uoles, obtinebis. quibus in rebus me ille sibi affixum habebit: neque à me ulla res, quæ ad te pertineat, negligetur: neque enim uerebor, ne sim ei molestus: cui iucundum erit etiam propter id ipsum, quòd me esse gratum uidebit. Tu uelim tibi ita persuadeas, nullam rem esse minimam, quæ ad te pertineat, quæ mihi non carior sit, quàm meæ res omnes. idq. cum sentiam; sedulitate mihimet ipse satisfacere possum; re quidem ipsa ideo mihi nõn satisfacio, quòd nullam partem tuorum meritorum non modo referenda, sed ne cogitanda quidem gratia consequi possum. Rem te ualde bene gessisse rumor erat. expectabantur litteræ tuæ: de quibus eramus iam cum Pompeio locuti: quæ si erunt allatæ, nostrum studium extabit in cõnueniendis magistratibus, & senatoribus. cetera, quæ ad te pertinebunt, cum etiam plus contenderimus, quàm possumus, minus tamen faciemus, quàm debemus.

de ordine equestri loquitur, & de Pompeio.

consul enim anno sequenti fore putabatur, & fuit cum M. Crasso.

dixit idẽ initio primæ epistolæ.

ut supplicationes tibi decernantur.

uincentur enim tuis meritis officia mea. idem aliis uerbis ep. 4. libri 6.

ARG. Quærenti Lentulo, cur cum inimicis in gratiam redierit, caussas exponit consilii sui, & ostendit uelle se rationem tam salutis habere, quàm dignitatis, & eorum obsequi uoluntati, à quibus de se optime meritis honeste dissentire non potest. Pompeium autem maxime significat.

M. Ci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Cicero s. d. Lentulo pro cos.

PERIVCVNDAE *mihi fuerunt litteræ tuæ: quibus intellexi, te perspicere meam in te pietatem: quid enim dicam, beneuolentiam? cum illud ipsum grauissimum, & sanctissimum nomen pietatis leuius mihi meritis erga me tuis esse uideatur. Quod autem grata tibi mea erga te studia scribis esse: facis tu quidem abundantia quadam amoris, ut etiam grata sint ea, quæ prætermitti sine nefario scelere non possunt: tibi autem multo notior, atque illustrior meus in te animus esset, si hoc tempore omni, quo seiuncti fuimus, & una, & Romæ fuissemus. nam in eo ipso, quod te ostendis esse facturum, quodq. & in primis potes, & ego à te uehementer expecto, in sententijs senatorijs, & in omni actione, atque administratione reip. floruissemus. de qua, ostendam equidem paulo post, qui sit meus sensus, & status: & rescribam tibi ad ea, quæ quæris. sed certe & ego te auctore amicissimo, ac sapientissimo, & tu me consiliario fortasse non imperitissimo, fideli quidem, & beneuolo certe usus esses. quanquam tua quidem caussa, te esse imperatorem, prouinciamq. bene gestis rebus cum exercitu uictore obtinere, ut debeo, lætor. sed certe, qui tibi ex me fructus debentur, eos uberiores, & præstantiores præsens capere potuisses. in eis uero ulciscendis, quos tibi partim inimicos esse intelligis propter tuam propugnationem salutis meæ, partim inuidere propter*

proprie enim erga deos usurpatur. ep. 1. huius libri.

disce, quod sit officiũ boni uiri. sua enim erga Lẽtulum bene meritum studia non modo non extollit, sed quasi dissimulat

in consiliis capiendis.

modesta sui met laudatio.

ab exercitu post uictoriam appellatum. uide ep. 10. lib. 2.

pter illius actionis amplitudinem, & gloriam, mirificum me tibi comitem præbuissem. quanquam ille perennis inimicus amicorum suorum, qui tuis maximis beneficijs ornatus in te potissimum fractam illam, & debilitatam uim suam contulit,

quòd à te consule sum restitutus.

nostram uicem ultus est ipse sese: ea est enim conatus, quibus patefactis, nullam sibi in posterum non modo dignitatis, sed ne libertatis quidem partem reliquit.

quod in illum nos facere oportuit, fecit ipsemet.

Te autem etsi mallem in meis rebus expertum, quàm etiam in tuis; tamen in molestia gaudeo, eandem fidem cognoscere hominum non ita magna mercede, quam ego maximo dolore cognoram.

sic tu contra dixeris, in uoluptate doleo.

idem significat ep.6.huius lib.

de qua ratione tota iam uidetur mihi exponendi tempus dari; ut tibi rescribam ad ea, quæ quæris. Certiorem te per litteras scribis esse factum, me cum Cæsare, & cum Appio esse in gratia: teq. id non reprehendere adscribis.

Appius erat frater P. Clodii.

Vatinium autem, scire te uelle ostendis, quibus rebus adductus defenderim, & laudarim. quod tibi ut planius exponam, altius paulo rationem meorum consiliorum repetam, necesse est. Ego me, Lentule, initio rerum, atque actionum tuarũ non solum meis, sed etiam reip. restitutum putabam: &, quoniam tibi incredibilem quendam amorem, & omnia in te ipsum summa, ac singularia studia deberem,

narratio alte repetita, ut inconstantiæ crimen à se depellat.

quasi dicat, quẽ tibi satis explicare nõ possum.

reip. quæ te in me restituendo multum adiuuisset, eum certe me animum merito ipsius debere arbitrabar; quem antea tantummodo communi officio ciuium, non aliquo erga me singulari benefi-

cio,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

postea quàm restitutus à te sũ, eo ipso anno.

cio, debitum præstitissem. Hac me mente fuisse, & senatus ex me consule aúdiuit, & tu in nostris sermonibus, collocutionibusq. ipse uidisti: etsi iá primis temporibus illis, multis rebus meus offendebatur animus; cum, te agente de reliqua nostra dignitate, aut occulta non nullorum odia, aut obscura in me studia cernebam. nam neque de monumentis meis ab ijs adiutus és, à quibus debuisti, neque de ui nefaria, qua cum fratre eram domo expulsus: neque hercule in ijs ipsis rebus, quæ quanquam erant mihi propter rei familiaris naufragia necessariæ, tamen à me minimi putabantur in meis damnis ex auctoritate senatus resarciendis, eam uoluntatem, quam expectaram, præstiterunt. Quæ cum uiderem, (neque enim erant obscura) non tamen tam acerba mihi hæc accidebant, quàm erant illa grata, quæ fecerant. itaque, quanquam & Pompeio plurimum, te quidem ipso prædicatore, ac teste, debebam; & eum non solum beneficio, sed amore etiam, & perpetuo quodam iudicio meo diligebam: tamen, non reputans quid ille uellet, in omnibus meis sententijs de rep. pristinis permanebam. Ego, sedente Cn. Pompeio, cum, ut laudaret P. Sextium, introijsset in urbem; dixissetq. testis Vatinius, me, fortuna, & felicitate C. Cæsaris commotum, illi amicum esse cœpisse; dixi, me eam Bibuli fortunam, quam ille afflictam putaret, omnium triumphis, uictorijsq. anteferre: dixiq. eodem

de domo recuperanda, quam Clodius partim euerterat, partim consecrarat.

eadem uerba in oratione pro Sextio.

cum te in me restituendo adiuuerunt.

in iudicio, cum Sextius de ui accusatus caussam diceret.

Bibulus enim, armorum metu domo inclusus, consul fuerat titulo tenus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

dem teste alio loco, eosdem esse, qui Bibulum exire domo prohibuissent, & qui me coegissent. tota uero interrogatio mea nihil habuit aliud, nisi reprehensionem illius tribunatus: in quo omnia dicta sunt libertate, animoq. maximo de ui, de auspicijs, de donatione regnorum. neque uero hac in caussa modo, sed constanter sæpe in senatu. quin etiam, Marcellino, & Philippo cos. nonis Apr. mihi est senatus assensus, ut de agro Campano, frequenti senatu, idibus Maij referretur. num potui magis in arcem illius caussæ inuadere, aut magis obliuisci temporum meorum, & meminisse actionum? hac à me sententia dicta, magnus animorum motus est factus, cum eorum, quorum oportuit, tum illorum etiam, quorum nunquam putaram. nam, hoc S. C. in meam sententiam facto, Pompeius, cum nihil mihi ostendisset se esse offensum, in Sardiniam, & in Africam profectus est: eoq. itinere Lucam ad Cæsarem uenit: ubi multa de mea sententia questus est Cæsar, quippe, qui etiam Rauennæ Crassum ante uidisset, ab eoq. in me esset incensus. sane moleste Pompeium id ferre constabat: quod ego cum audissem ex alijs, maxime ex meo fratre cognoui. quem cũ in Sardinia Pompeius paucis post diebus, quàm Luca discesserat, conuenisset; Te, inquit, ipsum cupio: nihil oportunius potuit accidere: nisi cum Marco fratre diligenter egeris; dependendum tibi est, quod mihi pro illo spopondisti. quid multa?

tribunus fuerat Vatinius consule Cæsare.

diuidendo. ep. 10. lib. 8. & ep. 20. libri 11.

tempora pro calamitatibus, & hic, & alibi non semel usurpantur.

prouinciæ Galliæ, cui præerat Cæsar, initium erant coloniæ duæ, Luca ad inferum mare, Ariminum ad superum.

questus est grauiter: sua merita commemorauit: quid egisset sæpissime de actis Cæsaris cum ipso meo fratre, quidq. sibi is de me recepisset, in memoriam redegit: seq., quæ de mea salute egisset, uoluntate Cæsaris egisse, ipsum meum fratrem testatus est: cuius caussam, dignitatemq. mihi ut commendaret, rogauit; ut eam ne oppugnarem, si nollem, aut non possem tueri. Hæc cum ad me frater pertulisset; & cum ante tamen Pompeius ad me cum mandatis Vibullium misisset, út integrum mihi de caussa Campana ad suum reditum reseruarem: collegi ipse me, & cum ipsa quasi rep. sum collocutus; ut mihi, tam multa pro se perpesso, atque perfuncto, concederet, ut officium meum, memoremq. in bene meritos animũ, fidemq. fratris mei præstarem; eumq., quem bonum ciuem semper habuisset, bonum uirum esse pateretur. In illis autem meis actionibus, sententijsq. omnibus, quæ Pompeium uidebantur offendere, certorum hominum, quos iam debes suspicari, sermones referebantur ad me: qui cum illa sentirent in rep. quæ ego agebam, semperq. sensissent; me tamen non satisfacere Pompeio, Cæsaremq. inimicissimum mihi futurũ, gaudere se aiebant. Erat hoc mihi dolendum, sed multo magis illud, quòd inimicum meum, meum autem? immo uero legum, iudiciorum, otij, patriæ, bonorum omnium, sic amplexabantur, sic in manibus habebant, sic fouebant, sic, me præsente, oscu-

confirmandis à senatu.

de me ab exilio reuocando.

i. ut nihil agerem ante quàm ipse rediisset.

arguit ab honesto.

quia Cæsaris, soceri sui, potẽtiæ faueret.

arguit ab iniuria, ut excuset mutationẽ consilii sui.

osculabantur, non illi quidem ut mihi stomachum facerent, quem ego funditus perdidi, sed certe ut facere se arbitrarentur. Hic ego, quantum humano consilio efficere potui, circumspectis rebus omnibus, rationibusq. subductis, summam feci cogitationum mearum omnium: quam tibi, si potero, breuiter exponam. Ego, si ab improbis, & perditis ciuibus remp. teneri uiderem, sicut & meis temporibus scimus, & non nullis alijs accidisse accepimus; non modo præmijs, quæ apud me minimum ualent, sed ne periculis quidem compulsus ullis, quibus tamen mouentur etiam fortissimi uiri, ad eorum caussam me adiungerem, ne si summa quidem eorum in me merita constarent. cum autem in rep. Cn. Pompeius princeps esset, uir is, qui hanc potentiam, & gloriam maximis in remp. meritis, præstantissimisq. rebus gestis esset consecutus, cuiusq. ego dignitatis ab adolescentia fautor, in prætura autem, & in consulatu adiutor etiam extitissem; cumq. idem auctoritate, & sententia per se, consilijs, & studijs tecum me adiuuisset; meumq. inimicum, unum in ciuitate haberet inimicum: non putaui famam inconstantiæ mihi pertimescendam, si quibusdam in sententijs paulum me immutassem, meamq. uoluntatem ad summi uiri, de meq. optime meriti dignitatem aggregassem. in hac sententia complectendus erat mihi Cæsar, ut uides, in coniuncta & caussa, & dignitate. hic multum

pro, iram commouerent.

ut à Mario, & Sylla.
ut à decemuiris. Liuius l. 3.

à Pompeii persona.

prætor orationē habuit pro lege Manilia: consul retulit de supplicationibus Pompeio decernendis, bello Mithridatico confecto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ualuit cum uetus amicitia, quam tu non ignoras mihi, & Q. fratri cum Cæsare fuisse; tum humanitas eius, ac liberalitas, breui tempore & litteris, & officijs perspecta nobis, & cognita. Vehemẽter etiam res ipsa publica me mouit: quæ mihi uidebatur contentionem, præsertim maximis rebus à Cæsare gẽstis, cum illis uiris nolle fieri, &, ne fieret, uehementer recusare. Grauissime autem me in hanc mentem impulit & Pompeij fides, quam de me Cæsãri dederat, & fratris mei, quam Pompeio. Erant præterea hæc animaduertenda in ciuitate, quæ sunt apud Platonem nostrum scripta diuinitus; QVALES in rep. principes essent, tales reliquos solere esse ciues. Tenebam memoria, nobis consulibus ea fundamenta iacta ex kãl. Ian. confirmandi senatus, ut neminem mirari oporteret, nonis Dec. tantum uel animi fuisse in illo ordine, uel auctoritatis. Idemq. memineram, nobis priuatis usque ad Cæsarem, & Bibulum cõs. cum sententiæ nostræ magnum in senatu pondus haberent, unum fere sensum fuisse bonorum omnium. Postea, cum tu Hispaniam citeriorem cum imperio õbtineres; neque resp. consules haberet, sed mercatores prouinciarum, & seditionum seruos, ac ministros; iecit quidam casus caput meum, quasi certaminis caussa, in mediam contentionem, dissensionemq. ciuilem. quo in discrimine, cum mirificã senatus, incrẽdibilis Italiæ totius, singũlaris

Quinctus enim erat Cæsaris legatus in Gallia. arguit à Cæsaris meritis in se, & in remp.

in Gallia.

cum in me restituendo recepit, me illi aduersarium non futurum.

quo die consulatus inibatur.

quo anno senatus auctoritas à Cæsare imminuta.

ex prætura. erat enim tunc Hispania citerior prouincia prætoria.

mirifica, incredibilis, singularis, epithetorum copia.

laris bonorum omnium consensio in me tuendo extitisset; non dicam, quid acciderit; (multorum est enim, & uaria culpa) tantum dicam. breui, non mihi exercitum, sed duces defuisse. in quo, ut iam sit in ijs culpa, qui me non defenderunt; non minor est in ijs, qui reliquerunt. et si accusandi sunt, qui pertimuerunt; magis etiam reprehendendi, qui se timere simularunt. Illud quidem certe nostrum consilium iure laudandum est, quòd meos ciues, & à me seruatos, & me seruare cupientes, spoliatos ducibus, seruis armatis obijci noluerim; declarariq. maluerim, quanta uis esse potuisset in consensu bonorum, si ijs pro me stante pugnare licuisset, cum afflictum excitare potuissent. quorum quidem animum tu non perspexisti solum, cum de me ageres, sed etiam confirmasti, atque tenuisti. Qua in caussa non modo non negabo, sed etiam semper & meminero, & prædicabo libenter. usus es quibusdam nobilissimis hominibus, fortioribus in me restituẽdo, quàm fuerant ijdem in tenendo. qua in sententia si constare uoluissent, suam auctoritatem simul cum salute mea recuperassent. recreatis enim bonis uiris consulatu tuo, & constantissimis, atque optimis actionibus tuis excitatis, Cn. Pompeio præsertim ad caussam adiuncto, cum etiam Cæsar, rebus maximis gestis, singularibus ornatus, & nouis honoribus, ac iudicijs senatus, ad auctoritatem eius ordinis adiungeretur; nulli improbo ciui

Pompeium designat; qui deseruit illum, cũ se ei non defuturum promisisset.

idem sæpe in orationibus.

patria pulsum restituere.

Catonẽ in primis, & Bibulũ significat, Cęsaris inimicos. ui de infra.

præsertim in me reducendo.

locus ad remp. uiolandam esse potuisset. sed atten de quæso, quæ sint consecuta. Primum illa furta muliebrium religionum: qui non pluris fecerat Bonam deam, quàm tres sorores, impunitatem est eorum sententijs assecutus, qui, cum tribunus pl. pœnas à seditioso ciue per bonos uiros iudicio persequi uellet, exemplum præclarissimum in posterum uindicandæ seditionis de rep. sustulerunt: ijdemq. postea non meum monumentum, (non enim illæ manubiæ meæ, sed operis locatio mea fuerat, monumentum uero senatus) hostili nomine, et cruētis inustum litteris esse passi sunt. qui me homines quòd saluum esse uoluerunt, est mihi gratissimum: sed uellem, non solum salutis meæ, quemadmodum medici, sed etiam, ut aliptæ, uirium, et coloris rationem habere uoluissent. nunc, ut Apelles Veneris caput, & summa pectoris politissima arte perfecit, reliquam partem corporis inchoatam reliquit: sic quidam homines in capite meo solum elaborarunt, reliquum corpus imperfectum, ac rude reliquerunt. in quo ego spem fefelli non modo inuidorum, sed etiam inimicorum meorum: qui de uno acerrimo, & fortissimo uiro, meoq. iudicio, omnium magnitudine animi, & constantia præstantissimo, Q. Metello L. F. quondam falsam opinionem acceperunt: quem post reditum dictitant fracto animo, & demisso fuisse. est uero probandum, qui & summa uoluntate cesserit, et egregia animi alacritate abfuerit,

à fratre Clodio uiolatas.

tribunus Milo accusauit Clodium de ui. cum Clodium de ui à Milone accusatũ in iudicium adduci uetuerunt. pro Sextio. uide in oratione pro domo sua.

qui certaturos athletas ungebant.

cum me ab exilio reuocarunt.

quibus satisfacere difficilius.

Numidico, qui abire maluit in exilium, quàm in leges Saturnini iurare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

fuerit, neque ſane redire curarit; eum ob id ipſum fractum fuiſſe animo, in quo cum omnes homines, tum M. illum Scaũrum, ſingularem uirum, conſtantia, & grauitate ſuperaſſet. ſed quod de illo acceperant, aut etiam ſuſpicabantur, de me idem cogitabant. abiectiore animo me futurum: cum reſp. maiorem etiam mihi animum, quàm unquam habuiſſem, daret; quæ iam declaraſſet, ſeſe non potuiſſe me uno ciue carere: cumq. Metellum unius tribuni pl. rogatio, me uniuerſa reſp. duce ſenatu, comitante Italia, promulgantibus omnibus, referente conſule, comitijs cẽntuⁱriatis, cunctis ordinibus, hominibusq. incumbentibus, omnibus denique ſuis uiribus recuperaſſet. Neque uero ego mihi poſtea quidquam aſſumpſi, neque hodie aſſumo, quod quenquam mãleuolentiſſimum iure poſſit offendere. tantum enitor, ut neque amicis, neque etiam alienioribus opera, conſilio, labore deſim. Hic meæ uitæ curſus offendit eos fortaſſe, qui ſplendorem, & ſpeciem huius uitæ intuentur, ſolitudinem autem, & laborem perſpicere non poſſunt. Illud uero non obſcure queruntur in meis ſententijs, quibus ornem Cæſarem, q̃uaſi deſciuerim à priſtina cauſſa. Ego autem cum illa ſequor, quæ paulo ante propoſui, tum hoc non in poſtremis, de quo cœperam exponere. non offendes eundem bonorum ſenſum Lentule, quem reliquiſti: qui confirmatus conſulatu noſtro, non nunquam poſtea interruptus, & af-

[Margin: quẽ fuiſſe principem ſenatus, Cicero pro Sextio, Salluſtius in Iug. & Aſconius 68: tradit.]

[Margin: quę erant comitia nobiliora, cũ iis maiores magiſtratus creari ſolerent.]

[Margin: ne maleuolentiſsimus quidẽ, ſe eſſe offenſum à me, iure dixerit.]

[Margin: quaſi Cæſari maais, quàm reip. ſtudeam.]

consulatu primum Cæsaris, deinde etiã magis Pisonis, & Gabinii, tribuno pl. Clodio.

flictũs ante te consulem, recreatus abs te totus est, nunc ab ijs, à quibus tuendus fuerat, derelictus: idq. non solum fronte, atque uultu, quibus simulatio facillime sustinetur, ij declarant, qui tum nostro illo statu optimates nominabantur, sed etiam sententia sæpe iam, tabellaq. docuerunt. itaque tota iam sapientium ciuium, qualem me & esse, & numerari uolo, & sententia, et uoluntas mutata esse debet. id enim iubet idẽm ille Plato, quem ego auctorem uehemẽter sequor: TANTVM *contendere in rep. quantum probare tuis ciuibus possis: uim neque parenti, neque patriæ afferre oportere. atque hanc quidem ille caussam sibi ait non attingendæ reip. fuisse, quòd, cum offendisset populum Athenïensem prope iam desipientem senectute; cumq. eum non persuadendo, nec cogendo regi posse uidisset; cum persuaderi posse diffideret, cogi fas esse non arbitraretur. Mea ratio fuit alia, quòd, neque desipiente populo, nẽque integra re mihi ad consulendum capesserem ne remp. implicatus tenebar. sed lætatus tamen sum, quòd mihi liceret in eadem caussa et mihi utilia, & cuiuis bono recta defendere. Huc accessit commemoranda quædam et diuina Cæsaris in me, fratrẽmq. meum liberalitas: qui mihi, quascunque res gereret, tuendus esset; nunc in tanta felicitate, tantisq. uictorijs, etiam si in nos non is esset, qui est, tamen ornandus uideretur. sic enim te existimare uelim; cum à uõbis meæ sa-*

sententia in senatu, tabella in iudiciis.

à Platonis auctoritate.

iam enim antea me reip. dederam: ut integrum amplius non esset.

Cæsaris in Gallia legatum.

ab ipso Lentulo, & à Pompeio.

salutis auctoribus discesserim, neminem esse, cuius officijs me tam esse deuinctum non solum confitear, sed etiam gaudeam. Quod quoniam tibi exposui; facilia sunt ea, quæ à me de Vatinio, & de Crasso requiris. Nam de Appio quod scribis, sicut de Cæsare, te non reprehendere: gaudeo tibi consilium probari meum. De Vatinio autem, Vatinius in prçturæ petitione Catonem superauit. Plutarchus in Catone Vticensi. *primum reditus intercesserat in gratiam per Pompeium, statim ut ille prætor est factus; cum quidem ego eius petitionem grauissimis in senatu sententijs oppugnassem, neque tam illius lædendi caussa, quàm defendendi, atque ornandi Catonis: post autem Cæsaris, ut illum defenderem, mira contentio est consecuta. cur autem laudarim,* quia Vatinius Cæsari consuli tribunus pl. in omni re obsecutus est. *peto à te, ut id à me neue in hoc reo, neue in alijs requiras; ne tibi ego idem reponam, cum ueneris; tametsi possum uel absenti. recordare enim, quibus laudationem ex ultimis terris miseris.* ex prouincia tua Hispania citeriore, quç Oceanum, terrarum terminũ, attingit. *nec hoc pertimueris. nam à me ipso laudantur, & laudabuntur ijdem. sed tamen defendendi Vatinij fuit etiam ille stimulus, de quo in iudicio, cum illum defenderem, dixi me facere quiddam, quod in Eunucho parasitus suaderet militi.*

» *Vbi nominabit Phædriam: tu Pamphilam*
» *Continuo. si quando illa dicet, Phædriam*
» *Comesatum intromittamus: tu, Pamphilam*
» *Cantatum prouocemus. si laudabit hæc*
» *Illius formam: tu huius contra. denique*
» *Par prò pari referto, quod eam mordeat.*

in quibusdam libris legitur, Par pari, corrupte, si uersum metiaris.

sic

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ſic petiui à iudicibus, ut, quoniam quidam nobiles homines, & de me optime meriti nimis amarent inimicum meum, meq; inſpectante ſæpe eum in ſenatu modo ſeuere ſeducerent, modo familiariter, atque hilare amplexarentur; quoniamq. illi haberent ſuum Publium, darent mihi ipſi ãlium Publium, in quo poſſem eorum animos mediocriter laceſſitus leuiter repungere. neque ſolum dixi, ſed etiam ſæpe facio, dijs, hominibusq. approbantibus. Habes de Vatinio: cognoſce de Craſſo. Ego, cum mihi cum illo magna iam gratia eſſet; quòd eius omnes grauiſſimas iniurias, communis concordiæ cauſſa, uoluntaria quadam obliuione cõntriueram; repentinam eius defenſionem Gabinij, quem proximis ſuperioribus diebus acerrime oppugnaſſet, tamen, ſi ſine ulla mea contumelia ſuſcepiſſet, tuliſſem; ſed, cum me diſputantem, non laceſſentem, læſiſſet; exarſi, non ſolum præſenti, credo, iracundia, (nam ea tam uehemens fortaſſe non fuiſſet) ſed cum incluſum illud odiũm multarum eius in me iniuriarum, quod ego effudiſſe me omne arbitrabar, reſiduum tamen inſciente me fuiſſet, omne repente apparuit. Quo quidem tempore ipſo quidam homines, & ijdem illi, quõs ſæpe nutu, ſignificationeq. appello, cum ſe maximum fructum cepiſſe dicerent ex libertate mea, meq. tum denique ſibi eſſe uiſum reip. qualis fuiſſem, reſtitutum; cumq. ea contentio mihi magnum etiam fõris fructum tuliſset:

finerent me defendere P. Vatinium, cum illi tantopere diligerent P. Clodium.

Craſsi filius Publius Ciceronẽ & patrẽ in gratiam reduxit. Plutarchus in Craſſo.

odium meũ ab illius iniuriis natum.

eoſdem ſignificat ſupra in hac ipſa epiſt.

uulgo: ut lib. 2. ad Q. fr. Foris plauditur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

lissset: gaudere se dicebant, mihi & illum inimicum, & eos, qui in eadem caussa essent, nunquam amicos futuros. quorum iniqui sermones cum ad me per homines honestissimos perferrentur; cumq. Pompeius ita contendisset, ut nihil unquam magis, ut cum Crasso redirem in gratiam; Cæsarq. per litteras maxima se molestia ex illa contentione affectum ostenderet: habui non temporum solum rationem meorum, sed etiam naturæ: Crassusq., ut quasi testata populo R. esset nostra gratia, pene à meis laribus in prouinciam est profectus. nam cum mihi cōndixisset, cenauit apud me in mei generi Crassipedis hortis. quamobrem eius caussam, quod te scribis audisse, magna illius commendatione susceptam, defendi in senatu, sicut mea fides postulabat. Accepisti, quibus rebus adductus, quamq. rem, caussamq. defenderim; quiq. meus in rep. sit pro mea parte capessenda status. de quo sic uelim statuas; me hæc eadem sensurum fuisse, si mihi integra omnia, ac libera fuissent. nam neque pugnandum arbitrarer contra tantas opes; neque delendum, etiá si id fieri posset, summorum ciuium principatum; neque permanendum in una sententia, conuersis rebus, ac bonorum uoluntatibus immutatis; sed temporibus assentiendum. NVNQVAM *enim præstantibus in rep. gubernanda uiris laudata est in una sententia perpetua permansio. sed ut in nauigando tempestati obsequi artis est, etiam si portum*

denuntiasset. Festus.

uide de hac defensione ep. 8. lib. 5.

Crassi, Pōpeii, Cæsaris, in rep. consentientiū. de quibus uide supra.

tuetur suum cōsilium à simili.

tum tenere non queas; cum uero id possis, mutata uelificatione, assequi, stultum est eum tenere cum periculo cursum, quem ceperis, potius, quàm, eo commutato, quò uelis, tamen peruenire: sic, cum omnibus nobis in administranda rep. propositum esse debeat, id quod à me sæpissime dictum est, cum dignitate otium; NON *idem semper dicere, sed idem semper spectare debemus. Quamobrem, ut paulo ante posui, si essent omnia mihi solutissima; tamen in rep. non alius essem, atque nunc sum. cum uero in hunc sensum & alliciar beneficijs hominum, & compellar iniurijs; facile patior ea me de rep. sentire, ac dicere, quæ maxime cum mihi, tum etiam reip. rationibus putem conducere. Apertius autem hæc ago, ac sæpius, quòd & Quinctus, frater meus, legatus est Cæsaris; & nullum meum minimum dictum, non modo factum, pro Cæsare intercessit, quod ille non ita illustri gratia exceperit, ut ego eum mihi deuinctum putarem. itaque eius omni & gratia, quæ summa est, & opibus, quas intelligis esse maximas, sic fruor, ut meis. nec mihi aliter potuisse uideor hominum perditorum de me consilia frangere, nisi cum præsidijs ijs, quæ semper habui, nunc etiam potentium beneuolentiam coniunxissem. His ego consilijs si te præsentem habuissem, ut opinio mea fert, essem usus eisdem. noui enim temperantiam, & moderationem naturæ tuæ: noui animum tum mihi amicissimum, tum nulla in ceteros*

semper bene sentire, & patriam diligere.

Pompeii, cuius uolūtati obsistere non possum.

apud populum. ep.7. huius lib.

exponit quod dixerat, moderationem naturæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ros maleuolentia suffusum, contraq. cum magnũ, & excelsum, tum etiam apertum, & simplicem. uidi ego quosdam in te tales, quales tu eosdem in me uidere potuisti. quæ me mouerunt, mouissent eadem te profecto. sed, quocunque tempore mihi potestas præsentis tui fuerit, tũ eris omnium moderator consiliorum meorum: tibi erit eidem, cui salus mea fuit, etiam dignitas curæ. me quidem certe tuarum actionum, sententiarum, uoluntatum, rerum denique omnium sociũm, comitemq. habebis: neque mihi in omni uita res tam erit ulla proposita, quàm ut quotidie uehementius, te de me optime meritum esse, lætere. Quod rogas, ut mea tibi scripta mittam, quæ post discessum tuum scripserim: sunt orationes quædam, quas Menõcrito dabo, neque ita multæ, ut pertimescas. scripsi etiam, (nam etiã ab orationibus disiungo me fere, referoq. ad mansuetiores musas, quæ me maxime, sicut iam à prima adolescentia, delectant) scripsi igitur Aristotelico more, quẽmadmodum quidem uolui, tres libros in disputatione, ac dialogo, de oratore: quos arbitror Lentulo tuo fore non inutiles: abhorrent enim à cõmmunibus præceptis, & omnem antiquorum & Aristotelicam, & Isocraticam rationem oratoriam complectuntur. scripsi etiam uersibus tres libros dẽ temporibus meis: quos iampridem ad te misissem, si esse edendos putassem: sunt enim testes, & erunt sempiterni meritorum tuorum erga me, meæq.

totũ se ad Lentuli arbitrium confert.

proprie socius agentem adiuuat, comes euntem sequitur.

liberto.

diuturno legendi labore deterritus.

nescio an sim assecutus, uolui quidem certe.

quæ uulgo docentur à uenalibus magistris.

de exilio, & restitutione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

meæq. in te pietatis. séd, quia uerebar, non eos, qui se læsos arbitrarentur, (etenim id feci parce, & molliter) sed eos, quos erat infinitum bene de me meritos omnes nominare. quos tamen ipsos libros, si quem, cui recte committam, inuenero, curabo ad te perferendos. Atque istam quidem pártem uitæ, consuetudinisq. nostræ totam ad te defero. quantum litteris, quantum studijs, ueteribus nostris delectationibus, consequi poterimus, id omne ad arbitrium tuum, qui hæc semper amasti, libentissime conferemus. Quæ ad me de tuis rebus domesticis scribis, quæq. mihi commendas, ea tantæ mihi curæ sunt, ut me nolim admoneri, rógari uero sine magno dolore uix possim. Quod de Quincti fratris negotio scribis, te priore æstate, quòd morbo impeditus in Ciliciám non transieris, conficere non potuisse, nunc autem omnia facturum, ut conficias: id scito esse eiusmodi, ut frater meus uere existimet, adiuncto isto fundo patrimonium fore suum per te constitutum. Tu me de tuis rebus omnibus, & de Lentuli tui, nostriq. studiis, & exercitátionibus uelim quamfamiliarissime certiorem, & quamsæpissime facias; existimesq., neminem cuiquam neque cariorem, neque iucundiorem unquam fuisse, quàm te mihi; idq., me, non modo ut tu sentias, sed ut omnes gentes, etiam ut pósteritas omnis intelligat, esse facturum. Appius in sermonibus antea dictitabat, postea dixit etiam in senatu palam, se se, si licitum

Marginal notes:
- uidetur subaudiendum, non misi.
- quod ad litteras & studia mea pertinet.
- uide ep. 13.l.9.
- quæ erat pars Lentuli prouinciæ. nam etiam Asiæ partem regebat.
- oratoriis maxime.
- ostendit se in suis libris mentionem factur[ū] beneficii à Lentulo accepti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

licitum esset legem curiatam ferre, sortiturum esse cum collega prouinciam: si curiata lex non esset, se paraturum cum collega, tibiq. successurum: legem curiatam consuli ferri opus esse, necesse non esse: se, quoniam ex S. C. *prouinciam haberet, lege Cornelia imperium habiturum, quoad in urbem introiisset. ego, quid ad te tuorum quisque necessariorum scribat, nescio: uarias esse opiniones intelligo. sunt qui putent posse te non decedere, quòd sine lege curiata tibi succedatur: sunt etiam, qui, si decedas, à te relinqui posse, qui prouinciæ præsit. mihi non tam de iure certũ est, (quanquam ne id quidem ualde dubiũ est) quàm illud, ad tuam summam amplitudinem, dignitatem, liberalitatem, qua te scio libentissime solere frui, pertinere, te sine ulla mora prouinciam successori concedere; præsertim cum sine suspicione tuæ cupiditatis non posis illius cupiditatem refutare. ego utrunque puto meum esse; & , quid sentiam, ostendere; & , quod feceris, defendere.*

lex curiata imperium, & milites dabat rectoribus prouinciarum. uide orationem II. in Rullum.

ut reliquit ipse Cicero Cœliũ quæstorem.

hic non ad largitionem, sed ad quandã animi magnitudinem, & gratificandi cupiditatem refertur. ep.3. lib.10.

SCRIPTA *iam epistola superiore, accepi tuas litteras de publicanis: quibus æquitatem tuã non potui non probare. facilitate autem, quod uellem, consequi potuisses, ne eius ordinis, quem semper ornasti, rem, aut uoluntatem offenderes. equidem non desinam tua decreta defendere: sed nosti consuetudinem hominum. scis, quàm grauiter inimici illi ipsi Q. Scæuolæ fuerint. tibi tamen sum auctor, ut, quibus rebus possis, eum tibi*

qui summa iustitia Asiam rexit: ut etiã ad honorem eius dies festi, Mucia, sint instituti.

bi ordinem aut reconcilies, aut mitiges. id etſi difficile eſt, tamen mihi uidetur eſſe prudentiæ tuæ. Vale.

ARG. Iocoſa eſt epiſtola, & ſalibus referta. unum extra iocum, ſe egiſſe gratias Lentulo, Ciliciam adminiſtranti, de officiis in ipſum.

M. Cicero s. d. L. Valerio iuriſconſulto. 10

iocatur, quaſi iuriſconſultum eum appellauerit, non ueritatis, ſed gratiæ cauſſa. ep. 1. l. 3.

C V R enim tibi hoc non gratificer, neſcio; præſertim cum his temporibus audacia pro ſapientia liceat uti. Lentulo noſtro egi per litteras tuo nomine gratias diligenter. ſed tu uelim deſinas iá noſtris litteris uti, & nos aliquando reuiſas, & ibi malis eſſe, ubi aliquo numero ſis, quàm iſtic, ubi ſolus ſapere uideare. quanquam qui iſtinc núc ueniunt, partim te ſupẽrbum eſſe dicunt, quòd nihil reſpondeas, partim contumelioſum, quòd male reſpondeas. Sed iam cupio tecum coram iocari. quare fac, ut quamprimum uenias: neque in Appuliam tuam accedas; ut poſſimus, ſaluum te ueniſſe, gaudere. nam illò ſi ueneris, tanquam Vlyſſes cognoſces tuorum nẽminem. Vale.

uide ſcholia in extremo libro.

uide ep. 26. l. 6.

iocatur in Valerii ignobilitatem, quaſi à propinquis, & amicis eſſet admodum inops.

CICERONIS EPISTOLARVM AD CVRIONEM, ET ALIOS, LIBER II.

ARGVMENTVM.

Quattuor partes habet hæc epiſtola. primum, accuſatus à Curione quòd minus ſæpe ſcriberet, excuſationem affert cũ officii ſui commemoratione. deinde, dolorem ſuum ex illius abſentia, & ex eiuſdem dignitate lætitiam narrat. tertio loco ad laudem, &.uirtutem hortatur. poſtremo, commendat illi ſuam ſenectutem.

M. Cicero s. d. C. Curioni.

Curio, Scriboniorum cognomen.

QVANQVAM *me nomine negligentiæ ſuſpectum tibi eſſe doleo: tamen nõn tam mihi moleſtum fuit, accuſari abs te officium meum, quàm iucundum, requiri: præſertim cum, in quo accuſabar, culpa uacarem; in quo autem deſiderare te ſignificabas meas litteras, præteferres perſpectum mihi quidem, ſed tamen dulcem, & optatum amorem tuum. equidem neminem prætermiſi, quem quidem ad te peruenturum putarem, cui litteras non dederim. etenim quis eſt tam in ſcribendo impigẽr, quàm ego? à te uero bis, ter ue ad ſummum, & eas perbreues accepi. quare ſi iniquus es in me iudex; condemnabo eodem ego te crimine. ſin me id facere noles; te mihi æquũm præbere debebis. Sed de litteris hactenus. non enim uereor, ne non ſcribendo te expleam; præſertim ſi in eo genere ſtudium meum non aſpernabere. Egõ, te abfuiſſe tam diu à nobis, et doleo, quòd carui fructu iucun*

excuſatio cum beneuolentiæ teſtimonio.

non dixit diligens, ſed impiger; magis ut excuſet ſe, quã ut laudet.

ep.2.lib.5.

ſecunda pars epiſtolæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

dissimæ consuetudinis tuæ: & lætor, quòd absens omnia cũ maxima dignitate es consecutus. quodq. in omnibus tuis rebus meis optatis fortuna respondet; breue est, quod me tibi præcipere meus incredibilis in te amor cogit. Tanta est expectatio uel animi, uel ingenij tui; ut ego te obsecrare, obtestariq. non dubitem, sic ad nos confirmatus reuertare, ut, quam expectationem tui concitasti, hanc sustinere, ac tueri possis. Et quoniam meam tuorum erga me meritorum memoriam nulla unquam delebit obliuio: te rogo, ut memineris, quantæcunque tibi accessiones fient & fortunæ, & dignitatis, eas te non potuisse consequi, nisi meis puer olim fidelissimis, atque amantissimis consilijs paruisses. quare hoc animo in nos esse debebis, ut ætas nostra iam ingrauescens, in amore, atque in adolescentia conquiescat tua. Vale.

tertia pars epistolæ.

laudat simul & hortatur: quia cohortatio debet esse cũ laude. ep.12.l.15.

quarta pars epistolæ.

scripsit enim hæc annos natus 54.

ARG. Consolatur Curionem in obitu patris, seq. illi parentis futurum loco pollicetur.

Cicero s. d. Curioni. 2

GRAVI *teste priuatus sum amoris summi erga te mei, patre tuo, clarissimo uiro: qui cum suis laudibus, tum uero te filio superasset omnium fortunam, si ei contigisset, ut te ante uideret, quàm à uita discederet. sed spero nostram amicitiam nõ egere testibus. tibi patrimonium dij fortunent. me certe habebis, cui carus æque sis, & periucundus, ac fuisti patri. Vale.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ARG. Dissuadet à muneribus dandis in funere patris. dari autem populo solebat gladiatorium munus.

Cicero s. d. Curioni. 3

RVPAE *studium non defuit declarandorum munerum tuo nomine: sed nec mihi placuit, nec cuiquam tuorum, quidquam, te absente, fieri, quod tibi, cum uenisses, non esset integrum. meam quidem sententiam aut scribam ad te postea pluribus: aut, ne ad eam meditere, imparatum te offendam; coramq. contra istam tuam rationem, meam dicam: ut aut te in meam sententiam adducam; aut certe testatum apud animum tuum relinquam, quid senserim: ut, si quando, quod nolim, displicere tibi tuum consilium cœperit, possis meum recordari. Breui tamen sic habeto, in eum statum temporum tuum reditum incidere, ut ijs bonis, quæ tibi natura, studio, fortuna data sunt, facilius omnia, quæ sunt in rep. amplissima, consequi possis, quàm muneribus: quorum neque facultatem quisquam admiratur; (est enim copiarum, non uirtutis) neque quisquam est, quin satietate iam defessus sit. Sed aliter, atque ostenderam, facio, qui ingrediar ad explicandam rationem sententiæ meæ. quare omnem hanc disputationem in aduentum tuum differo. Summa scito in expectatione te esse, eaq. à te expectari, quæ à summa uirtute, summoq. ingenio expectanda sunt. ad quæ si es, ut debes, paratus; quod ita esse confido; plurimis, maximisq. mune-*

libertus Curionis Rupa.

quæ te adducit, ut hæc munera danda populo existimes.

dissuasio à muneribus dandis.

quod est absque uirtute, admiratione dignum non est.

tacite monet gratiora fore merita in rēp. quàm munera gladiatoria.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ribus & nos amicos, & ciues tuos uniuersos, & remp. afficies. illud profecto cognosces, mihi te neque cariorem, neque iucundiorem esse quenquam. Vale.

ARG. Hortatur Curionem ad studium summæ laudis, quòd, exoriente iam bello ciuili, timet ne se ad improbos ciues, deserta rep. conferat: quod euenit. grandi enim ære alieno à Cæsare liberatus, à senatu ad populum transiit.

Cicero S. D. C. Curioni. 4

epistolarũ tria genera.

EPISTOLARVM *genera multa esse nõ ignoras, sed unum illud certissimum, cuius caussa inuenta res ipsa est, ut certiores faceremus absentes, si quid esset, quod eos scire, aut nostra, aut ipsorum interesset. huius generis litteras à me profecto non expectas: dõmesticarum enim rerũ tuarum habes & scriptores, & nuntios: in meis autem rebus nihil est sane noui. Reliqua sunt epistolarum genera duo, quæ me magnopere delectant; unum familiare, & iocosum; alterum seuerum, & graue. utro me minus deceat uti, non intelligo. Iocer ne tecum per litteras? ciuem mehercule non puto esse, qui tẽmporibus his ridere possit. An grauius aliquid scribam? quid est, quod possit grauiter à Cicerone scribi ad Curionem, nisi de rep? atque in hoc genere hæc mea caussa est, ut neque ea, quæ nunc sentio, uelim scribẽre. Quamobrem, quoniam mihi nullum scribendi argumentum relictum est; utar ea claũsula, qua soleo; teq. ad studium summæ laudis cohortabor. est enim tibi grauis aduersaria constituta, & parata, incre-*

alii legunt domesticos. utrunque recte.

temporibus ad ciuile bellum spectantibus.

odiosa enim scriberem.

epistolam concludam qua sententia soleo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

credibilis quædam expectatio: quam tu una re facillime uinces, si hoc statueris, quarum laudum gloriam adamaris, quibus ãrtibus eæ laudes comparantur, in ijs esse elaborandum. In hanc sententiam scriberem plura, nisi te tua sponte satis incitatum esse confiderem: & hoc, quidquid attigi, non feci inflammandi tui caussa, sed testificandi amoris mei. Vale.

quę sunt? morales uirtutes, iustitia, fortitudo, temperantia: quibus & nobis ipsis, & patriæ consulimus.

ARG. Gratulatur Curioni, quòd & Romæ non sit, ubi multa contra remp. committuntur; & ibi sit, ubi ex recte factis magnam laudem consequatur. postremo, eum ad suscipiendam remp. hortatur.

Cicero S. D. Curioni. 5

H AEC *negotia quo modo se habeant, ne epistola quidem narrare audeo tibi. etsi, ubicunque es, ut scripsi ad te antea, in eadem es nãui; tamen, quòd abes, gratulor; uel quia non uides ea, quæ nos; uel quòd excelso, & illustri loco sita sit laus tua, in plurimorum & sociorum, & ciuium conspectu: quæ ad nos nec obscuro, nec uario sermone, sed & clarissima, & una omnium uoce perfertur. Vnum illud nescio, gratuler ne tibi, an timeam, quòd mirabilis est expectatio reditus tui: non quò uerear, ne tua uirtus opinioni hominum non respondeat: sed mehercule, ne, cũ ueneris, non habeas iam, quod cures: ita sunt omnia debilitata, iam prope & extincta. Sed hæc ipsa, nescio, recte ne sint litteris commissa. quare cetera cognosces ex alijs. tu tamen, siue habes aliquam spem de rep. siue desperas; ea parã, medi-*

nauem posuit pro periculo.

antitheta quattuor: obscuro, clarissima: uario, una.

usitata Ciceronis clausula ad Curionem. cuius enim nouerat ingenium, ab eo iure metuebat.

tare, cogita, quæ esse in eo ciue, ac uiro debent, qui sit remp. afflictam, & oppressam miseris temporibus, ac perditis moribus in ueterem libertatem, ac dignitatem uindicaturus. Vale.

ARG. Commendat summo studio T. Annium Milonem ad petitionem consulatus. & ut impetret quod uult, nihil omittit, quod in genere commendaticio requiri possit.

Cicero s. d. Curioni. 6

prima uerba studium petentis declarant.

NONDVM *erăt auditum, te ad Italiam aduentare, cum Sex. Iulium, Milonis mei familiarem, cum his ad te litteris misi: sed tamen, cum appropinquare tuus aduentus putaretur, et te iam ex Asiă Romam uersus profectum esse constaret; magnitudo rei fecit, ut non ueremur, ne nimis cito mitteremus, cum has ad te quamprimum perferri litteras magnopere uellemus. Egŏ, si mea in te essent officia solum, Curio, tanta, quanta magis à te ipso prædicari, quàm à me ponderari solent; uerĕcundius à te, si qua magna res mihi petenda esset, cõtenderĕ.* GRAVE *est enim homini pudenti, petere aliquid magnum ab eo, de quo se bene mĕritum putet; ne id, quod petat, exigere magis, quá rogare, & in mercedis potius, quàm beneficij loco numerare uideatur. sed quia tua in me uel nota omnibus, uel ipsa nouitate meorum temporum clarissima, & maxima extiterunt;* ESTQVE *animi ingenui, cui multum debeas, eidem plŭrimum uelle debere: non dubitaui id à te per litteras petere, quod mihi omnium esset maximum, maximeq. necessarium. neque enim*

in qua Curio quęstor fuerat.

insinuatio ad petitionem.

à modestia.

à meritis suis, dissimulanter.

tempore exilii sui.

à consuetudine bonorum.

enim sum ueritus, ne sustinere tua in me uel innumerabilia beneficia non possem; cum praesertim considerem, nullam esse gratiam tantam, quam non uel capere animus meus accipiendo, uel remunerando, cumulandoq. illustrare possit. Ego omnia mea studia, omnem operam, curam, industriam, cogitationem, mentem denique omnem in Milonis consulatu fixi, & locaui: statuiq., in eo me non officij solum fructum, sed etiam pietatis laudem debere quaerere. neque uero cuiquã salutem, ac fortunas suas tantae curae fuisse unquam puto, quantae mihi sit honos eius: in quo omnia mea posita esse decreui. huic te unum tanto adiumento esse, si uolueris, posse intelligo, ut nihil sit praeterea nobis requirendum. habemus haec omnia; bonorum studium conciliatum ex tribunatu, propter nostram, ut spero te intelligere, caussam; uulgi, ac multitudinis, propter magnificentiam munerum, liberalitatemq. naturae; iuuentutis, & gratiosorum in suffragijs, propter ipsius excellentem in eo genere uel gratiam, uel diligentiam; nostram suffragationem si minus potentem, at probatam tamen, & iustam, & debitam, & propterea fortasse etiam gratiosam. dux nobis, & auctor opus est, & eorum uentorum, quos proposui, moderator quidam, & quasi gubernator. qui si ex omnibus unus optandus esset; quem tecum conferre possemus, non haberemus. quamobrem, si me memorem, si gratum, si bonum

à spe remunerandi.

ab honesto.

à studio suo.

in quę Milo tria patrimonia effuderat. Asconius.

ipsius in me meritis.

à laude Curionis.

à persona sua.

num uirum uel ex hoc ipso, quòd tam uehementer de Milone laborem, existimare potes; si dignum denique tuis beneficijs iudicas: hoc à te peto, ut subuenias huic meæ solicitudini, ut huic meæ laudi, uel, ut uerius dicam, prope saluti tuum studium dices. De ipso T. Annio tantum tibi polliceor, te maioris animi, grauitatis, constantiæ, beneuolentiæ erga te, si complecti hominem uolueris, habiturum esse neminem. mihi uerò tantum decoris, tantum dignitatis adiunxeris, ut eundem te facile agnoscam fuisse in laude mea, qui fueris in salúte. Ego, ni te uidere scirem, cum hæc ad te scriberem, quantum officij sustinerem, quantopere mihi esset in hac petitione Milonis omni non modo contentione, sed etiam dimicatione elaborandum; plura scriberem. nunc tibi omnem rem, atque caussam, meq. totum commendo, atque trado. unum hoc sic habeto; si à te hanc rem impetraro, me pene plus tibi, quàm ipsi Miloni, debiturum. non enim mihi tam mea salus cara fuit, in qua præcipue sum ab illo adiutus; quã pietas erit in referenda gratia iucunda. eam autem tuo unius studio me assequi posse cõfido. Vale.

> à persona Milonis.
>
> à re sua.
>
> cum in me patriæ restituendo uehementer contendisti.
>
> caussam, & rem coniungit etiã ep.7.lib.1.
>
> sic Terentius, Mea solius solliciti sunt caussa.

ARG. Hanc scripsit in Cilicia, cum esset pro consule, gratulatur Curioni de tribunatu pl. hortatur ad boni ciuis officium. de sacerdotio Curionis quiddam interserit. postremo rogat, ne quid sibi temporis prorogari ad prouinciæ administrationem patiatur.

> tria seruat in officio gratulationis. primũ gratulatur partam dignitatem: deinde bene precatur: tum hortatur ad magistratum cũ laude gerendum.

Cicero pro cos. s.d. Curioni trib.pl. 7

SERA *grâtulatio reprehendi non solet, præsertim*

sertim si nulla negligentia prætermissa est. longe enim absum: audio sero. sed & tibi gratulor: &, ut sempiternæ laudi tibi sit iste tribunatus, exopto: teq. hortor, ut omnia gubernes, & moderere prudentia tua; ne te auferant aliorum consilia. nemo est, qui sapientius tibi suadere possit te ipso. nunquam labere, si te audies. non scribo hoc temere. cui scribam, uideo. noui animum, noui consilium tuum. non uereor, ne quid timidè, ne quid stúlte facias, si ea defendes, quæ ipse recta esse senties. Quòd in id reip. tempus non incideris, sed ueneris, (iudicio enim tuo, non casu, in ipsum discrimen rerum contulisti tribunatum tuum) profecto uides, quanta uis in rep. temporum sit, quanta uarietas rerum, quàm incerti exitus, quàm flexibiles hominum uoluntates: quid insidiarum, quid uanitatis in uita, non dubito, quin cogites. sed, amabo te, cura, & cogita, nihil noui, sed illud idem, quod initio scripsi. tecum loquere: te adhibe in consilium: te audi: tibi obtempera. alteri qui melius dare consilium possit, quàm tu, non facile inueniri potest: tibi uero ipsi certe nemo melius dabit. Dij immortales, cur ego non adsum uel spectator laudum tuarum, uel particeps, uel socius, uel minister consiliorum? tametsi hoc minime tibi deest: sed tamen efficeret magnitudo, & uis amoris mei, consilio te ut possem iuuare. Scribam ad te plura alias. paucis enim diebus eram missurus domesticos tabellarios: ut,

fortitudo, & prudentia in administrantibus remp. requiruntur.

timebat, quod euenit, ne desciseret à reip. caussa.

si affuisset, forte Curio non se ad Cæsaris partes trastulisset.

uide ep.4.l.15.

ut, quoniam sane feliciter, & ex mea sententia remp. gessimus, unis litteris totius æstatis res gestas ad senatum perscriberem. De sacerdotio tuo quantam curam adhibuerim, quamq. difficili in re, atque caussa, cognosces ex ijs litteris, quas Thrasoni, liberto tuo, dedi. Te, mi Curio, pro tua incredibili in me beneuolentia, meaq. item in te singulari, rogo, atque oro, ne patiare mihi quidquam ad hanc prouincialem molestiam temporis prorogari. præsens tecum egi, cum te tribunum pl. isto anno fore non putarem: itemq. petiui sæpius per litteras, sed tum quasi à senatore nobilissimo, & adolescente gratiosissimo, nunc à tribuno pl. et à Curione tribuno; non ut decernatur aliquid noui, quod solet esse difficilius; sed ut ne quid noui decernatur; & ut S. C. & leges defendas; eaq. mihi conditio maneat, qua profectus sum. hoc te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

augaratum, opinor, intelligit.

poterat enim ut tribunus pl. intercedere.

legibus annua erat prouinciarum administratio. profectus erat cum annuo imperio.

ARG. Leuiter Cœlium obiurgat, qui commentarium misisset refertum leuissimis rebus. tum hortatur ad amicitiam Pompeij, emergente iam belli ciuilis initio. addit de suo in prouinciam itinere. in extremo, ne sibi prouinciæ tempus prorogetur.

Cic. pro cos. s. d. Cœlio Rufo. 8

uide ep.1.lib.8. cui Cicero respondet.

QVID? *tu me hoc tibi mandasse existimas, ut mihi gladiatorum compositiones, ut uadimonia dilata, & Chresti compilationem mitteres, & ea, quæ nobis, cum Romæ sumus, narrare nemo audeat? uide, quantum tibi meo iudicio tribuam: (nec mehercule iniuria: πολιτικώτερον*

qui putem te futura prospicere.

enim

enim te adhuc neminem cognoui) ne illa quidem curo mihi scribas, quæ maximis in rebus reip. gerũtur quotidie; nisi quid ad me ipsum pertinebit. scribent alij: multi nuntiabunt: perferet multa etiam ipse rumor. quare ego nec præterita, nec præsentia abs te, sed, ut ab homine longe in posterum prospiciente, futura expecto: ut, ex tuis litteris cum formam reip. uiderim, quale ædificium futurum sit, scire possim. neque tamen adhuc habeo, quod te accusem. neque enim fuit, quod tu plus prouidere posses, quàm quiuis nostrum, in primisq. ego, qui cum Pompeio complures dies nullis in alijs, nisi de rep. sermonibus uersatus sum: quæ nec possunt scribi, nec scribenda sunt. tantum habeto, ciuem egregium esse Pompeium, & ad omnia, quæ prouidenda sunt in rep. & animo, & consilio paratum. quare da te homini: complectetur, mihi crede. iam ijdem illi & boni, & mali ciues uidentur, qui nobis uideri solent. Ego, cum Athenis decem ipsos dies fuissem, multumq. mecum Gallus noster Caninius, proficiscebar inde pridie non. Quinct. cum hoc ad te litterarum dedi. Tibi cum omnia mea commendatissima esse cupio, tum nihil magis, quàm ne tempus nobis prouinciæ prorogetur. in eo mihi sunt omnia. quid, quando, & quo modo, & per quos agendum sit, tu optime constitues. Vale.

quod non nisi diuturno rerũ usu, ingeniiq. præstantia consequimur.

Tarenti locutus erat cum Pompeio, ut est ep.6.l.5.ad Att.

quia non idem antea senserat.

i. decem integros dies, ut alibi quoque locutus est.

quod metuebat, emergente iam inter Cæsarem & Pompeium discordia. uide ep.5.lib.8.

ARG. Gratulatur Cœlio, quòd, superatis competitoribus, ædilis curulis designatus sit.

Cicero

Cicero pro cos. s. d. M. Cœlio Rufo, ædili cur. des.

PRIMVM *tibi, ut debeo, gratulor, lætorq. cum præsenti, tum etiam spērata tua dignitate, serius, non negligentia mea, sed ignoratione rerum omnium. in ijs enim sum locis, quò & propter longinquitatem, & propter latrocinia tardissime omnia perferuntur. & cum gratulor: tum uero, quibus uerbis tibi gratias agam, non reperio, quòd ita factum sit, ut dederis nobis, quemadmodum scripseras ad me, quem semper ridere possemus. itaque cum primum audiui, ego ille ipse factus sum, (scis quem dicam) ēgiq. omnes illos adolescentes, quos ille iactitabat. difficile est loqui. Te autem contemplans absentem, & quasi tecum coram loquerer, Non ædepol quantam egeris rem, neque quantum facinus feceris. quod quia præter opinionem mihi acciderat, referebam me ad illud: Incrēdibile hoc factu obijcitur. repente uero incessi omnibus lætitijs. in quo cum obiurgarer, quòd nimio gaudio pene desiperem; ita me defendebam: Ego ūoluptatem animi nimiam. quid quæris? dum illum rideo, pene sum factus ille. Sed hæc pluribus, multaq. alia & de te, & ad te, cum primum ero aliquid otij nactus. Te uero mi Rufe diligo, quem mihi fortuna dedit amplificatorem dignitatis meæ, ultorem non modo inimicorum, sed etiam inuidorum meo-*

uide ep.23.l.7. ædilitatē enim prætura, prætu ram consulatus sequebatur.

uide ep.3.l.8.

ipse mihi reprę sentaui.

uerba Cæcilii poetæ. uide lib. 2. de fin.

subaudi, errorem esse puto. sumptum à Trabea poeta, ut est in Tuscul.& lib.2. de fin.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

meorum: ut eos partim scelerum suorum, partim etiam ineptiarum pœniteret. Vale.

fortasse ob Hirrum in auguratu competitorem. ep. 3. lib. 8.

ARG. Queri uidetur de tabellariis epistolas non reddentibus, re uera Cœlium negligentiæ accusat, tum sua gesta magnifice narrat.

M. Cicero imp. S. D. M. Cœlio Rufo, ædili cur. des. 10

T V *uide, quàm ad me litteræ non perferantur. non enim adduci possum, ut abs te, postea quàm ædilis factus es, nullas putem datas; præsertim cum esset tanta res, tantæ gratulationis: de te, quia, quod sperabam: de Hillo, (balbus enim sum) quod non putaram. atqui sic habeto, nullam me epistolam accepisse tuam post comitia ista præclara, quæ me lætitia extulerunt. ex quo uereor, ne idem eueniat in meas litteras. equidem nunquam domum misi unam epistolam, quin esset ad te altera: nec mihi est te iucundius quidquã, nec carius. Sed balbi non sumus: ad rem redeamus. Vt optasti, ita est. uelles enim, ais, tantum modo ut haberem negotij, quod esset ad laureolam satis. Parthos times, quia diffidis copijs nostris. ergo ita accidit. nam, Parthico bello nuntiato, locorum quibusdam angustijs, & natura montium fretus, ad Amanum exercitũ adduxi, satis probe ornatum auxilijs, & quadam auctoritate apud eos, qui me non norant, nominis nostri. multum est enim in his locis: Hiccine est ille, qui urbem? quem senatus? nosti cetera. cum uenissem ad Amanum, qui mons mihi cum Bibu-*

respondet ad locum epistolæ Cœlii, quę est ep. 4. lib. 8.

de exitu belli Parthici. ep. 5. lib. 8.

respondet ad locum epistolę Cœlii. uide ep. 5. lib. 8.

lo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

hic est C. Cassius, qui mox Cęsarē occidit.

lo communis est, diuisus aquarum diuortijs; Cāssius noster, quod mihi magnæ uoluptati fuit, feliciter ab Antiochia hostem reiecerat. Bibulus prouinciām acceperat. interea cum meis copijs omnibus uexaui Amanienses, hostes sempiternos. multi occisi, capti: reliqui dissipati. castella munita, improuiso aduentu capta, & incensa. ita uictoria iusta imperator appellatus apud Issum; quo in loco sæpe, ut ex te audiui, Clitārchus tibi narrauit, Darium ab Alexandro esse superatum; abduxi exercitum ad infestissimam Ciliciæ partem. ibi quinctum & uigesimum iam diem aggeribus, uineis, turribus oppugnabam oppidum munitissimum Pindenissum, tantis opibus, tantoq. negotio, ut mihi ad summam gloriam nihil desit, nisi nōmen oppidi. quod si, ut spero, cepero; tum uero litteras publice mittam. Hæc ad te in præsenti scripsi, ut speres te assequi id, quod optasti. Sed, ut redeam ad Parthos; hæc æstas habuit hunc exitum satis felicem: ea, quæ sequitur, magno est in timore. quare mi Ruse uigila, primum ut mihi succedatur: sin id erit, ut scribis, &, ut ego arbitror, spissiūs; illud, quod facile est, ne quid mihi temporis prorogetur. De rep. ex tuis litteris, ut antea tibi scripsi, cum præsentia, tum etiam futura magis expecto. quare, ut ad me omnia quamdiligentissime perscribas, te uehementer rogo. Vale.

Syriam prouinciam suam.

historicus, Alexandri comes in expeditionibus. Pli. l. 6. c. 31

ad Att. ep. 20. lib. 5.

i. difficilius, ut in epistola ad fratrem, spissum opus.

ARG.

ARG. Suum declarat urbis desiderium: & pantheras ait non posse capi, quas Cœlius ædilis petierat, ut in suis ludis populo ostenderet.

Cic. imp. s. d. Cœlio ædili cur. II

PVTARES *ne unquam accidere posse, ut mihi uerba deessent, neque solum ista uestra oratoria, sed hæc etiam leuia nostratia? desunt autem propter hanc caussam, quòd mirifice sum solicitus, quidnam de prouincijs decernatur. Mirum me desiderium tenet urbis, incredibile meorum, atque in primis tui, satietas autem prouinciæ, uel quia uidemur eam famam consecuti, ut non tam accessio quærenda, quàm fortuna metuenda sit: uel quia totum negotium non est dignum uiribus nostris, qui maiora in rep. onera sustinere & possimus, & soleamus: uel quia belli magni timor impendet: quod uidemur effugere, si ad constitutam diem decedemus. De pantheris per eos, qui uenari solent, agitur mandato meo diligenter: sed mira paucitas est: & eas, quæ sunt, ualde aiunt queri, quòd nihil cuiquam insidiarum in mea prouincia, nisi sibi, fiat. itaque constituisse dicuntur in Cariam ex nostra prouincia decedere. sed tamen sedulo fit, et in primis à Patiscbo. quidquid erit, tibi erit: sed, quid plane esset, nesciebamus. Mihi mehercule magnæ curæ est ædilitas tua. ipsa dies me admonebat: scripsi enim hæc ipsis Megalensibus. tu uelim ad me de omni reip. statu quamdiligentissime perscribas: ea enim certissima putabo, quæ ex te cognouero. Vale.*

nimia solicitudine, nimio etiam gaudio ita perturbatur animus, ut uerba non suppetant.

ob expectationem belli Parthici.

timor à Parthis ęstate proxima, ut est in epistola pręcedenti.

sublata à se latrocinia festiue significat.

ep. 9. lib. 8. & ep. 13. lib. 12.

quo die ludos dabant ędiles ante templum magnę matris deûm. igitur die Cicero admonebatur ludorum Roma-

ARG.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

norum, quibus Pantheras grę-cas dare Cœlius cupiebat. ep.6. lib. 8.

ARG. Litteras à Cœlio requirit de rebus urbanis; & hortatur eum, ut urbanos potius magistratus sequatur, quàm prouinciales.

Cicero imp. s. d. Cœlio ædili cur. 12

quinque dies fe sti, Mineruę di cati.

ob dementias non nullorum.

quo neminem πολιτικώτερον cognoui. 29:

male audiebat Deiotarus auaritiæ nomine. uide ep.12.l.9.

pro abstinentia posuit.

non enim triũphari potest, nisi eatur in prouinciam.

SOLICITVS *equidem eram de rebus urbanis: ita tumultuosæ conciones, ita molestæ quinquatrus afferebantur: nam citeriora nondum audiebamus: sed tamen nihil me magis solicitabat, quàm in his molestijs non me, si qua ridenda essent, ridere tecum. sunt enim multa: sed ea non audeo scribere. illud moleste fero, nihil me adhuc his de rebus habere tuarum litterarum. quare, etsi, cum tu hæc leges, ego iam annuum munus confecero: tamen obuiæ mihi uelim sint litteræ tuæ, quæ me erudiant de omni rep. ne hospes plane ueniam. hoc melius, quàm tu, facere nemo potest. Diogenes tuus, homo modestus, à me cum Philone Pessinũte discessit. iter habebant ad Deiotarum regem: quanquam omnia nec benigna, nec copiosa cognorant. Vrbem, mi Rufe, cole, & in ista luce uiue. omnis enim peregrinatio, quod ego ab adolescentia iudicaui, obscura, & sordida est ijs, quorum industria Romæ potest illustris esse. quod cum probe scirem, utinam in sententia permansissem. cum una mehercule ambulatiuncula, atque uno sermone nostro omnes fructus prouinciæ non confero. spero me integritatis laudem consecutum. non erat minor ex contemnenda, quàm ex conseruata prouincia. spes triumphi, inquis? satis gloriose triumpharem, si non essem*

tam diu

am diu quidem in desiderio rerum mihi carissima rum. sed, ut spero, propediem te uidebo. tu mihi obuiam mitte epistolas te dignas. Vale.

ARG. Respondet epistolæ Cœlii, quæ sexta est lib. VIII. am lege, si huius argumentum, atque etiam interpretationem quæris.

Cicero imp. S. D. Cœlio ædili cur. 13

RARAS *tuàs quidem, (fortasse enim non perferuntur) sed suaues accipio litteras. uel quas proxime acceperam, quàm prudentes, quàm multi & officij, & consilij. etsi omnia sic constitueram mihi agenda, ut tu admonebas: tamen confirmantur nostra consilia, cum sentimus prùdentibus, fideliterq. suadentibus idem uideri. Ego Appium, ut sæpe tecum locutus sum, ualde diligo: meq. ab eo diligi statim cœptum esse, ut simultatem deposuimus, sensi. nam & honorificus in me consul fuit, & suauis amicus, & studiosus studiorum etiam meorum. mea uero officia ei non defuisse, tute es testis: quoniam* κωμικὸς μάρτυς, *ut opinor, accidit Phània. et mehercule etiam pluris eum feci, quòd te amari ab eo sensi. iam, me Pompeij totum esse scis: Brutum à me amari intelligis. quid est caussæ, cur mihi non sit in optatis, complecti hominem florentem ætate, opibus, honoribus, ingenio, liberis, propinquis, affinibus, amicis? collegàm meum præsertim, & in ipsa collegij laude, et sciëntia studiosum mei? Hæc eo pluribus scripsi, quòd mihi significabant tuæ litteræ subdubitare, qua essem erga illum uolunta-*

[Marginal notes: uide artificiū; cum paucis uerbis accuset, excuset, laudet. — ep. 12. lib. 6. — fratrem P. Clodii à Milone occisi. — Appii libertus. ep. 1. lib. 3. — ex duabus Appii filiis altera Pompeii filio nupserat, altera Bruto. ep. 4. lib. 3. — in auguratu. ep. 4. lib. 3.]

te. credo te audisse aliquid. falsum est, mihi crede, si quid audisti. genus institutorum, & rationum mearum dissimilitudinem non nullam habet cum illius administratione prouinciæ. ex eo quidam suspicati fortasse sunt, animorum contentione, non opinionum dissensione, me ab eo discrepare. nihil autem feci unquam, neque dixi, quod contra illius existimationem esse uellem. post hoc negotium autem, & temeritatem nostri Dolabellæ deprecatorem me pro illius periculo præbeo. Erat in eadem epistola ueternus ciuitatis. gaudebam sane, & congelasse nostrum amicum lætabar otio. Extrema pagella pupugit me tuo chirographo. quid ais? Cæsarẽ nunc defendit Curio? quis hoc putaret præter me? nam, ita uiuam, putaui. Dij immortales, quàm ego risum nostrum desidero. Mihi erat in animo, quoniam iurisdictionem confeceram; ciuitates locupletaram; publicanis etiam superioris lustri reliqua sine sociorum ulla querela conseruaram; priuatis, summis, infimis fueram iucundus; proficisci in Ciliciam nonis Maij, &, cum primum æstiua attigissem, militaremq. rem collocassem, decedere ex S. C. *Cupio te ædilem uidere: miroq. desiderio me urbs afficit, & omnes mei, tuq. in primis. Vale.*

uide ep.8.lib.3.

Dolabella Appium accusauerat.

Curionem significat. uide ep. 6. lib.8.

cum de Curione & ob leuitatem, & ob æs alienum hoc suspicarer.

adAtt.ep.2.l.6. erat igitur in Asia.

senatus enim decreuerat, ut, anno confecto, decederet.

coniungit bonitatem, & doctrinam. nam nec imperita bonitas, nec improba doctrina laudatur.

ARG. Commendat Fabium à quinque rebus, bonitate, doctrina, ingenio, modestia, amicitia sua.

Cicero imp. S. D. Cœlio ædili cur. 14

MARCO *Fabio, uiro optimo, & homine do-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

doctissimo, familiarissime utor: mirificeq́. eum diligo, cum propter summum eius ingenium, summamq́; doctrinam, tum propter singularem modestiam. eius negotium sic uelim suscipias, ut si esset res mea. noui ego uos magnos patronos. hominem áccidat, oportet, qui uestra opera uti uelit. sed in hoc homine nullam accipio excusationem. omnia relinques, si me amabis, cum tua opera Fabius uti uolet. Ego res Romanas uehementer expecto, & desidero: in primisq́., quid agas, scire cupio: nam iam diu propter hiemis magnitudinem nihil noui ad nos afferebatur. Vale.

iocus cum laude Cœlii.

in hoc nomine uidetur esse ἔμφασις.

ARG. Scribit de supplicationibus suis, de nuptiis filiæ, & P. Cornelii Dolabellæ, de ciuilibus discordiis, de rationibus, quibus adductus C. Cœlium, quæstorem suum, prouinciȩ præposuerit. respondet Cœlii tribus epistolis, primum quȩ est 11, deinde 13, postremo 8, l. 8.

Cicero imp. s. d. Cœlio ædili cur. 15

NON *potuit accuratius agi, neque prudentius, quàm actum est à te cum Curione de supplicatione. et mehercule cõfecta res est ex mea sententia, cum celeritate, tum quòd is, qui erat iratus, competitor tuus, & idem meus, assensus est ei, qui ornauit res nostras diuinis laudibus. quare scito me sperare ea, quæ sequuntur: ad quæ tu te para. Dolabellam à te gaudeo primum laudari, deinde etiam amari. nam ea, quæ speras Tulliæ meæ prudentia temperari posse, scio cui epistolæ tuæ respondeant. quid, si meam legas, quam ego tũ ex tuis litteris misi ad Appium? sed quid*

uide ep. 2. l. 8.

Hirrum intelligit, suum competitorem in auguratu.

i. triumphum, qui fere post supplicationes dabatur.

uide ep. 13. l. 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

agas? sic uiuitur. quod actum est, dij approbent. spero fore iucundum generum nobis. multum in eo tua nos humãnitas adiuuabit. Resp. me ualde solicitat. faueo Curioni: Cæsarem honestum esse cupio: pro Pompeio emori possum. sed tamen ipsa rep. nihil mihi est carius. in qua tu non ualde te iactas: districtus enim mihi uideris esse, quòd & bonus ciuis, & bonus amicus es. Ego, de prouincia decedens, quæstorem Cœlium præposui prouinciæ. puerum, inquis? at quæstorem, at nobilem adolescentem, at omnium fere exemplo. neque erat supériore honore usus, quem præficerem. Põntinius multo ante discesserat. à Q. fratre impetrari non poterat: quem tamen si reliquissem, dicerent iniqui, non me plane post annum, ut senatus uoluisset, ex prouincia decessisse, quoniam alterum me reliquissem. fortasse & illud adderent, senatum eos uoluisse prouincijs præesse, qui antea nõn præfuissent: fratrem meum triennium Asiæ præfuisse. denique nunc solicitus non sum: si fratrem reliquissem, omnia timérem. postremo, non tam mea sponte, quàm potentissimorum duõrum exemplo; qui omnes Cassios, Antoniosq. cõplexi sunt. hominem adolescentem non tam allicere uolui, quàm alienare nolui. hoc tu meum consilium laudes necesse est: mutari enim non potest. De Océlla parum plane ad me scripseras, & in actis non erat. Tuæ res gestæ ita notæ sunt, ut trans montem Taurum etiam de Matrinio sit au-

tu enim bonũ mihi generum, pro mutuo inter uos amore, pręstabis.

ad extremum tamen Cæsarẽ secutus est, à quo etiam deni que desciuit. Cęs.l.2. de bel. ciui.

ep.18. huius li.

Pontinium, & fratrem nominat, quia prætorius uterque.

ep. 8. l. 8. & ad Att. ep. 6. lib. 6.

ad Att. ep. 6. l. 6.

Pompeii, & Cęsaris, ad Att. ep. 6. lib. 6.

uide ep. 7. lib. 8. Ocellas autem uocatos ab oculorum paruitate, Pli. ait l. 31.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

auditum. Ego, nisi quid me Etesiæ morabuntur, celeriter, ut spero, uos uidebo. Vale.

ARG. Huius epistolę apertum erit argumentum, si legas epistolam Cœlii, quæ ante ultimam est lib. VIII. cui hæc respondet.

Cicero imp. S. D. Cœlio ædili cur. 16

MAGNO *dolore me affecissent tuæ litteræ, nisi iam & ratio ipsa depulisset omnes molestias, & diuturna desperatione rerum obduruisset animus ad dolorem nouum. sed tamen, quare acciderit, ut ex meis superioribus litteris id suspicarere, quod scribis, nescio. quid enim fuit in illis, præter querelam temporum, quæ non animum meum magis solicitum haberent, quàm tuum? nam non eam cognoui aciem ingenij tui; quod ipse uideam, te id ut non putem uidere. illud miror, adduci potuisse te, qui me penitus nosse deberes, ut me existimares aut tam improuidum, qui ab excitata fortuna ad inclinatam, & prope iacentem desciscerem; aut tam inconstantem, ut collectam gratiam florentissimi hominis effunderem, à meq. ipse deficerem, &, quod initio, semperq. fugi, ciuili bello interessem. Quod est igitur meum triste consilium. ut discederem fortasse in aliquas solitudines. nosti enim non modo stomachi mei, cuius tu similem quondam habebas, sed etiam oculorum in hominum insolentium indignitate fastidium. Accedit etiam molesta hæc pompa lictorum meorum, nomenq. imperij, quo appellor. eo si onere carerem, quamuis paruis Ita*

ratio multum potest ipsa per se, plus etiam eum consuetudine.

quę non extāt.

metu belli ciuilis.

id est à Cęsare ad Pompeium.

ep. 16. lib. 8.

ep. 16. l. 8.

ep. 16. lib. 8.

honore, duo ueteres libri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

liæ latebris contentus essem. sed incurrit hæc nostra laûrus non solum in oculos, sed iam etiam in uoculas maleuolorum. quod cum ita esset, nihil tamen unquam de profectione, nisi uobis approbâtibus, cogitaui. sed mea prædiola tibi nota sunt: in his mihi necesse est esse, ne amicis molestus sim. Quòd autem in maritimis facillime sum, moueo non nullis suspicionem, uelle me nâuigare. quod tamen fortasse non nollem, si possem ad otium. nâ de bellum quidem qui cônuenit? præsertim contra eum, cui spero me satisfecisse; ab eo, cui tamé satisfieri nûllo modo potest. Deinde sententiam meam tu facillime perspicere potuisti iam ab illo tempore, cum in Cumanum mihi obuiám uenisti: non enim te cælaui. sed non ne tum prouidisti, quàm abhorrerem ab urbe relinquenda? quod cum audissem; non ne tibi affirmaui, quiduis me potius perpessurum, quàm ex Italia ad bellum ciuile exiturum? quid ergo accidit, cur consilium mutarem? non ne ômnia potius, ut in sententia permanerem? credas hoc mihi uelim, quod puto te existimare, ex his miserijs nihil aliud me quærere, nisi ut homines aliquando intelligant, me nihil maluisse, quàm pacem, ea desperata, nihil tam fugisse, quàm arma ciuilia. huius me constantiæ puto fore ut nunquam pœniteat. etenim memini in hoc genere glôriari solitum esse familiarem nostrum Q. Hortensium, quòd nunquam bello ciuili interfuisset. hoc nostra laus erit illustrior, quòd illi

quam lictores post uictoriam præferebant, fascibus insertā.

in Græciam ad Pompeium.

nauigauit tamē paulo post.

propter eximia eius in me merita.

cum ex prouincia redirem.

re à Pompeio, & Pompeianis in Italia male gesta.

Syllanis temporibus. ideo felicem appellat in Bruto, bis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

illi tribuebatur ignauiæ: de nobis id existimari posse non arbitror. Nec me istã terrent, quæ mihi à te ad timorem fidissime, atque amantissime proponuntur. nulla est enim acerbitas, quæ non omnibus, hac orbis terrarum perturbatione, impendere uideatur: quam quidem ego à rep. meis priuatis, & domesticis incommodis libentissime uel istis ipsis, quæ tu me mones ut caueam, redemissem. Filio meo, quem tibi carũ esse gaudeo, si erit ulla resp. satis amplum patrimonium relinquam memoriam nominis mei: sin autem nulla erit, nihil accidet ei separatim à reliquis ciuibus. Nam quod rogas, ut respiciam gẽnerum meum, adolescentem optimum, mihiq. carissimum: an dubitas, cum scias quanti cum illum, tum uero Tulliam meam faciam, quin ea me cura uehementissime solicitet? et eo magis, quòd in cõmunibus miserijs hac tantum oblectabar specula, Dolabellam meum, uel potius nostrum, fore ab ijs mòlestijs, quas liberalitate sua contraxerat, liberum. uelim quæras, quos ille dies sustinuerit, in urbe dum fuit, quàm acerbos sibi, quàm mihi ipsi socero non honestos. itaque nẽque ego hunc Hispaniẽsem casum expecto; de quo mihi exploratũ est, ita esse, ut tu scribis: nec quidquam astute cogito. si quando erit ciuitas; erit profecto nobis locus: sin autem non erit; in easdem solitudines tu ipse, ut arbitror, uenies, in quibus nos consedisse audies. sed ego fortasse uàticinor; & hæc omnia

scripserat Cœlius de Cæsare: Nihil, nisi atrox, & sæuum, cogitat.

P. Cornelium Dolabellam.

i. ab ære alieno.

nuntius expectabatur de bello Hispaniensi, quod à Cæsare cõtra Pompeii legatos gerebatur.

alucinor, insanio, ut in oratione pro Sex.

 omnia

omnia meliores habebunt exitus. recordor enim desperationes eorum, qui senes erant adolescente me. eos ego fortasse nunc imitor, & utor ætatis uitio. uelim, ita sit: sed tamen, togam prætextam texi Oppio, puto te audisse. nam Curtius noster dibaphum cogitat: sed eum infector moratur. Hæc aspersi, ut scires, me tamen in stomacho solere ridere. De Dolabella, quod scripsi, suadeo uideas, tanquam si res tua agatur. Extremum illud erit: nos nihil turbulenter, nihil temere faciemus. te tamen oramus, quibuscunque erimus in terris, ut nos, liberosq. nostros ita tueare, ut amicitia nostra, & tua fides postulabit. Vale.

magistratum parari.

ridere cum iracundia.

discessum ex Italia significat.

ARG. Respondet ad omnes partes epistolę Caninii: deinde altera epistola roganti ut se Bibulo commendet, caussas affert, quare id facere non debeat; se tamen illi morem gessisse confirmat.

M. Cicero imp. s. d. Caninio Sallustio pro quæst. 17

LITTERAS *à te mihi stator tuus reddidit Tarsi ad* XVI. *kal. Sext. his ego ordine, ut uideris uelle, respondebo. De successore meo nihil audiui: nec quenquam fore arbitror. quin ad diē decedam, nulla caussa est, præsertim sublato metu Parthico. commoraturū me nusquam sane arbitror: Rhodum, Ciceronum caussa puerorum, accessurum puto: neque id tamen certum est. ad urbē uelim quamprimum uenire: sed tamen iter meum reip. & rerum urbanarum ratio gubernabit. Successor tuus non potest ita maturare ullo modo,*

mendosum puto. nam, Caninius, & Sallustius, duæ familiæ simul esse non possunt.

recte arbitratur. nemo enim successit.

fortasse enim, si turbulenta audiero, subsistā in itinere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

modo, ut tu me in Asia possis conuenire. De rationibus referendis, non erat incommodum te nullam referre: quam tibi scribis à Bibulo fieri potestatem: sed id uix mihi uideris per legem Iuliam facere posse: quam Bibulus certa quadam ratione non seruat, tibi magnopere seruandam censeo. Quod scribis, Apamea præsidium deduci non oportuisse: uidebam idem ceteros existimare: molesteq. ferebam, de ea re minus commodos sermones maleuolorum fuisse. Parthi transierint, nec ne, præter te, uideo dubitare neminem: itaque omnia præsidia, quæ magna, & firma paraueram, commotus hominum non dubio sermone dimisi. Rationes mei quæstoris nec uerum fuit me tibi mittere; nec tum erant confectæ. eas nos Apameæ deponere cogitabamus. De præda mea, præter quæstores urbanos, id est populum R. teruncium nec attigit, nec tacturus est quisquam. Laodiceæ me prædes accepturum arbitror omnis pecuniæ publicæ; ut & mihi, & populo cautum sit sine uecturæ periculo. Quod scribis ad me de drachmis CCCIↃↃↃ: nihil est, quod in isto genere cuiquam possim commodare: omnis enim pecunia ita tractatur, ut præda à præfectis, quæ autem mihi attributa est, à quæstore curetur. Quod quæris, quid existimem de legionibus, quæ decretæ sunt in Syriam: antea dubitabam, uenturæ ne essent; nunc mihi non est dubium, quin, si antea auditum erit, otium esse in Syria,

propter inimicitias cum Cæsare.

Euphratem, imperii Romani terminum.

uide ep. 20. l. 5.

uniuersa, ab ipso in bello facta, non quæ ad ipsum proprie pertineret.

i. centum millibus. drachma uero respondet fere denario Romano.

Bibuli.

Liu.l.9.& Fest.

quo plus humanitatis ostẽdat, primum expostulat, deinde morem illi à se gestum subiungit.

Parthorum aduentu.

uide ep.9.l.13.

nedum litteras.

ut eum adiuuaret: augur enim erat Cicero. duos Bibuli filios occiderant equites Alexandrini. ideo dicit, Misericordia commotus. Val.Max.lib.4.c.4.

Syria, uenturæ non sint. Marium quidem successorem tarde uideo esse uenturum; propterea quòd senatus ita decreuit, ut cum legionibus iret. Vni epistolæ respondi: uenio ad alteram. Petis à me, ut Bibulo te quamdiligentissime commendem. in quo mihi uoluntas non deest: sed locus uidetur esse tecum expostulandi. solus enim tu ex omnibus, qui cum Bibulo sunt, certiorem me nunquam fecisti, quàm ualde Bibuli uoluntas à me sine caussa abhorreret. permulti enim ad me detulerunt; cum magnus Antiochiæ metus esset, & magna spes in me, atque in exercitu meo, solitum dicere, quiduis se perpeti malle, quàm uideri eguisse auxilio meo. quod ego officio quæstorio te adductũ reticere de prætore tuo non moleste ferebã: quanquam, quemadmodum tractarere, audiebam. ille autem, cum ad Thermum de Parthico bello scriberet, ad me litteram nunquam misit, ad quẽ intelligebat eius belli periculum pertinere. tantum de auguratu filij sui scripsit ad me. in quo ego misericordia commotus, & quòd semper amicissimus Bibulo fui, dedi operam, ut ei quamhumanissime scriberem. ille si omnibus est maleuolus, quod nunquam existimaui: minus offendor in me. sin à me est alienior: nihil tibi litteræ meæ proderunt. Nam ad senatum quas Bibulus litteras misit, in ijs, quod mihi cum illo erat commune, sibi soli attribuit. se ait curasse, ut cum quæstu populi pecunia permutaretur. quod autem meum erat pro-

proprium, ut alarijs transpadanis uti negarem; id etiam populo se remisisse scribit. quod uero illius erat solius, id mecum communicat. equitibus auxiliarijs, inquit, cum amplius frumenti postularemus. Illud uero pusilli animi, & ipsa maleuolentia ieiuni, atque inanis, quòd Ariobarzanem, quem senatus per me regem appellauit, mihiq. commendauit, iste in litteris non regem, sed regis Ariobarzanis filium appellat. hoc animo qui sunt, deteriores fiunt rogati: sed tibi morem gessi: litteras ad eum scripsi: quas cum acceperis, facies quod uoles. Vale.

equitibus, qui tanquam alæ utrinque apud legiones in acie collocātur.

regem Cappadociæ.

ARG. Suadet, ut decedens pręponat prouincię quęstorem potius, quàm legatos. quod ipse quoque postea fecit. uide ep. 15. huius libri.

M. Cicero imp. S. D. Q. Thermo pro præt. 18

OFFICIVM meum erga Rhodonem, ceteraq. mea studia, quæ tibi, ac tuis præstiti, tibi, homini gratissimo, grata esse, uehementer gaudeo: mihiq. scito in dies maiori curæ esse dignitatem tuam: quæ quidem à te ipso integritate, & clementia tua sic amplificata est, ut nihil addi posse uideatur. sed mihi, magis, magisq. quotidie de rationibus tuis cogitanti, placet illud meum consilium, quod initio Aristoni nostro, ut ad me uenit, ostendi; graues te suscepturum inimicitias, si adolescens potens, & nobilis à te ignominia affectus esset. & hercle sine dubio erit ignominia. habes enim neminem honoris gradu superiorem. ille

captat beneuolentiam à laude Thermi, & à studio suo erga illum.

in prouincia.

uide ignominiam, & ex ea inimicitias, si legatos relinquat.

ille autem, ut omittam nobilitatem, hoc ipso uincit uiros optimos, hominesq. innocentissimos legatos tuos, quòd & quæstor est, & quæstor tuus. nocere tibi iratum neminem posse perspicio: sed tamen tres fratres, summo loco natos, promptos, non indisertos, te nolo habere iratos, præsertim iure: quos uideo deinceps tribunos pl. per triennium fore. tempora autem reip. qualia futura sint, quis scit? mihi quidem turbulenta uidentur fore. cur ego te uelim incidere in terrores tribunicios? præsertim cum sine cuiusquam reprehensione legatis quæstorem possis anteferre: qui si dignum se maioribus suis præbuerit, ut spero, & opto; tua laus ex aliqua parte fuerit: sin quid offenderit; sibi totum, nihil tibi offenderit. Quæ mihi ueniebant in mẽtem, quæ ad te pertinere arbitrabar; quòd in Ciliciam proficiscebar, existimaui me ad te oportere scribere. tu quod egeris, id uelim dij approbent: sed, si me audies, uitabis inimicitiàs, & posteritatis otio consules. Vale.

> queſtor enim legatum dignitate anteit. uide ep.5.l.12.huius lib.
>
> quorum potestas multis calamitatem intulit.
>
> uide laudem, aut nullam certe reprehensionem, si queſtorem relinquat.
>
> quæ tibi, posterisq. obesse possunt.

ARG. Ostendit optatiorem sibi quæstorem obtingere neminem potuisse: & hortatur, ut maturet in prouinciam uenire, ante quàm ipse decedat.

M. Cicero imp. S. D. C. Cœlio L. F. quæst. 19

> hic est, quem prouinciæ, cum decederet præposuit. ep.15. huius libri.
>
> queſtores ibant in prouincias aut sorte, aut

CVM *optatissimum nuntium accepissem, te mihi quæstorem obtigisse; eo iucundiorem mihi eam sortem sperabam fore, quo diutius in prouincia mecum fuisses. magni enim uidebatur interesse, ad eam necessitudinem, quam nobis sors tribuisset,*

uisset, consuetudinem quoque accedere. postea, cum mihi nihil neque à te ipso, neque ab ullo alio de aduentu tuo scriberetur; uerebar, ne id ita caderet, quod etiam nunc uereor, ne ante, quàm tu in prouinciam uenisses, ego de prouincia decederem. accepi autem à te missas litteras in Ciliciã, cum essem in castris, ad x. kal. Quinct. scriptas humanissime: quibus facile & officium, & ingenium tuum perspici possit: sed neque unde, neque quo die datæ esent, aut quo tempore te expectarem, significabant: nec is, qui attulerat, à te acceperat; ut ex eo scirem, quo ex loco, aut quo tempore esent datæ. quæ cum esent incerta, existimaui tamen ese faciundum, ut à te statores meos, & lictores cum litteris mitterem: quas si satis oportuno tempore accepisti, gratissimum mihi feceris, si ad me in Ciliciam quamprimum ueneris. Nam quod ad me Curius, consobrinus tuus, mihi, ut scis, maxime necesarius, quod item C. Virginius, propinquus tuus, familiarissimus noster, de te accuratissime scripsit; ualet id quidem apud me multum, sicuti debet hominum amicissimorum diligens commendatio; sed tuæ litteræ, de tua præsertim dignitate, & de nostra coniunctione, maximi sunt apud me ponderis. mihi quæstor optatior obtingere nemo potuit. quamobrem quæcũnque à me ornamenta in te proficiscentur; ut omnes intelligant, à me habitam ese rationem tuæ, maiorumq. tuorum dignitatis. sed id iam fa-

S. C. aut lege. uide Philippicam 2.

quæ erat pars prouinciæ suę.

dictos ait Fest. quòd fasces uirgarum ligatos ferunt, quibus, iussu magistratuum, plagas delinquentibus inferunt.

quæcunque, i. omnia, ut ad Att. lib. 12. & Virg. l. 3. Aen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

facilius consequar, si ad me in Ciliciam ueneris, quod ego & mea, & reip. & maxime tua inter esse arbitror. Vale.

CICERONIS EPISTOLARVM AD APPIVM LIBER III.

ARGVMENTVM.

Totus est hic liber ad Appium P. Clodii fratrem, cum quo post inimicitias in gratiam redierat. in hac autẽ epistola scribit de duobus Appii libertis, Phania, & Cilice. interserit quędam de sua beneuolentia. in extremo commendat Valerium iurisconsultum cum ioco familiari.

M. Cicero s.d. Appio Pulchro imp.

Appio gratificatur in liberti laude, & simul excusat breuitatem litterarũ suarum.

SI IPSA rẽsp. tibi narrare posset, quo modo sese haberet; non facilius ex ea cognoscere posses, quàm ex liberto tuo Phania: ita est homo non modo prudens, uerum etiam, quod uidi, curiosus. quapropter ille tibi omnia explanabit. id enim mihi & ad breuitatem est aptius, & ad reliquas res prôuidentius. De mea autem beneuolentia erga te etsi potes ex eodem Phania cognoscere, tamen uidentur etiam aliquæ meæ partes. Sic enim tibi persuade, carissimum te mihi esse cum propter multas suauitates ingenij, officij, humanitatis tuæ; tum quòd ex litteris tuis, & ex multorum sermonibus intelligo, omnia, quæ à me profecta sunt in te, tibi accidisse gratissima. quod cum ita sit; per

possunt enim in alienas manus litteræ peruenire.

ficiam

iam profecto, ut longi temporis usuram, qua ruimus, intermissa nostra consuetudine, & ratia, crebritate, & magnitudine officiorum eorum sarciam. idq. me, quoniam tu ita uis, uto non inuita Minerua esse facturum: quam uidem ego si forte de tuis sumpsero, non solum allada, sed etiam Appiada nominabo. Cilix, li ertus, tuus antea mihi minus fuit notus; sed, ut nihi reddidit à te litteras, plenas & amoris, & fficij, mirifice ipse suo sermone subsecutus est umanitatem litterarum tuarum. iucunda mihi ius oratio fuit, cum de animo tuo, cum de sermonibus, quos de me haberes, quotidie mihi narraret. quid quæris? biduo factus est mihi familiaris, ita tamen, ut Phaniam ualde sim desideraturus. quem cum Romam remittes, quod, ut putabamus, celeriter eras facturus; omnibus ei de rebus, quas agi, quas curari à me uoles, mandata des uelim. L. Valerium iurisconsultum ualde tibi commendo, sed ita etiam, si non est iurisconsultus. melius enim ei cauere uolo, quàm ipse alijs solet. ualde hominem diligo. est ex meis domesticis, atque intimis familiaribus. omnino tibi agit gratias: sed idem scribit, meas litteras maximum apud te pondus habituras. id eum ne fallat, te etiam atque etiam rogo. Vale.

cum uiueret P. Clodius, Appii frater, Ciceronis inimicus.

hunc locum satis copiose in scholiis explanauimus.

qui ei familiarior erat, quàm Cilix. uide ep. 13. lib. 2.

hic est, ad quē scribit epistolā ultimam lib. 1.

quòd ipse tua sponte illum humanissime tractaris.

ARG. Cum esset Appio successor in Ciliciæ administratione creatus, rogat eum, ut prouinciam sibi quammaxime aptam, explicatamq. tradat, quo sit ei facilior administrandi ratio.

Cicero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Cicero pro cos. s. d. Ap. Pulchro imp.

artificiose exorditur à dissimulatione cupiditatis suę.

significat, omnia se facturum in prouincia, quæ ad Appii dignitatem spectent, quo facilius impetret ab eo quod deinceps petit.

uide necessitatem.

uide cõmodum.

uide modestiam nominatim nihil petentis.

uide artificium ad colligendam beneuolẽtiam, & excusandam breuitatem litterarum.

Cvm & contra uolũntatem meam, & præter opinionem accidisset, ut mihi cum imperio in prouinciam proficisci necesse esset: in multis, et uariis molestiis, cogitationibusq. meis hæc una consolatio occurrebat, quòd neque tibi amicior, quàm ẽgo sum, quisquam posset succedere; neque ego ab ullo prouinciam accipere, qui mallet eam mihi quammaxime aptam, explicatamq. tradere. quòd si tu quoque eandem de mea uoluntate erga te spem habes: ea te profecto nunquam fallet. A te maximopere pro nostra summa coniunctione, tuaq. singulari humanitate etiam atque etiam peto, & quæso, ut, quibuscunque rebus potes, (potes autem plurimis) prospicias, & consulas rationibus meis. uides ẽx s. c. *prouinciam esse habendam. si eam, quoad eius facere potueris, quamexpeditissimam mihi tradideris: fácilior erit mihi quasi decursus mei temporis. quid in eo genere efficere possis, tui cõnsilij est. ego te, quod tibi ueniet in mentem mea interesse, ualde rogo. Pluribus uerbis ad te scriberem, si aut tua humanitas longiorem orationem expectaret; aut id fieri nostra ãmicitia pateretur; aut res uerba desideraret, ac non pro se ipsa loqueretur. hoc uelim tibi persuadeas, si rationibus meis à te prouisum esse intellexero, magnam te ex eo, & perpetuam uoluptatem esse capturum. Vale.*

ARG.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ARG. Petit, quod in proxima ſuperiore epiſtola, ut in [a]denda prouincia commodet ſibi quàm maxime poteſt, [pr]æcipue ne numerum militum imminuat.

[C]icero pro cos. S.D. Ap. Pulchro imp. 3

AD XI. kal. Iun. Brundiſium cum ueniſ[ſe]m, Q. Fabius, legatus tuus, mihi præſto fuit, [e]áq. me ex tuis mandatis monuit, quæ non modo [m]ihi, ad quem pertinebant, ſed uniuerſo ſenatui [u]enerant in mentem, præſidiô firmiori opus eſſe [a]d iſtam prouinciam. (ob metum Parthici belli.) *cenſebant enim omnes fe[r]e, ut in Italia ſupplementum meis, & Bibuli* (cui decreta erat Syriæ adminiſtratio, Craſſo à Parthis interfecto.) *[l]egionibus ſcriberetur. id cum Sulpicius cos. paſ[ſ]urum ſe negaret; multa nos quidem queſti ſu[m]us; ſed tantus conſenſus ſenatus fuit, ut matu[r]e proficiſceremur, parendum ut fuerit: itaq. fe[c]imus. Nunc, quod à te petij litteris ijs, quas [R]omæ tabellarijs tuis dedi, uelim tibi curæ ſit, [q]uæ ſucceſſori coniunctiſſimo, & amiciſſimo* (à ſua in illum beneuolentia.) *commodare poteſt is, qui prouinciam tradit, ut [e]a, pro noſtra conſtantiſſima uoluntate erga te,* (uide ſcholia.) *cura, ac diligentia tua complectare: ut omnes* (ab hominum opinione.) *intelligant, nec me beneuolentiori cuiquam ſuccedere, nec te amiciori potuiſſe prouinciam tradere. Ex ijs litteris, quarum exemplum ad me miſiſti, quas in ſenatu recitari uoluiſti, ſic intellexeram, permultos à te milites eſſe dimiſſos: ſed mihi Fabius idem demonſtrauit, id te cogitaſſe facere, ſed, cum ipſe à te diſcederet, integrum militum numerum fuiſſe.* (falſo. nam aberant cohortes tres. uide ep. 6. huius lib.) *id ſi ita eſt; pergratum mihi feceris, ſi iſtas exiguas copias, quas ha-*

buisti, quamminimum imminueris. qua de re S.C. quæ facta sunt, ad te missa esse arbitror. equidem pro eo, quanti te facio, quidquid feceris, approbabo: sed te quoque confido ea esse facturum, quæ mihi intelliges maxime esse accommodata. Ego C. Pontinium, legatum meum, Brundisij expectabam: eumq. ante kal. Iun. Brundisium uenturum arbitror. qui cum uenerit; quæ primum nauigandi nobis facultas data erit, ea utemur. Vale.

ab Appij prudentia, & sua in illum uoluntate: cui paré ab Appio uolũtatem modeste poscit.

ARG. Expectari à se scribit L. Clodium cum Appii mandatis. mutuam beneuolentiam, eiusq. caussas commemorat.

Cic. pro cos. s. d. Ap. Pulchro imp. 4

PRIDIE *non. Iun. cum essem Brundisij, litteras tuas accepi; quibus erat scriptum, te L. Clodio mandasse, quæ illum mecum loqui uelles. eum sane expectabam, ut ea, quæ à te afferret, quamprimum cognoscerem. Meum studium erga te, & officium tametsi multis iam rebus spero tibi esse cognitum, tamen in ijs maxime declarabo, quibus plurimum significare potuero, tuá mihi existimationem, & dignitatem carissimam esse. Mihi & Q. Fabius Virgilianus, & C. Flaccus L. F. & diligentissime M. Octauius Cn. F. demonstrauit, me à te plurimi fieri: quod egomet multis argumentis iam antea iudicaram, maximeq. illo libro augurali, quem ad me amantissime scriptum suauissimum misisti. mea in te omnia summæ necessitudinis officia constabunt.*

præfecto fabrũ. uide ep. 6. huius lib.

studio uolũtas, officio res ipsa declaratur.

à testibus.

ab ipsa re. ep. 16. lib. 11. & 9. huius lib.

nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

am cum te ipsum, ex quo tẽmpore tu me dili-
ere cœpisti, quotidie pluris feci: tum accesse-
ũt etiam coniunctiones necessariorum tuorum.
uos enim duarum ætatum plurimi facio, Cn.
ompeium, filiæ tuæ socerum, & M. Brutum,
enerum tuum. cõllegij quoque coniunctio, præ
ertim tam honorifice à te approbata, non me-
iocre uinculum mihi quidem attulisse uidetur ad
oluntates nostras copulandas. Sed si Clodium
onuenero; ex illius sermone ad te scribam plu-
a: & ipse operam dabo, ut te quamprimum ui
leam. Quod scribis, manendi tibi caussam eam
uisse, ut me conuenires: id mihi, nẽ mentiar,
gratum est. Vale.

iam ante necẽ P. Clodii redierant in gratiã, ut est in oratione pro Milone.

erat enim augur uterque.

scripto ad me libro.

quem expectabat.

licet existimẽ, tua quidẽ caussa mansionem tibi gratam nõ esse.

ARG. Agit Appio gratias, quòd operam dederit, ut sibi expeditissimam prouinciam traderet. deinde rationem exponit itineris sui, quo certius de congressu statuere Appius posit.

Cic. pro cos. s. d. Ap. Pulchro imp. 5

TRALLES ueni ad VI. kal. Sext. ibi mihi præsto fuit L. Lucilius cum litteris, mandatisq. tuis: quo quidem homine neminem potuisti nec mihi amiciorem, nec, ut arbitror, ad ea cognoscenda, quæ scire uolebam, aptiorem, prudentiorem ue mittere. ego autem & tuas litteras legi libenter, & audiui Lucilium diligenter. Nunc, quoniam & tu ita sentis; (scribis enim, quæ de nostris officijs ego ad te scripserim, etsi ea iucunda fuerunt, tamen, quoniam ex alto repetita sint, non necessaria te putasse) & re uera,

captat beneuolentiam ab Appii prudentia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

fidē nominat, quia redierant in gratiam.

ut mihi explicatam prouinciā traderes. ep. 2. huius lib.

gratum se fore pollicetur.

personati agebāt histriones. inde translatio. clarus enim uterque, cum uterque consularis, & augur esset.

excusatio in mutatione consilii

confirmata amicitia, & perspecta fidē, commemoratio officiorum superuacanea est: eam partem orationis prætermittam. tibi tamen agam, ut debeo, gratias. animaduerti enim, & didici ex tuis litteris, te omnibus in rebus habuisse rationem, ut mihi consuleres, restituteresq., & præparares quodam modo omnia, quo mea ratio facilior, & solutior esse posset. hoc tuum officium cum mihi gratissimum esse dicam; sequitur illud, ut te existimare uelim, mihi magnæ curæ fore, atque esse iam, primum ut ipse tu, tuiq. omnes, deinde etiam ut reliqui scire possint, me tibi esse amicissimum. quod quibus adhuc non satis est perspectum, ij mihi nolle magis hoc animo nos esse, quàm non intelligere uidentur. sed profecto intelligent. neque enim obscuris personis, nec paruis in caussis res agetur. sed hoc fieri melius, quàm dici, aut scribi, uolo. Quòd itinerum meorum ratio te non nullam in dubitationem uidetur adducere, uisurus ne me sis in prouincia: ea res sic habet. Brundisij cum loquerer cum Phania, liberto tuo, ueni in eum sermonem, ut dicerem, me libenter ad eam partem prouinciæ primum esse uenturum, quò te maxime uelle arbitrarer. tunc mihi ille dixit, classe te uelle decedere: perfore accommodatum tibi, si ad Sidam, maritimam partem prouinciæ, nauibus accessissem. dixi me esse facturum: itaq. fecissem, nisi mihi L. Clodius noster Corcyræ

cyræ

ræ dixiſſet, minime id eſſe faciendum: te Lao
ceæ fore ad meum aduentum. erat id mihi mul
breuius, multoq. commodius, cum præſertim
ita malle arbitrarer. tua ratio poſtea eſt cõmu
ita. nunc, quid fieri poſſit, tu facillime ſtatues.
go tibi meum conſilium exponam. Pridie kal.
ext. puto me Laodiceæ fore: ubi perpaucos di-
s, dum pecunia accipitur, quæ mihi ex publica
ermutatione debetur, commorabor. deinde iter
iciam ad exercitum: ut circiter id. Sext. pu-
em me ad Iconiũ fore. ſed, ſi quid nunc me fal-
it in ſcribendo, (procul enim aberam ab re ip-
a, & locis) ſimul ac progredi cœpero, quàm
elerrimis potero, & quàm creberrimis litteris
aciam, ut tibi nota ſit omnis ratio dierum, at-
que itinerum meorum. oneris tibi imponere nec
audeo quidquam, nec debeo: ſed, quod tuo com
modo fieri poſſit, utriuſque noſtrum magni in-
tereſt, prius ut te conueniam, quàm decedas.
quam facultatem ſi quis caſus eripuerit; mea ta
men in te omnia officia conſtabunt nõ ſecus, ac ſi
te uidiſſem. Tibi de noſtris rebus nihil ſum ante
mandaturus per litteras, quàm deſperaro, co-
ram me tecum agere poſſe. Quod te à Scæuola
petiiſſe dicis, ut, dum tu abeſſes, ante aduen-
tum meum prouinciæ præeſſet: eum ego Epheſi
uidi; fuitq. mecum familiariter triduum illud,
quod ego Epheſi cõmoratus ſum: nec ex eo quid-
quam audiui, quod ſibi à te mandatum diceret.

quę Aſię urbs prouinciam ingredientibus prima occurrit. ep.15.& 19.l.5. ad Att.

ep. 6. & 7. huius lib.

qui pręſidii cauſſa in prouincia ſolebat eſſe.

quę fortaſſe me diutius, quàm puto, detinebit. ad Att. ep. 19. l. 5.

non potuit neque uerecũdius petere, neque uehementius.

quod de Appii uoluntate ſuſpicatur, id in caſum confert.

Muciç gentis cognomen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ſane uellem potuiſſet obſequi uoluntati tuæ: non enim arbitror noluiſſe. Vale.

ARG. Oſtendit, non per ſe, ſed per Appium ſtetiſſe, quo minus congrederentur: nihil tamen de ſua erga illum beneuolentia detractum.

Cic. pro cos. s. d. Ap. Pulchro imp. 6

iter utriuſque conſiderat.

Cvm *meũm factum cum tuo comparo; etſi non magis mihi faueo in noſtra amicitia tuenda, quàm tibi, tamen multo magis meo facto delector, quàm tuo. Ego enim Brũndiſij quæſiui ex Phania, cuius mihi uidebar & fidelitatẽ erga te perſpexiſſe, & noſſe locũm, quem apud te is teneret, quam in partem prouinciæ maxime putaret te uelle ut in ſuccedendo primum uenirem. cum ille mihi reſpondiſſet, nihil me tibi gratius facere poſſe, quàm ſi ad Sidam nauigaſſem: etſi minus dignitatis habebat ille aduentus, & ad multas res mihi minus erat aptus; tamen me ita dixi eſſe facturum. Idem ego cum L. Clõdium Corcyræ conueniſſem, hominem ita tibi coniunctum, ut mihi, cũ illo cum loquerer, tecum loqui uiderer: dixi ei me ita facturum eſſe, ut in eam partem, quam Phania rogaſſet, primum uenirem. tunc mihi ille cum gratias egiſſet, magnopere à me petiuit, ut Laodiceam protinus irem: te in prima prouincia uelle eſſe, ut quamprimũ decederes: quin, niſi ego ſucceſſor eſſem, quem tu cũperes uidere, te antea, quàm tibi ſucceſſum eſſet, deceſſurum fuiſſe. quod quidem erat conſentaneum cum ijs litteris, quas ego Romæ acceperam*

ep. 5. huius lib.

honeſtiorẽ ſcilicet, quàm reliqui liberti.

inconſtantiæ ſuæ culpam in Clodii ſermonẽ reiicit. epiſtola ſuperiori.

aliter eſſe, res indicauit.

rá; ex quibus perspexisse mihi uidebar, quàm
stinares decedere. respondi Clõdio, me ita esse
cturum, ac multo quidem libentius, quàm si
lud esset faciendum, quod promiseram Phaniæ.
aque & consilium mutaui; et ad te statim mea
anu scriptas litteras misi; quas quidem, ex tuis
tteris intellexi, satis mature ad te esse perlatas.
Ioc ego meo facto ualde delector. nihil enim po-
uit fieri amantius. considera nunc uicissim tu-
m. Non modo ibi non fuisti, ubi me quàmpri-
num uidere posses; sed eò discessisti, quò ego te
e persequi quidem possem triginta diebus, qui
ibi ad decedendum lege, ut opinor, Cõrnelia
onstituti essent. ut tuum factum illis, qui, quo
nimo inter nos simus, ignorant, alieni hominis,
it leuissime dicam, & fugientis congressum,
meum uero coniunctissimi, & amicissimi esse ui-
leatur. Ac mihi tamen ante, quàm in prouin-
ciam uenirem, redditæ sunt à te litteræ: quibus
etsi te Tarsum proficisci demonstrabas, tamen
mihi non dubiam spem mei conueniendi affere-
bas: cum interea, credo equidem malẽuoli homi
nes, (late enim patet hoc uitium, & est in mul-
tis) sed tamen probabilem materiem nacti ser-
monis, ignari meæ constantiæ, conabantur alie-
nare à te uoluntatem meam; qui te forũm Tarsi
agere, statuere multa, decernere, iudicare dice-
rent; cum posses iam suspicari, tibi esse succes-
sum: quæ ne ab ijs quidem fieri solerent, qui bre

hic erat præfectus fabrũ apud Appium. ep.5. huius libri.

disputat cõtra Appii factum.

lex Cornelia magistratibus dabat, ut, post annuam prouinciæ administrationem, per mẽsem præterea commorari possent.

qui detrahendi studio delectantur.

ius dicere. ep. 8. l.3.& ad Att. ep. 16.l.5.& Festus.

ui tempore sibi successum iri putarent. Horum ego sermone non mouebar: quin etiam (credas mihi uelim) si quid tu agĕres, leuari me putabam molestia; & ex annua prouincia, quæ mihi longa uideretur, prope iam undecim mensium prouinciam factam esse gaudebam, si absenti mihi unius mensis labor detractus esset. Illud (uere dicam) me mouet, in tanta militum paucitate abesse tres cŏhortes, quæ sint plenissimæ, nec me scire ubi sint. Molestissime autem fero, quòd, te ubi uisurus sim, nescio: eoq́. ad te tardius scripsi, quòd quotidie te ipsum expectabam: cum interea ne litteras quidem ullas accepi, quæ me docerent, quid ageres, aut ubi te uisurus essem. itaque uirum fortem, mihiq́. in primis probatum, Antonium, præfectum euocatorum, misi ad te, cui, si tibi uideretur, cohortes traderes: ut, dum tempus anni esset idoneum, aliquid negotij gĕrere possem. in quo tuo consilio ut me sperarem esse usurum, & amicitia nostra, & litteræ tuæ fecerant: quod ego ne nunc quidem despero. sed plane, quando, aut ubi te uisurus sim, nisi ad me scripseris, ne suspicari quidem possum. ĕgo, ut, me tibi amicissimum esse, & æqui, & iniqui intelligant, curabo. de tuo in me animo iniquis secus existimandi uideris non nihil loci dedisse. id si correxeris, mihi ualde gratum erit. et ut habere rationem possis, quo loco me, salua lege Cornelia, conuenias: ego in prouin-

dixit, si quid ageres, quasi nō crediderit iis, qui ab eo multa agi dicerent.

ep.3. huius lib.

contra Amaniēses. ep.10.l.2. & 4.l.15. & ad Att. ep. 10.l.5.

conclusio cum beneuolentiæ significatione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

inciam ueni pridie kal. Sext. iter in Ciliciām fa io per Cappadociam. castra moui ab Iconio pri- lie kal. Sept. nunc tu & ex diebus, & ex ratio- ne itineris, si putābis me esse conueniendum, onstitues, quo loco id commodissime fieri possit, & quo die. Vale.

uide Ciliciam fuisse partem prouinciæ.

ut ego quidem puto. uide ep. 5. huius lib.

ARG. Querelam Appii refellit: contraq. ipse queritur, & ostendit se iuste queri, uirtutem extollens contra inanem arrogantiam nobilitatis.

Cic. pro cos. S. D. Ap. Pulchro. 7

PLVRIBVS uerbis ad te scribam, cum plus otij nactus ero. hæc scripsi subito, cum Bruti pueri Laodiceæ me conuenissent, & se Romam properare dixissent. itaque nullas ijs, præterquam ad te, & ad Brutum, dedi litteras. Legati Appiani mihi uōlumen à te plenum querelæ iniquissimæ reddiderunt, quòd eorum ædificationēm litteris meis impedissem. eadem epistola petebas, ut eos quamprimum, ne in hiemem inciderent, ad facultatem ædificandi liberarem: & simul peracute querebare, quòd eos tributa exigere uetarem prius, quàm ego, re cognita, permisissem: genus enim quoddam fuisse impediendi, cum ego cognoscere non possem, nisi cum ad hiemem me ex Cilicia recepissem. ad omnia accipe: & cognosce æquitatem expostulationis tuæ. Primum, cũ ad me âditũ esset ab ijs, qui dicerent à se intolerabilia tributa exigi: quid habuit iniquitatis, me scribere, ne facerent ante, quàm ego rem, caussamq. cognoscerem? Non poterām, credo,

longissimas literas. ep. 30. libr. 12.

templũ extruere Appio, ut de prouincia bene merito, cogitabant.

confutationis initium ab æquitate.

obiectio cum dissolutione.

do, ante hiemem. sic enim scribis. Quasi uero ad cognoscendum ego ad illos, non illi ad me uenire debuerint. tam longe, inquis? quid? cum dabas ijs litteras, per quas mecum agebas, ne eos impedirem, quo minus ante hiemem ædificarent; non eos ad me uenturos arbitrabare? tametsi id quidem fecerunt ridicule. quas enim litteras afferebant, ut opus æstate facere possent; eas mihi post brumam reddiderunt. Sed scito, et multo plures esse, qui de tributis recusent, quàm qui exigi uelint; & me tamen, quòd te uelle existimem, esse facturum. De Appianis hactenus. A Pausania, Lentuli liberto, accenso meo, audiui, cum diceret, te secum esse questum, quòd tibi obuiam non prodijssem. Scilicet contépsi te: nec potest fieri me quidquam superbius. Cum puer tuus ad me secunda fere uigilia uenisset; isq. te ante lucem Iconium mibi uenturum nuntiasset; incertumq., utra uia, cum essent duæ; altera Varronem, tuum familiarissimum, altera Q. Lèptam, præfectum fabrum meum, tibi obuiam misi: mandaui utrique eorum, ut ante ad me excurrerent, ut tibi obuiam prodire possem. currens Lepta uenit; mihiq. nuntiauit, te iam castra prætergressum esse. confestim Iconium ueni. cetera iam tibi nota sunt. An ego tibi obuiam non prodirem? primum Appio Claudio? deinde imperatori? deinde more maiorum? deinde, quod caput est, amico? præsertim cum in isto ge-

[Marginal notes: aculeus in Appii ambitione. — alterum Appii querelę caput. — nox in uigilias distribuebatur, uigilię uero in quaterna horarum spatia. — ep. 13. l. 9. — à facto. — ab argumentis. — ex gente patricia, claris maioribus, summis honoribus perfuncto.]

enere multo etiam ambitiosius facere soleam, quàm honos meus, & dignitas postulet. Sed hæc hactenus. Illud idem Pausania dicebat te dixisse: Quid? Appius Lentulo, Lentulus Appio processit obuiam, Cicero Appio noluit? Quæso, etiam ne tu has ineptias, homo, mea sententia, summa prudentia, multa etiam doctrina, plurimo rerum usu, addo urbanitatem, quæ est uirtus, ut Stoici rectissime putant, ullam Appietatem, aut Lentulitatem ualere apud me plus, quàm ornamenta uirtutis, existimas? cum ea consecutus nondum eram, quæ sunt hominum opinionibus amplissima: tamen ista uestra nomina nunquam sum admiratus: uiros eos, qui ea uobis reliquissent, magnos arbitrabar. postea ue ro quàm ita & accepi, & gessi maxima imperia, ut mihi nihil neque ad honorem, neque ad gloriam acquirendum putarem: superiorem quidem nunquam, sed parem uobis me speraui esse factum. nec mehercule aliter uidi existimare uel Cn. Pompeium, quem omnibus, qui unquam fuerunt, uel P. Lentulum, quem mihi ipsi antepono. tu si aliter existimas; nihil errabis, si paulo diligentius, (ut, quid sit ἐξοχὴ, quid sit εὐγένεια, intelligas) Athenodorus, Sandonis filius, quid de his rebus dicat, attenderis. Sed ut ad rem redeam, me tibi non amicum modo, uerum etiam amicissimum existimes uelim. profecto omnibus meis officijs efficiam, ut ita esse uere

in Ciceronis ignobilitatem.

naturalem significat: quia separatim dein de rerum usum nominat.

summos magistratus.

quasi Appius non sua, sed maiorum uirtute nobilis esset. summus enim honor consulatus, quem, opprimenda coniuratione, gloriosissime gesserat.

concludit à beneuolentia sua, ut se nō solum caussa, sed etiā humanitate superiorem osten dat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

re poſſis iudicare. tu autem ſi id agis, ut minus mea cauſſa, dum ego abſum, debere uidearis, quàm ego tua laborarim: libero te iſta cura.

Agamemnonis uerba apud Homerum contra Achillem, Il. lib. 1.

- παρ᾽ ἐμοί γε καὶ ἄλλοι,
Οἵκέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς.

ſin autem natura es φιλαίτιος: illud non perficies, quo minus tua cauſſa uelim; hoc aſſequere, ut, quam in partem accipias, minus laborem. Hæc ad te ſcripſi liberius, fretus conſcientia officij mei, beneuolentiæq. quam à me certo iudicio ſuſceptam, quoad tu uoles, conſeruabo. Vale.

ARG. Querulis Appii litteris reſpondet cum excuſatione ſui facti: ipſumq. Appium aut imprudentem ſignificat, qui ſermonibus iniquorum crediderit; aut nimis aſtutum, qui ea, quæ ipſi in mentem ueniant, aliis attribuat.

Cic. pro cos. s. d. Ap. Pulchro. 8

quid ſit, ad urbem eſſe, declarat Aſconius in 2. Verrina.

Etsi, quantum ex litteris tuis intelligere potui, uidebam te hanc epiſtolam, cum ad urbem eſſes, eſſe lecturum, refrigerato iam leuiſſimo ſermone hominum prouincialium: tamen, cum tu tam multis uerbis ad me de improborum oratione ſcripſiſſes, faciendum mihi putaui, ut tuis litteris breui reſponderem. Sed prima duo capita epiſtolæ tuæ tacita mihi quodam modo relinquenda ſunt: nihil enim habent, quod aut definitum ſit, aut certum; niſi, me uultu, & taciturnitate ſignificaſſe, tibi non eſſe amicum; idq. pro tribunali, cum aliquid ageretur, & nõ nullis in conuiuijs intelligi potuiſſe. Hoc totum nihil eſſe, poſſum intelligere: ſed, cum ſit nihil, nec quid

longior fuit, quàm cogitabat.

nõ enim ex uultu, & taciturnitate de cuiuſquam animo poſſumus certo iudicare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

uid dicatur quidem intelligo. illud quidem scio, neos multos, & illustres, & ex superiore, & ex quo loco sermones habitos cum tua summa laude, & cum magna significatione nostræ familiaritatis, ad te uere potuisse deferri. Nam quod ad legatos attinet, quid à me fieri potuit aut elegantius, aut iustius, quàm ut sumptus egentissimarum ciuitatum minuerem sine ulla imminutione dignitatis tuæ, præsertim ipsis ciuitatibus postulantibus? nam mihi totum genus legationum tuo nomine proficiscentium notum non erat. Apameæ cum essem, multarum ciuitatum principes ad me detulerunt, sumptus decerni legatis nimis magnos, cum soluendo ciuitates non essent. hic ego multa simul cogitaui. primum, te, hominem non solum sapientem, uerum etiam, ut nunc loquimur, urbanum, non arbitrabar genere isto legationum delectari. idq. me arbitror Synnadis pro tribunali multis uerbis disputauisse: primum, Appium Claudium senatui, populoq. R. non Myndensium testimonio, (de ea enim ciuitate mentio facta est) sed sua sponte esse laudatum: deinde, me ista uidisse multis accidere, ut eorum caussa legationes Romam uenirent; sed his legationibus non meminisse ullum tempus laudandi, aut locum dari: studia mihi eorum placere, quòd in te bene merito grati essent; consilium totum uideri minime necessarium: si autem uellent declarare in eo officium suum;

questus erat Appius de legatis à Cicerone prohibitis.

ut tibi bene merito gratias in senatu agerēt. infra hac epistola.

à necessario: ne uideatur temere commotus.

ab Appii laude.

ab ipsa re.

à studio suo erga Appium, & prouinciæ commodo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ſuum; laudaturum me, ſi quis ſuo ſumptu functus eſſet officio; conceſſurum, ſi legitimo; non permiſſurum, ſi infinito. quid enim reprehendi poteſt? niſi quod addis, uiſum eſſe quibuſdam edictum meum quaſi conſulto ad iſtas legationes impediendas eſſe accommodatum. Iam non tam mihi uidentur iniuriam facere ij, qui hæc diſputant, quàm ſi cuius aures ad hanc diſputationem patent. Romæ compoſui edictum. nihil addidi, niſi quod publicani me rogarunt, cum Samum ad me ueniſſent, ut de tuo edicto totidem uerbis transferrem in meum. diligentiſſime ſcriptum caput eſt, quod pertinet ad minuendos ſumptus ciuitatum: quo in capite ſunt quædam noua, ſalutaria ciuitatibus, quibus ego magnopere delector. Hoc uero, ex quo ſuſpicio nata eſt, me exquiſiuiſſe aliquid, in quo te offenderem, tralaticium eſt. neque enim eram tam deſipiens, ut priuatæ rei cauſſa legari putarem, qui & tibi non priuato, & pro re non priuata ſua, ſed publica, nõ in priuato, ſed in publico orbis terræ conſilio, id eſt, in ſenatu ut gratias agerent, mittebantur. Neque, cum edixi, ne quis iniuſſu meo proficiſceretur, excluſi eos, qui me in caſtra, et qui trans Taurum perſequi non poſſent. nam id eſt maxime in tuis litteris ridendum. quid enim erat, quòd me perſequerentur in caſtra, Taurum ue tranſirent; cum ego Laodicea uſque ad Iconium iter ita fecerim, ut me omnium illarũ diœ-

is enim contentionem quærere uidetur.

quarum conſuli fortunis æquum fuit.

oſtendit ſe non potuiſſe per ignorantiam peccare.

ad Iconium. ep.6. huius lib.

ubi caſtra erãt. ep.5.& 6. huius lib.

iœcesium, quæ cis Taurum sunt, omniumq́. eaum ciuitatum magistratus legationesq́. conuenirent? Nisi forte postea cœperunt legare, quàm go Taurum transgressus sum. quod certe non ta est. cum enim Laŏdiceæ, cum Apameæ, cum Synnadis, cum Philomeli, cum Iconij essem; quibus in oppidis omnibus commoratus sum: omnes iam istius generis legationes erant constitutæ. Atque hoc tamen te scire uolo, me de isto sumptu legationum aut minuendo, aut remittendo decreuisse nihil, nisi quod principes ciuitatum à me postulassent, ne in uenditionem tributorum, & illam acerbissimam exactionem, quam tu non ignoras, capitum, atque ostiorum, inducerentur sumptus minime necessarij. Ego autem, cum hoc suscepissem, non solum iustitia, sed etiam misericŏrdia adductus, ut leuarem miserijs perditas ciuitates, et perditas maxime per magistratus suos; non potui in illo sumptu non necessario negligens esse. Tu, cum istiusmodi sermones ad te delati de me sunt, non debŭisti credere. sin autem eo genere delectaris, ut, quæ tibi in mentem ueniant, alijs attribuas: genus sermonis inducis in amicitiam minime liberale. Ego, si in prouincia de tua fama detrahere unquam cogitassem, non ad generum tuum Lentulum, neque ad libĕrtum tuum Brundisij, neque ad præfectŭm fabrum Corcyræ, quem in locum me uenire uelles, retulissem. Quare potes, do-

ctissimis

Laodiceę biduum, Apameæ dies quinque, Synnadis triduum, Philomeli dies quinque, Iconii decem. ad Att. l. 5. ep. 19. &si aliter ep. 16. eiusdem lib.

ab officio suo.

tacite accusat Appium aut imprudentiæ, aut maleuoli animi.

Phaniam. ep. 5. huius lib.

L Clodium. ep. 5. huius lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ctissimis hominibus auctoribus, quorum sunt de amicitia gerenda præclarissime scripti libri, genus hoc totum orationis tollere: Disputabant; ego contra disserebam: Dicebant; ego negabam. an mihi de te nihil esse dictum unquam putas? ne hoc quidem, quòd, cum me Laodiceam uenire uoluisses, Taurum ipse transisti? quòd iisdem diebus meus conuentus erat Apameæ, Synnadis, Philomeli, tuus Tarsi? non dicam plura; ne, in quo te obiurgem, id ipsum uidear imitari. illud dicam, ut sentio: si ista, quæ alios loqui dicis, ipse sentis; tua summa culpa est: sin alij tecum hæc loquuntur; tua tamen, quòd audis, culpa non nulla est. mea ratio in tota amicitia nostra constans, & grauis reperietur. quòd si quis me astutiorem fingit: quid potest esse callidius, quàm, cum te absentem semper defenderim, cum præsertim mihi usu uenturum non arbitrarer, ut ego quoque absens à te defendendus essem; nunc committere, ut tu iure optimo me absentem deserere posses? unum genus excipio sermonis, in quo persæpe aliquid dicitur, quod te putem nolle dici: si aut legatorum tuorum cuipiam, aut præfectorum, aut tribunorum mil. male dicitur: quod tamen ipsum non mehercule adhuc accidit me audiente, ut aut grauius diceretur, aut in plures, quàm mecum Corcyræ Clodius est locutus, cum in eo genere maxime quereretur te aliorum improbitate minus felicem fuisse. hos

ego

uidetur esse uerba ex Attici literis. ad Att. lib. 5. ep. 16.

ne colligam ea, quæ mihi de te dicta sunt.

qui fictis artibus oppugnes amicitiam nostram.

quid enim stultius?

læsus à me in prouincia.

in alios enim potius, quàm in te.

artificiose Appium excusat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

o sermones, quòd & multi sunt, & tuam existi
ationem, ut ego sentio, non offendunt, lacessiui
inquam, sed non ualde repressi. si quis est, qui
eminem bona fide in gratiam putet redire pos-
; non nostram is perfidiam coarguit, sed indi-
it suam; simulq. non de me is peius, quàm de
, existimat. sin autem quem mea instituta in

sermonum hæc erat improbis hominibus caussa.

rouincia non delectant; & quadam dissimili-
idine institutorum meorum, ac tuorum lædi
putat, cum uterque nostrum recte fecerit, sed
on idem uterque secutus sit: hunc ego amicum

uide ep.13. l.2.

abere non curo. liberalitas tua, ut hominis no
ilissimi, latius in prouincia patuit: nostra si an
ustior, & si de tua prolixa, beneficaq. natura
mauit aliquid posterior annus, propter quan-
am tristitiam temporum; non debent mirari ho

cum uideatur eũ laudare, carpit ut ex alienis rebus liberalem.

liberalitatẽ respuentium.

nines, cum & natura semper ad largiendum ex
lieno fuerim restrictior, & temporibus, qui-
us alij mouentur, ijsdem ego mouear, me esse
cerbum sibi, ut sim dulcis mihi. De rebus ur-
anis quòd me certiorem fecisti, cum per se mihi
ratum fuit, tũ quòd significasti tibi omnia mea
nandata curæ fore. in quibus unum illud te præ
ipue rogo, ut cures, ne quid mihi ad hoc nego-
ij aut oneris accedat, aut temporis: Horten-
iumq., nostrum collegam, & familiarem, ro-
ges, ut, si unquã mea caussa quidquã aut sensit,
aut fecit, de hac quoque sententia bimã decedat:
qua mihi nihil potest esse inimicus. De nostris

in auguratu. Phil.2.& in Bruto.

ut prouinciæ ab iisdem rectoribus per bienniũ regerẽtur.

rebus quod ſcire uis: Tarſo nonis Oct. Amanu-uerſus profecti ſumus. hæc ſcripſi poſtridie eius diei, cum caſtra haberem in agro Mopſuheſtia. ſi quid egero, ſcribam ad te: neque domum un-quam ad meos litteras mittam, quin adiungam eas, quas tibi reddi uelim. De Parthis quod quæris, fuiſſe nullos puto. Arabes qui fuerunt admixto Parthico ornatu, dicuntur omnes reuer-tiſſe. hoſtem eſſe in Syria negant ullum. Tu ue-lim ad me quamſæpiſſime & de tuis rebus ſcri-bas, & de meis, & de omni reip. ſtatu. de quo ſum ſolicitus eo magis, quòd ex tuis litteris co-gnoui, Pompeium noſtrum in Hiſpaniam itu-rum. Vale.

quo plus terroris inferrent.

quo abſente infirmæ uidebantur partes optimatum.

ARG. Appii litteris, humaniſsime ſcriptis, humaniſsime & ipſe reſpondet. gratulatur de triumphi ſpe. hortatur ad abſolutionem librorum auguralium. ſupplicationes petit.

Cicero imp. s. d. Ap. Pulchro. 9

VIX *tandem legi litteras dignas Appio Clodio, plenas humanitatis, officij, diligentiæ. aſpectus uidelicet urbis tibi tuam priſtinam ur-banitatem reddidit. nam quas ex itinere, ante-quàm ex Aſia egreſſus es, ad me litteras miſi-ſti, unas de legatis à me prohibitis proficiſci, alteras de Appianorum ædificatione impedita, legi perinuitus. itaque conſcientia meæ conſtan-tis erga te uoluntatis reſcripſi tibi ſubiratus. iis uero litteris lectis, quas Philotimo, liberto meo, dediſti, cognoui, intellexiq. in prouincia multos fuiſſe, qui nos, quo animo inter nos ſumus, eſſe nol-*

Appii propriã eſſe humanitatem oſtendit.

ep. 7. huius lib.

Appium nõ ſua ſpõte fuiſſe iniquiorem in ſe, ſed improborũ opera ſignificat.

ollent; ad urbem uero ut accesseris, uel potius t primum tuos uideris, cognosse te ex iis, qua te absentem fide, qua in omnibus officiis tuen-is erga te obseruantia, & constantia fuissem. aque quanti illud me æstimare putas, quod est tuis litteris scriptum? si quid acciderit, quod d meam dignitatem pertineat, etsi uix fieri pos t, tamen te parem mihi gratiam relaturum. u uero facile facies: NIHIL est enim, quod udio, & beneuolentia, uel amore pótius effici on possit. Ego, etsi & ipse ita iudicabam, & ebam crebro à meis per litteras certior; tamen maximam lætitiam cepi ex tuis litteris de spē mi-ime dubia, & plane explorata triumphi tui: eque uero ob eam caussam, quo ipse facilius con equerer, (nam id quidem ἐπικούρειον est) sed mehercule, quòd tua dignitas, atque amplitudo mihi est ipsa cara per se. quare, quoniam plures u habes, quàm ceteri, quos scias in hanc pro-uinciam proficisci, quòd te adeunt fere omnes, si quid uelis: gratissimum mihi feceris, si ad me, si-mul atque adeptus eris, quod & tu confidis, & ego opto, litteras miseris. longi sūbsellii, ut noster Pompeius appellat, iudicatio, & mora si quem tibi item unum, alterum ue diem abstu-lerit; (quid enim potest amplius?) tua tamen dignitas suum locum obtinebit. sed, si me diligis, si à me diligi uis, ad me litteras, ut quāprimum lætitia afficiar, mittito. Et uelim, reliqūum

eodem modo, diligere, minus est, quàm amare. ep. 14. l.9.

ex tuis rebus gestis.

Epicurei ad se ipsos omnia referebant.

senatum intelligit. senatus enim triumphū dabat.

partē enim promissi iam præstiterat. ep. 4. huius lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

quod est promissi, ac muneris tui, mihi persoluas. cum ipsam cognitionem iuris auguralis consequi cupio: tum mehercule tuis incredibiliter studijs erga me, muneribusq. delector. quod autem à me tale quiddam desideras: sane mihi considerandum est, quonam te remunerer potissimum genere. nam profecto non est meum, qui in scribendo, ut soles admirari, tantum industriæ ponam, committere, ut in scribendo negligens fuisse uidear; præsertim cum id non modo negligentis, sed etiam ingrati animi crimen futurum sit. uerum hæc uidebimus. Illud, quod polliceris, uelim pro tua fide, diligentiaq., & pro nostra non instituta, sed iam inueterata amicitia cures, enitare, ut supplicatio nobis quambonorificentissime, quamprimumq. decernatur. Omnino serius misi litteras, quàm uellem. in quo cum difficultas nauigandi fuit odiosa: tum in ipsum discessum senatus incidisse credo meas litteras. sed id feci adductus auctoritate, & consilio tuo: idq. à me recte factum puto, quòd non statim, ut imperator appellatus sim, sed, alijs rebus additis, æstiuisq. confectis, litteras miserim. Hæc igitur tibi erunt curæ, quemadmodum ostendis: meq. totum, & mea, & meos commendatos habebis. Vale.

scribebat Appius de iure augurali.

si gratus esse uolo.

si, accepto à te munere, nihil remittam.

pro rebus in Amano gestis. ep. 4. lib. 15.

autumni uaria tempestate.

ludorũ diebus, mense Dec. scripsit enim ad senatum post Pindenissum captũ id est post Saturnalia. ad Att. ep. 20. lib. 5.

ARG. Dolabella Appium accusauerat, eoq. ipso tempore Ciceronis filiam duxerat uxorem. id factum à suis se insciente conatur Cicero probare, & in hanc sententiam multa colligit.

Cicero

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Cicero imp. s. d. Ap. Pulchro. 10

Cvm est ad nos allatum de temeritate eo-
m, qui tibi négotium facessérent; etsi graui-
r primo nuntio commotus sum, quòd nihil tam
æter opinionem meam accidere potuit; tamẽ,
me collegi, cétera mihi facillima uidebantur,
uòd & in te ipso maximam spem, & in tuis ma
am habebam; multaq. mihi ueniebant in mẽ-
m, quamobrem istum laborem tibi etiam ho-
ri putarem fore: illud plane moleste tuli,
uòd certissimum, & iustissimum triumphum
c inuidorũ consilio esse tibi éreptum uidebam.
uod tu si tanti facies, quanti ego semper iudi-
ui faciundum esse: facies sapienter, & ages
ictőr ex inimicorum dolore triumphum iustissi-
um. ego enim plane uideo fore neruis, opibus,
pientiaq. tua, uehementer ut inimicos tuos pæ
iteat intemperantiæ suæ. De me tibi sic, con-
estans omnes deos, promitto, atque confirmo:
e pro tũa dignitate (malo enim dicere, quàm
ro salute) in hac prouincia, cui tu præfuisti,
ogando, deprecatoris; laborando, propinqui;
uctoritate, cari hominis, ut spero, apud ciui-
ates; grauitate, imperatoris suscepturum offi-
ia, atque partes. omnia uolo à me & postu-
es, & expectes. uincam meis officijs cogitatio-
es tuas. Q. Seruilius perbreues à te mihi litte
ras reddidit: quæ mihi tamen nimis longæ uisæ
unt. iniuriam enim mihi fieri putabam, cum ro

lenius, quàm si dixerit, qui te accusarent.

i. quod attinet ad crimina tibi obiecta.

in aduersis enim uirtus maxime perspicitur.
uide ep. 6.l.8.

absolutus.

ne quis testis contra te Romam ueniat.

ponderis enim plus habebunt officia mea, ob auctam mihi ex imperatoris nomine dignitatẽ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

gabar. nollem accidiſſet tempus, in quo perſpicere poſſes, quanti ego te, quanti Pompeium, quem unum ex omnibus facio, ut debeo, plurimi, quanti Brûtum facerem: quanquam in conſuetudine quotidiana perſpexiſſes, ſicuti perſpicies: ſed quoniam accidit; ſi quid à me prætermiſſum fuerit, commiſſum facinus, & admiſſum dedecus confitebor. Pontinius, qui à te tractatus eſt præſtanti, ac ſingulari fide, cuius tui beneficij ſum ego teſtis, præſtat tibi memoriam, beneuolentiamq., quã debet. qui cum, maximis rebus ſuis coactus, à me inuitiſſimo deceſſiſſet; tamen, ut uidit tua intereſſe, conſcendens iam nauem Epheſo Laodiceam reuertit. talia cum te ſtudia uideam habiturum eſſe innumerabilia; plane dubitare non poſſum, quin tibi amplitudini iſta ſolicitudo futura ſit. ſi uero effeceris ut cenſor creeris; & ſi ita geſſeris cenſuram, ut & debes, & potes: non tibi ſolum, ſed tuis omnibus uideo in perpetuum ſummo te præſidio futurum. Illud pugna, et enitere, ne quid nobis temporis prorogetur: ut, cum hic tibi ſatisfecerimus, iſtic quoque noſtram in te beneuolentiam nauare poſſimus. Quæ de hominum, atque ordinum omnium erga te ſtudijs ſcribis ad me, minime mihi miranda, & maxime iucunda acciderunt: eademq. ad me perſcripta ſunt à familiaribus meis. itaque capio magnam uoluptatem, cum tibi, cuius mihi amicitia non ſolum ampla, ſed etiam iu-

[Marginal notes:]
ſocerum filiæ tuæ. ep. 4. huius lib.
generum tuum ep. 4. huius lib.
Ciceronis legatus. ep. 4. huius lib.
ut in prouincia operam daret, ne quis Romã ad teſtimonium contra te ueniret.
eandem ſententiam aliis uerbis expreſsit infra, hac eadem epiſtola.
ad Plancũ, Nec miror, & gaudeo. ep. 1. l. 10.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

cũnda est, ea tribui, quæ debeantur; tum uero ánum remanere in ciuitate nostra studia prope mnium consensu erga fortes, et industrios uiros: uæ mihi ipsi una semper tributa merces est laorum, & uigiliarum mearum. Illud uero mihi ermirum accidit, tantam temeritatem fuisse in adolescente, cuius ego salutem duobus capitis udicijs summa contentione defendi, ut, tuis inimitijs suscipiendis, obliuisceretur pātroni omniū ortunarum, ac rationum suarum; præsertim um tu omnibus uel ornamentis, uel præsidijs edundares, illi (ut leuissime dicam) multa dessent: cuius sermō stultus & puerilis erat iam ntea ad me à M. Cœlio, familiari nostro, percriptus: de quo item sermone multa scripta unt abs te. ego autem citius cum eo, qui tuas nimicitias suscepisset, ueterem coniunctionem diremissem, quàm nouam conciliassem. neque enim de meo erga te studio dubitare debes: neque id est obscurum cuiquam in prouincia, nec Romæ fuit. sed tamen significatur in tuis litteris suspicio quædam, & dubitatio tua: de qua ălienum tempus est mihi tecum expostulandi, purgandi autem mei necessarium. Vbi enim ego cuiquam legationi fui impedimento, quo minus Romam ad laudem tuam mitteretur? aut in quo potui, si te palam odissem, minus quod tibi obesset, facere? si clam, magis aperte inimicus esse? Quòd si essem ea perfidia, qua sunt ij, qui in

hoc addidit, ne uideatur eum diligere duntaxat utilitatis caussa.

Dolabella.

quem tui esse amantissimum, non ignoraret.

iactabat, illam accusationem à Cicerone probari, quòd sibi eo ipso tempore filiam collocasset.

ne satis grauem ex accusatione curam sustinenti hanc etiam molestiam adderet.

nos hæc cõferunt: tamẽ ea stultitia certe non fuissem, ut aut in obscuro odio apertas inimicitias, aut, in quo tibi nihil nocerem, summam ostenderem uoluntatem nocendi. Ad me adire quosdam memini, qui dicerent, nimis magnos sumptus legatis decerni. quibus ego non tam imperaui, quàm cẽnsui, sumptus legatis quam maxime ad legem Corneliam decernendos. atque in eo ipso me non perseuerasse, testes sunt rationes ciuitatum: in quibus, quantum quæque uoluit legatis tuis datum, induxit. Te autem quibus mendacijs homines leuissimi onerarunt? non modo sublatos sumptus, sed etiam à procuratoribus eorum, qui iam profecti essent, repetitos, et ablatos; eáq. caussam multis omnino nõ eundi fuisse. Quererer tecum, atque expostularem, nisi, ut supra scripsi, purgare me tibi hoc tũo tempore, quàm accusare te mallem, idq. putarem esse rectius. itaquẽ nihil de te, quòd credideris de me; quamobrem non debueris credere, pauca dicam. nam si me uirum bonum, si dignum ijs studijs, eáq. doctrina, cui me à pueritia dedi, si satis magni animi, non minimi consilij in maximis rebus perspectum habes: nihil in mẽ non modo perfidiosum, & insidiosum, & fallax in amicitia, sed ne humile quidem, aut ieiunum debes agnoscere. sin autem me astutum, & occultum lubet fingere: quid est, quod minus cadere in eiusmodi naturam possit, quàm aut florentissimi hõminis

[Marginal notes:]

stultũ est enim ostendere uolũtatem nocendi, in quo nocere non posſis.

ingeniose, quia & amicitiæ parcit, cum nõ imperat, & legis rationẽ habet, cum censet.

quòd aures iis præbueris. ep. 8. huius lib.

cum sis reus.

quasi dicat, non contra te, sed pro me disputabo.

à sua persona.

à persona Appii

ninis aſpernari beneuolentiam; aut eius exiſti-
nationem oppugnare in prouincia, cuius lau-
em domi defenderis; aut in ea re animum oſten
ere inimicũm, in qua nihil obſis; aut id eligere (à ſtultitia.)
d perfidiam, quod ad indicandũ odium apertiſ-
imum ſit, ad nocendum leuiſſimum? Quid e- (ab ingrati animi nota.)
at autem, cur ego in te tam implacabilis eſſem,
um te ex fratre meo ne tunc quidem, cum tibi
rope neceſſe eſſet eas agere partes, inimicum (cum ſcilicet frater tuus, mihi inimiciſsimus, uiueret.)
nihi fuiſse cognouiſsem? cum uero reditum no-
trum in gratiam uterque expetiſset: quid in con
ulatu tuo fruſtra mecum egiſti, quod me aut fa-
ere, aut ſentire uoluiſses? quid mihi mandaſti,
um tẽ Puteolis proſequerer, in quo non expe- (euntem in prouinciam.)
ctationem tuam diligentia mea uicerim? Quòd ſi
id eſt maxime aſtuti, omnia ad ſuam utilitatem
referre: quid mihi tandem erat utilius, quid (ab utili.)
commodis meis aptius, quàm hominis nobiliſſi-
mi, atque honoratiſſimi coniunctio, cuius opes,
ingenium, liberi, affines, propinqui mihi ma- (Pompeius maxime, & Brutus. ep. 7. huius lib.)
gno uel ornamento, uel præſidio eſſe poſſent? quæ
tamen ego omnia in expetenda amicitia tua, non
aſtutia quadam, ſed aliqua potius ſapientia ſecu
tus ſum. Quid illa uincula, quibus quidem liben (à ſtudiorũ aliarumq. rerum ſimilitudine.)
tiſſime aſtringor, quanta ſunt? ſtudiorum ſimili
tudo, ſuauitas conſuetudinis, delectatio uitæ, at-
que uictus, ſermonis ſocietas, litteræ interiores.
Atque hæc domeſtica. Quid illa tandem pópula (ab hominum opinione.)
ria? reditus illuſtris in gratiam; in quo ne per im
pru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

prudentiam quidem errari potest sine suspicione perfidiæ; amplissimi sacerdotij cóllegium, in quo non modo amicitiam uiolari apud maiores nostros fas non erat, sed ne cooptari quidem sacerdotem licebat, qui cuiquam ex collegio esset inimicus. Quæ ut omittam tam multa, atque tanta; quis unquam tanti quenquam fecit, aut facere potuit, aut debuit, quanti ego Cn. Pompeium, socerum filiæ tuæ? etenim si merita ualent: patriam, liberos, salutem, dignitatem, memet ipsum mihi per illum restitutum puto. si consuetudinis iucunditas: quæ fuit unquam amicitia cósularium in nostra ciuitate coniunctio? si ulla amoris, atque officij signa: quid mihi ille non commisit? quid non mecum communicauit? quid de se in senatu, cum ipse abesset, per quenquam agi maluit? quibus ille me rebus non ornatissimum uoluit amplissime? qua denique ille facilitate, qua humanitate tulit contentionem meam pro Milone, aduersantem interdum actionibus suis? quo studio prouidit, ne qua me illius temporis inuidia attingeret, cum me consilio, cum auctoritate, cum armis denique texit suis? quibus quidem temporibus hæc in eo grauitas, hæc animi altitudo fuit, non modo ut Phrygi alicui, aut Lycaoni, quod tu in legatis fecisti, sed ne summorum quidem hominum maleuolis de me sermonibus crederet. huius igitur filius cum sit gener tuus; cumq., præter hanc coniunctionem affinitatis, quàm

erat uterque au gur. ep.4. huius lib.

à Cn. Pompeii persona.

præsertim bello Mithridatico

quia suspicio fuit, consilio Ciceronis Clodiũ à Milone occisum.

Lycaonia pertinebat ad imperiũ Ciceronis. ep.5. & 6. huius lib. ad Att. ep. 15. lib. 5.

uàm ſis Cn. Pompeio carus, quamq. iucundus, ntelligam: quo tandem animo in te eſſe debeo? um præſertim eas ad me is litteras miſerit, quius, etiam ſi tibi, cui ſum amiciſſimus, hoſtis eſem, placarer tamen, totumq. me ad eius uiri, ta de me meriti, uoluntatem, nutumq. conuererem. Sed hæc hactenus: pluribus enim etiam ortaſſe uerbis, quàm neceſſe fuit, ſcripta ſunt. Nunc ea, quæ à me perfecta, quæq. inſtituta unt, cognoſce. atque hæc agimus, & agemus magis pro dignitate, quàm pro periculo tuo. te enim, ut ſpero, propediem cenſorem audiemus: cuius magiſtratus officia, quæ ſunt maximi animi, ſummiq. conſilij, tibi diligentius, & accuratius, quàm hæc, quæ nos de te agimus, cogitanda eſſe cenſeo. Vale.

> qui & ipſe augur erat. Phil. 2.

> in prouincia, quæ ad Appii, à Dolabella accuſati, abſolutionem pertinerent.

> opinor hic adiūcta fuiſſe, quæ dixit à ſe perfecta, & inſtituta.

ARG. Acceptis ab Appio litteris de abſolutione maieſtatis, gratulatur maiorem in modum, & de ambitus iudicio bene illi ſperandum ſignificat.

Cicero imp. s. d. Ap. Pulchro, ut ſpero, cenſori. 11

Cvm eſſem in caſtris ad fluuium Pyramū, redditæ mihi ſunt uno tempore à te epiſtolæ duæ, quas ad me Q. Seruilius Tarſo miſerat. earum in altera dies erat adſcripta non. Apr. in altera, quæ mihi recentior uidebatur, dies non erat. reſpondebo igitur ſuperiori prius: in qua ſcribis ad me de abſolutione maieſtatis. de qua etſi permultum ante certior factus eram litteris, nuntijs, fama denique ipſa: (nihil enim fuit clarius:

> Ciliciæ fluuiū. Mela l. 1. Arrianus, Curtius.

> quo crimine eū accuſauerat Dolabella.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

rius: non quo quiſquam aliter putaſſet: ſed nihil de inſignibus ad laudem uiris obſcure nuntiari ſolet) tamen eadem illa lætiora fecerunt mihi tuæ litteræ: non ſolum, quia planius loquebantur, & uberius, quàm uulgi ſermo: ſed etiam, quia magis tibi uidebar gratulari, cum de te ex te ipſo audiebam. cõplexus igitur ſum cogitatione te abſentem, epiſtolam uero oſculatus, etiã ipſe mihi gratulatus ſum. quæ enim à cuncto populo, à ſenatu, à iudicibus ingenio, induſtriæ, uirtuti tribuuntur: quia mihi ipſe aſſentor fortaſſe, cum ea eſſe in me fingo; mihi quoque ipſi tribui puto: nec tam glorioſum exitum tui iudicij extitiſſe, ſed tam prauam inimicorum tuorum mentem fuiſſe mirabar. De ambitu uero quid intereſt, inquies, an de maieſtate? ad rem nihil: alterum enim non attigiſti, alteram auxiſti. ueruntamen eſt maieſtas, ut Sylla uoluit, ne in quemuis impune declamare liceret. ambitus uero ita apertam uim habet, ut aut accuſetur improbe, aut defendatur. qui enim facta, aut non facta largitio ignorari poteſt? tuorum autem honorum curſus cui ſuſpectus unquam fuit? me miſerum, qui non affuerim. quos ego riſus excitaſſem. Sed de maieſtatis iudicio duo mihi illa ex tuis litteris iucundiſſima fuerunt: unum, quòd te ab ipſa rep. defenſum ſcribis; quæ quidem etiã in ſumma bonorum, & fortium ciuium copia tueri tales uiros deberet; nunc uero eo magis, quòd tanta

neceſſaria diſtinctio. nam etiã, inſignis latro, dicitur.

gratulari ſignificantius non potuit.

uide modeſtam arrogantiam.

de quo nondum erat abſolutus.

Syllæ lex de maieſtate.

ambitus eſt, cũ honores pecunia quæruntur.

nam neque timida probitas, neque improba fortitudo utilis reip.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ınta penuria est in omni uel honoris, uel ætatis radu, ut tam orba ciuitas tales tutores comple ti debeat: alterum, quòd Pompeij, & Bruti fi- em, beneuolentiamq. mirifice laudas. lætor uir ute, & officio cum tuorum necessariorum, meo um amicissimorum, tum maxime alterius om- ium sæculorum, & gentium principis, alterius ampridem iuuentutis, celeriter, ut spero, ciui- atis. De mercenarijs testibus à suis ciuitatibus notandis, nisi iam aliquid factum est per Flac- um, fiet à me, cum per Asiam decedam. nunc d alteram epistolam uenio. Quòd ad me quasi ormam communium temporum, & totius reip. nisisti expressam: prudentia litterarum tuarum ualde est mihi grata. uideo enim & pericula le- uiora, quàm timebam, & maiora præsidia, si quidem, ut scribis, omnes uires ciuitatis se ad Pompeij ductum applicauerunt. tuumq. simul promptum animum, & alacrem perspexi ad de- fendendam remp. mirificamq. cepi uoluptatem ex hac tua diligentia; quòd in summis tuis occu- pationibus mihi tamen reip. statum per te notum esse uoluisti. Nam augurales libros ad commu- ne utriusque nostrum otium serua. ego enim à te cum tua promissa per litteras flagitabam, ad ur- bem te otiosissimum esse arbitrabar. nunc tamẽ, ut ipse polliceris, pro auguralibus libris oratio- nes tuas confectas omnes expectabo. Tullius, cui mandata ad me dederas, non conuenerat me:

nec

ep. 4. huius lib.

qui mercede adducti ex Asia ue nerant ad testi- monium in Ap- pium dicendũ.

emergebat ciui le bellum.

quam Pompe- ius, affinis Ap- pii, defendere putabatur.

non, ut postea cognoui, accu- sationis cura impeditum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

nec erat iam quisquam mecum tuorum, præter omnes meos, qui sunt omnes tui. Stomachosiores meas litteras quas dicas esse, non intelligo. bis ad te scripsi, me purgans diligenter, te leuiter accusans in eo, quòd de me cito credidisses. quod genus querelæ mihi quidem uidebatur esse amici. sin tibi displicet, non utar eo posthac. sed, si, ut scribis, eæ litteræ non fuerunt disertæ; scito meas non fuisse. ut enim Aristarchus Homeri uersum negat, quem non probat: sic tu, (libet enim mihi iocari) quod disertum non erit, ne putaris meum. Vale, & in censura, si iam es censor, ut spero, de proauo multum cogitato tuo.

ep. 8. huius lib.

accusaui enim, nō quòd improbus esses, sed quòd improbis crederes.

Appio Cæco, qui censuram egregie gessit. sed antiquior, quàm proauus.

ARG. Gratulatur de absolutione ambitus: &, querente Appio, quòd accusatori suo Dolabellæ filiam collocarit, ostendit, id se insciente per suos factum.

Cicero imp. s. d. Ap. Pulchro. 12

primus locus in epistola gratulationis est.

GRATVLABOR *tibi prius, (ita enim rerum ordo postulat) deinde ad me conuertar. Ego uero uehementer gratulor de iudicio ambitus; neque id, quod nemini dubium fuit, absolutum te esse; sed illud, quòd, quo melior ciuis, quo uir clarior, quo fortior amicus es, quoq; plura uirtutis, & industriæ ornamenta in te sunt, eo mirandum est magis, nullam ne in tabellæ quidem latebra fuisse absconditam maleuolentiam, quæ te impugnare auderet. non horum temporum, non horum hominum, atque morum negotium. nihil iam sum pridem admira-*

in tabella potest latere male uolentia: ideo dixit, tabellæ latebra.

tus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

us magis. De me autem suscipe paulisper meas partes, & eum te esse finge, qui ego sum. si facile inueneris, quod dicas; noli ignoscere hæsitationi meæ. Ego uero uelim mihi, Tulliæq. meæ, sicut tu amicissime, & suauissime optas, prospere euenire eá, quæ, me insciente, facta sunt à meis: sed ita cecidisse, ut agerentur eo tempore, spero omnino cum aliqua felicitate, & opto; uerumtamen plus me in hac spe, tua sapientia, & humanitas consolatur, quàm oportunitas temporis. itaque, quemadmodum expediam exitum huius institutæ orationis, non reperio. neque enim tristius dicere quidquam debeo éa de re, quam tu ipse ominibus optimis prosequeris. neque non me tamen mordet aliquid: in quo unum non uereor, ne tu parum perspicias, ea, quæ gesta sunt, ab illis esse gesta, quibus ego ita mandaram, ut, cum tam longe absuturus essem, ad me ne referrent, agerent quod probassent. In hoc autem mihi illud occurrit: quid tu igitur, si affuisses? rem probassem: de tempore, nihil te inuito, nihil sine consilio egissem tuo. Vides me sudare, iandudum laborantem, quo modo ea tuear, quæ mihi tuenda sunt, & te non offendam. leua me igitur hoc onere: nunquam enim mihi uideor tractasse caussam difficiliorem. sed tamen sic habeto: nisi iám tunc omnia negotia cum summa tua dignitate diligentissime confecissem: tametsi nihil uidebatur ad meum erga te pristi-

num

respõsio ad querelã de nuptiis Tulliæ.

quòd accusatori tuo nupserit.

de his nuptiis.

à M.Cœlio. uide ep.6.l.8.

obiectio cum dissolutione.

cum mihi hæc affinitas est renuntiata

num studium addi posse; tamen, hac mihi affinitate renuntiata, non maiore equidem studio, sed acrius, apertius, significantius dignitatem tuam defendissem. decedenti mihi, & iam imperio annuo terminato, ante diem III. *non. Sext. cum ad Sidam naui accederem, & mecum Q. Seruilius esset, litteræ à meis sunt redditæ. dixi statim Seruilio, (etenim uidebatur esse commotus) ut omnia à me maiora expectaret. quid multa? beneuolentior tibi, quàm fui, nihilo sum factus, diligentior quidem ad declarandam beneuolentiam multo. nam ut uetus nostra simultas antea stimulabat me, ut cauerem, ne cui suspicionem ficte reconciliatæ gratiæ darem: sic affinitas noua curam mihi affert cauendi, ne quid de summo meo erga te amore detractum esse uideatur. Vale.*

annuũ erat prouinciarum imperiũ, lege Sempronia. in orat. pro domo sua, & hic ep.7 l.1.

ob inimicitias cum fratre tuo.

mihi cum Dolabella contracta.

ARG. Agit gratias Appio, quòd amicos suos in supplicationibus sibi decernendis studiose iuuisset: pariaq. illi officia pollicetur, quanquam socer Dolabellæ sit, qui de maiestate, & ambitu illum accusauerat.

Cicero imp. s. d. Ap. Pulchro. 13

QVASI *diuinarem, tali in officio fore mihi aliquando expectandum studium tuum; sic, cum de tuis rebus gestis agebatur, inseruiebam honori tuo. dicam tamen uere: plus, quàm acceperas reddidisti. quis enim ad me non perscripsit, te non solum auctoritate orationis, sententia tua, quibus ego à tali uiro contentus eram,* sed

in supplicationibus.

pro quibus decerni solebant supplicationes.

qua supplicationes Ciceroni decreuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

d etiam opera, consilio, domum ueniendo, onuenie ndis meis, nullum onus officij cuiquam eliquum fecisse? hæc mihi ampliora multo sunt, uàm illa ipsa, propter quæ hæc elaborantur. INSIGNIA enim uirtutis multi etiam sine uirtute assecuti sunt: talium uirorum tanta studia ssequi sola uirtus potest. itaque mihi propono ructum amicitiæ nostræ ipsam amicitiam, qua ihil est uberius, præsertim in ijs studijs, quibus terque nostrum deuinctus est. nam tibi me proteor & in rep. socium, de qua idem sentimus; & in quotidiana uita coniunctum cum ijs artius, studijsq., quæ colimus. uelim ita fortuna ulisset, ut, quanti ego omnes tuos facio, tanti u meos facere posses: quod tamen ipsum, nescio ua permotus animi diuinatione, non despero. sed oc nihil ad te: nostrum est onus. illud uelim sic abeas, quod intelliges; hac re nouata, additũ otius aliquid ad meum erga te studium, cui niil uidebatur addi posse, quàm quidquam esse letractum. Cum hæc scribebam, censorem iam e esse sperabam: eo breuior est hæc epistola, &, ut aduersus magistrum morum, modeлior. Vale.

pluris animum Appii facit, quã ipsas supplicationes.

in qua mihi sũt omnia: fructum uero nullum specto.

hoc dicit propter generum suum Dolabellam, Appii accusatorem.

quasi epistola coram censore loquatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

CICERONIS EPISTOLARVM AD SVLPICIVM, ET ALIOS, LIBER IIII.

ARGVMENTVM.

Satis patebit huius epistolæ argumentum, si lector sciat scriptam esse, cum Cęsar, pulso ex Italia Pompeio, bellum contra Pompeii legatos in Hispaniam pararet. respondet Sulpicio congressum petenti.

M. Cicero s. d. Ser. Sulpicio.

iurisconsultus, ad quem libros topicorũ misit.

C AIVS *Trebatius, familiaris meus, ad me scripsit, te ex se quæsisse, quibus in locis essem; molesteq. ferre, quòd me propter ualetudinẽ tuam, cũ ad urbem accessissem, non uidisses; & hoc tempore uelle te mecum, si propius accessissem, de officio utriusque nostrum communicare. Vtinam Serui saluis rebus (sic enim est dicendum) colloqui potuissemus inter nos: profecto aliquid opis occidenti reip. tulissemus. cognoram enim iam absens, te hæc mala multo ante prouidentem, defensorem pacis & in consulatu tuo, & post consulatum fuisse. ego autem cum consilium tuum probarẽ, & idem ipse sentirem, nihil proficiebam. sero enim uenẽram: solus eram: rudis esse uidebar in caussa: incideram in hominum pugnãndi cupidorum insanias. nunc, quoniam nihil iam uidemur posse opitulari reip. si quid est, in quo nobismet ipsis consulere possimus, non ut aliquid ex pristino statu nostro retineamus, sed ut quàm honestissime lugeamus; nemo est omnium, qui-*

alibi dixit, salua republica, eodem sensu. & de re priuata, ep. 30. lib. 7.

ex prouincia reuersus. ep. 14. huius l. & 6. l. 9.

sublata concordiæ spe.

ut in his miseriis quàm licet honeste uiuamus.

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

um potius mihi, quàm tecum, communicanum putem. nec enim clarissimorum uirorum, uorum similes esse debemus, exempla, neque octissimorum, quos semper coluisti, præcepta e fugiunt. Atque ipse antea ad te scripsissem, e frustra in senatum, siue potius in conuentum ènatorum esse uenturum, ni ueritus essem, ne ius animum offenderem, qui à me, ut te imitaer, petebat. cui quidem ego, cum me rogaret ut adessem in senatu, eadem omnia, quæ à te de pace, & de Hispaniis dicta sunt, ostendi me esse licturum. Rem uides, quo modo se habeat; orbem terrarum, imperijs distributis, ardere bello; urbem sine legibus, sine iudicijs, sine iure, sine fide, relictam direptioni, & incendijs. itaque mihi uenire in mentem nihil potest, non modo quod sperem, sed uix iam quod audeam optare. sin autem tibi, homini prudentissimo, uidetur utile esse, nos colloqui: quanquam longius etiam cogitabam ab urbe discedere, cuius iam etiam nomen inuitus audio; tamen propius accedam. Trebatio mandaui, si quid tu eum uelles ad me mittere, ne recusaret: idq. ut facias, uelim: aut, si quem tuorum fidelium uoles, ad me mittas: ne aut tibi exire ex urbe necesse sit, aut mihi accedere. ego tibi tantum tribuo, quantum mihi fortasse arrogo: ut exploratum habeam, quidquid nos communi sententia statuerimus, id omnes homines probaturos. Vale.

i. ut ab urbe abessem, te imitans.

uide ad Att. ep. 24. lib. 9.

cum Pompeius cum consulibus abiisset. ep. 11. lib. 16.

quia nullam iã preseferret dignitatem, spoliata legibus, iudiciis, magistratibus.

arrogamus nobis, quæ nostra non sunt.

ARG. Disputat, utrum manendum sit in Italia, an ad Pompeium in Græciam nauigandum: quorum alterum utilius, alterum honestius ait esse. concludit, difficilem esse deliberationem; se tamen discesSionem magis probare.

Cicero s. D. Sulpicio.

1

Terentiæ libertum.

uxor Sulpicii, quam à Cęsare stupratam scribit Suetonius.

idem ep. 19. l. 5.

i. eundum ad Pompeium.

si, quod honestum est, id unũ utile putemus.

Ad III. Kal. Maias, cum essem in Cumano, accepi tuas litteras: quibus lectis, cognoui non satis prudenter fecisse Philõtimum; qui, cum abs te mandata haberet, ut scribis, de omnibus rebus, ipse ad me non uenisset, litteras tuas misisset: quas intellexi breuiores fuisse, quòd eũ perlaturum putasses. sed tamen, postquam litteras tuas legi, Postũmia tua me conuenit, & Seruius noster. his placuit, ut tu in Cumanum uenires: quod etiam, mecum, ut ad te scriberem, egerunt. Quod meum consilium exquiris: id est tale, ut capere facilius ipse possim, quàm alteri dare. quid enim est, quod audeam suadere tibi, homini summa auctoritate, summaq́. prudentia? si, quid rectissimum sit, quærimus: perspicuum est. si, quid maxime expediat: obscurum. sin ij sumus, qui profecto esse debemus, ut nihil arbitremur expedire, nisi quod rectum, honestumq. sit: non potest esse dubium, quid faciendum nobis sit. Quod existimas meã caussam coniunctam esse cum tua: certe similis in utroque nostrum, cum optime sentiremus, error fuit. nam omnia utriusque consilia ad concordiam spectauerunt. qua cum ipsi Cæsari nihil esset utilius; gratiam quoque nos inire ab eo, de-

defendenda pace, arbitrabamur. quantum nos fefellerit, & quem in locum res deducta sit, uides: neque solum ea perspicis, quæ geruntur, quæq. iam gesta sunt, sed etiam qui cursus rerum, qui exitus futurus sit. Ergo aut probare oportet ea, quæ fiunt; aut interesse, etiam si non probes. quorum altera mihi turpis, altera etiam periculosa ratio uidetur. Restat, ut discedendum putem: in quo reliqua uidetur esse deliberatio, quod consilium in discessu, quæ loca sequamur. omnino cum miserior res nunquam accidit, tum ne deliberatio quidem difficilior. nihil enim constitui potest, quod non incurrat in magnam aliquam difficultatem. tu, si uidebitur, ita censeo facias: ut, si habes iam statutum, quid tibi agendum putes, in quo non sit coniunctum consilium tuum cum meo, supersedeas hoc labore itineris. sin autem est, quod mecum communicare uelis: ego te expectabo. tu, quod tuo commodo fiat, quamprimum uelim uenias, sicut intellexi & Seruio, & Postumiæ placere. Vale.

uides uentum esse ad arma, cō tra quàm arbitrati sumus.

periculū enim nunquam grauius impendit reip.

i. si uēturus mecum ad Pompeium non es. hoc significat, sed aperte non explicat.

ARG. Sulpicium, Achaiæ à Cæsare præfectum, consolatur in dolore, quem ex reip. calamitate capiebat. scripta est epistola post uictum Pompeium.

Cicero s. d. Sulpicio. 3

VEHEMENTER te esse solicitum, & in communibus miserijs præcipuo quodam dolore angi, multi ad nos quotidie deferunt. quod

reip. caussa. ep. 1. lib. 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

id est dolorem.

quanquam minime miror, & meum quodam modo agnosco: doleo tamen te, sapientia præditum prope singulari, non tuis bonis delectari potius, quàm alienis malis laborare. Me quidem, etsi nemini concedo, qui maiorem ex pernicie, & peste reip. molestiam traxerit; tamen multa iam consolantur, maximeq. conscientia consiliorum meorum. multo enim ante tanquam ex aliqua specula prospexi tempestatem futuram; neque id solum mea sponte, sed multo etiam magis monente, & denuntiante te. etsi enim absfui magnam partem consulatus tui: tamen & absens cognoscebam, quæ esset tua in hoc pestifero bello cauendo, & prædicendo sententia: & ipse affui primis temporibus tui consulatus, cum accuratissime monuisti senatum, collectis omnibus bellis ciuilibus, ut & illa timerent, quæ meminissent; & scirent, cum superiores, nullo tali exemplo antea in rep. cognito, tam crudeles fuissent, quicunque postea remp. oppressisset armis, multo intolerabiliorem futurum. NAM *quod exemplo fit, id etiam iure fieri putant, & aliquid, atque adeo multa addunt, & afferunt de suo. Quare meminisse debes, eos, qui auctoritatem, & consilium tuum non sunt secuti, sua stultitia occidisse, cum tua prudentia salui esse potuissent. Dices: Quid me ista res consolatur in tantis tenebris, & quasi parietinis reip? Est omnino uix consolabilis dolor: tanta est omnium rerum*

tua uirtute, optimorumq. tum factorum, tum consiliorum cõscientia.

cum esset in Cilicia pro consule.

narratio ad consolationem inducta.

ne Cæsari ante concessum lege Trebonia tempus succederetur. Dio l. 40.

um amissio, & desperatio recuperandi: sed tamen & Cæsar ipse ita de te iũdicat, & omnes ciues sic existimant, quasi lumen aliquod, extinctis ceteris, elucere sanctitatem, & prudentiam, & dignitatem tuam. Hæc tibi ad leuandas molestias magna esse debent. Quòd autem à tuis ābes, id eo leuius ferendum est, quòd eodem tempore à multis, ac magnis molestijs abes: quas ad te omnes perscriberem, nisi uererer, ne ea cognosceres absens, quæ quia non uides, mihi uideris meliore esse conditione, quàm nos, qui uidemus. Hactenus existimo nostram consolationem recte adhibitam esse, quoad certior ab homine amicissimo fieres ijs de rēbus, quibus leuari possent molestiæ tuæ. reliqua sunt in te ipso neque mihi ignota, nec minima solatiã, &, ut quidem ego sentio, multo maxima: quæ ego ipse experiens quotidie sic probo, ut ea mihi salutem afferre uideantur. Te autem ab initio ætatis, memoria teneo, summe omnium doctrinarũm studiosum fuisse, omniaq., quæ à sapientissimis ad bene uiuendum tradita essent, summo studio, curaq. didicisse: quæ quidem uel optimis rebus, et usui, & delectationi esse possent: his uero temporibus habemus aliud nihil in quo acquiescamus. Nihil faciam insolenter: nec te, tali uel scientia, uel natura præditum, hortabor, ut ad eas te referas artes, quibus à primis temporibus ætatis studium tuum dedisti. tantum dicam,

consolationis loco est, cum intelligimus de nobis bene existimari.

erat enim Sulpicius in Græcia, cũ Achaiæ preesset. epistola sequenti.

de rebus urbanis.

tractationẽ litterarum significat.

Rhodi cum ipso Cicerone dedit operam philosophiæ uide librũ de claris orat.

eloquentiæ.

neque in senatu, neque in iudiciis.

iuris ciuilis sciẽtiæ.

in philosophiæ studio.

patris prænomine appellabatur, qui primus filius natus esset.

quod te spero approbaturũ; me, posteaquam illi arti, cui studueram, nihil esse loci neque in curia, neque in foro uiderim, omnem meam curam, atque operam ad philosophiam contulisse. tuæ scientiæ excellenti, ac singulari non multo plus, quàm nostræ, relictum est loci. Quare non equidem te moneo; sed mihi ita persuasi, te quoque in ijsdem uersari rebus, quæ etiam si minus prodessent, animum tamen à solicitudine abducerent. Seruius quidem tuus in omnibus ingenuis artibus, in primisq. in hac, in qua ego me scripsi acquiescere, ita uersatur, ut excellat; à me uero sic diligitur, ut tibi uni concedam, præterea nemini: mihiq. ab eo gratia refertur: in quo ille existimat, quod facile appareat, cum me colat, & obseruet, tibi quoque in eo se facere gratissimum. Vale.

ARG. Laudat Sulpicii scripta: probat, quòd Achaiæ administrandæ curam non recusarit. scribit de Marcelli restitutione, de suis studiis, de Sulpicio filio, de rebus urbanis, de Cæsare.

Cicero s. d. Sulpicio. 4

ACCIPIO *excusationem tuam, qua usus es, cur sæpius ad me litteras uno exemplo dedisses; sed accipio ex ea parte, quatenus aut negligentia, aut improbitate eorum, qui epistolas accipiant, fieri scribis, ne ad nos perferantur. illam partem excusationis, qua te scribis, orationis paupertate, (sic enim appellas) ijsdem uerbis epistolas sæpius mittere, nec agnosco, nec probo:*

id est ueram esse non fateor.

o: & ego ipse, quem tu per iocum (sic enim ac
pio) diuitias orationis habere dicis, me non
sse uerborum admodum inopem agnosco. εἰρω-
νεύεσθαι enim non necesse est. sed tamen idem,
ec hoc εἰρωνευόμενος, facile cedo tuorum scripto-
um subtilitati, & elegantiæ. Consilium tuum, Achaiæ administrationem à Cæsare demandatam. ep. 1. & 6. lib. 6.
uo te usum scribis hoc Achaicũm negotium
on recusauisse, cum semper probauissem, tum
multo magis probaui, lectis tuis proximis litte-
is. omnes enim caussæ, quas commemoras, iu-
issimæ sunt, tuaq. & auctoritate, & pruden-
ia dignissimæ. Quod aliter cecidisse rem exi-
imas, atque opinatus sis: id tibi nullo modo as- putasti te minus miserum in ista prouincia fore, quàm eos, qui Romę essent.
entior. sed quia tanta perturbatio, & confu-
io est rerum, ita perculsa, & prostrata fœdissi-
no bello iacent omnia, ut is cuique locus, ubi ip-
sit, miserrimus esse uideatur: propterea &
ui te consilij pænitet, & nos, qui domi sumus, quòd Achaię curam susceperis.
ibi beati uidemur. at contra nobis non tu qui-
em uacuus molestijs, sed præ nobis beatus. at-
ue hoc ipso melior est tua, quàm nostra condi-
io; quòd tu, quid doleas, scribere audes; nos
e id quidem tuto possumus; nec id uictoris uitio, ep. 9. huius lib.
uo nihil moderatius, sed ipsius uictoriæ, quæ ci
ilibus bellis semper est insolens. Vno te uicimus,
uòd de Marcelli, collegæ tui, salute paulo ante, in consulatu, ep. 12. huius lib.
uàm tu, cognouimus; etiam mehercule, quòd,
uemadmodum ea res ageretur, uidimus. nam
ic fac existimes, post has miserias, id est post-
quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

quam armis disceptari cœptum est de iure publico, nihil esse actum aliud cum dignitate. nam et ipse Cæsar, accusata acerbitate Marcelli, (sic enim appellabat) laudataq. honorificentissime & æquitate tua, & prudentia, repente præter spem dixit, se senatui roganti de Marcello, ne hominis quidem caussa negaturum. fecerat autem hoc senatus, ut, cum à L. Pisone mentio esset facta de Marcello, & cum C. Marcellus se ad Cæsaris pedes abiecisset, cunctus consurgeret, & ad Cæsarem supplex accederet. noli quærere: ita mihi pulcher hic dies uisus est, ut speciem aliquam uiderer uidere quasi reuiuiscentis reip. itaque, cum omnes ante me rogati gratias Cæsari egissent, præter Volcatium; (is enim, si eo loco esset, negauit se facturum fuisse) ego rogatus mutaui meum consilium. nam statueram, non mehercule inertia, sed desiderio pristinæ dignitatis, in perpetuum tacere. fregit hoc meum consilium & Cæsaris magnitudo animi, & senatus officium. itaque pluribus uerbis egi Cæsari gratias: meq. metuo ne etiam in ceteris rebus honesto otio priuarim: quod erat unicum solatium in malis. sed tamen, quando effugi eius offensionem, qui fortasse arbitraretur, me hanc remp. non putare, si perpetuo tacerem; modice hoc faciam, aut etiam intra modum; ut & illius uoluntati, & meis studijs seruiam. nam etsi à prima ætate me omnis ars, & doctrina liberalis, & maxime

qui se uictori nō credidisset.

quanquam acerbior fuisset Marcellus. quam sententiam non uiderunt, qui, ominis, legendum putant.

si Marcellus esset, negauit se rediturum.

cum ignouit inimico suo Marcello.

quæ extat oratio.

modice, est cum modo: intra modum uero, minus.

ıe philoſophia delectauit: tamen hoc ſtudium uotidie ingraueſcit, credo & ætatis maturita- ad prudentiam, & his temporum uitijs, ut ulla res alia leuare animum moleſtijs poſſit. à uo ſtudio te abduci negotijs, intelligo ex tuis lit eris: ſed tamen aliquid iam noctes te adiuua- unt. Seruius tuus, uel potius noſter, ſumma ne obſeruantia colit: cuius ego cum omni probi- ate, ſummaq. uirtute, tum ſtudijs, doctrinaq. lector. is mecum ſæpe de tua manſione, aut leceſſione communicat. adhuc in hac ſum ſen- entia, nihil ut faciamus, niſi quod maxime Cæ- ar uelle uideatur. res ſunt eiuſmodi, ut, ſi Ro- næ ſis, nihil te præter tuos delectare poſſit. de eliquis nihil melius ipſo eſt. ceteri, & cetera e- uſmodi, ut, ſi alterutrum neceſſe ſit, audire ea malis, quàm uidere. Hoc noſtrum conſilium no- bis minime iucundum eſt, qui te uidere cupimus: ſed conſulimus tibi. Vale.

& ſane pleraque ſcripſit poſt euerſam remp.

diſiungit uirtutem à doctrina: ut intelligas, uirtutem eſſe poſſe ſine peritia litterarum.

ualde enim ſe moderatũ præbuit Cæſar in uictoria.

ARG. Cum Cæſar bellum gereret in Hiſpania contra Pompeii liberos, periit Tullia ex partu, Ciceronis filia, iam à Dolabella dimiſſa. conſolatur Ciceronem Sulpicius, argu mentis ad tollendum dolorem undecunque collectis.

Ser. Sulpicius s. d. M. Ciceroni. 5

POSTEAQVAM mihi renuntiatum eſt de obitu Tulliæ filiæ tuæ; ſanequam pro eo, ac debui, grauiter, moleſteq. tuli, communemq. eam calamitatem exiſtimaui: qui ſi iſtic adfuiſ- ſem, neque tibi defuiſſem, coramq. meum dolo- rem

recte incipit à dolore ſuo: nã qui non dolet amici calamitate, amicus non uidetur: ideoq. pondus habere illius cõſolatio non poteſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

rem tibi declarassem. etsi genus hoc consolatio-nis miserum, atque acerbum est; propterea quia per quos id fieri debet, propinquos, ac familia-res, ipsi pari molestia afficiuntur, neque sine la-crymis multis id conari queunt; ut magis ipsi ui-deantur aliorum consolatione indigere, quàm a-lijs posse suum officium præstare: tamen, quæ in præsentia mihi in mentem uenerunt, decreui bre-ui ad te perscribere: non quòd ea te fugere existi-mem: sed quòd forsitan dolore impeditus, mi-nus ea perspicias. Quid est, quòd tantopere te commoueat tuus dolor intestinus? cogita, quem-admodum adhuc fortuna nobiscum egerit: ea no-bis erepta esse, quæ hominibus non minus, quàm liberi, cara esse debent, patriam, honestâtem, dignitatem, honores omnes. hoc uno incommo-do addito, quid ad dolorem adiungi potuit? aut qui non in illis rebus exercitatus animus càllere iam debet, atque omnia minoris æstimare? An illius uicem, credo, doles? quoties in eam cogi-tationem necesse est ut tu ueneris, ut nos sæpe in-cidimus, hisce temporibus non pessime cum ijs esse actum, quibus sine dolore licitum est mor-tem cum uita commutare. quid autem fuit, quod illam hoc tempore ad uiuendum magno-pere inuitare posset? quæ res? quæ spes? quod a-nimi solatium? ut cum aliquo adolescente pri-mario coniuncta ætatem ageret? licitum est tibi, credo, pro tua dignitate ex hac iuuentute gene-

rum

dicitur etiã, in præsenti. ep. 10. l. 2. & Liu. l. 34.

consolationis initium à temporum conditione.

minus est, quã dignitas.

id est callo obducto dolorem non sentire.

cũ in bello multi interfecti cũ dolore perierint.

...m deligere, cuius fidei liberos tuos te tuto ...mmittere putares. an ut ea liberos ex sese pa...ret, quos cum florentes uideret lætaretur? ...i rem à parente traditam per se tenere pos...nt, honores ordinatim in rep. petituri essent, ... amicorum negotijs liberalitate sua uterentur? ...uid horum fuit, quod non prius, quàm datum, ...demptum sit? at uero malum est liberos amit...re: malum, nisi hoc peius sit, hæc sufferre, et ...erpeti. Quæ res mihi non mediocrem consola...onem attulit, uolo tibi commemorare; si forte ...dem res tibi minuere dolorem possit. Ex Asia ...diens, cum ab Aegina Megaram uersus naui...rem, cœpi regiones circumcirca prospicere. ...ost me erat Aegina, ante Megara, dextra Pi...eeus, sinistra Corinthus: quæ oppida quodam ...mpore florentissima fuerunt, nunc prostrata, ... diruta ante oculos iacent. cœpi egomet me...um sic cogitare. Hem, nos homunculi indigna...ur, si quis nostrum interijt, aut occisus est, ...uorum uita breuior esse debet, cum uno loco tot ...ppidum cadauera proiecta iaceant. uis ne tu ... Serui cohibere, & meminisse, hominem te es... natum? Crede mihi, cogitatione ea non medio...riter sum confirmatus. hoc idem, si tibi uide...ur, fac ante oculos tibi proponas. modo uno tē...ore tot uiri clarissimi interierunt: de imperio ...ræterea tanta diminutio facta est: omnes pro...inciæ conquassatæ sunt: in unius mulierculæ ani

mula

ergo Dolabella diuortium cum ea iam fecerat.

quo ordine per leges licet. de quo diximus in lib. de legibus.

oppida uocat urbes.

à maiori ad minus. nam si oppida intereunt, idem accidere hominibus mirandum nō est.

argumentum à comparatione ductum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

mula si iactura facta sit, tantopere commoueris? quæ si hoc tempore non suum diem obijsset, paucis post annis tamen ei mŏriendum fuit, quoniam homo nata fuerat. Etiam tu ab hisce rebus animum, ac cogitationem tuam auoca: atque ea potius reminiscere, quæ digna tua persona sunt: illam, quàm diŭ ei opus fuerat, uixisse: una cum rep. fuisse: te patrem suum prætorem, consulem, augurem uidisse: ădolescentibus primarijs nuptam fuisse: omnibus bonis prope perfunctam esse: cum resp. occideret, uita excessisse. quid est, quod tu aut illa cum fortuna hoc nomine queri possitis? Denique noli te obliuisci Ciceronem esse, & eum, qui alijs consueueris præcipere, & dare consilium; neque imitari malos medicos, qui in alienis morbis profitentur se tenĕre medicinæ scientiam, ipsi se curare non possunt: sed potius, quæ alijs tute præcipere soles, ea tute tibi subijce; atque apud animum propone. NVLLVS *dolor est quem non longinquitas tempŏris minuat, atque molliat. hoc te expectare tempus tibi tŭrpe est, ac non ei rei sapientia tua te occurrere. quòd si quis etiam inferis sensus est: qui illius amor in te fuit, pietasq. in omnes suos, hoc certe illa te facere non uŭlt. da hoc illi mortuæ: da ceteris amicis, & familiaribus, qui tuo dolore mœrent: da patriæ; ut, si qua in re opus sit, ŏpera, & consilio tuo uti possit. Denique, quoniam in eam fortunam deuenimus,*

à necessario.

à persona Tulliæ.

Pisoni, Crassipedi, Dolabellę.

exemplum à cŏtrario; quod æque ualet, atque exemplum à simili.

ep. 28. lib. 7.

ab opinione hominum.

à uolŭtate mortuæ.

mus, ut etiam huic rei nobis seruiendum sit; li cōmmittere, ut quisquam te putet non tam iam, quàm reip. tempora, & aliorum uicto- am lugere. Plura me ad te de hac re scribere idet, ne uidear prudentiæ tuæ diffidere. qua- , si hoc unum proposuero, finem faciam scri- endi. Vidimus aliquoties secundam pulcher- me te ferre fortunam, magnamq. ex ea re lau- m adipisci. fac aliquando intelligamus, aduer m quoque te æque ferre posse, neque id maius, iàm debeat, tibi onus uideri; ne ex omnibus rtũtibus hæc una tibi uideatur deesse. Quod ad e attinet, cum te tranquilliore esse animo co- iouero, de his rebus, quæ hic geruntur, quem- dmodumq. se prõuincia habeat, certiorem iciam. Vale.

à salute ipsius.

à Ciceronis laude.

Achaia.

ARG. Ad Seruii consolationem respondet, suum dolo- in, lectis illius litteris, aliqua ex parte lenitum; sed dolen caussas apud se & plures, & grauiores esse, quàm apud iemuis alium in simili calamitate.

M. Cicero s. d. Ser. Sulpicio. 6

E G O *uero Serui uellem, ut scribis, in meo rauissimo casu affuisses. quantum enim præsens ie adiuuare potueris & consolando, & prope que dolendo, facile ex eõ intelligo, quòd, lit- eris tuis lectis, aliquantum acquieui. nam & a scripsisti, quæ leuare lũctum possent: et in me onsolando non mediocrem ipse animi dolorem idhibuisti. Seruus tamen tuus omnibus offi- ijs, quæ illi tempori tribui potuerunt, declara- uit,*

simile principiũ ep.3.l.1.& 5.l.9.

simili.

alterum pruden tiæ, & doctrinæ: alterũ amoris, & humanitatis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

uit, & quanti ipse me faceret, & quàm suum talem erga me animum tibi gratum putaret fore: cuius officia iucũndiora scilicet sæpe mihi fuerunt, nunquam tamen gratiora. me autem non oratio tua solum, et societas pene ægritudinis, sed etiam auctoritas consolatur. turpe enim esse existimo, me non ita ferre casum meum, ut tu, tali sapientia præditus, ferendum putas. sed opprimor interdum, & uix resisto dolori, quòd ea me solatia deficiunt, quæ ceteris, quorum mihi exempla propono, simili in fortuna nõ defuerunt. nam & Q. Mãximus, qui filium consularem, clarum uirum, & magnis rebus gestis, amisit, & L. Paullus, qui duos septem diebus, & uester Gallus, & M. Cato, qui summo ingenio, summa uirtute filium perdidit, ijs temporibus fuerunt, ut eorum tum ipsorum dignitas consolaretur ea, quam ex rep. consequebantur. mihi autem, amissis ornãmentis ijs, quæ ipse commemoras, quæq. eram maximis laboribus adeptus, unum manebat illud solatiũ, quod ereptum est. non ãmicorum negotijs, non reip. procuratione impediebantur cogitationes meæ: nihil in foro agere licebat: aspicere curiam non poteram. existimabam id, quod erat, omnes me & industriæ meæ fructus, & fortunæ perdidisse. sed cum cogitarem hæc mihi tecum, & cum quibusdam esse communia; & cum frangerem iam ipse me, cogeremq. illa ferre toleranter: habebam

iucũditati enim locus non est in rebus miseris.

Fabius.

Aemilius.

quia fuit è Sulpicia familia.

honestate, dignitate, honoribus. ep.5. huius lib.

collectio caussarum, dolorem efficientium: ut ostendat se reprehendi non posse, quia doleat id, quod dolendum iure sit.

bam quò confugerem, ubi conquiescerem, cu- : in sermone, & suauitate omnes curas, dolo- sq. deponerem. nunc autem hoc tam graui uul re etiam illa, quæ consenuisse uidebantur, re- udescunt. non enim, ut tum me à rep. mæstum mus excipiebat, quæ leuaret: sic nunc domo ærens ad remp. confugere possum, ut in eius bō s acquiescam. itaque et domo absum, & foro: uòd nec eum dolorem, quem à rep. capio, do- us iam consolari potest, nec domesticum resp. uo magis te expecto, teq. uidere quamprimum ipio. maior mihi leuatio afferri nulla potest, uàm coniunctio consuetudinis, sermonumq. no rorum. quanquam sperabam tuum aduentum sic enim audiebam) appropinquare. ego au- em cum multis de caussis te exopto quamprimū idere, tum etiam, ut ante commentemur inter os, qua ratione nobis traducendum sit hoc tem- us, quod est totum ad ūnius uoluntatem accom nodandum, & prudentis, & liberalis, &, ut erspexisse mihi uideor, nec à me alieni, & tibi imicissimi. quod cum ita sit; magnæ tamen est deliberationis, quæ ratio sit ineunda nobis, non agendi aliquid, sed illius concessu, & beneficio quiescendi. Vale.

quia tempus acerbitatem minuit. 63:

quæ nunc nulla sunt.

Cæsaris.

cum eius filius Cæsaris arma contra Pompeium secutus sit. ad Att. ep. ult. l. 9. & 15. lib. 10.

ARG. Suadet, ut exulandi consilium abiiciat, & in patriam suam redeat: id Cæsarem facile concessurum: id optare ipsius fratrem, id ipsam remp. id ad rationem etiam rei familiaris pertinere.

Cicero s. d. M. Marcello.

> ne incidat in arrogantiæ uitiũ, quia tali uiro consilium dare uelit, incipit à laude Marcelli, & ab amicitiæ commemoratione, quo se facilius insinuet.

Etsi *eo te adhuc consilio usum intelligo, ut id reprehendere non audeam; non quin ab eo ipse dissentiam; sed quòd ea te sapientia esse iudicem, ut meum consilium non anteponam tuo: tamen & amicitiæ nostræ uetustas, & tua summa erga me beneuolentia, quæ mihi iam à pueritia tua cognita est, me hortata est, ut ea scriberem ad te, quæ & saluti tuæ conducere arbitrarer, & non aliena esse ducerem à dignitate.*

> suasionis initiũ quo probare uult, satis iam Marcellum boni ciuis officio fecisse: reliquũ esse, ut patriã, multis malis affectam, etiam aspectu suo ne priuet.

Ego eum te esse, qui horum malorum initia multo ante uideris, consulatum magnificentissime, atque optime gesseris, præclare memini. sed idem etiam illa uidi, neque te consilium ciuilis belli ita gerendi, neque copias Cn. Pompeij, nec genus exercitus probare, semperq. summe diffidere. qua in sententia me quoque fuisse, memoria tenere te arbitror. itaque neque tu multum interfuisti rebus gerendis; & ego id semper egi, ne interessem. non enim ijs rebus pugnabamus, quibus ualere poteramus, consilio, auctoritate, caussa, quæ erant in nobis superiora; sed lacertis, & uiribus, quibus pares non eramus. uicti sumus igitur, aut, si uinci dignitas non potest, fracti certe, & abiecti. in quo tuum consilium nemo potest non maxime laudare, quòd cum spe uincendi simul abiecisti certandi etiam cupiditatem; ostendistiq., sapientem, & bonum ciuem initia belli ciuilis inuitum suscipere, extrema libenter

> idem aliis uerbis. ep. 1. l. 6.

> idem aliis uerbis. ep. 3. l. 7.

a perſequi. Qui non idem conſilium, quod tu, uti ſunt; eos uideo in duo genera eſſe diſtractos. t enim renouare bellum conati ſunt, hiq; ſe in fricam contulerunt: aut, quemadmodum nos, tori ſeſe crediderunt. medium quoddam tuum nſilium fuit, qui hoc fortaſſe humilis animi du es, illud pertinacis. fateor, à pleriſque, uel am ab omnibus, ſapiens tuum conſilium, à ultis etiam magni, ac fortis animi iudicatum: habet iſta ratio, ut mihi quidem uidetur, édam modum, præſertim cum tibi nihil deeſſe bitrer ad tuas fortunas omnes obtinendas, præ uoluntatem. ſic enim intellexi, nihil aliud eſ- quod dubitationem afferret ei, penes quem poteſtas, niſi quòd uereretur, ne tu illud be- ficium omnino non putares. de quo quid ſen- um, nihil attinet dicere; cum appareat, ipſe uid fecerim. ſed tamen, ſi iam ita conſtituiſſes, abeſſe perpetuo malles, quàm ea, quæ nolles, dere: tamen id cogitare deberes, ubicunque eſ- s, te fore in eius ipſius, quem fugeres, poteſta- . qui ſi facile paſſurus eſſet, te, carentem pa- ia, & fortunis tuis, quiete, & libere uiuere: gitandum tibi tamen eſſet, Romæ ne, & domi æ, cuiuſmodi res eſſet, an Mytilenis, aut Rho malles uiuere. ſed cum ita late pateat eius po- ſtas, quem ueremur, ut terrarum orbem com lexa ſit: non ne mauis ſine periculo tuæ domi eſ , quàm cum periculo alienæ? equidem, etiam

ad Iubam regẽ.

ut neque bellũ renouares, neque Romam redires, ſed exulandi conſilium caperes.

quarum deſperatione exiliũ elegerat.

qui omnia tenet. epiſtola ſequenti.

ſuaſio ab exemplo.

à neceſſario.

neque honeſtũ ait eſſe eius exilium, neque tutum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

si oppetenda mors esset, domi, atque in patria mallem, quàm in externis, atque alienis locis. hoc idem omnēs, qui te diligunt, sentiunt; quorum est magna pro tuis maximis, clarissimisque uirtutibus multitudo. Habemus etiam rationem rei familiaris tuæ, quam dissipari nolumus. nam etsi nullam potest accipere iniuriam, quæ futura perpetua sit; propterea quòd neque is, qui tenet remp. pateretur, neque ipsa resp. tamen impetum prædonum in tuas fortunas fieri nolo. ij autem qui essent, auderem scribere, nisi te intelligere confiderem. hic te unius solicitudines, unius etiam multæ, & assiduæ lacrymæ C. Marcelli, fratris optimi, deprecantur. nos cura, & dolore proximi sumus, precibus tardiores, quòd ius adeundi, cum ipsi deprecatore eguerimus, non habemus. gratia tantum possumus, quantum uicti. sed tamen consilio, studio Marcello non desumus: à tuis reliquis non adhibemur: ad omnia parati sumus. Vale.

> à communi consilio.
>
> ab utili.
>
> idem aliis uerbis ep. 8. & 9. huius lib. & supra hac ipsa epistola; & 13. huius lib.
>
> consularis.
>
> reliquis Claudiis, qui fortasse Ciceronem non amarent ob inimicitias P. Clodii. uel eos Marcello parum amicos significat. uide ep. 8. & 11. huius lib.

ARG. Et hæc epistola eò spectat, ut Marcello reditus in patriam persuadeatur.

Cicero s. d. Marcello.

NEQVE *monere te audeo, præstanti prudentia uirum, nec confirmare, maximi animi hominem, uirumq. fortissimum, consolari uero nullo modo. nam si ea, quæ acciderunt, ita fers, ut audio: gratulari magis uirtuti debeo, quàm consolari dolorem tuum. sin te tanta mala reip. fran-*

> quæ in aduersis maxime perspicitur.

-gunt: non ita abundo ingenio, ut te conso-
, cum ipse me non possim. Reliquum est igi-
, ut tibi me in omni re eum præbeam, præ-
ńq., ut ad omnia, quæ tui uelint, ita sim præ-
, ut me non solum omnia debere tua caussa,
e possum, sed ea quoque, quæ non possum, pu
t. Illud tamen uel tu me monuisse, uel cen- uide artificiosam admonendi rationem, ut offensio uitetur.
sse puta, uel propter beneuolentiam tacere nō
uisse; ut, quod ego facio, tu quoque animum
ducas, si sit aliqua resp. in ea te esse oportere,
licio omnium, req. principem, necessitate ce-
atem tempori: sin autem nulla sit, hunc tamē
tissimum esse etiam ad exulandum locum. si exilium enim est, ubi resp. nō est.
im libertatem sequimur; qui locus hoc domi-
tu uacat? sin qualemcunque locum; qui est do
estica sede iucundior? sed, mihi crede, etiam
qui omnia tenet, fauet ingenijs, nobilitatem hoc adiecit, ut Marcellus ueterem dignitatē speraret.
ro, & dignitatem hominum, quantum ei res,
ipsius caussa concedit, amplectitur. Sed plu-
, quàm statueram. redeo ergo ad unum illud,
e tuum fore cum tuis, si modo erunt tui; sin uide in ep. superiori; & 11. huius lib.
inus, me certe in omnibus rebus satis nostræ
niunctioni, amoriq. facturum. Vale.

ARG. Reditum in patriam suadet, ut supra. argumenex intima arte depromit, ad persuadendum firmissima.

Cicero S. D. Marcello. 9

ETSI *perpaucis ante diebus dederam Q.*
Lucio litteras ad te pluribus uerbis scriptas, qui
us declaraueram, quo te animo censerem esse

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

oportere, & quid tibi faciendum arbitrarer: tamē, cum Theophilus, libertus tuus, proficisceretur, cuius ego fidem erga te beneuolentiamq. perspexeram; sine meis litteris eum ad te uenire nolui. Iisdem igitur de rebus etiam atque etiam hortor, quibus superioribus litteris hortatus

supra dixit, Cuiusmodi res esset. ep.7. huius lib.

sum; ut in ea rep. quæcunque est, quamprimum uelis esse. multa uidebis fortasse, quæ nolis; non plura tamen, quàm audis quotidie. non est porro tuum, uno sensu solum oculorum moueri; cum illud idem auribus percipias, quod etiam maius

refellit omnia, quæ Marcello in mentem uenire poterant.

uideri solet, minus laborare. At tibi ipsi dicendum erit aliquid, quod non sentias; aut faciendum, quod non probes. Primum, TEMPORI cedere, id est necessitati parere, semper sapientis est habitum. deinde, non habet, ut nunc quidem est, id uitij res. dicere fortasse, quæ sen-

idem aliis uerbis ep.7. huius lib. & superiori, & 13. huius lib.

tias, non licet: tacere plane licet. omnia enim delata ad unum sunt. is utitur consilio ne suorum quidem, sed suo. quod non multo secus fieret, si is remp. teneret, quem secuti sumus. An,

Pompeius.

qui in bello, cum omnium nostrum coniunctum esse periculum suo cerneret, certorum hominum minime prudentium consilio uteretur; eum ma-

Scipionis, Domitii, & aliorũ.

gis communem censemus in uictoria futurum fuisse, quàm incertis in rebus fuisset? et qui nec, te consule, tuum sapientissimum consilium secutus esset; nec, fratre tuo consulatum ex aucto-

C. Marcello.

ritate tua gerente, uobis auctoribus uti uoluerit;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

nc omnia tenentem, nostras sententias deside-urum censes fuisse? OMNIA sunt misera bellis ciuilibus: quæ maiores nostri ne semel idem, nostra ætas sæpe iam sensit: sed MISE-VS nihil, quàm ipsa uictoria: quæ, etiam si meliores uenit, tamen eos ipsos ferociores, potentioresq. reddit; ut, etiam si natura ta-non sint, necessitate esse cogantur. MVLTA im uictori eorum arbitrio, per quos uicit, e-m inuito faciéda sunt. An tu non uidebas me-m simul, quàm illa crudelis esset futura uicto-? igitur tunc quoque patria careres, ne, quæ lles, uideres? non, inquies: ego enim ipse te-rem opes, & dignitatem meam. at erat tuæ rtutis, in minimis res tuas ponere, de rep. ue-mentius laborare. Deinde, qui finis istius nsilij est? nam adhuc & factum tuum proba-r, &, ut in tali re, etiam fortuna laudatur: ctum, quòd & initium belli necessario secutus s, & extrema sapienter persequi nolueris: for na, quòd honesto otio tenueris & statum, & mam dignitatis tuæ. nunc uero nec locus tibi lus dulcior esse debet patria; nec eam diligere inus debes, quòd deformior est, sed misereri po us; nec eam, multis claris uiris orbatam, pri-are etiam aspectu tuo. Denique, si fuit magni nimi, non esse supplicem uictori: uide, ne super-i sit, aspernari eiusdem liberalitatem: et, si sa-ientis est carere patria, duri non desiderare:

supra, hac ipsa epistola.

propter Syllana tempora. ep.4. huius lib.

Cesarem excusat. uide ep.14. huius lib. 21. l.5. 4. & 6.l.6. 17.l.9.

hic Marcellum, acri pertinacia munitum, tamen expugnat.

quod tuto otio fruaris. infra.

cum iam boni ciuis officio satisfeceris.

Pompeio, Catone, Domitio, Scipione, Bibulo, Lentulis, Appio: qui erat omnes consulares, excepto Catone pretorio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

& si re publica non possis frui, stultum est nolle priuata. Caput illud est, ut, si ista uita tibi commodior esse uideatur, cögitandum tamen sit, ne tutior non sit. magna gladiorum est licentia: sed in externis locis minor etiam ad facinus uerecundia. mihi salus tua tantæ curæ est, ut Marcello fratri tuo aut par, aut certe proximus sim. Tuum est consulere të mporibus, & incolumitati, & uitæ, & fortunis tuis. Vale.

quod non cogitare, sapientis non est.

supra, eadem.

ut cogites cuncta esse in Cæsaris potestate.

ARG. Hortatur, ut reditum maturet. iam enim de reditu persuaserat.

Cicero s. d. Marcello. 10

ETSI *nihil noui, quod ad te scriberem, habebam; magisq. litteras tuas iá expectare incipiebam, uel te potius ipsum: tamen, cum Theophilus proficisceretur, non potui nihil ei litterarum dare. Cura igitur, ut quamprimum uenias: ueníes enim, mihi crede, expëctatus, neque solum nobis, id est tuis, sed prorsus omnibus. uenit enim mihi in mentem, subuereri interdum, ne te delectet tärda decessio. quòd si nullum haberes sensum, nisi oculorum: prorsus tibi ignoscerem, si quosdam nolles uidere. sed cum leuiora non multo essent, quæ äudirentur, quàm quæ uiderentur; suspicarer autem multum interesse rei familiaris tuæ, te quamprimnm uenire, idq. in omnes pärtes ualere: putaui ea de re te esse admonendum. sed quoniam, quod mihi placeret, ostendi; reliquä tu pro tua prudentia considerabis.*

hoc dicit, ut redeundi desiderium excitet.

ut qui non libëter uenias.

de malis reip.

uide ep.10.l.5.

quando ueniendum.

erabis. me tamen uelim, quod ad tempus te expectemus, certiorem facias. Vale.

ARG. Significat se in patriam rediturum, commotum consilio, & auctoritate Ciceronis.

M. Marcellus s. d. M. Ciceroni. II

PLVRIMVM *ualuisse apud me tuã semper auctoritatem, cum in omni re, tum in hoc maxime negotio potes existimare. cum mihi C. Marcellus, frater amantissimus mei, non solum consilium daret, sed precibus quoque me obsecraret; non prius mihi persuadere potuit, quàm tuis est effectum litteris, ut uterer uestro potissimum consilio. Rẽs quemadmodum sit acta, uestræ litteræ mihi declarant. Gratulatio tua etsi est mihi probatissima, quòd ab optimo sit animo: tamen hoc mihi multo iucundius est, & gratius, quòd in summa paucitate amicorum, propinquorum, ac necessariorum, qui uere meæ saluti fauerent, te cupidissimum mei, singularemq; mihi beneuolentiam præstitisse cognoui. Reliquã sunt eiusmodi, quibus ego, quoniam hæc erant tempora, facile, & æquo animo carebam. hoc uero eiusmodi esse statuo, ut sine talium uirorũ, & amicorum beneuolentia, neque in aduersa, neque in secunda fortuna quisquam uiuere possit. itaque hoc ego mihi gratulor. tu uero ut intelligas homini amicissimo te tribuisse officium, re tibi præstabo. Vale.*

auctoritate potest aliquis apud nos plus ualere, quàm frater, amore non item.

de ipsius reditu à Cæsare impetrato.

hinc illud, si uere erunt tui, & ep. 9. huius lib. ciuitas, & resp.

quorum & uirtus, & beneuolentia singularis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ARG. Marcellum à Magio interfectum, suaq. erga mortuum officia significat.

Seruius s. d. Ciceroni. 12

aut enim casu moriuntur homines, aut natura.

in consulatu. ep. 4. huius lib.

præerat enim Sulpicius Achaiæ. ep. 6. lib. 6. de Malea uide Plinium epist. lib. 10.

post aurem. ad Att. ep. 10. lib. 13.

cognomen gentis Manliæ.

ETSI *scio non iucundissimum me nuntium uobis allaturum: tamen, quoniam* CASVS, *et natura in nobis dominatur; uisum est faciendũ, quo quo modo res se haberet, uos certiores facere. Ad X. kal. Iun. cũ ab Epidauro Piræeum naui aduectus essem, ibi Marcellum, collegam nostrum, conueni; eumq. diem ibi consumpsi, ut cum eo essem. postero die, cum ab eo digressus essem, eo consilio, ut ab Athenis in Bœotiam irem, reliquamq. iurisdictionem absoluerem: ille, uti aiebat, supra Maleas in Italiam uersus nauigaturus erat. postridie eius diei, cum ab Athenis proficisci in animo haberem; circiter horam decimam noctis Postumius, familiaris eius, ad me uenit; & mihi nuntiauit, M. Marcellum, collegam nostrum, post cenæ tempus à P. Magio Chilone, familiari eius, pugione percussum esse, & duo uulnera accepisse, unum in stomacho, alterum in capite secundum aurem; sperare tamen, eum uiuere posse: Magium se ipsum interfecisse: postea se à Marcello ad me missum esse, qui hæc nuntiaret, & rogaret, uti cogerem medicos. coegi; & è uestigio eò sum profectus prima luce. cum non longe à Piræeo abessem; puer Acidini mihi obuiam uenit cum codicillis; in quibus erat scriptum, paulo ante lucem Marcellum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ellum diem ſuum obijſſe. ita uir clariſſimus ab omine teterrimo acerbiſſima morte eſt affetus; & cui inimici propter dignitatem pĕperĕrant, inuentus eſt amicus, qui ei mortem aferret. ego tamen ad tabernaculum eius perrei; inueni duos libertos, & pauculos ſeruos: reiquos aiebant profugiſſe metu perterritos, quòd lominus eorum ănte tabernaculum interfectus ſſet. coactus ſum in eadem illa lectica, qua ipſe lelatus eram, meisq. lecticarijs in urbem eum eferre: ibiq. pro ea copia, quæ Athenis erat, funus ei ſatis amplum faciendum curaui. ab Athenienſibus, locum ſepulturæ intra urbem ut darent, impetrare non potui, quòd religione ſe impĕdiri dicerent: neque tamen id antea cuiquam conceſſerant. quod proximum fuit; uti in quo uellemus gymnaſio eum ſepeliremus, nobis permiſerunt. nos in nobiliſſimo orbis terrarum gymnaſio Acădemiæ locum delegimus: ibiq. eum combuſſimus: poſteaq. curauimus, ut ijdem Athenienſes in eodem loco monumentum ei marmoreum faciendum locarent. ita, quæ noſtra officia fuerunt, pro cŏllegio, & propinquitate, & uiuo, & mortuo omnia ei præſtitimus. Vale. Datæ pridie kal. Iun. Athenis.

Cæſar enim ei reditum in patriam conceſſerat.

quod ſeruis capitale erat, qui dominum non defendiſſent.

Romæ quoque lex uetabat.

in qua floruerat Plato.

quia conſulatũ ſimul geſſerãt.

ARG. Exulantem Nigidium ſpe reditus conſolans, ſuã illi operam, ſuumq. officium pollicetur; præterea rem omnem familiarem. in extremo hortatur, ut bono animo, fortiq. ſit in utranque partem.

Cicero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

M. Cicero s. d. P. Nigidio Figulo.

initium consolationis longe deductum.

Qvaerenti mihi iam diu, quid ad te potissimum scriberem, non modo certa res ulla, sed ne genus quidem litterarum usitatum ueniebat in mentem. unam enim partem, & consuetudinem earum epistolarum, quibus secundis rebus uti solebamus, tempus eripuerat: perfeceratq. fortuna, ne quid tale scribere possem, aut omnino cogitare. relinquebatur triste quoddam, & miserum, & his temporibus consentaneum genus litterarum. id quoque deficiebat me: in quo debebat esse aut promissio auxilij alicuius, aut consolatio doloris tui. quod pollicerer, non erat. ipse enim pari fortuna abiectus, aliorum opibus casus meos sustentabam: sæpiusq. mihi ueniebat in mentem, queri, quòd ita uiuerem, quá gaudere, quòd uiuerem. quanquam enim nulla me ipsum priuatim perculit insignis iniuria: nec mihi quidquam tali tempore in mentem uenit optare, quod non ultro mihi Cæsar detulerit: tamen nihilo minus eis conficior curis; ut hoc ipsum, quòd maneam in uita, peccare me existimem. careo enim cum familiarissimis multis, quos aut mors eripuit nobis, aut distraxit fuga; tum omnibus amicis, quorum beneuolentiam nobis conciliarat per me quondam te socio defensa resp. uersorq. in eorum naufragijs, & bonorum direptionibus: nec audio solum, quod ipsum esset miserum, sed etiam id ipsum uideo, quo nihil est acer-

se quoque miserum ostendit; quia communicatio fortunæ genus consolationis est apud afflictos.

cum extincta resp. sit.

Pompeium, Catonem, Lentulum, & alios. uide ep. 9. huius lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

cerbius, eorum fortunas dissipari, quibus nos
olim adiutoribus illud incendium extinximus: et

Catilinæ coniu rationem.

in qua urbe modo gratia, auctoritate, & gloria
floruimus, in ea nunc ijs quidem omnibus care-
mus: obtinemus ipsius Cæsaris summam erga nos
humanitatem: sed ea plus non potest, quàm uis,
& mutatio omnium rerum, atque temporum.

cum in summa Cæsaris huma- nitate liberi ta men non simus

itaque orbus ijs rebus omnibus, quibus & natu-
ra me, & uoluntas, & consuetudo assuefecerat;
cum ceteris, ut quidem uideor, tum mihi ipse di-
spliceo. natus enim ad agendum semper aliquid
dignum uiro, nunc non modo agendi rationem
nullam habeo, sed ne cogitandi quidem: & qui
antea aut obscuris hominibus, aut etiam sonti-
bus opitulari poteram; nunc P. Nigidio, uni o-
mnium doctissimo, & sanctissimo, & maxima
quondam gratia, & mihi certe amicissimo, ne

Latinorum om nium post Var- ronem doctissi mus appellatur à Gellio.

benigne quidem polliceri possum. Ergo hoc ere-
ptum est litterarum genus. Reliquum est, ut
consoler, & afferam rationes, quibus te à mole
stijs coner abducere. at ea quidem facultas, uel
tui, uel alterius consolandi, in te summa est, si

idem aliis uer- bis ep. 8. huius lib.

unquam in ullo fuit. itaque eam partem, quæ ab
exquisita quadam ratione, & doctrina profici-
scitur, non attingam, tibi totam relinquam.
quid sit forti, & sapienti homine dignum, quid
grauitas, quid altitudo animi, quid acta tua ui-
ta, quid studia, quid artes, quibus à pueritia flo

tecta admoni- tio, cum laude tamen, ut proxi me iã ostendit.

ruisti, à te flagitent, tu uidebis. ego, quod intel
ligere,

ligere, & sentire, quia sum Romæ, & quia cu-
ro, attendoq́., possum, id tibi affirmo, te in istis
molestijs, in quibus es hoc tempore, non diutius

in reip. calamitate.

futurum; in ijs autem, in quibus etiam nos su-
mus, fortasse semper fore. uideor mihi perspice-

idem aliis uerbis ep. 8. huius lib.

re, primum ipsius animum, qui plurimum po-
test, propensum ad salutem tuam. non scribo
hoc temere. quo minus familiaris sum, hoc sum

iis, qui in Africa bellum renouauerant. uide ep. 14. lib. 6.

ad inuestigandum curiosior. quo facilius, quibus
est iratior, respondere tristius possit, hoc est ad-
huc tardior ad te molestia liberandum. familia-
res uero eius, & ij quidem, qui illi iucundissimi
sunt, mirabiliter de te & loquuntur, & sen-

colligit omnia quæ faciunt ad spem.

tiunt. Accedit eodem uulgi uoluntas, uel potius
consensus omnium. etiam illa, quæ minimum
nunc quidem potest, (sed possit necesse est) resp.
quascunque uires habebit, ab ijs ipsis, quibus te-
netur, de te propediem, mihi crede, impetrabit.
Redeo igitur ad id, ut iam tibi etiam pollicear ali-
quid; quod primo omiseram. nam et complectar

ut Oppius, Hirtius, Balbus, Matius, Pansa, Postumius, ep. 13. lib. 9.

eius familiarissimos, qui me admodum diligunt,
multumq́. mecum sunt: & in ipsius consuetudi-
nem, quam adhuc meus pudor mihi clausit, in-
sinuabo: & certe omnes uias persequar, quibus
putabo ad id, quod uolumus, peruenire posse. in
hoc toto genere plura faciam, quàm scribere au-

quod ad rem familiarem attinet.

deo. Cętera, quæ tibi à multis prompta esse cer-
to scio, à me sunt paratissima. nihil in re fami-
liari mea est, quod ego meum malim esse, quàm
tuum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

um. hac de re, & de hoc genere toto hoc scri-
parcius, quòd te, id quod ipse confido, spera-
malo te esse usurum tuis. Extremum illud est,
te horter, & obsecrem, animo ut maximo sis;
c ea solum memineris, quæ ab alijs magnis ui-
s accepisti, sed illa etiam, quæ ipse ingenio, stu
oq. pẽperisti. quæ si colliges; & sperabis om-
a optime; &, quæ accident, qualiacunque e-
int, sapienter feres. sed hæc tu melius, uel opti
e omnium. Ego, quæ pertinere ad te intelli-
im, studiosissime omnia, diligentissimeq. cura-
; tuorumq. tristissimo meo tempore merito-
im erga me memoriam conseruabo.

eodem argumẽto usus est ep. 13. lib. 6.

cum à Clodio in exilium actus sum.

ARG. Respondet ad duplicem Plancij gratulationem recuperata Ciceronis dignitate, & de nouis eiusdem nu-iis post diuortium Terentię.

M. Cicero s. d. Cn. Plancio. 14

BINAS à te accepi litteras, Corcyræ da-
as: quarum alteris mihi gratulabare, quòd au-
isses meam me pristinam dignitatem obtinere:
lteris dicebas, te uelle, quæ egissem, bene, ac
eliciter euenire. Ego autem, si dignitas est bẽ
e de rep. sentire, & bonis uiris probare, quod
entias; obtineo dignitatem meam. sin autem
n eo dignitas est, quod sentias, aut re efficere si
possis, aut denique libera oratione defendere: ne
uestigium quidem ullum est reliquum nobis di-
gnitatis: agiturq. præclare, si nosmet ipsos re-
gere possumus; ut ea, quæ partim iam adsunt,
partim

apud Cæsarem.

de nuptiis Publilię. Plutarchus, & in epistolis ad Att.

ep. 1. l. 10.

partim impendent, moderate feramus: quod est difficile in eiusmodi bello, cuius exitus ex altera parte cædem ostentat, ex altera seruitutem. quo in periculo non nihil me consolatur, cum recordor, hæc me tum uidisse, cum secundas etiam res nostras, non modo aduersas, pertimescebam; uidebamq., quanto periculo de iure publico disceptaretur armis: quibus si ij uicissent, ad quos ego, pacis spe, non belli cupiditate adductus, accesseram; intelligebam tamen, & iratorum hominum, & cupidorum, & insolentium quàm crudelis esset futura uictoria: sin autem uicti essent, quantus interitus esset futurus ciuium partim amplissimorum, partim etiam optimorum: qui me hæc prædicentem, atque optime consulentem saluti suæ, malebant nimium timidum, quàm satis prudentem, existimari. Quod autem mihi de eo, quod egerim, gratularis: te ita uelle, certo scio: sed ego tam misero tempore nihil noui consilij cepissem, nisi in reditu meo nihilo meliores rēs domesticas, quàm remp. offendissem. quibus enim pro meis immortalibus beneficijs carissima mea salus, & meæ fortunæ esse debebant: cum propter eorum scelus nihil mihi intra meos parietes tutum, nihil insidijs uacuum uiderem; nouarum me necessitudinum fidelitate contra ueterum perfidiam muniendum putaui. Sed de nostris rebus satis, uel etiam nimium multa. De tuis uelim ut eo sis animo, quo debes

esse,

à reliquiis Pompeianarum partium in Africa renouato, ducibus Scipione, Pompeii socero, Catone, Iuba rege.

ep. 9. huius lib. 21. l. 5. 3. & 4. lib. 6.

intelligit Domitium, Lentulum, Scipionē, pugnandi maxime cupidos. ep. 1. huius lib.

post pugnam Pharsalicam. Terentiæ negligentia diminutas.

hic Quinctum fratrem, & filiū significat, ut apparet ex lib. 12. ad Atticum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

e, id est ut ne quid tibi præcipue timendum praecipue
tes. si enim status erit aliquis ciuitatis; qui-
nque erit, te omnium periculorum uideo ex-
rtem fore. nam alterós tibi iam placatos esse Cæsarem.
telligo, alteros nunquam iratos fuisse. De
ea autem in te uoluntate sic uelim iudices, me,
ibuscunque rebus opus esse intelligam, quan-
uam uideam quis sim hoc tempore, & quid pos
n, opěra tamen, & consilio, studio quidem ep.2.l.1.ep.14.
rte rei, famæ, saluti tuæ præsto futurum. Tu lib.6. & ep.5. eiusdem lib.
elim, & quid agas, & quid acturum te putes,
cias me quamdiligentissime certiorem. Vale.

ARG. Hortatur, ut communem fortunam fortiter ferat.

Cicero S. D. Cn. Plancio. 15

ACCEPI *perbreues tuas litteras: qui-*
us id, quod scire cupiebam, cognoscere non po-
ui; cognoui autem id, quod mihi dubium non
uit. nam, quàm fortiter ferres communes mi-
erias, non intellexi: quàm me amares, facile
erspexi. sed hoc scieram: illud si scissem, ad id
neas litteras accommodassem. sed tămen etsi an pro tametsi, ra-
ea scripsi, quæ existimaui scribi oportere: tamé rissime usurpa-
oc tempore breuiter commonendum putaui, tum. l.3. de or.
e quo periculo te proprio existimares esse. in ma ex uetere poeta, At Romanus homo, ta-
no ŏmnes, sed tamen in communi sumus. qua- men etsi res bene gesta est,
e non debes aut propriam fortunam, & præci- Corde suo tre-
uam postulare, aut cōmunem recusare. quapro pidat.
ter eo animo simus inter nos, quo sẽper fuimus:
quod de te sperare, de me præstare possum. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

CICERONIS EPISTOLARVM AD METELLVM, ET ALIOS, LIBER V.

ARGVMENTVM.

Queritur Metellus Celer, qui Galliam pro consule regebat, Metellum Nepotem, fratrem suum, à Cicerone oppugnatum. uidetur esse paulo arrogantior epistola.

Q. Metellus Q. F. Celer pro cos. s. d. M. Tullio Ciceroni.

non proprie dictum. uide sequentem epistolam.

nobilissimæ, licet plebeiæ.

in Piceno contra Catilinam. Sallustius.

SI VALES, *bene est. Existimaram, pro mutuo inter nos animo, & pro reconciliata gratia, neque me absentem ludibrio læsum iri, nec Metellum fratrem, ob dictum, capite, ac fortunis per te oppugnatum iri. quem si parum pudor ipsius defendebat; uel familiæ debebat nostræ dignitas, uel meum studium erga uos, remq. pub. satis subleuare. nunc uideo illum circumuentum, me desertum à quibus minime conueniebat. itaque in luctu, & squalore sum, qui prouinciæ, qui exercitui præsum, qui bellum gero. quæ quoniam nec ratione, nec maiorum nostrorum clementia administrastis: non erit mirandum, si uos pœnitebit. Te tam mobili in me meosq. esse animo, non sperabam. Me interea nec domesticus dolor, nec cuiusquam iniuria à rep. abducet. Vale.*

ARG. Excusat se de Metello Nepote, suaq. in ipsum Celerem merita commemorat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

M. Cicero s. d. Q. Metello Q. F. Celeri pro cos. 2

Si tu, exercitusq. ualetis, bene est. ribis ad me, te existimasse pro mutuo inter nos imo, & pro reconciliata gratia nunquam te à ludibrio læsum iri. quod cuiusmodi sit, satis elligere nõ possum: sed tamen suspicor ad te es- allatum, me, in senatu cũ disputarem, permul esse, qui remp. à me conseruatam dolerent, cisse; à te propinquos tuos, quibus negare nõ tuisses, impetrasse, ut ea, quæ statuisses tibi senatu de mea laude esse dicenda, reticeres. od cum dicerem, illud adiunxi: mihi tecum dispertitum officium fuisse in reip. salute reti- nda, ut ego urbem à domesticis insidijs, & ab estino scelere, tu Italiam & ab armatis hosti s, & ab occulta coniuratione defenderes: at- e hanc nostram tanti, & tam præclari mune- societatem à tuis propinquis labefactatam: i, cum tu à me rebus amplissimis, atque ho- rificentissimis ornatus esses, timuissent, ne qua ibi pars abs te uoluntatis mutuæ tribueretur. oc in sermone, cum à me exponeretur, quæ ea expectatio fuisset orationis tuæ, quantoq. errore uersatus essem: uisa est oratio non in- cunda, & mediocris quidam est risus consecu- s, non in te, sed magis in errorem meum, & òd, me abs te cupisse laudari, aperte, atque genue confitebar. Iam, hoc non potest in te

initium excusationis ad querelam Metelli.

illesus.

notat Metellũ Nepotem, Metelli Celeris fratrem.

Lentuli, & Cethegi.

Catilinam significat, qui exierat, uocibus & minis extrusus Ciceronis consulis: qua de re quattuor extant orationes

quia meam inanem ambitionem fatebar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

non honorifice esse dictum, me in clarissimis me-
is, atque amplissimis rebus tamen aliquod testi-
monium tuæ uocis habere uoluisse. Quod autem
ita scribis, pro mutuo inter nos animo: quid tu
existimes esse in amicitia mutuum, nescio: equi-
dem hoc arbitror, cum par uoluntas accipitur
& redditur. Ego si hoc dicam, me tua caussa præ-
termisisse prouinciam, tibi ipse leuior uidear es-
se. meæ enim rationes ita tulerunt: atque eius
mei consilij maiorem in dies singulos fructum
uoluptatemq. capio. illud dico, me, ut primum
in concione prouinciam deposuerim, statim, quem-
admodum eam tibi traderem, cogitare cœpisse.
Nihil dico de sortitione uestra: tantum te suspica-
ri uolo, nihil in ea re per collegam meum me in-
sciente esse factum. Recordare cetera; quàm ci-
to senatum illo die, facta sortitione, coegerim;
quàm multa de te uerba fecerim; cum tu ipse mi-
hi dixisti, orationem meam non solum in te ho-
norificam, sed etiam in collegas tuos contume-
liosam fuisse. Iam illud S.C. quod eo die factum
est, ea perscriptione est, ut, dum id extabit, offi-
cium meum in te obscurum esse non possit. Po-
stea uero quàm profectus es, uelim recordere,
quæ ego de te in senatu egerim, quæ concionibus
dixerim, quas ad te litteras miserim. Quæ cum
omnia collegeris; tu ipse uelim iudices, satisne
uideatur his omnibus rebus tuus aduentus, cum
proxime Romam uenisti, mutuo respondisse.

Quod

aculeus in Metellum, quasi parem uoluntatem non reddiderit.

prouincias aut sortiebantur, aut comparabant inter se. Liuius, & alii.

prætores: nam erat prætor Metellus, quo tempore prouinciã est sortitus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

uod scribis de reconciliata nostra gratia: non elligo, cur reconciliatam esse dicas, quæ nunam immutata est. Quod scribis, non oportuis Metellum, fratrem tuum, ob dictum à me opgnari: primum, hoc uelim existimes, animũ ibi istum tuum uehementer probari, & franam plenam humanitatis, ac pietatis uoluntẽ: deinde, si qua ego in re fratri tuo reip. caus restiterim; peto, ut mihi ignoscas. tam enim m amicus reip. quàm qui maxime. si uero men salutem contra illius impetum in me crudeſimum defenderim: satis habeas, nihil me eam tecum de tui fratris iniuria conqueri. quem o cum comperissem omnem sui tribunatus cotum in meam perniciem parare, atque mediri; egi cum Claudia, uxore tua, & cum uea sorore Mucia, cuius erga me studium pro n. Pompeij necessitudine multis in rebus perexeram, ut eum ab illa iniuria deterrerẽt. Atue ille, quod te audisse credo, pridie kal. Ian. ua iniuria nemo unquam in aliquo magistratu probissimus ciuis affectus est, ea me consulem fecit, cum remp. conseruassem; atque abeunm magistratu concionis habendæ potestate priauit. cuius iniuria mihi tamen honori summo uit. nam, cum ille mihi nihil, nisi ut iurarem, ermitteret; magna uoce iuraui uerissimum, ulcherrimumq. iusiurandum: quod populus iem magna uoce, me uere iurasse, iurauit. Hac

pium Metellũ, sed non æquum dicit esse.

sorore P. Clodii.

uxore Cn. Pompeii, ut est apud Plutarchum, Pedianum, & alios.

pro ea potestate, quam tribunus pl. habebat

iurauit, remp. à se seruatam: in oratione in Pisonem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

accepta tam insigni iniuria, tamen illo ipso die misi ad Metellum communes amicos, qui agerent cum eo, ut ab illa mente desisteret. quibus ille respondit; sibi non esse integrum. etenim paulo ante in concione dixerat, ei, qui in alios animaduertisset indicta caussa, dicendi ipsi potestatem fieri non oportere. hominem grauem, & ciuem egregium; qui, qua pœna senatus, consensu bonorum omnium, cõs affecerat, qui urbem incendere, magistratus, ac senatum trucidare, bellum maximum conflare uoluissent, eadem dignum iudicaret eum, qui curiam cæde, urbem incendijs, Italiam bello liberasset. itaque ego Metello fratri tuo præsenti restiti. nam in senatu kal. Ian. sic cum eo de rep. disputaui, ut sentiret sibi cum uiro forti, & constanti esse pugnandum. Ad III. non. Ian. cũ agere cœpisset, tertio quoque uerbo orationis suæ me appellabat, mihi minabatur: neque illi quidquam deliberatius fuit, quàm me, quacunque ratione posset, non iudicio, neque disceptatione, sed ui, atque impressione euertere. huius ego temeritati si uirtute, atque animo non restitissem; quis esset, qui me in consulatu non casu potius existimaret, quàm consilio fortem fuisse? Hæc si Metellum cogitare de me nescisti: debes existimare, te maximis de rebus à fratre esse celatum. sin aliquid impertiuit tibi sui consilij: lenis à te, et facilis existimari debeo, qui nihil tecum de his ipsis rebus expostu-

Catilinę socios

pridie consulatũ absoluerat.

in senatu.

hoc usus est uerbo, ut ostenderet, non oppugnationem suã fuisse, sed defensionem.

ſtulem. etſi intelligis, non me dicto Metelli, ſcribis, ſed conſilio eius, animoq. in me iniciſſimo eſſe commotum. Cognoſce nunc humanitatem meam: ſi humanitas appellanda eſt acerbiſſima iniuria remiſſio animi, ac diſſolu. Nulla eſt à me unquam ſententia dicta in atrem tuum. quotieſcunque aliquid eſt actum, dens ijs aſſenſi, qui mihi leniſſime ſentire uiſi nt. addam illud etiam; quod iam ego curare n debui, ſed tamen fieri non moleſte tuli, at- e etiam, ut ita fieret, pro mea parte adiuui; ut C. meus inimicus, quia tuus frater erat, ſub- aretur. Quare non ego oppugnaui fratrem tu- n, ſed fratri tuo repugnaui: nec in te, ut ſcri- s, animo fui mobili, ſed ita ſtabili, ut in mea er te uoluntate, etiam deſertus ab officijs tuis, rmanerem. Atque hoc ipſo tempore tibi, pene initanti nobis per litteras, hoc reſcribo, at- ue reſpondeo. Ego dolori tuo non ſolum ignoſco, d ſummam etiam laudem tribuo. meus enim e ſenſus, quanta uis fraterni ſit amoris, ad- onet. à te peto, ut tu quoque æquum te iudi- m dolori meo præbeas; ſi acerbe, ſi crudeliter, ſine cauſſa ſum à tuis oppugnatus, ut ſtatuas ihi non modo non cedendum, ſed etiam tuo, tque exercitus tui auxilio in eiuſmodi cauſſa u- ndum fuiſſe. Ego te mihi ſemper amicum eſ- euolui: me ut tibi amiciſſimum eſſe intelligeres, aloraui. maneo in uoluntate, &, quoad uoles tu,

quæ laudatur: at animi diſſolutio reprehenditur.

forte actum eſt in ſenatu de Metello Nepote notãdo, quia tribunus pl. in Syriam ad Põpeiũ profectus erat: cum tribunis pl. ne integrum quidem diem ab urbe abeſſe per leges liceret. Plutarchus in Cicerone. uide & Suet. in Iulio.

eodem modo locutus eſt. ep. 1. lib. 2.

ita humanitatẽ præſefert, ut tamen grauitatẽ non abiiciat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

tu, permanebo: citiusq. amore tui fratrem tuum odisse desinam, quàm illius odio quidquam de nostra beneuolentia detrahatur. Vale.

ARG. Quæ sequitur epistola, non dubito quin Metelli Celeris potius sit, quàm Nepotis. et in epistola Nepotem puto significari.

Q. Metellus Nepos s. D. M. Ciceroni. 3

maledicta in te iniquissima.

HOMINIS *importunissimi contumeliæ, quibus me crebris concionibus onerat, tuis erga me officijs leniuntur; &, ut sunt leues huiusmodi homines, à me despiciuntur: libenterq., commutata persona, te mihi fratris loco esse duco. de illo ne meminisse quidem uolo: tametsi bis eũ inuitum seruaui. De me, meisq. rebus, ne uobis multitudine litterarum molestior essem, ad Lollium perscripsi; de rationibus etiam prouinciæ quid uellem fieri, ut is uos doceret, & commonefaceret. Si poteris, uelim pristinam tuam erga me uoluntatem conserues. Vale.*

quod puto esse difficile, cum à fratre meo grauissimam iniuriam acceperis.

ARG. Studium, & auxilium Metelli Nepotis, consulatum gerentis, exul implorat.

M. Cicero s. D. Q. Metello Nepoti cos. 4

LITTERAE *Quincti fratris, & T. Pomponij, necessarij mei, tantum mihi spei dederant, ut in te non minus auxilij, quàm in tuo collega mihi constitutum fuerit. itaque ad te litteras statim misi; per quas, ut fortuna postulabat, & gratias tibi egi, & de reliquo tempore auxiliũ petij. postea mihi non tam meorum litteræ, quá ser-*

P. Lentulo, qui retulit ad senatum de Cicerone restituendo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

sermones eorum, qui hac iter faciebant, animum tuum immutatum significabant. quæ res fecit, ut tibi litteris obstrepere non auderem. nunc mihi Quinctus, frater meus, mitissimam tuam orationem, quam in senatu habuisses, perscripsit: qua inductus, ad te scribere sum coactus: & abs te, quantum tua fert uoluntas, peto, quæsoq́., ut tuos mecum serues potius, quàm propter arrogantiam, & crudelitatem tuorum me oppugnes. tu, tuas inimicitias ut reip. donares, te uicisti; alienas ut contra remp. confirmes, adduceris? quòd si mihi tua clementia opem tuleris; omnibus in rebus me fore in tua potestate tibi confirmo. sin mihi neque magistrātum, neque senatum, neque populum auxiliari propter eam uim, quæ me cum rep. uicit, licuerit: uide, ne, cum uelis reuocare tempus omnium seruandorum, cum, qui seruetur, non erit, non possis. Vale.

mitissima

quod ab eo, qui ante fuerit inimicus, satis uidetur.

Clodianorum. nam & lib. 4. ad Att. ep. 3. appellatur hic Metellus frater P. Clodii, Ciceronis inimici.

consulem P. Lētulum, ad salutem Ciceronis maxime propensi.

ARG. Exprobrat Antonio, qui Macedoniam pro consule regebat, ingrati animi uitium: deinde Atticum illi commendat.

M. Cic. s. d. C. Antonio M. F. imp. 5

ETSI statueram nullas ad tē litteras mittere, nisi commendaticias; non quòd eas intelligerem satis apud te ualere; sed ne ijs, qui me rogarent, aliquid de nostra coniunctione imminutum esse ostenderem: tamen cum T. Pomponius, homo omnium meorum in te studiorum, & officiorum

miror, cur, imperatori, adscribat, cū, in prouincia male rē ab eo gestam, Dio, Obsequēs, epitome Liuiana significet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ciorum maxime conscius, tui cupidus, nostri amantissimus, ad te proficisceretur; aliquid mihi scribendum putaui, præsertim cùm aliter ipsi Pomponio satisfacere non possem. Ego si abs te summa officia desiderẽ, mirum nemini uideri debeat. omnia enim à me in te profecta sunt, quæ ad tuum commõdum, quæ ad honorem, quæ ad dignitatem pertinerent. pro his rebus nullam mihi abs te relatam esse gratiam, tu es optimus testis. contra etiam esse aliquid abs te profectum, ex multis audiui: nam, comperisse me, non audeo dicere; ne forte id ipsum uerbum ponam, quod abs te aiunt falsò in me solere conferri. sed ea, quæ ad me delãta sunt, malo te ex Pomponio, cui non minus molesta fuerunt, quàm ex meis litteris, cognoscere. meus in te animus quàm singulari officio fuerit, & senatus, & populus R. testis est: tu quàm gratus erga me fueris, ipse existimare potes: quantum mihi debeas, ceteri existiment. ego quæ tua caussa antea feci, uoluntate sum adductus, posteaq. constantia: sed reliqua, mihi crede, multo maius meum studium, maioremq. grauitatem, & laborem desiderant: quæ ego si non profundere ac perdere uidebor, omnibus meis uiribus sustinebo: sin ingrata esse sentiam; non committam, ut tibi ipse insanire uidear. ea quæ sint, & cuiusmodi, poteris ex Pomponio cognoscere. Atque ipsum tibi Pomponium ita commendo, ut, quanquam ipsius

significat se inuitum scripsisse.

ad augendam copiam hic est locus cum illo conferendus, ep.8. huius lib.

uide ad Att.ep. 10.lib.1.

iudicium, quod in Antonium parabatur, M. Cœlio accusatore: quo in iudicio Antoniũ Cicero defendit. uide orat. pro Cœlio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ipsius caussa confido te facturum esse omnia, tamen abs te hoc petam, ut, si quid residet in te amoris erga me, id omne in Pŏponij negotio ostendas. hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

ARG. Narrat, se diligentiam adhibuisse, ne Sextio succederetur. adscribit de domo à se empta.

M.Cic. s.d. P. Sextio L. F. pro quæs. 6

quæstor in urbe fuerat C. Antonio consuli, ut in oratione pro ipso patet.

Cvm *ad me Decius librarius uenisset; egissetq. mecum, ut operam darem, ne tibi hoc tempore succederetur: quanquam illum hominem frūgi, & tibi amicum existimabam; tamen, quòd memoria tenebam, cuiusmodi ad me litteras antea misisses, non satis credidi homini prudenti, tam ualde esse mutatam uoluntatem tuam. sed postea quàm & Cornelia tua Terentiam conuenit; & ego cum Q. Cornelio locutus sum: adhibui diligentiam, quotiescunque senatus fuit, ut adessem: plurimumq. in eo negotij habui, ut Q. Fufium tribunum pl. et ceteros, ad quos tū scripseras, cogerem mihi potius credere, quàm tuis litteris. omnino res tota in mensem Ianuarium reiecta erat, sed facile obtinebatur. Ego, tua gratulatione commotus, quòd ad me pridem scripseras, uelle te bene euenire, quòd de Crasso domū emissem, emi eam ipsam domum* XXXV *aliquanto post tuam gratulationem. itaque nunc me scito tantum habere æris alieni, ut cupiam cōniurare, si quis me recipiat. sed partim odio inducti me excludunt, & aperte uindicem coniurationis*

ut tibi succederetur, contra quàm Decius mecum egerat.

expone, tricies quinquies.

alludit ad coniuratione Catilinæ ex ære alieno cōtractam.

iurationis oderunt : partim non credunt ; & à me insidias metuunt ; nec putant ei nummos deesse posse , qui ex obsidione fœneratores exemerit . ȏmnino semissibus magna copia est : ego autem meis rebus gestis hoc sum assecutus , ut bonũm nomen existimer . Domum tuam , atque ædificationem omnem perspexi , & uehementer probaui . Antȏnium , etsi eius in me officia omnes desiderant , tamen in senatu grauissime , ac diligentissime defendi ; senatumq. uehementer oratione mea , atque auctoritate commoui . Tu ad me uelim litteras crebrius mittas . Vale .

libri ueteres , omni .

debitor qui soluendo esse possit .

collegam suum in consulatu , à Cœlio accusatum . uide orationem pro M. Cœlio .

ARG. Leuiter expostulat, quòd Pompeius sibi de oppressa Catilinæ coniuratione non esset pro rei magnitudine litteris gratulatus .

M. Tullius M. F. Cicero s. d. Cn. Pompeio Cn. F. Magno, imp. 7

SI TV, *exercitusq. ualetis , bene est . Ex littẽris tuis , quas publice misisti , cepi una cum omnibus incredibilem uoluptatem . tantam enim spem otij ostendisti , quantam ego semper omnibus , te uno fretus , pollicebar . sed hoc scito , tuos ueteres hostes , nouos amicos , uehementer litteris perculsos , atque ex magna spe deturbatos iacere . ad me autem litteras quas misisti , quanquam exiguam significationem tuæ erga me uoluntatis habebant , tamen mihi scito iucundas fuisse . nulla enim re tam lætari soleo , quàm meorum officiorum conscientia . quibus si quando nõ mu-*

ex castris : gerebat enim tunc Pompeius bellum contra Mithridatem .

mutuo respondetur; apud me plus officij reside-re, facillime patior. illud non dubito, quin, si te mea summa erga te studia parum mihi adiun-xerunt, resp. nos inter nos conciliatura, coniun-ctura'q. sit. ac ne ignores, quid ego in tuis litte-ris desiderarim: scribam aperte, sicut & mea natura, & nostra amicitia postulat. Res eas gess si, quarum aliquam in tuis litteris, & nostræ necessitudinis, & reip. caussa, gratulationem expectaui: quam ego abs te prætermissam esse arbitror, quòd uerebare, ne cuius animum of-fenderes. sed scito, ea, quæ nos pro salute pa-triæ gessimus, orbis terræ iudicio, ac testimonio comprobari. quæ, cum ueneris, tanto consilio, tantaq. animi magnitudine à me gesta esse co-gnosces, ut tibi, multo maiori, quàm Africanus fuit, me, non multo minorem, quàm Lælius, facile & in rep. & in amicitia adiunctum esse patiare. Vale.

mordet Pompeium ut immemorem beneficii: habuerat enim Cicero orationem pro lege Manilia de bello Mithridatico illi demandando.

ut Crassi, aut Cæsaris, qui cõiuratos non esse interficiendos sensit.

ARG. Officium suum in Crassum prædicat: omniaq. pollicetur, quæ ad illius commodum, aut amplitudinem pertinebunt.

M. Tullius Cicero S. D. M. Licinio P. F. Crasso. 8

QVANTVM *meum studium extiterit dignitatis tuæ uel tuendæ, uel etiam augendæ, non dubito, quin ad te omnes tui perscripserint: non enim fuit aut mediocre, aut obscurum, aut eiusmodi, quod silentio posset præteriri. nam et cum*

proficiscebatur Crassus ad bellum Parthicũ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Domitio, & Appio: quo anno Crassus iuit in prouinciam.

cum cōnsulibus, & cum multis consularibus tanta contentione decertaui, quanta nunquam antea ulla in caussa: suscepiq. mihi perpetuam propugnationem pro omnibus ornamentis tuis: ueteriq. nostræ necessitudini iam diu debitum, sed multa uarietate temporum interruptum officium cumulate reddidi. Neque mehercule unquã mihi tui aut colendi, aut ornandi uoluntas defuit: sed quædam pestes hominum laude aliena dolentium & te non nunquam à me alienarunt, & me aliquando immutarunt tibi. sed extitit tempus optatum mihi magis, quàm speratum, ut, florentissimis tuis rebus, mea perspici posset & memoria nostræ uoluntatis, & amicitiæ fides. sum enim consecutus, non modo ut domus tua tota, sed ut cuncta ciuitas me tibi amicissimum esse cognosceret. itaque & præstantissima omnium feminarum uxor tua, & eximia pietate, uirtute, gratia tui Crassi meis consilijs, monitis, studijs, actionibusq. nituntur: te senatus, populusq. R. intelligit, tibi absenti nihil esse tam promptum, aut tam paratum, quàm in omnibus rebus, quæ ad te pertineant, operam, curam, diligentiam, auctoritatem meam. Quæ sint acta, quæq. agantur, domesticorum tibi litteris declarari puto. De me sic existimes, ac tibi persuadeas uehementer uelim; non me repentina aliqua uoluntate, aut fortuito ad tuam amplitudinem meis officijs amplectendam incidisse, sed,

fuerat enim simultas inter eos.

leuius est, quã alienarunt: & huius immutationis caussam in alios cõfert.

filii, Marcus, & Publius.

sed, ut primum forum attigerim, spectasse semper, ut tibi possem quammaxime esse coniunctus. quo quidem ex tempore, memoria teneo, neque meam tibi obseruantiam, neque mihi tuam summam beneuolentiam, ac liberalitatem defuisse. si qua interciderunt non tam re, quàm suspicione uiolata; ea cum fuerint & falsa, & inania, sint euulsa ex omni memoria, uitaq. nostra. is enim tu uir es, & eum me esse cupio, ut, quoniam in eadem reip. tempora incidimus, coniunctionem, amicitiamq. nostram utrique nostrum laudi sperem fore. Quamobrem tu quantum tuo iudicio tribuendum nobis esse putes, statues ipse, &, ut spero, statues ex nostra dignitate: ego uero tibi profiteor, atque polliceor eximium, & singulare meum studium in omni genere officij, quod ad honestatem, & gloriam tuam spectet. in quo, etiam si multi mecum contendent, tamen, cum reliquis omnibus, tum Crassis tuis iudicibus, omnes facile superabo: quos quidé ego ambos unice diligo, sed in Marco beneuolentia impari: hoc magis sum Publio deditus, quòd me, quanquá à pueritia sua semper, tamen hoc tempore maxime, sicut alterum parentem, & obseruat, & diligit. Has litteras uelim existimes fœderis habituras esse uim, non epistolæ; meq. ea, quæ tibi promitto, ac recipio, sanctissime esse obseruaturum, diligentissimeq. facturum. Quæ à me suscepta defensio est, te

ab ineunte igitur adolescentia: nam adolescens admodú caussam egit pro Sex. Roscio Amerino.

paria officia modeste postulat.

alibi, ad te augendum, atque ornandum. ep. 17. l. 17. & ep. 1. lib. 10.

hic enim Ciceroni patrem cõciliauit. uide Plutarchum in Crasso.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

absente, dignitatis tuæ, in ea iam ego non solum amicitiæ nostræ, sed etiam cõstantiæ meæ caussa permanebo. quamobrem satis esse hoc tempore arbitratus sum, hoc ad te scribere; me, si quid ipse intelligerem aut ad uoluntatem, aut ad commodum, aut ad amplitudinem tuam pertinere, mea spõnte id esse facturum; sin quidpiam aut à te essem admonitus, aut à tuis, effecturum, ut intelligeres, nihil neque te scripsisse, neque quenquam tuorum ad me frustra detulisse. Quamobrem uelim ita & ipse ad me scribas de omnibus minimis, maximis, mediocribusq. rebus, ut ad hominem amicissimum; & tuis præcipias, ut opẽra, consilio, auctoritate, gratia mea sic utantur in omnibus publicis, priuatis, forensibus, domesticis tuis, amicorum, hospitum, clientum tuorum negotijs, ut, quoad eius fieri possit, præsentiæ tuæ desideriũ meo labore minuatur. Vale.

uide ep. 5. huius lib.

ep. 5. huius lib. idem ep. 8. l. 6.

auge copiam ex aliis locis, ep. 3. 4. & 6. l. 1.

quo tenentur amici tui, hospites, clientes.

ARG. Vatinius, ex consulatu à Cæsare dictatore in Illyricum missus, commendat suam dignitatem Ciceroni contra maleuolorum obtrectationes.

P. Vatinius imp. s. d. Ciceroni suo. 9

Si uales, bene est: ego ualeo. Si tuam consuetudinem in patrocinijs tuendis seruas, P. Vatinius cliens ad te uenit, qui pro se caussam dicier uult. non puto repudiabis in honore, quem in periculo recepisti. ego autem quem potius adoptem, aut inuocem, quàm illum, quo defendẽte uincere didici? an uerear, ne, qui potentissimo-

captat beneuolentiam à commemoratione accepti beneficii. de quo beneficio Valerius Max. lib. 4. cap. 2.

um hominum conspirationem neglexerit pro mea salute, is pro honore meo, pusillorum, ac maleuolorum obtrectationes, & inuidias non prosternat, atque obterat? Quare si me, sicut soles, amas; suscipe me totum, atque hoc, quidquid est oneris, ac muneris, pro mea dignitate tibi tuendum, ac sustinendū puta. scis meam fortunam nescio quo modo facile obtrectatores inuenire, non meo quidem mehercule merito: sed quanti id refert, si tamen fato nescio quo accidit? si quis forte fuerit, qui nostræ dignitati obesse uelit: peto à te, ut tuam consuetudinem, et liberalitatem in me absente defendendo mihi præstes. Litteras ad senatum nostris de rebus gestis in Dalmatia. *quo exemplo miseram, infra tibi perscripsi. Dicitur mihi tuus seruus anagnostes fugitiuus* de hoc seruo uide ep. 77. l. 13. *cum Vardæis esse: de quo tu mihi nihil mandasti: ego tamen, terra, mariq. ut conquireretur, præmandaui: & profecto tibi illum reperiam, nisi in Dalmatiam aufugerit: & inde tamen aliquando eruam. Tu nos fac ames. Vale. ad* III. *id. Quinct. ex castris, Narona.*

ARG. Scribit hæc, de Dionysio Ciceronis seruo, de Catilio pirata, de rebus à se in Dalmatia gestis, pro quibus supplicationes sibi decerni postulat.

Vatinius imp. S. D. Ciceroni. 10

SI *uales, bene est: ego quidem ualeo. De Dionysio tuo adhuc nihil extrico, & eo minus, quòd me frigus Dalmaticum, quod illinc eiecit,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

etiam hic refrigerauit. sed tamen non desistam, quin illum aliquando eruam. sed tamen omnia mihi dura imperas. de Catilio nescio quid ad me scripsisti deprecationis diligentissimæ. Apage te cum nostro Sex. Seruilio: nam mehercule ego illum quoque amo. sed huiuscemodi uos clientes, huiusmodi caussas recipitis? hominem unũ omnium crudelissimum, qui tot ingenuos, matres familias, ciues R. occidit, arripuit, disperdidit, regiones uastauit? simius, non semissis homo, contra me arma tulit; & eum bello cepi. sed tamen, mi Cicero, quid facere possum? omnia mehercule cupio, quæ tu mihi imperas. meam animaduersionem, & supplicium, quo usurus eram in eum, quem cepissem, remitto tibi, et condono. quid illis respondere possum, qui, sua bona direpta, naues expugnatas, fratres, liberos, parentes occisos, actione expostulant? si mehercule Appij os haberem, in cuius locum suffectus sum; tamen hoc sustinere non possem. quid ergo est? faciam omnia sedulo, quæ te sciã uelle. defenditur à Q. Volusio, tuo discipulo. si forte ea res poterit aduersarios fugare, in eo maxima spes est. Nos, si quid erit istic opus, defendes. Cæsar adhuc mihi iniuriam facit: de meis supplicationibus, et rebus gestis Dalmaticis adhuc non refert: quasi uero non iustissimi triumphi in Dalmatia res gesserim. nam si hoc expectandum sit, dum totum bellum conficiam: uiginti

cum neque seruum possim inuenire, neque de Catilio, quod petis, facile concedere.

si essem ita impudens, ut est Appius, ore scilicet durissimo

relatio ad senatum consulum erat, & consul erat Cæsar.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

uinti oppida sunt Dalmatiæ antiqua: quæ ipsi sibi asciuerunt, amplius sexaginta. hæc nisi omnia expugno, si mihi supplicationes non decernuntur; longe alia conditione ego sum, ac ceteri imperatores.

Ego post supplicationes mihi decretas in Dalmatiam profectus sum: sex oppida ui oppugnando cepi: unum hoc, quod erat maximum, quater à me iam captum: quattuor enim turres, & quattuor muros cepi, & arcem eorum totam: ex qua me niues, frigora, imbres detruserunt: indigneq., mi Cicero, oppidum captum, & bellum iam confectũ relinquere sum coactus. Quare te rogo, si opus erit, ad Cæsarem meam caussam agas, meq. tibi in omnes partes defendendum putes, hoc existimans, neminem te tui amantiorem habere. Vale. nonis Dec. Narona.

proxime à se relictum.

uide ep. 9. huius lib.

ARG. Suum studium erga uxorem Vatinii, ipsumq. Vatinium significat. rogat deinde, ut omnino sibi remittat seruum suum fugitiuum Dionysium.

M. Cicero s. d. P. Vatinio imp. 11

GRATA tibi esse officia mea, non miror. cognoui enim te gratissimum omnium; idq. nunquam destiti prædicare. nec enim tu mihi gratiam modo habuisti, uerum etiam cumulatissime retulisti. quamobrem reliquis tuis rebus omnibus pari me studio erga te, & eadem uoluntate cognosces. Quòd mihi feminam primariam Pompeiam, uxorem tuam, commendas: cum

epistolam Vatinii, cui hæc respondet, periisse constat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Sura nostro statim, tuis litteris lectis, locutus sum, ut ei meis uerbis diceret, ut, quidquid opus esset, mihi denuntiaret; me omnia, quæ ea uellet, summo studio, curaq. facturum: itaq. faciam; eamq., si opus esse uidebitur, ipse conueniam. tu tamen ei uelim scribas, ut nullam rem neque tam magnam, neque tam paruam putet, quæ mihi aut difficilis, aut parum me digna uideatur. omnia, quæ in tuis rebus agam, & non laboriosa mihi, & honesta uidebuntur. De Dionysio, si me amas, confice. quamcunque ei fidem dederis, præstabo. si uero improbus fuerit, ut est; duces eum captiuum in triumpho. Dalmatis dij male faciant, qui tibi molesti sunt. sed, ut scribis, breui capientur, & illustrabunt res tuas gestas: semper enim habiti sunt bellicosi. Vale.

uide similem sentētiam aliis uerbis expressam ep.10.l.6.

uide eandem rē diuersis uerbis efferri.

apparet, Dionysium in manu Vatinii fuisse.

ARG. Lucceium, historiarum scriptorem, rogat, ut de rebus à se in consulatu gestis separatum uolumen conficiat: quod illustrius uidebatur.

M. Cic. s. d. L. Lucceio Q. F. 12

CORAM *me tecum eadem hæc agere sæpe conantem deterruit pudor quidam pene subrusticus: quæ nunc expromam absens audacius: epistola enim non erubescit. Ardeo cupiditate incredibili, neque, ut ego arbitror, reprehendenda, nomen ut nostrum scriptis illustretur, & celebretur tuis. quod etsi mihi sæpe ostendis te esse facturum: tamen ignoscas uelim huic festinationi meæ. genus enim scriptorum tuorum etsi*

hanc epistolam ipse bellam uocat in epistola 6. lib.4. ad Atticum.

erat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

rat semper à me uehementer expectatum; tamen uicit opinionem meam; meq. ita uel cepit, uel incendit, ut cuperem quamcelerrime res nostras monumentis commendari tuis. non enim me solum cõmemoratio posteritatis ad spem quandam immortalitatis rapit, sed etiam illa cupiditas, ut uel auctoritate testimonij tui, uel indicio beneuolentiæ, uel suauitate ingenij uiui perfruamur. Neque tamen, hæc cum scribebam, eram nescius, quantis oneribus premerere susceptarum rerum, & iam institutarum. sed quia uidebam Italici belli, & ciuilis historiam iam pene à te esse perfectam; dixeras autem mihi, te reliquas res ordiri: deesse mihi nolui, quin te admonerem, ut cogitares, coniuncte ne malles cum ceteris rebus nostra contexere, an, ut multi Græci fecerunt, Callisthenes Troicum bellum, Timæus Pyrrhi, Polybius Numantinum, qui omnes à perpetuis suis historijs ea, quæ dixi, bella separauerunt; tu quoque item ciuilem coniurationem ab hostilibus, externisq. bellis seiungeres. equidem ad nostram laudem non multum uideo interesse: sed ad properationem meam quiddam interest, non te expectare, dum ad locum uenias, at statim caussam illam totam, & tempus arripere. Et simul, si uno in argumento, unaq. in persona mens tua tota uersabitur; cerno iam animo, quanto omnia uberiora, atque ornatiora futura sint. ne-

laudatio ad colligendam beneuolentiam.

belli socialis; cum socii, se ciuitate extrusos indignati, arma sumpserũt.

Catilinariam.

ut tantum & de ciuili coniuratione, & de me uno, à quo est extincta, cogites.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

que tamen ignoro, quàm impudenter faciam, qui primum tibi tantum oneris imponam, (potest enim mihi denegare occupatio tua) deinde etiam, ut ornes me, postulem. quid, si illa tibi non tantopere uidentur ornanda? sed tamen, qui semel uerecundiæ fines transierit, eum bene, & nauiter oportet esse impudentem. itaque te plane etiam atque etiam rogo, ut & ornes ea uehementius etiam, quàm fortasse sentis; & in eo lĕges historiæ negligas; gratiamq. illam, de qua suauissime quodam in procemio scripsisti, à qua te affici non magis potuisse demonstras, quàm Herculem Xenophontium illum à uoluptate, ea si me tibi uehementius commendabit, ne aspernere; amoriq. nostro plusculum etiam, quàm concedit ueritas, largiare. Quòd si te adducemus, ut hoc suscipias: erit, ut mihi persuadeo, materies digna facultate, & copia tua. à principio enim coniurationis usque ad rĕditum nostrum uidetur mihi modicum quoddam corpus confici posse. In quo & illa poteris uti ciuilium commutationum sciĕntia, uel in explicandis caussis rerum nouarum, uel in remedijs incommodorum; cum & reprehendes ea, quæ uituperanda duces; &, quæ placebunt, exponendis rationibus comprobabis; &, si liberius, ut consuesti, agendum putabis, multorum in nos pĕrfidiam, insidias, proditionem notabis. multam etiam casus nostri tibi uarietatem in scribendo sup-

quę nihil pręter ueritatem concedunt.

ab exilio.

cum te publicę mutationis peritum ostĕdes.

notat Pompeium, & alios, à quibus contra fidem, & amicitiam proditus est, ut Clodio gratificarĕtur.

uppeditabunt, plenam cuiusdam uoluptatis, uæ uehementer animos hominum in legendo cripto retinere possit. NIHIL *est enim aptius d delectationem lectoris, quàm temporum uaietates, fortunæq. uicissitudines: quæ etsi nobis ptabiles in experiendo non fuerunt, in legendo amen erunt iucundæ.* HABET *enim præteriti doloris secura recordatio delectationem: ceteris uero, nulla perfunctis propria molestia, casus alienos sine ullo dolore intuentibus, etiam ipsa misericordia est iucunda. Quem enim nostrum ille moriens apud Mantineam Epaminondas non cum quadam miseratio'ne delectat? qui tum denique sibi auelli iubet spiculum, postea quàm ei percontanti dictum est, clypeum esse saluum: ut etiam in uulneris dolore, æquo animo cum laude moreretur. Cuius studium in legendo non erectum Themistoclis fuga, redituq. retinetur? etenim ordo ipse annalium mediocriter nos retinet quasi enumeratione fastorum: at uiri sæpe excellentis ancipites, uariiq. casus habent admirationem, expectationem; lætitiam, molestiam; spem, timorem: si uero exitu notabili concluduntur, expletur animus iucundissimæ lectionis uoluptate. quo mihi acciderit optatius, si in hac sententia fueris, ut à continentibus tuis scriptis, in quibus perpetuam rerum gestarum historiam complecteris, secernas hanc quasi fabulam rerum, euentorumq. nostrorum. hăbet*

miseratio ex illius interitu, delectatio ex animi constantia, & amore erga suos. uide histo riam apud Aemilium Probū.

ratio, cur fabu lam dixerit.

enim uarios actus, multasq. actiones & consilio rum, & temporum. Ac non uereor, ne assentātiuncula quadam aucupari tuam gratiam uidear, cum hoc demonstrem, me à te potissimum ornari, celebrariq. uelle. neque enim tu is es, qui, quid sis, nescias; & qui non eos magis, qui te non admirentur, inuidos, quàm eos, qui laudent, assentatores arbitrere. Neque autem ego sum ita demens, ut me sempiternæ gloriæ per eum commendari uelim, qui non ipse quoque in me commendando propriam ingenij gloriam consequatur. neque enim Alexander ille gratiæ caussa ab Apelle potissimum pingi, et à Lysippo fingi uolebat, sed quòd illorum artem cum ipsis, tum etiam sibi gloriæ fore putabat. atque illi artifices, corporis simulacra ignōtis nota faciebāt: quæ uel si nulla sint, nihilo sunt tamen obscuriores clari uiri. nec minus enim est Spartiates Agesilaus ille perhibēdus, qui neque pictam, neque fictā imaginem suam passus est esse, quàm qui in eo genere laborarunt. unus enim Xenophontis libellus in eo rege laudando facile omnes imagines omnium, statuasq. superauit. Atque hoc præstantius mihi fuerit & ad lætitiam animi, & ad memoriæ dignitatem, si in tūa scripta peruenero, quàm si in ceterorum; quòd non ingenium mihi solum suppeditatum fuerit tuū, sicut Timoleonti à Timæo, aut ab Herodoto Themistocli, sed etiam auctoritas clarissimi, & spectatissimi uiri, & in reip.

amouet à se suspicionem assentationis.

Pli. l.7.c.37.

actiue posuit, pro iis, qui non nouerant. antiqua figura, de qua uide nostra scholia.

à persona Lucceii.

reip. maximis, grauissimisq. caussis cogniti, atque in primis probati: ut mihi non solum præconium, quod, cum in Sigæum uenisset, Alexander ab Homero Achilli tributum esse dixit, sed etiam graue testimoniũ impertitum clari hominis magniq. uideatur. placet enim Hector ille mihi Næuiãnus, qui non tantum laudari se lætatur, sed addit etiam, à laudato uiro. quod si à te non impetro, hoc est, si qua te res impedierit; (neque enim fas esse arbitror, quidquam me rogantem abs te non impetrare) cogar fortasse facere, quod non nulli sæpe reprehendunt: scribam ipse de me, multorum tamen exemplo, & clarorum uirorum. sed, quod te non fugit, hæc sunt in hoc genere uitiã: & uerecundius ipsi de sese scribant, necesse est, si quid est laudandum; & prætereant, si quid forte reprehendendum est. accedit etiam, ut minor sit fides, minor auctoritas, multi denique reprehendant, & dicant uerecundiores esse præcones ludorum gymnicorum, qui, cum ceteris coronas imposuerunt uictoribus, eorumq. nomina magna uoce pronuntiarunt, cum ipsi ante ludorum missionem corona donentur, alium præconem adhibeant, ne sua uoce ipsi se uictores esse prædicent. hæc nos uitare cupimus, &, si recipis caussam nostram, uitabimus: idq. ut facias, rogamus. Ac, ne forte mirere, cur, cum mihi sæpe ostenderis te accuratissime nostrorum temporum consilia, atque euentus litteris

nõ satis est res præclaras gerere, sed scriptore etiam excellenti opus est.

apud Næuium poetam.

argumentum ab amicitia.

caussæ, quæ ipsum à scribendo de sese deterreant.

teris mandaturum, à te id nunc tantopere, & tam multis uerbis petamus: illa nos cupiditas incendit, de qua initio scripsi, festinationis, quòd alacres animo sumus, ut et ceteri, uiuentibus nobis, ex libris tuis nos cognoscant, & nosmet ipsi uiui gloriola nostra perfruamur. His de rebus quid acturus sis, si tibi non est molestum, rescribas mihi uelim. si enim suscipis caussam; conficiam commentarios rerum omnium. sin autem differs me in tempus aliud; coram tecum loquar. tu interea non cessabis, & ea, quæ habes instituta, perpolies, nosq. diliges. Vale.

plus significauit, quàm si dixisset, cupidi. nam in alacritate motus est, summæ lætitiæ index.

ARG. Significat, Lucceii litteræ consolatoriæ quantum profecerint ad eam solicitudinem minuendam, quam ex afflicta rep. capiebat.

M. Cicero s. d. L. Lucceio Q. F. 13

QVANQVAM *ipsa cònsolatio litterarum tuarum mihi gratissima est; declarat enim summam beneuolentiã coniunctam pari prudentia: tamẽ illum fructum ex iis litteris uel maximum cepi, quòd te præclare res humanas contemnentem, & optime contra fortunam paratum, armatumq. cognoui. quam quidem laudem sapientiæ statuo esse maximam,* NON *aliunde pendere, nec extrinsecus aut bene, aut male uiuendi suspensas habere rationes. quæ cogitatio cum mihi non omnino èxcidisset, (etenim penitus insederat) ui tamen tempestatum, & concussu calamitatum erat aliquantum labe factata,*

ipsum officium cõsolãdi, quod est amoris indicium, ideoq. plurimi faciendum, etiam si fructum non afferat.

notandum ad nostram imitationem, quot uerba simul attulerit ad perficiendam, exornandamq. translationem.

ctata, atque conuulsa: cui te opitulari & uideo, & id fecisse etiam proximis litteris, multumq. profecisse sentio. itaque hoc sæpius dicendum, tibiq. non significandum solum, sed etiam declarandum arbitror, nihil mihi esse potuisse tuis litteris gratius. Ad consolandum autem cũ illa ualent, quæ eleganter, copioseq. collegisti; tũ nihil plus, quàm quòd firmitudinem, grauitatemq. animi tũi perspexi; quam non imitari, turpissimum existimo. itàque hoc etiam fortiorem me puto, quàm te ipsum præceptorem fortitudinis, quòd tu mihi uidere spem non nullam habere, hæc aliquando futura meliora: casus enim gladiatorij, similitudinesq. eæ, tum rationes in ea disputatione à te collectæ, uetabant me reip. penitus diffidere. itaque alterum minus mirum, fortiorem te esse, cum aliquid speres: alterum mirum, spe ulla teneri. quid est enim non ita affectum, ut id non deletum, extinctumq. omne esse fateare? circumspice omnia membra reip. quæ notissima sunt tibi: nullum reperies profecto, quod non fractum, debilitatumue sit. quæ persequerer, si aut melius ea uiderem, quàm tu uides; aut commemorare possem sine dolore. quanquam tuis monitis, præceptisq. omnis est abijciendus dolor. ergo & domestica feremus, ut censes, & publica paulo etiam fortius fortasse, quàm tu ipse, qui præcipis. te enim spes aliqua consolatur, ut scribis: nos autem erimus etiam

ab exemplo.

atque, magis placeret.

de rep. penitus desperare. quod dolorẽ minuit.

opinor, Tulliolæ mortem.

etiam in omni desperatione fortes, ut tu tamen idem & hortaris, & præcipis. das enim mihi iucũdas recordationes cõnscientiæ nostræ, rerumq. earum, quas, te in primis auctore, gessimus. præstitimus enim patriæ non minus certe, quàm debuimus, plus profecto, quàm est ab animo cuiusquam, aut consilio hominis postulatum. Ignosces mihi de me ipso aliquid prædicanti. quarum enim tu rerum cogitatione nos leuare ægritudine uoluisti, earum etiam cõmemoratione lenimur. itaque, ut mones, quantum potero, me ab omnibus molestijs, & angoribus abducam: transferamq. animum ad ea, quibus secundæ res ornantur, aduersæ adiuuantur: tecumq. & ero tantum, quantum patietur utriusque ætas, & ualetudo: &, si esse una minus poterimus, quã uolumus, animorum tamen coniunctione ijsdem studijs ita fruemur, ut nunquam non una esse uideamur. Vale.

quia semper optime de rep. sensimus. quæ est iucunda recordatio.

studium philosophiæ significat: quod coluit maxime post afflictam remp.

ARG. Caussam quærit, cur Cicero ab urbe tam diu absit: hortaturq., ut animum à mærore abducat.

L. Lucceius Q. F. S. D. M. Tullio Ciceroni M. F.

14

SI uales, bene est: ego ualeo, sicut soleo, paululo tamen etiam deterius, quàm soleo. Te requisiui sæpius, ut uiderem. Romæ quia postea nõ fuisti, quàm à me discesseras, miratus sum: quod item nunc miror. non habeo certum, quæ te res hinc maxime retrahat. si solitudine delectare,

ab urbe.

cum

cum scribas, & aliquid agas eorum, quorum consuesti: gaudeo, neque reprehendo tuum consilium: nam nihil isto potest esse iucundius, non modo miseris his temporibus, & luctuosis, sed etiam tranquillis, & optatis, præsertim uel animo defatigato tuo, qui nunc requieté quærat ex magnis occupationibus, uel erudito, qui semper aliquid ex se promat, quod alios delectet, te ipsum laudibus illustret. sin autem, sicut hic dum eras, & lacrymis, & tristitiæ te tradidisti: doleo, quia doles, & angere: nec possum te, si cócedis, quod sentimus, ut liberius dicamus, non accusare. quid enim? tu solus aperta non uidebis, qui propter acumen occultissima perspicis? tu non intelliges te querelis quotidianis nihil proficere? non intelliges duplicari solicitudines, quas eleuare tua te prudentia postulat? quòd si non possumus aliquid proficere suadendo; gratia contendimus, & rogando; si quid nostra caussa uis, ut istis te molestijs laxes, & ad conuictum nostrum redeas, & ad consuetudinem uel nostram communem, uel tuam solius, ca propriam. Cupio non obtundere te, si non delectare nostro studio: cupio deterrere, ne permaneas in incepto: cum duæ res istæ contrariæ me conturbent: ex quibus aut in altera mihi uelim, si potes, obtemperes; aut in altera non offendas. Vale.

id est, te querelis nihil proficere.

aut cum amicis, ut solebas, uiue, aut salté solus hilariter.

pro offendaris, ut etiam ep. 1. ad Q. fratrem.

ARG. Quærenti Lucceio, cur ab urbe abesset, eiusq. mærorem minuere conanti, respondet, & cur doleat, & cur in urbe non uiuat.

Cicero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

M.Cicero s. d. L. Lucceio Q.F.

non tam ob amisſionẽ reip. quàm ob amicorum aut interitum, aut abſentiam. quidã enim obduruerant, ut in patriam libertate ſpoliatam redire nollent.

Omnis amor tuus ex omnibus partibus ſe oſtendit in his litteris, quas à te proxime accepi, non ille quidem mihi ignotus, ſed tamen gratus, & optatus: dicerem, iucundus, niſi id uerbum in omne tempus perdidiſſem, neque ob eam ũnam cauſſam, quam tu ſuſpicaris, & in qua me, leniſſimis, & amantiſſimis uerbis utens, re grauiter accuſas; ſed quòd illius tanti uulneris quæ remedia eſſe debebant, ea nulla ſunt. quid enim? ad amicos ne confugiam? quàm multi ſunt? habuimus enim fere communes: quorum alij occiderunt, alij neſcio quo pacto obduruerunt. tecum uiuere poſſem equidem, & maxime uellem. uetuſtas eſt, amor, conſuetudo, ſtudia paria. quod uinculum, quæ res deeſt noſtræ coniunctioni? poſſumus ne igitur eſſe una? nec mehercule intelligo, quid impediat: ſed certe adhuc non fuimus, cum eſſemus uicini in Tuſculano, in Puteolano: nam quid dicam, in urbe? in qua, cum forum commune ſit, uicinitas non requiritur. ſed caſu neſcio quo in ea tempora noſtra ætas incidit, ut, cum maxime florere nos oporteret, tum uiuere etiam puderet. quod enim mihi poterat eſſe perfugium ſpoliato & domeſticis, & forenſibus ornamentis, atque ſolatijs? litteræ, credo, quibus utor aſſidue: quid enim aliud facere poſſum? ſed neſcio quo modo ipſæ illæ excludere me à portu, & perfugio uidentur, & quaſi

ob interitum filiæ. ep. 6. lib. 4.

exprobrare, quòd in ea uita maneam, in qua nihil insit, nisi propagatio miserrimi temporis. Hic tu ea me abesse urbe miraris, in qua domus nihil delectare possit, summum sit odium temporum, hominum, fori, curiæ? itaque sic litteris utor, in quibus consumo omne tempus, non ut ab his medicinam perpetuam, sed ut exiguam doloris obliuionem petam. quòd si id egissemus ego, atque tu; quod ne in mentem quidem nobis ueniebat propter quotidianos metus: omne tempus una fuissemus; neque me ualetudo tua offenderet, neque te mæror meus. quod, quantum fieri poterit, consequamur. quid enim utrique nostrum aptius? propediem te igitur uidebo. Vale.

oderunt enim turpia. turpissimum autem, seruire.

in foro caussas agere solebat, in curia sententiam de rep. dicere.

post Pharsalicã pugnam. statim enim Cicero in Italiam rediit.

ARG. Consolatur diligenter in primis amicum, obitum liberorum immoderatius ferentem.

Cicero S. D. Titio. 16

ETSI *unus ex omnibus minime sum ad te consolandum accommodatus; quòd tantum ex tuis molestijs cepi doloris, ut consolatione ipse egerem: tamen, cum longiùs à summi luctus acerbitate meus abesset dolor, quàm tuus, statui nostræ necessitudinis esse, meæq. in te beneuolentiæ, non tacere tanto in tuo mærore tam diu, sed adhibere aliquam modicam consolationem, quæ leuare dolorem tuum posset, si minus sanare potuisset. Est autem consolatio peruulgata quidem illa maxime, quam semper in ore, atque in animo habere debemus,* HOMINES *nos ut*

communicatio doloris, consolatio est.

uterque enim reip. malis angimur, tu etiam propriis.

stultum est, cõmunem legem recusare.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ut esse meminerimus, ea lege natos, ut omnibus telis fortunæ proposita sit uita nostra; neque esse recusandum, quo minus ea, qua nati sumus, conditione uiuamus: ne ue tam grauiter eos casus feramus, quos nullo consilio uitare possumus: euentisq. aliorum memoria repetendis, nihil accidisse nobis noui cogitemus. Neque hæ, neque ceteræ consolationes, quæ sunt à sapientissimis uiris usurpatæ, memoriæq. & litteris proditæ, tantum uidentur proficere debere, quantum status ipse nostræ ciuitatis, & hæc perturbatio temporum perditorum: cum beatissimi sint, qui liberos non susceperunt; minus autem miseri, qui his temporibus amiserunt, quàm si eosdem bona, aut denique aliqua rep. perdidissent. Quòd si tuum te desiderium mouet; aut si tuarum rerum cogitatione mæres: nó facile exhauriri tibi istum dolorem posse uniuersum puto. Sin illa te res cruciat, quæ magis amoris est, ut eorum, qui occiderunt, miserias lugeas: ut ea non dicam, quæ sæpissime & legi, & audiui, nihil mali esse in morte; in qua si resideat sensus, immortalitas illa potius, quàm mors, ducenda sit; sin sit amissus, nulla uideri miseria debeat, quæ non sentiatur; hoc tamen non dubitans confirmare possum, ea misceri, parari, impendere reip. quæ qui reliquerit, nullo modo mihi quidem deceptus esse uideatur. quid est enim iam non modo pudori, probitati, uirtuti,

expositi omnibus fortunæ telis.

ut cogitemus, quàm multi liberos amiserint.

qui est miserrimus; ut bono uiro iucunda uita esse non possit.

quasi tunc nulla prorsus esset.

quod probare studet in lib. de senectute.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

uirtuti, rectis studijs, bonis artibus, sed omnino libertati, ac saluti loci? non mehercule quenquam audiui hoc grauissimo, & pestilentissimo anno adolescentulum, aut puerum mortuum, qui mihi non à dijs immortalibus ereptus ex his miserijs, atque ex iniquissima conditione uitæ uideretur. Quare si tibi unum hoc detrahi potest, nē quid ijs, quos amasti, mali putes contigisse: permultum erit ex mærore tuo diminutum. relinquetur enim simplex illa iam cura doloris tui, quæ non cum illis communicabitur, sed ad te ipsum proprie referetur. in qua non est iam grauitatis, ac sapientiæ tuæ, quam tu à puero præstitisti, ferre immoderatius casum incommodorum tuorum, qui sit ab eorum, quos dilexeris, miseria, maloq. seiunctus. etenim eum semper te & priuatis in rebus, & publicis præstitisti, tuenda tibi ut sit grauitas, & constantiæ seruiendum. nam, quod allatura est ipsa diuturnitas, quæ maximos luctus uetustate tollit, id nos præcipere consilio, prudentiaq. debemus. etenim si nulla unquam fuit, liberis amissis, tam imbecillo mulier animo, quæ non aliquando lugendi modum fecerit: certe nos, quod est dies allatura, id consilio ante ferre debemus: neque expectare temporis medicinam, quam repræsentare ratione possimus. His ego litteris si quid profecissem, existimabam optandum quiddam me esse assecutum; sin minus forte ualuissent, officio tamen es-

[Margin notes: cum eos uideas non hac luce esse priuatos, sed horum temporum miserias effugisse. — sapiens enim nulla re afficitur, præter quā culpa. — statim, auideq. precipere. simile in ep. 6. lib. 6. — ante tēpus consequi.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

se functum beneuolentissimi, atque amicissimi: quem me tibi & fuisse semper, existimes uelim, & futurum esse confidas. Vale.

ARG. Excusat tarditatem litterarum: hortatur Sextium, ut exilii casum sapienter, fortiterq. ferat.

M. Cicero S. D. P. Sextio P. F. 17

NON *obliuione amicitiæ nostræ, neque intermissione consuetudinis meæ, superioribus temporibus ad te nullas litteras misi, sed quòd priora tempora in ruinis reip. nostrisq. iacuerunt,* exilium suum significat. *posteriora autem me à scribendo tuis iniustissimis, atque acerbissimis incommodis retardarũt.* exilium intelligit Sextij. *cum uero & interuallum iam satis longum fuisset; & tuam uirtutem, animiq. magnitudinem diligentius essem mecum recordatus: non putaui esse alienum institutis meis, hæc ad te scribere. Ego te, P. Sexti, et primis temporibus illis, quibus in inuidiam absens, & in crimen uocabare, defendi: & cum in tui familiarissimi iudicio, ac* Milonis. *periculo tuum nomen coniungeretur, quàm potui accuratissime te, tuamq. caussam tutatus sum:* extat oratio pro P. Sextio. *& proxime recenti aduentu meo cum rem aliter institutam offendissem, ac mihi placuisset, si affuissem, tamen nulla re saluti tuæ defui: cumq. eo tempore inuidia annonæ inimici non solum tui, uerum etiam amicorum tuorum, iniquitas totius iudicij, multaq. alia reip. uitia plus, quàm caussa ipsa, ueritasq. ualuissent; Publio tuo neque opera, neque consilio, neque la-* id est cum iudicio condemnatus esses.

...ore, neque gratia, neque testimonio defui. quá-
...brem, omnibus officijs amicitiæ diligenter á me,
...ancteq. seruatis, ne hoc quidem prætermitten-
...dum esse duxi, te ut hortarer, rogaremq. ut &
...hominem te, & uirum esse meminisses; id est ut
...& communem, incertumq. casum, quem ne-
...que uitare quisquam nostrum, neque præstare
...ullo pacto potest, sapienter ferres; & dolori for- hoc refertur ad dictionem, uirum.
...titer, ac fortunæ resisteres; cogitaresq. & in no
...stra ciuitate, & in ceteris, quæ rerum potitæ
...sunt, multis fortissimis, atque optimis uiris, in-
...iustis iudicijs, tales casus incidisse. Illud utinam ab exemplis.
...ne uere scriberem, ea te rep. carere, in qua ne- à statu reip.
...minem prudentem hominem res ulla delectet.
...De tuo autem filio, uereor, ne, si nihil ad te
...scripserim, debitum eius uirtuti uidear testimo- à Sextij filio.
...nium non cepisse; sin autem omnia, quæ sentio,
...perscripserim, ne refricem meis litteris deside-
...rium, ac dolorem tuum. sed tamen prudentissi-
...me facies, si illius pietatem, uirtutem, industri-
...am, ubicunque erit, tuam esse, tecum esse du-
...ces. nec enim minus nostra sunt, quæ animo com
...plectimur, quàm quæ oculis intuemur. quam-
...obrem & illius eximia uirtus, summusq. in te
...amor magnæ tibi consolationi debet esse; et nos,
...ceteriq., qui te non ex fortuna, sed ex uirtute à studio amicorum.
...tua pendimus, semperq. pendemus; & maxi-
...me animi tui conscientia, cum tibi nihil merito
...accidisse reputabis; & illud adiunges, HOMI-

NES *ſapientes turpitudine, non caſu, & delicto ſuo, non aliorum iniũria, commoueri. Ego, et memoria noſtræ ueteris amicitiæ, & uirtute, atque obſeruantia filij tui monitus, nullo loco deero neque ad conſolandum, neque ad leuandum fortunam tuam. tu ſi quid ad me forte ſcripſeris, perficiam, ne te fruſtra ſcripſiſſe arbitrere. Vale.*

quaſi non iure damnatus eſſet

ARG. Argumentis utitur ſeptem, ut Fabium exulem conſoletur.

M. Cicero S. D. T. Fabio. 18

E T S I *egomet, qui te cõnſolari cupio, conſolandus ipſe ſum; propterea quòd nullam rem grauius iam diu tuli, quàm incommodum tuum: tamen te magnopere non hortor ſolum, ſed etiam pro amore noſtro rogo, atque oro, te colligas, uirumq. præbeas, &, qua cõnditione omnes homines, & quibus tẽmporibus nati ſumus, cogites. Plus tibi uirtus tua dedit, quàm fortũna abſtulit: propterea quòd adeptus es, quod non multi homines noui; amiſiſti, quod plurimi homines nobiliſſimi. Ea denique uidetur conditio impẽndere legum, iudiciorum, temporum, ut optime actum cum eo uideatur eſſe, qui quamleuiſſima pœna ab hac rep. diſceſſerit. Tu uero, qui & fortunas, & liberos habeas, & nos, ceteroſq. neceſſitudine, & beneuolentia tecum coniunctiſſimos; quiq. magnam facultatem ſis habiturus nobiſcum, & cum omnibus tuis*

à dolore ſuo: nam genus eſt conſolationis, cum nos quoque dolere ſignificamus.

à communi cõditione.

à temporum ſtatu.

à comparatione bonorum.

à metu publicę calamitatis.

à ſpe reſtitutionis.

uis uiuendi; & cum unum sit iudicium ex tam multis, quod reprehendatur, ut quod una sententia, eaq. dubia, potentiæ alicuius condonatum existimetur: omnibus his de caussis debes istam molestiam quamleuissime ferre. Meus animus erit, in te liberosq. tuos semper, quem tu esse uis, & qui esse debet. Vale.

ab opinione hominum.

ab officio suo.

ARG. Rufo, paulo ante quæstori suo in prouincia, suadet, ut in bello ciuili Pompeium sequatur.

Cicero s. d. Rufo. 19

ETSI mihi nunquam dubium fuit, quin tibi essem carissimus: tamen quotidie magis id perspicio: extatq. id, quod mihi ostenderas quibusdam litteris, hoc te studiosiorem in me colendo fore, quàm in prouincia fuisses, (etsi, meo iudicio, nihil ad tuum prouinciale officium addi potest) quo liberius iudicium esse posset tuum. itaque me & superiores litteræ tuæ admodum delectauerunt, quibus & expectatum meum aduentum abs te amanter uidebam, &, cum aliter res cecidisset, ac putasses, te meo consilio magnopere esse lætatum: & his proximis litteris magnum cepi fructum & iudicij, & officij tui: iudicij, quòd intelligo te, id quod omnes fortes, ac boni uiri facere debent, nihil putare utile esse, nisi quod rectum, honestumq. sit: officij, quòd te mecum, quodcunque cepissem consilij, polliceris fore: quo neque mihi gratius, neque, ut ego arbitror, tibi honestius esse quidquam potest. Mihi

aduerte in plerisque epistolis insinuationem esse quandam ad beneuolentiam in principio.

de ciuili parte eligenda.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

hi consilium captum iam diu est: de quo ad te, non quo cælandus esses, nihil scripsi antea, sed quia communicatio consilij tali tempore, quasi quædam admonitio uidetur esse officij, uel potius efflagitatio ad coeundam societatem uel periculi, uel laboris. cum uero ea tua sit uoluntas, humanitas, beneuolentia erga me; libenter amplector talem animum, sed ita; (non enim dimittam pudorem in rogando meum) si feceris id, quod ostendis, magnam habebo gratiam; si non feceris, ignoscam; & alterum timori, alterum mihi te negare non potuisse arbitrabor. est enim res profecto maxima. quid rectum sit, apparet: quid expediat, obscurum est, ita tamen, ut, si nos ij sumus, qui esse debemus, id est studio digni, & litteris nostris, dubitare non possimus, quin ea maxime conducant, quæ sunt rectissima. Quare tu, si simul placebit, statim ad me uenies: sin idem placebit, atque eodem, nec continuo poteris; omnia tibi ut nota sint, faciam. quidquid statueris, te mihi amicum; sin id, quod opto, etiam amicissimum iudicabo. Vale.

si te ciuilibus armis immiscere nolueris. idem ep.2.l.4.

ut ad Pompeium simul eamus.

quidquid statuam & de discessu, & de tẽpore.

ARG. Purgatio Ciceronis ad Rufum, quæstorem antea suum in Cilicia, de rationibus prouincialibus. obscura epistola, sed adiiciemus in margine, quæ magnã partem illustrent.

Cicero s. d. Rufo. 20

QVO modo potuissem, te conuenissem, si eò, quò constitueras, uenire uoluisses. quare etsi mei commodi caussa commouere me noluisti: ta-

tamen ita existimes uelim, me antelaturū fuisse, si ad me misisses, uoluntatem tuam commodo meo. Ad ea, quæ scripsisti, commodius equidem possem de singulis ad te rebus scribere, si M. Tullius, scriba meus, adesset: à quo mihi exploratum est, in rationibus duntaxat referendis, (de ceteris rebus affirmare non possum) nihil eum fecisse scientem, quod esset contra aut rem, aut existimationem tuam: deinde, si rationum referendarum ius uetus, & mos antiquus maneret, me relaturum rationes, nisi tecum pro coniunctione nostræ necessitudinis contulissem, confecissemq., non fuisse. quod igitur fecissem ad urbem, si consuetudo pristina maneret; id, quando lege Iulia relinquere rationes in prouincia necesse erat, easdemq. totidem uerbis referre ad ærarium, fēci in prouincia, neque ita feci, ut te ad meum arbitrium adducerem: sed tribui tibi tantum, quantum me tribuisse nunquam pænitebit. totum enim scribam meum, quem tibi uideo nunc esse suspectum, tibi tradidi. tu ei M. Mindium, fratrem tuum, adiunxisti. rationes confectæ me absente sunt tecum: ad quas ego nihil adhibui præter lectionem. ita accepi librum à meo seruo scriba, ut eundem acceperim à fratre tuo. si honos is fuit, maiorem tibi habere non potui: si fides, maiorem tibi habui, quàm pene ipsi mihi. si prouidendum fuit, ne quid aliter, ac tibi & honestum, & utile esset, referretur:

si nuntiasses te uenisse quò cōstitueras.

mos uetus erat ut ad urbem is, qui pro consule erat, cū quæstore suo rationes conferret prius quàm ad ærarium referret.

contuli eas tecum in prouincia ex Cæsaris lege. uide ep. 17. lib.2.

confectas à scriba meo & fratre tuo legi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

non habui, cui potius id negotij darem. Illud quidem certe factum est, quod lex iubebat, ut apud duas ciuitates, Laodicensem, & Apămensem, quæ nobis maxime uidebantur, quoniam ita necesse erat, rationes confectas, & consolutas deponeremus. itaque huic loco primum respondeo, me, quanquam iustis de caussis rationes dĕferre properarim, tamen te expectaturũ fuisse, nisi in prouincia relictas rationes pro latis haberem. Quamobrem, de Volusio quod scribis, non est id rationum. docuerunt enim me periti homines, in his cum omnium peritissimus, tum mihi amicissimus C. Camillus, ad Volusium trănsferri nomen à Valerio non potuisse, sed prædes Valerianos teneri. neque id erat HS XXX, ut scribis, sed XIX. erat enim curata nobis pecunia Valerij mancipis nomine: ex qua reliquum quod erat in rationibus, retuli. sed sic me & liberalitatis fructu priuas, & diligentiæ, &, quod minime tamen laboro, mediocris etiam prudentiæ: liberalitatis, quòd mauis scribæ mei beneficio, quàm meo, legatum meum, præfectumq. maxima calamitate leuatos, cum præsertim non deberent esse obligati: diligentiæ, quòd existimas, de tanto officio meo, tanto etiam periculo nec scisse me quidquam, nec cogitasse; scribam, quidquid uoluisset, cum id mihi ne recitasset quidem, retŭlisse: prudentiæ, cum rem à me ne insipienter quidem cogitatam putas. nã

[Marginal notes:]
ep.17.lib.2.

querebatur Rufus, quòd rationes deferre ad ærarium nimis properasset: quædam enim corrigi cupiebat.

quod Rufus petierat.

in rationes.

&

& Volusij liberandi meum fuit consilium : &, ut multa tam grauis Valerianis prædibus, ipsiq. T. Mario depelleretur, à me inita ratio est: quam quidem omnes non solum probant, sed etiam laudant. et, si uerum scire uis, hoc uni scribæ meo intellexi non nimium placere. sed ego putaui esse uiri boni, cum populis suum seruaret, consulere fortunis tot uel amicorum, uel ciuium. Nam de Lucceio est ita actum, ut auctore Cn. Pompeio ista pecunia in fano poneretur. id ego agnoui meo iussu esse factum. qua pecunia Pompeius est usus, ut tua, quam tu deposueras, Sextius. sed hoc ad te nihil intelligo pertinere. Illud me non animaduertisse moleste ferrem, ut adscriberem, te in fano pecuniam iussu meo deposuisse, nisi ista pecunia grauissimis esset, certissimisq. monumentis testata, cui data, quo S. C. quibus tuis, quibus meis litteris P. Sextio tradita esset. Quæ cum uiderem tot uestigijs impressa, ut in his errari non posset: non adscripsi id, quod tua nihil referebat: ego tamen adscripsisse mallem, quando id te uideo desiderare. Sicut scribis tibi id esse referendum, idem ipse sentio: neque in eo quidquam à meis rationibus discrepabunt tuæ. addes enim tu, meo iussu: quod ego nunquam addidi: nec caussa est, cur negem: nec, si esset, & tu nolles, negarem. Nam de HS nongentis millibus, certe ita relatum est, ut tu, siue frater tuus referri uoluit. sed, si quid est, quando

quam tu in fano posuisti meo iussu: quod nūc quereris à me esse in rationibus referendis prætermissum.

non scripsi in rationibus, meo iussu à te esse positam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

do de Lucceio parum prouisum est, quod ego in rationibus referendis etiamnum corrigere possim: de eo mihi, cum S. C. non sim usus, quid per leges liceat, considerandum est. te certe in pecunia exacta ita efferre ex meis rationibus relatis non oportuit: nisi quid me fallit: sunt enim alij peritiores. illud caue dubites, quin ego omnia faciam, quæ interesse tua, aut etiam uelle te existimem, si ullo modo facere possim. Quod scribis de beneficijs, scito à me & tribunos mil. & præfectos, & contubernales duntaxat meos delâtos esse. in quo quidem ratio me fefellit. liberum enim mihi tempus ad eos deferendos existimabam dari: postea certior sum factus, triginta diebus deferri necesse esse, quibus rationes retulissem. sane moleste tuli, non illa beneficia tuæ potius ambitioni reseruata esse, quàm meæ, qui ambitione nihil uterer. de centurionibus tamen, & de tribunorum mil. contubernalibus res est in integro: genus enim horum beneficiorum definitũ lege non erat. Reliquum est de HS centum millibus: de quibus memini mihi à te Myrina litteras esse allatas, non mei errati, sed tui: in quo peccatum uidebatur esse, si modo erat, frâtris tui, et Tullij. sed cum id corrigi non posset; quòd iam depositis rationibus ex prouincia decessemus: credo me quidem tibi pro animi mei uoluntate, proq. ea spe facultatum, quam tum habebamus, quàm humanissime potuerim, scripsisse.

sed

tacite ostendit, se nihil illius caussa facturũ, quod per leges non liceat.

uide scholium in extremo lib.

qui rationes me absente cõfecerant.

ſed neque tum me humanitate mearum litterarũ obligatum puto; neque tuam hodie epiſtolam de HS centum ſic accepiſſe, ut ij accipiunt, quibus epiſtolæ per hæc tempora moleſtæ ſunt. ſimul illud cogitare debes, ne omnem pecuniam, quæ ad me ſaluis legibus perueniſſet, Epheſi apud publicanos depoſuiſſe: id fuiſſe HS XXII: eam omnem pecuniam Pompeium abſtuliſſe. quod ego ſiue æquo animo fero, ſiue iniquo: tu de HS centum æquo animo ferre debes, & exiſtimare, eo minus ad te uel de tuis cibarijs, uel de mea liberalitate perueniſſe. quòd ſi mihi expenſa iſta HS centum tuliſſes: tamen, quæ tua eſt ſuauitas, quiq. in me amor, nolles à me hoc tempore æſtimatiõnem accipere. nam, numeratum ſi cuperem, non erat. Sed hæc iocatum me putato, ut ego te exiſtimo. ego tamen, cum Tullius rure redierit, mittam eum ad te, ſi quid ad rem putabis pertinere. Hanc epiſtolam cur non ſcindi uelim, cauſſa nulla eſt. Vale.

quæ mutua petebas.

publice datis.

poſſeſsionem lege Cæſaris æſtimatam. uide noſtrum ſcholium.

ARG. Cupidũ ſe eſſe ſignificat Meſsinij uidendi: eumq. hortatur, ut acerbitatem temporum litterarum ſtudio, optimæq. conſcientiæ recordatione mitiget.

M. Cicero s. d. L. Meſsinio. 21

GRATAE *mihi tuæ litteræ fuerunt: ex quibus intellexi, quod etiam ſine litteris arbitrabar, uidendi mei te ſumma cũpiditate affectum eſſe. quod ego ita libenter accipio, ut tamen tibi non cõncedam. nam tecum eſſe, ita mihi omnia*

idem alijs uerbis ep. 2. lib. 2. de cupiditate.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

nia, quæ opto, contingant, ut uehementer uelim. etenim, cum esset maior & uirorum, & ciuium bonorum, & iucundorum hominum, & amantium mei copia, tamen erat nemo, quicum essem libentius, quàm tecum, & pauci, quibuscum æque libenter: hoc uero tempore, cum alij interierint, alij absint, alij mutati uoluntate sint, unum mediusfidius tecum diem libentius posuerim, quàm hoc omne tempus cum plerisque eorum, quibuscum uiuo necessario. noli enim existimare, mihi non solitudinem iucundiorem esse, qua tamen ipsa uti non licet, quàm sermones eorum, qui frequentant domum meam, excepto uno, aut summum altero. itaque utor eodem perfugio, quo tibi utendum censeo, litterulis nostris, præterea etiam conscientia consiliorum meorum. Ego enim is sum, quemadmodum tu facillime potes existimare, qui nihil unquam mea potius, quàm meorum ciuium caussa fecerim: cui nisi inuidisset is, quem tu nunquam amasti; (me enim amabas) & ipse beatus esset, & omnes boni. ego sum, qui nullius uim plus ualere uolui, quàm honestum otium. idemq., cum illa ipsa arma, quæ semper timueram, plus posse sensi, quàm illum consensum bonorum, quem ego idem effeceram, quauis tuta conditione pacem accipere malui, quàm uiribus cum ualentiore pugnare. Sed & hæc, & multa alia coram breui tempore licebit. neque me ta-

bonitas, iucunditas, & amor, caussæ cur amemus, unaq. esse cupiamus. uide ep. 24. lib. 9.

Cæsaris familiarium.

Pompeius.

Cæsariana.

etiam si esset minus honesta.

tamen ulla res alia Romæ tenet, nisi expectatio rerum Africanarũm. uidetur enim mihi res in propinquum adducta discrimen. puto antè mea non nihil interesse, quanquam; id ipsum quid intersit, non sane intelligo, ueruntamen, quidquid illinc nuntiatum sit, non longe abesse à consilijs amicorum. est enim rès ipsa iam in eum locum adducta, ut, quanquam multum intersit inter eorum caussas, qui dimicant, tamen inter uictorias non multum interfuturum putem. sed plane animus, qui dubijs rebus forsitan fuerit infirmior, desperatis confirmatus est multum: quem etiam superiores tuæ litteræ confirmarunt: quibus intellexi, quàm fortiter iniuriam ferres: iuuitq. me, tibi cum summam humanitatem, tum etiam tuas litteras profuisse. uerum enim scribam: teneriore mibi animo uidebare, sicut omnes fere, qui, uita ingenua, in beata, & libera ciuitate uiximus. sed ut illa secũnda moderate tulimus: sic hanc non solum aduersam, sed etiam funditus euẽrsam fortunam fortiter ferre debemus: ut hoc saltem in maximis malis boni consequamur, ut mortem, quam etiam beati contemnere debebamus, propterea quòd nullũm sensum esset habitura, nunc sic affecti non modo contemnere debeamus, sed etiam optare. Tu, si me diligis, fruere isto otio; tibiq. persuade, PRAETER *culpam, ac peccatum, quo semper caruisti, & carebis, ho[illegible]cidere nihil*

ex una parte Cæsar fuit, ex altera Scipio, & Iuba rex.

utriusque uictoriam fore crudelem putat. uide ep. 9. 14. l. 4. & 3. 4. lib. 6.

cum resp. florebat.

cum Cæsari seruiamus.

rerum humanarum. nam immortales animos putat, idq. nititur probare in lib. de senectute.

hil posse, quod sit horribile, aut pertimescendũ. Ego, si uidebitur recte fieri posse, ad te ueniam breui: si quid acciderit, ut mutandum consilium sit; te certiorẽ faciam statim. Tu ita fac cupidus mei uidendi sis, ut istinc te ne moueas tam infirma ualetudine, nisi ex me prius quæsieris per litteras, quid te uelim facere. Me uelim, ut facis, diligas, ualetudiniq. tuæ, & tranquillitati animi seruias. Vale.

CICERONIS EPISTOLARVM AD TORQVATVM, ET ALIOS, LIBER VI.

ARGVMENTVM.

Torquatum, qui Pompeianas partes secutus erat, consolatur in eo, quòd Romæ non sit; & aliquam simul spem reditus ostendit.

M. Cicero s. d. A. Torquato.

consolatur à cõmuni hominũ conditione. ět aduerte in principio huius epistolæ quater esse repetitum, etsi, tamen: quod in nobis uitio ducere-tur.

aurium sensum plus doloris afferre, quàm oculorum, dixit supra ad Mar-

ETSI ea perturbatio est omnium rerum, ut suæ quenque fortunæ maxime pæniteat; nemoq. sit, quin ubiuis, quàm ibi, ubi est, esse malit: tamen mihi dubiũ non est, quin hoc tempore bono uiro, Romæ esse, miserrimum sit. nam etsi quocunque in loco quisque est, idem est ei sensus, & eadẽ acerbitas ex interitu rerum & publicarũ, & suarum: tamen oculi augent dolorem, qui ea, quæ ceteri audiunt, intueri coguntur, nec auertere à miserijs cogi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

cogitationem sinunt. Quare etsi multarum rerum desiderio te angi necesse est: tamen illo dolore, quo maxime te confici audio, quòd Romæ non sis, animum tuum libera. etsi enim cum magna molestia tuos, tuaq. desideras: tamen illa quidem, quæ requiris, suum statum tenent, nec melius, si tu adesses, tenerent, nec sunt ullo in proprio periculo. nec debes tu, cum de tuis cogitas, aut præcipuam aliquam fortunam postulare, aut communem recusare. De te autem ipso, Torquate, est tuum sic agitare animo, ut non adhibeas in consilium cogitationum tuarum desperationem, aut timorem. nec enim is, qui in te adhuc iniustior, quàm tua dignitas postulabat, fuit, non magna signa dedit animi erga te mitigati. nec tamen is ipse, à quo salus petitur, habet explicatam, aut exploratam rationem salutis suæ. CVMQ. *omnium bellorum exitus incerti sint; ab altera uictoria tibi periculum nullum esse perspicio, quod quidem seiunctum sit ab omnium interitu: ab altera te ipsum nunquam timuisse, certo scio. Reliquum est, ut te id ipsum, quod ego quasi consolationis loco pono, maxime excruciet, commune periculum reip. cuius tanti mali, quamuis docti uiri multa dicant, tamen uereor, ne consolatio ulla possit uera reperiri, præter illam, quæ tanta est, quantum in cuiusque animo roboris est, atque neruorum. si enim,* BENE *sentire, recteq.*

cellum, ep.9.l.4. oratoris hoc est, eisdem rebus, si res postulet, uel contrarijs uti.

à Cæsare.

cum iam osten derim, tibi de te ipso nihil esse timendum.

à conscientia consolationem hauriri uult.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

cteq. facere, satis est ad bene, beateq. uiuendum: uereor, ne, eum, qui se optimorum consiliorum conscientia sustentare possit, miserum esse, nefas sit dicere. nec enim nos arbitror, uictoriæ præmijs ductos, patriam olim, & liberos, & fortunas reliquisse: sed quoddam nobis officium iustum, & pium, & debitum reip. nostræq. dignitati uidebatur: qui neque, cum id faciebamus, tam eramus amentes, ut explorata nobis esset uictoria. quare, si id euenit, quod ingredientibus nobis in caussam propositum fuit accidere posse: non debemus ita cadere animis, quasi aliquid euenerit, quod fieri posse nunquam putarimus. Simus igitur ea mente, quam ratio, et ueritas præscribit; ut nihil in uita nobis præstandum præter culpam putemus; eaq. cum careamus, omnia humana placate, & moderate feramus. Atque hæc eò pertinet oratio, ut, perditis rebus omnibus, tamen ipsa uirtus se sustentare posse uideatur. sed, si est spes aliqua rebus communibus, ea tu, quicunque status est futurus, carere non debes. Atque hoc mihi scribenti ueniebat in mentem, me eum esse, cuius tu desperationem accusare solitus esses, quemq. auctoritate tua cunctantem, & diffidentem excitare. quo quidem tempore non ego caussam nostram, sed consilium improbabam. sero enim nos ijs armis aduersari uidebam, quæ multo ante confirmata per nosmet ipsos erant: docebamq., pilis,

bonus uir non spem sequitur, sed officium. uide ep. 5. l. 9.

si essent perditæ res, tamen te tua uirtus Torquate consolari deberet.

in caussa Pompeiana.

cũ Cæsari Gallias in alterum quinquennium prorogauimus.

&

& gladijs, non consilijs, neque auctoritatibus nostris, de iure publico disceptari. Neque ego ea, quæ facta sunt, fore cum dicebam, diuinabam futura: sed, quod & fieri posse, & exitiosum fore, si euenisset, uidebam, id ne accideret, timebam; præsertim cum, si mihi alterutrum de euentu, atque exitu rerum promittendum esset, id futurum, quod euenit, exploratius possem promittere. ijs enim rebus præstabãmus, quæ non prodeunt in aciem: usu autem armorum, & militum robore inferiores eramus. Sed tu illum animum nunc adhibe quæso, quo me tum esse oportere censebas. Hæc eo scripsi, quòd mihi nunc Philargyrus tuus, omnia de te requirenti, fidelissimo animo, ut mihi quidem uisus est, narrauit, te interdum solicitũm solere esse uehementius. quod facere non debes, nec dubitare, quin aut aliqua rep. sis futurũs, qui esse debes; aut, perdita, non afflictiore conditione, quàm ceteri. hoc uero tempus, quo exanimati omnes, & suspensi sumus, hoc moderatiore animo ferre debes, quòd & in ea urbẽ es, ubi nata, & alta est ratio, ac moderatio uitæ: & habes Ser. Sũlpicium, quem semper unice dilexisti; qui te profecto & beneuolentia, & sapientia consolatur. cuius si essemus & auctoritatem, & cõnsilium secuti; togati potius potentiam, quàm armati uictoriam subissemus. Sed hæc longiora fortasse fuerunt, quàm necesse fuit. illa, quæ maiora sunt,

idem alijs uerbis ep.7.l 4.

ep.3.lib.4.

in summa dignitate.

Athenis ep. 3. huius lib.
Achaiæ præfectum. ep.4.l.4. & 6.huius lib.

consuluit Sulpicius bellum ciuile fugiendũ. ep.4. lib.4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

breuius exponam. Ego habeo, cui plus, quàm tibi, debeam, neminem. quibus tantum debebam, quantum tu intelligis, eos mihi huius belli casus eripuit. qui sim autem hoc tempore, intelligo. sed quia NEMO *est tam afflictus, qui, si nihil aliud studeat, nisi id, quod agit, non possit nauare aliquid, & efficere: omne meum consilium, operam, studium certe uelim existimes tibi, tuisq. liberis esse debitum. Vale.*

sine ulla uideli cet auctoritate.

deditum, uidetur legendum: ut se aliquid nauaturum promittat.

ARG. Primum se excusat, quòd minus sæpe scribat: deinde, de reditu Torquati esse impetratum, significat: & consolationis loco subiungit, nihil ei præcipue timendum.

M. Cicero s. d. A. Torquato. 2

P E T O *à te, ne me putes obliuione tui rarius ad te scribere, quàm solebam, sed aut grauitate ualetudinis, qua tamen iam paululum uideor leuari; aut quòd absim ab urbe, ut, qui ad te proficiscantur, scire non possim. quare uelim ita statutum habeas, me tui memoriam summa cum beneuolentia tenere, tuasq. omnes res non minori mihi curæ, quàm meas, esse. Quòd maiore in uarietate uersata est adhuc tua caussa, quàm homines aut uolebant, aut opinabantur: mihi crede, non est pro malis temporum, quod moleste feras. necesse est enim, aut armis urgeri remp. sempiternis, aut, his positis, recreari aliquando, aut funditus interire. si arma ualebunt: nec eos, à quibus reciperis, uereri debes, nec eos, quos adiuuisti. sin, armis aut conditione*

translatum uerbum, quia dixerat, grauitate.

ergo de reditu Torquati erat impetratum.

continuis bellis uexari.

Pompeianos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ne positis, aut defatigatione abiectis, aut uicto-ria detractis, ciuitas respirauerit: & dignitate tua frui tibi, & fortunis licebit. sin omnino in-terierint omnia; fueritq. is exitus, quem uir prudentissimus M. Antonius iam tum timebat, orator ille summus. *cum tantum instare malorum suspicabatur: mi-sera est illa quidem consolatio, tali præsertim ci ui, & uiro, sed tamen necessaria,* NIHIL *esse* quia nihil est præterea, quod consolari possit. *præcipue cuiquam dolendum in eo, quod acci-dat uniuersis. quæ uis insit in his paucis uerbis, (plura enim committenda epistolæ non erant) si attendes, quod facis: profecto etiam sine meis litteris intelliges, te aliquid habere, quod speres; nihil, quod aut hoc, aut aliquo reip. statu ti-meas;* qui perditus plane non est. *omnia si interierint, cum superstitem te esse reip. ne si liceat quidem uelis, ferendam esse fortunam, præsertim quæ absit à culpa. Sed* uide ep. 1. huius lib. *hæc hactenus. Tu uelim scribas ad me, quid a-gas, & ubi futurus sis; ut, aut quò scribam, aut quò ueniam, scire possim. Vale.*

ARG. Consolari uult: sed, quia nihil aliud ad consolandum suppetit, consolationem ait debere esse optimorum consiliorum conscientiam.

M. Cicero S. D. A. Torquato. 3

SVPERIORIBVS *litteris, beneuolen tia magis adductus, quàm quo res ita postula-ret, fui longior. neque enim confirmatione no-stra egebat uirtus tua: neque erat ea mea caussa,* uirtus est in aduersis fortiter ferendis. *atque fortuna, ut, cui omnia deessent, alterum*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

confirmarem, hoc item tempore breuior esse debeo. siue enim tum nihil opus fuit tam multis uerbis; nihilo magis nunc opus est: siue tum opus fuit; illud satis est, præsertim cum accesserit nihil noui. nam etsi quotidie aliquid audimus earũm rerum, quas ad te perferri existimo: summa tamen eadem est, & idem exitus, quem ego tam uidéo animo, quàm ea, quæ oculis cernimus. nec uero quidquam uideo, quod non idem te uidere certo sciam. nam etsi, quem exitum acies habitura sit, diuinare nemo potest: tamen & belli exitum uideo, &, si id minus, hoc quidem certe, cum sit necesse alterũtrum uincere, qualis futura sit uel hæc, uel illa uictoria. idq. cum optime perspexi, tale uideo, nihil ut mali uideatur esse futurum, si id uel ante acciderit, quod uel maximum ad timorem proponitur.

quæ geruntur in Hispania.

ep. 12. lib. 5. dixit, cernere animo.

utriusque uictoriam uideo crudelem. ep. 9. & 14. l. 4. & prima & sequenti huius lib.

ITA enim uiuere, ut non sit uiuendum, miserrimum est: mori autem nemo sapiens miserum duxit, ne beato quidem. Sed in ea es ũrbe, in qua hæc uel plura, & ornatiora parietes ipsi loqui posse uideantur. Ego tibi hoc confirmo,

quod ad timorẽ proponitur. Athenis. ep. 1. huius lib. uide in Bruto in extremo.

ETSI leuis est consolatio ex miserijs aliorum, nihilo te nunc maiore in discrimine esse, quàm quemuis aut eorum, qui discẽsserint, aut eorum, qui remanserint. alteri dimicant: alteri uictorem timent. Sed hæc consolatio leuis, illa grauior, qua te uti spero, ego certe utor. nec enim, dum ero, angar ulla re, cum omni uacem culpa;

à bello: qui uictorem timent.

&,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

&, si non ero, sensu omnino carebo. Sed rursus γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας, *qui ad te hæc. Mihi tu, tui, tua omnia maximæ curæ sunt, &, dum uiuam, erunt. Vale.*

officio fere 'solet Cicero epistolas claudere. quod exempla declarant.

ARG. Consolatoria epistola, rationibus undecunque collectis: sed, si consideras, desperationẽ potius continet.

M. Cicero s. d. A. Torquato. 4

NOVI, *quod ad te scriberem, nihil erat: & tamen, si quid esset, sciebam te à tuis certiorem fieri solere. de futuris autem rebus etsi semper difficile est dicere; tamen interdum coniectura possis propius accedere, cum res est eiusmodi, cuius exitus prouideri possit. Nunc tãtum uidemur intelligere, non diuturnum bellum. etsi id ipsum non nullis uideatur secus. equidem, cum hæc scribebam, aliquid iam actum putabam; non quo ego certo scirem; sed quòd non difficilis erat coniectura. nam cum omnis belli Mars communis, & cum semper incerti exitus prœliorum sunt: tum hoc tempore ita magnæ utrinque copiæ, ita paratæ ad depugnandum esse dicuntur, ut, utercunque uicerit, non sit mirum futurum. Illa in dies singulos magis magisq. opinio hominum confirmatur; etiam si inter caussas armorum aliquantum intersit, tamen inter uictorias non multum interfuturum. alteros propemodum iam sumus experti: de altero, nemo est quin cogitet quàm sit metuendus iratus uictor armatus. Hoc loco si uideor augere dolorem tuum,*

inter Cæsarem, & reliquias Põpeianarum partium, in Hispania pugnantes

omnis fortuna belli.

Pompeianos.ui de ep.12.l.3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

quem consolando leuare debebam; fateor me cõmunium malorum consolationem nullam inuenire, præter illam, quæ tamen, si possis eam suscipere, maxima est, quaq. ego quotidie magis utor; CONSCIENTIAM rectæ uoluntatis maximam consolationem esse rerum incommodarum, nec esse ullum magnum malum præter culpam. à qua quando tantum absumus, ut etiam optime senserimus, euentusq. magis nostri consilij, quàm consilium reprehendatur; et quãdo præstitimus, quod debuimus: moderate, quod euenit, feramus. Sed hoc mihi tamen non sumo, ut te consoler de communibus miserijs, quæ & ad consolandum maioris ingenij, & ad ferendũ singularis uirtutis indigent. Illud cuiuis facile est docere, cur præcipue tu dolere nihil debeas. eius enim, qui tardior in te leuando fuit, quàm fore putaramus, non est mihi dubia de tua salute sententia: de alijs autem non arbitror te expectare quid sentiam. Reliquum est, ut te angat, quòd absis à tuis tam diu, res molesta, præsertim ab ijs pueris, quibus nihil potest esse festiuius. sed, ut antea ad te scripsi, tempus est huiusmodi, ut suam quisque conditionem miserrimam putet; & ubi quisque sit, ibi esse minime uelit. equidem, nos quòd Romæ sumus, miserrimum esse duco; nõ solum, quòd in omnibus malis acerbius est uidere, quàm audire; sed etiam, quòd ad omnes casus subitorum periculorum magis

semper, ubi ad consolandum alia desunt, ad hanc rationem decurrit.

eum uerbo ferre uirtutem cõiungit.

Torquati filijs.

festiuitas in pueris amabilis.

ep.9.l.11. ad minuendum Torquati desiderium.

gis obiecti sumus, quàm si abessemus. etsi me ipsum consolatorem tuum non tantum litteræ, quibus semper studui, quantum louginquitas temporis mitigauit. quanto fuerim dolore, meministi. in quo prima illa consolatio est, uidisse me plus, quàm ceteros, cum cupiébam quamuis iniqua conditione pacem. quod etsi casu, non diuinatione mea, factum est: tamen hac inani prudentiæ laude delector. deinde, quod mihi ad consolationem commune tecum est, si iam uocer ad exitum uitæ, non ab ea rep. auellar, qua carendũ esse doleam, præsertim cum id sine ullo sensu futurum sit. Adiuuat etiam ætas, & acta iam uita; quæ cum cursu suo bene confecto delectatur, tum uetat in eo uim timere, quò nos iam natura ipsa pene perduxerit. Postremo is uir, uel etiam ij uiri hoc bello occiderunt, ut impudentia uideatur, eandem fortunam, si res cogat, recusare. equidem mihi omnia propono: nec ullũ est tantum malum, quod non putem impendere: sed cum plus in metuendo mali sit, quàm in illo ipso, quod timetur; desino; præsertim cum id impendeat, in quo non modo dolor nullus, uerum finis etiam doloris futurus sit. Sed hæc satis multa, uel plura potius, quàm necesse fuit. facit autem non loquacitas mea, sed beneuolentia longiores epistolas. Seruium discessisse Athenis, moleste tuli. non enim dubito, quin magnæ tibi leuationi sit solitus esse quotidianus congressus,

belli ciuilis initio.

à conscientia.

à statu reip.

eripit sensum mortuis, ex Aristotelis sententia in ethicis.

Pompeius Magnus.

interitus.

Sulpicium. uide ep. 4. l. 4. & 6. huius lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

& sermo cum familiarissimi hominis, tum optimi, & prudentissimi uiri. Tu uelim te, ut debes, & soles, tua uirtute sustentes. ego, quæ te uelle, quæq. ad te, & ad tuos pertinere arbitrabor, omnia studiose, diligenterq. curabo. quæ cum faciam, beneuolentiam tuam erga me imitabor, merita non assequar. Vale.

uide similẽ sententiam, alijs uerbis expressam, ep. 8. lib. 1. in fine.

ARG. Cæcinam, qui pro Pompeio contra Cæsarem pugnauerat, patria carentem, bene sperare iubet: seq. ei nulla in re defuturum pollicetur.

M. Cicero s. d. A. Cæcinæ. 5

QVOTIESCVNQVE *filium tuum uideo, (uideo autem fere quotidie) polliceor ei studium quidem meum, & operam sine ulla exceptione aut laboris, aut occupationis, aut temporis; gratiam autem, atque auctoritatem cum hac exceptione, quantum ualeam, quantumq. possim. Liber tuus & lectus est, & legitur à me diligenter, & custoditur diligentissime. Res, & fortunæ tuæ mihi maximæ curæ sunt: quæ quidem quotidie faciliores mihi, & meliores uidentur: multisq. uideo magnæ esse curæ: quorum de studio, & de sua spe filium ad te perscripsisse certo scio. ijs autem de rebus, quas coniectura consequi possumus, non mihi sumo, ut plus ipse prospiciá, quàm te uidere, atque intelligere mihi persuaserim. sed tamen, quia fieri potest, ut tu ea perturbatiore animo cogites; puto esse meum, quid sentiam, exponere. Ea natura rerum est,*

ornata locutio ob eiusdem uerbi repetitionẽ. uide ep. 2. l. 3.

de futuris dictu ri uitemus arrogantiam Ciceronis exemplo.

consolatio à natura rerum.

est, & is temporum cursus, ut non possit ista aut tibi, aut ceteris fortuna esse diuturna, neque hæ rere in tam bona caussa, & in tam bonis ciuibus tam acerba iniuria. Quare ad eam spem, quam extra ordinẽ de te ipso habemus, non solum propter dignitatem, & uirtutem tuam, (hæc enim ornamenta sunt tibi etiam cum aliјs communia) accedunt tua præcipua, propter eximium ingenium, summamq. uirtutem: cui mehercule hic, cuius in potestate sumus, multum tribuit. itaque ne punctum quidẽ temporis in ista fortuna fuisses, nisi eo ipso bono tuo, quo delectatur, se uiolatum putaret. quod ipsum lenitur quotidie: significaturq. nobis ab іјs, qui simul cum eo uiuunt, tibi hanc ipsam opinionem ingenіј apud ipsum plurimum profuturam. Quapropter primũ fac animo forti, atque magno sis. ita enim natus, ita educatus, ita doctus es, ita etiam cognitus, ut tibi id faciendum sit. deinde spem quoque habeas firmissimam propter eas caussas, quas scripsi. à me uero tibi omnia, liberisq. tuis paratissima esse confidas uelim. id enim & uetustas nostri amoris, & mea consuetudo in meos, & tua multa erga me officia postulant. Vale.

à caussa.

uide uirtutem pro honorũ amplitudine, & paulo post pro doctrina.

ingenio Cæcinæ.

Cæsaris ira, quia contra eũ scripseris, quotidie lenitur.

sume hinc ad augendam copiã. sunt enim optabilia hæc quattuor, natus, educatus, doctus, cognitus.

ARG. Ad confirmandum Cæcinæ exulis animum diuinationem quandam inducit, sumptam ex Cæsaris natura, & ex ciuilium temporum ratione.

M. Cicero s. d. A. Cæcinæ. 6

V e r e o r, *ne desideres officium meum:*

quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

quod tibi pro nostra & meritorum multorum, & studiorum, & pártium coniunctione deesse non debet: sed tamen uereor, ne litterarum à me officium requiras: quas tibi & iampridem, & sæpe misissem; nisi, quotidie melius expectans, gratulationem, quàm confirmationem animi tui, complecti litteris maluissem. nunc autem, ut spero, breui gratulabimur: itaque in aliud tempus id argumentum epistolæ differo. his autem litteris animum tuum, quem minime imbecillum esse & aúdio, et spéro, & si non sapientissimi, at amicissimi hominis auctoritate confirmandum etiam atque etiam puto, nec ijs quidem uerbis, quibus te consoler ut áfflictum, & iam omni spe salutis orbatum, sed ut eum, de cuius incolumitate non plus dubitem, quàm te memini dubitare de mea. nam cum me ex republica expulissent ij, qui illam cadere posse, stánte me, non putarunt: memini me ex multis hospitibus, qui ad me ex Asia, in qua tu eras, uenerant, audire, te de glorioso, & celeri reditu meo confirmare. si te ratio quædam Etrúscæ disciplinæ, quam à patre, nobilissimo, atque optimo uiro, acceperas, non fefellit: nec nos quidem nostra diuinatio fallet, quam tum sapientissimorum uirorum monumētis, atque præceptis, plurimoq., ut tu scis, doctrinæ studio, tum magno, etiam usu tractandæ reipublicæ, magnaq. nostrorum temporum uarietate consecuti sumus.

quia simul Pōpeium secuti sumus.

nota coniuncta uerba in rebus optatis.

translatū transflato reddidit, quia dixerat imbecillum.

uide ep. 2.l. 7.

ab Etruscis enim orta diuinandi ratio.

mus. cui quidem diuinationi hoc plus confidimus, quòd ea nos nihil in his tam óbscuris rebus, tamq. perturbatis unquam omnino fefellit. dicerem, quæ antea futura dixissem, ni uererer, ne ex euentis fingere uiderer. sed tamē plurimi sunt testes, me & initio, ne coniungeret se cum Cæsare, monuisse Pompeium, & postea, ne seiungéret. coniunctione frangi senatus opes, disiunctione ciuile bellum excitari uidebam. atque utebar familiarissime Cæsare, Pompeium faciebam plurimi: sed erat meum consilium cum fidele Pompeio, tum salutare utrique. Quæ præterea prouiderim, prætereo. nolo enim húnc, de me optime meritum, existimare, ea me suasisse Pompeio, quibus ille si paruisset, esset hic quidem clarus in toga, & princeps, sed tantas ópes, quantas nunc habet, non haberet. Eundum in Hispaniam censui. quod si fécisset, ciuile bellum nullum omnino fuisset. Rationem haberi ábsentis non tam pugnaui ut liceret, quàm ut, quando, ipso cónsule pugnante, populus iusserat, haberetur. Caussa belli orta est: quid ego prætermisi aut monitorum, aut querelarum? cum uel iniquíssimam pacem iustissimo bello anteferrem. Victa est auctoritas mea non tam à Pompeio, (nam is mouebatur) quàm ab ijs, qui duce Pompeio freti, peroportunam & rebús domesticis, & cupiditatibus suis illius belli uictoriam fore putabant. Susceptum bellum est, quiescente

cum de bellorū ciuilium & origine, & euentu prædixi.

idem in Philippica 2.

Cæsarem; qui ei reditum in patriam concesserat.

refertur nō ad diuitias, sed ad potentiam.

Pompeius.

Cæsaris.

Pompeio iterū

uide ep. 3.1.7.

propter æs alienum. ep. 3.1.7.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

te me: depulsum ex Italia, manente me quoad potui. sed ualuit apud me plus pudor meus, quá timor. ueritus sum deesse Pompeij saluti, cum ille aliquando non defuisset meæ. itaque uel officio, uel fama bonorum, uel pudore uictus, ut in fabulis Amphiaraus, sic ego prudens, & sciens ad pestem ante oculos positam sum profectus. quo in bello nihil aduersi accidit non prædicente me. Quare, quando, ut augures, & astrologi solent, ego quoque augur publicus ex meis superioribus prædictis constitui apud te auctoritatem augurij, & diuinationis meæ, debet habere fidem nostra prædictio. non igitur ex alitis inuolatu, nec è cantu sinistro oscinis, ut in nostra disciplina est, nec è tripudijs solistimis, aut somnijs tibi auguror: sed habeo alia signa, quæ obseruem: quæ etsi non sunt certiora illis, minus tamen habent uel obscuritatis, uel erroris. Notantur autem mihi ad diuinandum signa duplici quadam uia: quarum alteram duco è Cæsare ipso, alteram è temporum ciuilium natura, atque ratione. In Cæsarē hæc sunt, mitis, clemensq. natura, qualis exprimitur præclare illo libro querelarum tuarum. accedit, quòd mirifice ingenijs excellentibus, quale est tuum, delectatur. præterea, cedit multorum iustis, & officio incensis, non inanibus, aut ambitiosis uoluntatibus. in quo uehementer eum consentiens Etruria mouebit. Cur hæc igitur adhuc parum profecerunt?

quoad sermones bonorū me reprehēdentiū sustinere potui.

tollitur in quibusdā libris negatiua: ut Pompeius, desertor Ciceronis, accusetur.

augurali. de inuolatu autem, cantu, somnijs uide lib. 1. de diuin. in principio.

à Cęsaris natura.

quæ supplex pro te rogabit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Quia non putat se sustinere caussas posse multorum, si tibi, cui iustius uidetur irasci posse, concesserit. Quæ est igitur, inquies, spes ab irato? Eodem fonte se hausturum intelligit laudes suas, è quo sit leuiter aspersus. postremo, homo est ualde acutus, & multum prouidens: intelligit, te, hominem in parte Italiæ minime contemnenda facile omnium nobilissimum, & in communi rep. cuiuis summorum tuæ ætatis uel ingenio, uel gratia, uel fama populi R. parem, non posse prohibere à rep. diutius. nolet hoc temporis potius esse aliquando beneficium, quàm iam suum. Dixi de Cæsare: nunc dicam de temporum, rerumq. natura. Nemo est tam inimicus ei caussæ, quam Pompeius animatus melius, quàm paratus, susceperat, qui nos malos ciues dicere, aut homines improbos audeat. in quo admirari soleo grauitatem, & iustitiam, & sapientiam Cæsaris: nunquam nisi honorificentissime Pompeium appellat. at in eius personam multa fecit asperius. armorum ista, & uictoriæ sunt facta, non Cæsaris. at nos quemadmodum est complexus? Cassium sibi legauit: Brutum Galliæ præfecit, Sulpicium Græciæ: Marcellum, cui maxime succensebat, cum summa illius dignitate restituit. quò igitur hæc spectant? rerũ hoc natura, et ciuilium temporum non patietur: nec manens, nec mutata ratio feret, primum ut non in caussa pari eadem sit & conditio, et fortuna omnium: deinde

tacite Cęcinam hortatur, ut Cęsarem edito libro laudet: cui alio libro maledixerat, ut apparet ex epistola præcedenti, & ex Suetonio.

simile ep. 4. huius lib.

Marcum Brutum. uide in Oratore. de Caßio ep. 15. l. 15. de Sulpicio ep. 4. lib. 4.

inde ut in eam ciuitatem boni uiri, & boni ciues, nulla ignominia notati, non reuertantur, in quã tot, nefariorum scelerum condemnati, reuerterunt. Habes augurium meum. quo, si quid addubitarem, non potius uterer, quàm illa consolatione, qua facile fortem uirum sustentarem, te, si explorata uictoria arma sumpsisses pro rep. (ita enim tum putabas) non nimis esse laudandũ: sin propter incertos exitus, euentusq. bellorũ posse accidere, ut uinceremur, putasses; non debere ad secundam fortunam bene paratum fuisse, aduersam ferre nullo modo posse. Disputarem etiam, quanto solatio tibi conscientia tui facti, quantæ delectationi in rebus aduersis litteræ esse deberent. Commemorarem non solum ueterum, sed horum etiam recentium uel ducum, uel comitum tuorum grauissimos casus. etiam externos multos claros uiros nominarem. LEVAT *enim dolorem communis quasi legis, & humanæ conditionis recordatio. Exponerem etiam, quemadmodum hic, & quanta in turba, quantaq. in confusione rerum omnium uiueremus. necesse est enim minore desiderio perdita rep. carere, quàm bona. sed hoc genere nihilo-pus est. incolumem te cito, ut spero, uel potius ut perspicio, uidebimus. Interea tibi absenti, & huic, qui adest, imagini animi, & corporis tui, constantissimo, atque optimo filio tuo studium, officium, operam, laborem meum iampridem*

alludit ad eos, quos lege Pompeia damnatos Cæsar restituerat. Suetonius.

à fortitudinis laude.

à conscientia recte factorum.

dux Pompeius: comites, Domitius, Lentulus, alij, qui perierant.

à statu reip. misero.

à spe non dubia.

qui aduersam fortunam forriter ferat.

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

& pollicitus sum, & detuli, nunc hoc amplius, quòd me amicissime quotidie magis Cæsar amplectitur, familiares quidem eius sicuti neminem. apud quem quidquid ualebo uel auctoritate, uel gratia, ualebo tibi. Tu cura, ut cum firmitudine te animi, tum etiam spe optima sustentes. Vale.

ARG. Primum agit de libro, quem in Cęsarem scripserat: deinde studiose rogat, ut ueniam sibi à Cęsare, potestatemq. impetret redeundi.

A. Cæcina s. d. M. Ciceroni. 7

QVO'D *tibi non tam celeriter liber est redditus, ignosce timori nostro, & miserere temporis. filius, ut audio, pertimuit, (neque iniuria) si liber exisset, quando non tam interest, quo animo scribatur, quàm quo accipiatur, ne ea res inepte mihi noceret; cum præsertim adhuc styli pœnas dem. qua quidem in re, singulari sum fato. nam cum mendum scripturæ litura tollatur, stultitia fama multetur: meus error exilio corrigitur: cuius summa criminis est, quòd armatus aduersario male dixi. nemo nostrũ est, ut opinor, quin uota uictoriæ suæ fecerit: nemo, quin, etiam cum de alia re immolaret, tamen eo quidem ipso tempore, ut quamprimum Cæsar superaretur, optarit. hoc si non cogitat, omnibus rebus felix est. si scit, & persuasus est: quid irascitur ei, qui aliquid scripsit contra suam uoluntatem, cum ignorit omnibus, qui múlta deos uenerati*

non est hic liber Cæcinæ cõtra Cæsarẽ scriptus, sed potius cũ Cæsaris laude. quod fortasse Cæcina fecit à Cicerone admonitus, epistola præcedenti. de illo autẽ maledico libro significat, cum infert, Cum adhuc styli pœnas dem.

sic, Multa peccat, alibi Cicero dixit.

nerati sint contra eius salutẽ? Sed, ut eodem reuertar, caussa hæc fuit timoris: scripsi de te, parce mediusfidius, & timide, non reuocans me ipse, sed pene refugiens. genus autem hoc scripturæ non modo liberum, sed incitatum, atque elatum esse debere, quis ignorat? solutum existimatur esse, alteri male dicere: tamen cauendum est, ne in petulantiam incidas. impeditum, se ipsum laudare, ne uitium arrogantiæ subsequatur. solum uero liberum, alterũ laudare. de quo quidquid detrahas, necesse est aut infirmitati, aut inuidiæ assignetur. Ac, nescio an tibi gratius, opportuniusq. acciderit. nam, quod præstare non poteram, primum erat non attingere: secundum beneficium, quamparcissime facere. sed tamen ego me quidem sustinui: multa minui: multa sustuli: complura ne posui quidem. QVEMADMODVM igitur, scalarum gradus si alios tollas, alios incidas, non nullos male hærentes relinquas, ruinæ periculum struas, non ascensum pares: sic tot malis tum uictum, tum fractum studium scribendi, quid dignum auribus, aut probabile potest afferre? Cum uero ad ipsius Cæsaris nomen ueni, toto corpore contremisco, non pœnæ metu, sed ipsius iudicij: totum enim Cæsarem non noui. Quem putas ãnimum esse, ubi secum loquitur? hoc probabit: hoc uerbum suspiciosum est. quid, si muto? at uereor, ne peius sit. Age uero, laudo aliquem; num offendo? cum porro offen-

[Margin notes: si perfecte non laudes. — in ea libri parte, qua Ciceronem laudabat. — meum.]

offendam, quid si non uult? armati stylum persequitur: uicti, & non dum restituti quid faciet? Auges etiam tu mihi timorē, qui in Oratore tuo caues tibi per Brutum, & ad excusationem socium quæris. ubi hoc omnium patronus facit; quid me, ueterem tuum, nunc omnium clientem, sentire oportet? In hac igitur calumnia timoris, & cæcæ suspicionis tormento cum plurima ad alieni sensus coniecturam, non ad suum iudicium, scribantur, quàm difficile sit euádere, si minus expertus es, quòd te ad omnia summum, atque excellens armauit ingenium, nos sentimus. Sed tamen ego filio dixeram, librum tibi legeret, & auferret, aut ea conditione daret, si recipe-res te correcturum, hoc est, si totum alium faceres. De Asiático itinere, quanquam summa necessitas premebat, ut imperasti, feci. Te pro me quid horter? uides tempus uenisse, quo necesse sit de nobis cōstitui. nihil est mi Cicero, quòd filium meum expectes. adolescens est: omnia excogitare uel stúdio, uel ætate, uel metu non potest. totum negotium tu sustineas oportet. in te mihi omnis spes est. tu pro tua prudentia, quibus rebus gaudeat, quibus capiatur Cæsar, tēnes. à te omnia proficiscantur, & per te ad exitum perducantur, necesse est. apud ipsum multum, apud eius omnes plurimum potes. unum si tibi persuaseris, non hoc esse tui muneris, si quid rogatus fueris, ut facias, (quanquam id magnum, &

in extremo lib. qui, Orator, inscriptus est.

quò cogitat is, qui scribit.

uide in epistola sequenti.

studium hic est animi quædam uehemens affectio.

in hac epistolę parte tria dicit: & intelligis Cicero, & potes, & soles.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

amplum est) sed totum tuum esse onus, perficies. nisi forte aut in misèria nimis stulte, aut in amicitia nimis impudenter tibi onus impono, sed utrique rei excusationem tuæ uitæ consuetudo dat. nam quòd ita consuesti pro amicis laborare, non iam sic sperant abs te, sed etiam sic imperant tibi familiares. Quod ad librum attinet, quem tibi filius dabit; peto à te, ne exeat; aut ita corrigas, ne mihi noceat. Vale.

miseris, enim tã audacter petere uix licet.

ARG. Datum sibi à Balbo, & Oppio scribit, ut Cęcinę liceret esse in Sicilia: ibiq. ut commoretur, suadet.

M. Cicero s. d. A. Cæcinæ. 8

C v m *esset mecum Largus, homo tui studiosus, locutus kal. Ian. tibi præfinitâs esse: quòd omnibus in rebus perspexeram, quæ Balbûs, & Oppius, absente Cæsare, egissent, ea solere illi rata esse; egi uehementer cum his, ut hoc mihi darent, tibi in Sicilia, quoad uellemus, uti esse liceret. qui mihi cum suessent aut libenter polliceri, si quid esset eiusmodi, quod eorum animos non offenderet; aut etiam negare, & afferre rationem, cur negarent: huic meæ rogationi potius non continuo responderunt: eodem die tamen ad me reuerterunt; mihi hoc dederunt, ut esses in Sicilia, quoad uelles: se præstatûros, nihil ex eo te offensionis habiturum. Quando, quid tibi permittatur, cognouisti; quid mihi placeat, puto te scire oportere. Actis his rebus, litteræ à te mihi sunt redditæ: quibus à me consilium*

ne ultra Kal. Ian. tibi esse in Sicilia liceret. ep. 13. huius li.

sic libri manuscripti, non, prę stituros.

siliũ petis, quid sim tibi auctor, in Sicilia ne subsidas, an ut ad reliquias Asiaticæ negotiationis proficiscare. hæc tua deliberatio non mihi conuenire uisa est cum oratione Largi. ille enim mecum, quasi tibi non liceret in Sicilia diutius commorari, ita locutus erat: tu autem, quasi concessum sit, ita deliberas. sed ego, siue hoc, siue illud est, in Sicilia censeo commorandum. propinquitas locorum uel ad impetrandum adiuuat crebris litteris, & nuntijs, uel ad reditus celeritatem, re aut impetrata, quod spero, aut aliqua ratione confecta. quamobrem censeo magnopere commorandum. T. Furfano Postumio, familiari meo, legatisq. eius, item meis familiaribus, diligentissime te commendabo, cum uenerint: erant enim omnes Mutinæ. uiri sunt optimi, & tui similium studiosi, et mei necessarij. Quæ mihi uenient in mentem, quæ ad te pertinere arbitrabor, ea mea sponte faciam. si quid ignorabo, de eo admonitus omnium studia uincam. Ego, etsi coram de te cũ Furfano ita loquar, ut tibi litteris ad eum nihil opus sit; tamen, quoniam tuis placuit te habere meas litteras, quas ei redderes, morem eis gessi. earum litterarum exemplum infra scriptum est. Vale.

quid suadeam tibi. parum Romane loquuntur, qui dicũt, auctor libri, pro, scriptor.

Siciliæ præfecto.

uide eandẽ sententiam in epistola ad Crassum, ep.8.l.5.

ARG. Breuis est epistola, sed perfectæ commendationis exemplum.

M. Cicero s.d. T. Furfano pro cos. 9

CVM *A. Cæcina tanta mihi familiaritas,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

consuetudoq. semper fuit, ut nulla maior esse possit. nam & patre eius, claro homine, & forti uiro, plurimum usi sumus: & hunc à puero, quòd & spem mihi magnam afferebat summæ probitatis, summæq. eloquentiæ, & uiuebat mecum coniunctissime non solum officijs amicitiæ, sed etiam studijs communibus, sic semper dilexi, ut non ullo cum homine coniunctius uiuerem. nihil attinet me plura scribere. quàm mihi necesse sit eius salutem, & fortunas, quibuscunque rebus possim, tueri, uides. Reliquum est, ut, cum cognorim pluribus rebus, quid tu & de bonorum fortuna, & de reip. calamitatibus sentires, nihil à te petam, nisi ut ad eam uoluntatem, quam tua sponte erga Cæcinam habiturus esses, tantus cumulus accedat commendatione mea, quanti me à te fieri intelligo. hoc mihi gratius facere nihil potes. Vale.

à uetustate amicitiæ. à caussis amicitiæ. à studijs. à mutua beneuolentia. à commendationis caussa.

ARG. Pollicetur quidquid potest ad eius incolumitatẽ: neque nullam spem fortunæ melioris ostendit.

Cicero s. d. Trebiano. 10

Ego, quanti te faciam, semperq. fecerim, quanti me à te fieri intellexerim, sum mihi ipse testis. nam & consilium tuum, uel casus potius diutius in armis ciuilibus commorandi, semper mihi magno dolori fuit: & hic euentus, quòd tardius, quàm est æquum, & quàm ego uellem, recuperes fortunam, & dignitatem tuam, mihi non minori curæ est, quàm tibi semper fuerint

refertur ad illud, quanti te fecerim. ad illud refer, quanti te faciã.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

casus mei. itaque & Postumuleno, & Sextio, & saepissime Attico nostro, proximeq. Theudae, liberto tuo, totum me patefeci: & his singulis saepe dixi, quacunque re possem, me tibi, & liberis tuis satisfacere cupere: idq. tu ad tuos uelim scribas, haec quidem certe, quae in potestate mea sunt, ut operam, studium, consilium, rem, fidem meam sibi ad omnes res paratam putent. Si auctoritate, & gratia tantum possem, quantum in ea rep. de qua ita meritus sum, posse deberem: tu quoque is esses, qui fuisti, cum omni gradu amplissimo dignissimus, tum certe ordinis tui facile princeps. sed quando eodem tempore, eademq. de caussa nostrum uterque cecidit: tibi & illa polliceor, quae supra scripsi, quae sunt adhuc mea; & ea, quae praeterea uideor mihi ex aliqua parte retinere tanquam ex reliquijs pristinae dignitatis. neque enim ipse Caesar, ut multis rebus intelligere potui, est alienus à nobis: et omnes fere familiarissimi eius, casu deuincti magnis meis ueteribus officijs, me diligenter obseruant, & colunt. itaque, si quis mihi erit aditus de tuis fortunis, id est de tua incolumitate, in qua sunt omnia, agendi; quod quidem quotidie magis ex eorum sermonibus adducor ut sperem: agam per me ipse, & moliar. singula persequi non est necesse: uniuersum studium meum, & beneuolentiam ad te defero. sed magni mea interest, hoc tuos omnes scire, quod tuis litteris

quod autem sequitur, Casus mei, spectat illud, Quanti me à te fieri intellexerim.

ep. 15.

quia Pompeiũ secuti sumus.

non enim hoc spectabam, ut eorum opera aliquando possẽ indigere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

fieri potest, ut intelligant omnia Ciceronis patere Trebiano. hoc eò pertinet, ut nihil existimem esse tam difficile, quod non, pro te mihi susceptum, iucundum sit futurum. Vale.

uidē similē sententiam in epistola ad Vatinium, quæ est XI. lib. 5.

ARG. Excusatio, cur non scripserit: consolatio: promissio meliorum rerum, & officij sui.

Cicero S. D. Trebiano. 11

ANTEA *misissem ad te litteras, si genus scribendi inuenirem. tali enim tempore aut consolari amicorum est, aut polliceri. consolatione non utebar, quòd ex multis audiebam, quàm fortiter, sapienterq. ferres iniuriam temporum, quamq. te uehementer consolaretur conscientia factorum, & consiliorum tuorum. quod quidem si facis, magnum fructum studiorum optimorum capis: in quibus te scio semper esse uersatum: idq. ut facias, etiam atque etiam te hortor. Simul & illud tibi, homini peritissimo rerum, & exemplorum, & omnis uetustatis, ne ipse quidem rudis, sed in studio minus fortasse, quàm uellem, at in rebus, atque usu plus etiam, quàm uellem, uersatus, spondeo, tibi acerbitatem istam, & iniuriam non diuturnam fore. nā & ipse, qui plurimum potest, quotidie mihi delabi ad æquitatem, & ad rerum naturam uidetur: & ipsa caussa ea est, ut iam simul cum rep. quæ in perpetuum iacere non potest, necessario reuiuiscat, atque recreetur: quotidieq. fit aliquid lenius, & liberalius, quàm timebamus.*

in aduersa fortuna. ep. 14.

fructus studiorum in calamitate maxime capitur.

tractandis rebus, notandis exēplis, cognoscenda antiquitate erudimur.

quæ est, ut homo hominem tueatur, & diligat.

quæ

quæ quoniam in temporum inclinationibus ſæpe paruis poſita ſunt: omnia momenta obſeruabimus, neque ullum prætermittemus tui iuuandi, & leuandi locum. itaque illud alterum, quod dixi, litterarum genus quotidie mihi, ut ſpero, fiet procliuius, ut etiam polliceri poſſim. id re, quàm uerbis, faciam libentius. Tu uelim exiſtimes, & plures te amicos habere, quàm qui in iſto caſu ſint, ac fuerint, quantum quidem ego intelligere potuerim; & me concedere eorum nemini. Fortem fac animum habeas, et magnũ: quod eſt in uno te. quæ ſunt in fortuna, temporibus regentur, & conſilijs noſtris prouidebuntur. Vale.

paulo facilius, ut eſt deſcenſio per cliuos.

occurremus, quantum licet humano conſilio. nam omnino uitare non licet.

ARG. Gratulatur de reditu in patriam impetrato: hortatur, ut præterita ex animo deleat, dignitatisq; recuperationem rei familiaris iacturæ anteponat.

Cicero s. d. Trebiano. 12

DOLABELLAM antea tantummodo diligebam: obligatus ei nihil eram. nec enim acciderat mihi opus eſſe: & ille mihi debebat, quòd non defueram eius periculis. nunc tanto ſum deuinctus eius beneficio, quòd & antea in re, & hoc tempore in ſalute tua cumulatiſſime mihi ſatisfecit, ut nemini plus debeam. qua in re tibi gratulor ita uehementer, ut te quoque mihi gratulari, quàm gratias agere, malim. alterũ omnino non deſidero: alterum uere facere poteris. Quod reliquum eſt, quando tibi uirtus, & di-

generum Ciceronis. ep. 16.l. 2. & 13.lib.8.

de quibus ep. 10.lib.3.

quòd per generum meum de tua ſalute à Cæſare impetrauerim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

dignitas tua reditum ad tuos aperuit: eſt tuæ ſapientiæ, magnitudinisq. animi, quid amiſeris, obliuiſci; quid recuperaueris, cogitare. uiues cũ tuis: uiues nobiſcum. plus acquiſiuiſti dignitatis, quàm amiſiſti rei familiaris: quæ ipſa tum eſſet iucundior, ſi ulla res eſſet publica. Veſtorius, noſter familiaris, ad me ſcripſit, te mihi maximas gratias agere. hæc prædicatio tua mihi ualde grata eſt: eaq. te uti facile patior cum apud alios, tum mehercule apud Sironem, noſtrum amicum. quæ enim facimus, ea prudentiſſimo cuique maxime probata eſſe uolumus. Te cupio uidere quamprimum. Vale.

Puteolanus, de quo in epiſt. ad Att. ſæpe.

uide eandẽ ſententiam ep. 13. lib. 2.

ARG. Gratulatur de reditu impetrato: & ad conſolationem adſcribit quædam perditis rebus aptiora.

M. Cicero s. d. Ampio Balbo. 13

de Ampio ep. 2. l. 1. & ep. 28. lib. 10.

GRATVLOR *tibi, mi Balbe, uereq. gratulor: nec ſum tam ſtultus, ut te uſura falſi gaudij frui uelim, deinde frangi repente, atque ita cadere, ut nulla res te ad æquitatem animi poſtea poſſit extollere. Egi tuam cauſſam apertius, quàm tempora noſtra ferebant. uincebatur enim fortuna ipſa debilitatæ gratiæ noſtræ tui caritate, & meo perpetuo erga te amore, culto à te diligentiſſime. omnia promiſſa, confirmata, certa, & rata ſunt, quæ ad reditum, & ſalutem tuam pertinent. uidi, cognoui, interfui. etenim omnes Cæſaris familiares ſatis oportune habeo implicatos conſuetudine, & beneuolentia,*

caritas in te mea faciebat, ut apertius agerem, quàm per noſtram miſeram fortunã liceret.

lentia, sic, ut, cum ab illo discésserint, me proximum habeant. hoc Pansa, Hirtius, Balbus, Oppius, Matius, Postumius plane ita faciunt, ut me unice diligánt. quòd si mihi pro me efficiendum fuisset, non me pœniteret pro ratione temporum ita esse molitum. sed nihil est à me inseruitum temporis caussa. ueteres mihi necessitudines cum his omnibus intercedunt: quibuscum ego agere de te non destiti: principem tamen habuimus Pansam, tui studiosissimum, mei cupidum; qui ualet apud illum non minus auctoritate, quàm gratia. Cimbér autem Tillius mihi plane satisfecit. ualent tamen apud Cæsarem non tam ambitiosæ rogationes, quàm necessariæ: quas quia Cimber habebat, plus ualuit, quàm pro ullo alio ualere potuisset. diploma statim non est datum; quòd mirifica est improbitas in quibusdam, qui tulissent acerbius, ueniam tibi dari, qué illi appellant tubá belli ciuilis: multaq. ita dicunt, quasi non gaudeant id bellum incidisse. quare uisum est occultius agendum, neque ullo modo diuulgandum, de te iam esse perfectú: sed id erit perbreui: nec dubito, quin, legente te has litteras, confecta iam res futura sit. Pansa quidem mihi, grauis homo, & certus, non solum confirmauit, uerum etiam recepit, perceleriter se ablaturum diploma. mihi tamen placuit, hæc ad te perscribi. minus enim te firmum sermo Appuleiæ tuæ, lacrymæq. Ampiæ decla-

similiter locutus 21.

ep. 13. l. 4. ep. 8. 15. huius lib. ep. 24. l. 7. ep. 20. lib. 9.

unus ex ijs, qui mox in Cęsarem coniurarũt. Suetonius.

feminis familiarum nomina imponebantur: ideo Ampia dicitur Ampij Balbi filia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

clarabant, quàm significant litteræ tuæ. atque illæ arbitrabantur, cũ à te abessent ipsæ, multo in grauiore te cura futurum. quare magnopere putaui, angoris, & doloris tui leuandi caussa, pro certis ad te ea, quæ essent certa, perscribi oportere. Scis me antea sic solitum esse scribere ad te, magis ut consolarer fortem uirum, atque sapientem, quàm ut exploratam spem salutis ostenderem, nisi eam, quam ab ipsa rep. cum hic ardor extinctus esset, sperari oportere censerem. recordare tuas litteras, quibus & magnum animum mihi semper ostendisti, & ad omnes casus ferendos constantem, atque paratum. quod ego non mirabar; cum recordarer te & à primis temporibus ætatis in rep. esse uersatum; et tuos magistratus in ipsa discrimina incidisse salutis, fortunarumq. communium; et in hoc ipsum bellum esse ingressum, non solum ut uictor beatus, sed etiam, si ita accidisset, uictus ut sapiẽs esses. Deinde, cum studium tuum consumas in uirorum fortium factis memoriæ prodendis, considerare debes, nihil tibi esse committendum, quamobrẽ eorum, quos laudas, non te similem præbeas. Sed hæc oratio magis esset apta ad illa tempora, quæ iam effugisti. nunc uero tantum te para ad hæc nobiscum ferenda. quibus ego si quam medicinam inuenirem, tibi quoque eandem traderem. sed est unum perfugium, doctrina, ac litteræ, quibus semper usi sumus: quæ secundis rebus dele-

strepitu bellorum sedato.

in calamitatem ciuilium contentionum.

eodem argumento usus est ep.13.lib.4.

ad communem seruitutem.

uide eandẽ sententiam ep. 3. l.4. & 2. lib.9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

delectationem modo habere uidebantur, nunc uero etiam salutem. Sed, ut ad initium reuertar, caue dubites, quin omnia de salute, ac reditu tuo perfecta sint. Vale.

ARG. Scribit, se bene sperare de Ligarij salute: ad eamq. impetrandam omnia sua pollicetur. interim hortatur, ut aduersam fortunam moderate ferat.

M. Cicero s. d. Q. Ligario. 14

hic est, pro quo extat Ciceronis oratio.

ETSI *tali tuo tempore me aut consolandi, aut iuuandi tui caussa scribere ad te aliquid pro nostra amicitia oportebat: tamen adhuc id non feci; quia neque lenire uidebar oratione, neque leuare posse dolorem tuum. postea uero quam magnam spem habere cœpi, fore, ut te breui tempore incolumem haberemus: facere non potui, quin tibi & sententiam, & uoluntatem declararem meam. Primum igitur scribam, quod intelligo, & perspicio, non fore in te Cæsarem duriorem. nam & res eum quotidie, & dies, & opinio hominum, &, ut mihi uidetur, etiam sua natura mitiorem facit. idq. cum de reliquis sentio, tum de te etiam audio ex familiarissimis eius: quibus ego ex eo tempore, quo primum ex Africa nuntius uenit, supplicare una cum fratribus tuis non destiti: quorum quidem & uirtus, & pietas, & amor in te singularis, & assidua, & perpetua salutis tuæ cura tantum proficit, ut nihil sit, quod non ipsum Cæsarem tributurum existimem: &, si tardius fit, quam uolu-*

aut cōsolari, aut polliceri, amicorum est, ep. XI.

minuere, partem aliquam detrahere.

antitheta, mitis, & durus.

de Pompeianis in Africa uictis

sine cuiusquam intercessione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

uolumus; magnis occupationibus eius, à quo omnia petuntur, aditus ad eum difficiliores fuerũt: & simul Africanæ caussæ iratiór, diutius uelle uidetur eos habere solicitos, à quibus se putat diuturnioribus esse molestijs conflictatum. sed hoc ipsum intelligimus eum quotidie remissius, et placatius ferre. Quare mihi crede, & memoriæ manda, me tibi id affirmasse, te in istis molestijs diutius non futurum. Quando, qũid sentirem, exposui; quid uellem tua caussa, re potius declarabo, quàm oratione. et si tantum possem, quantum in ea rep. de qua ita meritus sum, ut tu existimas, posse debebam; ne tu quidem in istis incommodis esses. eadem enim caussa opẽs meas fregit, quæ tuam salutem in discrimen adduxit. sed tamen, quidquid imago ueteris meæ dignitatis, quidquid reliquiæ gratiæ ualebunt, studiũm, consilium, opera, gratia, fides mea nullo loco deerit tuis optimis fratribus. Tu fac habeas fortem animum, quem semper habuisti; primũ ob eas caussas, quas scripsi; deinde, quòd ea de rep. semper uoluisti, atque sensisti, ut non modo nũnc secunda sperare debeas, sed etiam, si omnia aduersa essent, tamen, conscientia & factorum, & consiliorum tuorum, quæcunque acciderent, fortissimo, & maximo animo ferre deberes. Vale.

quia bellum renouassent.

ep.10.l.5.quod mihi placeret, ostendi.

dignitatem, & gratiam.

ep.2.lib.1. 13. lib.4. & seq. huius libri.

cum intelligas de tua salute optime sperandum.

ARG. Exorditur ab officij sui commemoratione: deinde, quid de reditu Ligarij opinetur, subiungit.

M. Cicero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

M. Cicero s. d. Q. Ligario. 15

Me scito omnem meum laborem, omnem operam, curam, studium in tua salute consumere. nam cum te semper maxime dilexi: tum fratrum tuorum, quos æque, atque te, summa beneuolentia sum complexus, singularis pietas, amorq. fraternus nullum me patitur officij erga te, studijq. munus, aut tempus prætermittere. sed quæ faciam, fecerimq. pro te, ex illorum te litteris, quàm ex meis, malo cognoscere. quid autem sperem, aut confidam, & exploratum habeam de salute tua, id tibi à me declarari uolo. Nam si quisquam est timidus in magnis, periculosisq. rebus, semperq. magis aduersos rerum exitus metuens, quàm sperans secundos, is ego sum: et, si hoc uitium est, eo me non carere confiteor. Ego idem tamen, cum ad II. *kal. intercalares priores rogatu fratrum tuorum uenissem mane ad Cæsarem; atque omnem adeundi, & conueniendi illius indignitatem, & molestiam pertulissem; cum fratres, & propinqui tui iacerent ad pedes; & ego essem locutus, quæ caussa, quæ tuum tempus postulabat; non solum ex oratione Cæsaris, quæ sane mollis, & liberalis fuit, sed etiam ex oculis, & uultu, & multis præterea signis, quæ facilius perspicere potui, quàm scribere, hanc in opinionem discessi, ut mihi tua salus dubia non esset. Quamobrem fac animo magno, fortiq. sis: &, si turbidissima sapienter ferebas*

ep.2.l.1. ep.13. lib.4.ep. præcedenti, & 10.

quam in tua salute declarant.

cum tamen iam ipse scripserit.

qualis illa ad Att.l.14.ep.1.

potest esse ficta oratio: sed oculi sunt indices animi.

antitheta, turbida, tranquilla.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

rebas, trànquilliora læte feras. ego tamen tuis rebus sic adero, ut difficillimis: neque Cæsari solum, sed etiam amicis eius omnibus, quos mihi amicissimos esse cognoui, pro te, sicut adhuc feci, libentissime supplicabo. Vale.

ARG. Continet hæc epistola, omnium breuissima, gratulationem, beneuolentiam, officium.

Cicero s. d. Basilio. 16

gratulor, & gaudeo, in quo differant, hic locus aperte ostendit.

TIBI *grátulor: mihi gaudeo. te amo: tua tueor. à te amari, & quid agas, quidq. istic agatur, certior fieri uolo. Vale.*

ARG. Insinuat se ad petitionem, mutui amoris commemoratione: petit autem, ut se absentem tueatur; si quidem gratum fore non dubitet.

Bithynicus s. d. Ciceroni. 17

Bithynicus Põpeiæ gentis cognomen.

SI *mihi tecum non & multæ, & iustæ caussæ amicitiæ priuatim essent, repeteré initia amicitiæ ex parentibus nostris: quod faciendum ijs existimo, qui paternam amicitiam nullis ipsi officijs prosecuti sunt. itaque contentus ero nostra ipsorum amicitia: cuius fiducia peto à te, ut absentem me, quibuscunque in rebus opus fuerit, tueare; si nullum officium tuum apud me intermoriturum existimas. Vale.*

intermortui dicuntur, qui deliquium animi passi sunt.

ARG. Mirum declarat desiderium cum Bithynico uiuendi; & adijcit, se esse illi amore coniunctissimum.

Cicero s. d. Bithynico. 18

Q. Pompeio Bithynico, de quo in libro de claris orat. caussam huius co-

CVM *ceterarum rerum caussa cupio esse aliquando remp. constitutam: tum uelim, mihi cre-*

credas, accidere id etiam, quo magis expetam promissum tuum, quo in litteris uteris. scribis enim, si ita sit, te mecum esse uicturum. gratissima mihi tua uoluntas est: facisq. nihil alienum necessitudine nostra, iudicijsq. patris tui de me, summi uiri. nam sic habeto, beneficiorũm magnitudine eos, qui temporibus ualuerunt, aut ualeant, coniunctiores tecum esse, quàm me, necessitudine neminem. quamobrem grata mihi est & memoria tua nostræ coniunctionis, & eius etiam augendæ uoluntas. Vale.

gnominis fuisse Bithyniam deuictam, indicat Festus in dictione Rutrum.

quæ accepisti à Cæsarianis.

ARG. Respondet Leptæ, qui præconium fecissent, licere iis esse in decurionibus: scribit de bello Hispaniensi, de Leptæ negotio, de Oratore suo, de mansione urbana.

Cicero s. d. Leptæ. 20

S I M V L *accepi à Seleuco tuo litteras, statim quæsiui è Balbo per codicillos, quid esset in lege. rescripsit, eos, qui facerent præconium, uetari esse in decurionibus; qui fecissent, non uetari. quare bono animo sint & tui, & mei familiares. neque enim erat ferendum, cum, qui hodie arũspicinam facerent, in senatu Romæ legerentur, eos, qui aliquando præconium fecissent, in municipijs decuriones esse non licere. De Hispanijs noui nihil: magnum tamen exercitum Põmpeium habere constat. nam Cæsar ipse ad nos misit exemplum Patieti litterarum; in quo erat, illi* X I. *esse legiones. scripserat etiam Messalla Q. Salasso, Q. Curtium, fratrem eius, iussu*

simul, pro simul atque. uide scholia nostra.

propter Spurinam aruspicem à Cæsare senatorio ordine donatum.

Cnæũ, Pompeij Magni filium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

iussu Pompeij, inspectáte exercitu, interfectum; quòd consensisset cum Hispanis quibusdam, si in oppidum nescio quod Pompeius rei frumentariæ caussa uenisset, eum comprehendere, ad Cæsaremq. deducere. De negotio tuo, quòd sponsor es pro Pompeio: si Balbus consponsor tuus redierit, homo in re familiari non parum diligens, non desinam cum illo communicare, si quid expediri possit: quod uidebatur mihi ille confidere.

librum de perfecto oratore.

Oratorem meum tantopere à te probari, uehementer gaudeo. mihi quidem sic persuadeo, me, quidquid habuerim iudicij de dicendo, in illum librũ contulisse. qui si est talis, qualem tibi uideri scribis; ego quoque aliquid sum: sin aliter; non recuso, quin, quantum de illo libro, tantundem de mei iudicij fama detrahatur.

filium tuum.

Leptam nóstrum cupio delectari iam talibus scriptis. etsi abest maturitas ætatis: iam tamen personare aures eius huiusmodi uocibus, non est inutile. Me Romæ tenuit omnino Tulliæ meæ partus. sed cum ea, quemadmodum spero, satis firma sit; teneor tamen, dum à Dolabellæ procuratoribus exigam primam pensionem.

pro dote reddẽda post dimissam Tulliam.

et mehercule non tam sum peregrinator iam, quàm solebam. ædificia mea me delectabant, & otium. domus est, quæ nulli uillarum mearum cedat: otium omni desertissima regione maius. itaque ne litteræ quidem meæ impediuntur: in quibus sine ulla interpellatione uersor. quare, ut arbitror, prius hic te

nos, quàm istic tu nos uidebis. Lepta suauissimus ediscat Hesiodum; & hábeat in ore,
τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα.

more suo non omnes uersus recitat.

ARG. Cum Cæsar ludos regionatim daturus esset, curationem eorum Lepta cupiebat. Cicero dissuadet. meminit Suetonius de his ludis in Iulii uita.

Cicero s. d. Leptæ. 20

MACVLAM *officio functum esse gaudeo. eius Falernum mihi semper idoneum uisum est diuersorio: si modo tecti satis est ad comitatum nostrum recipiendum. ceteroquì is mihi locus nõ displicet: nec ea re Petrinum tuum deseram. nã & uilla, & amœnitas illa commorationis est, non diuersorij. De curatione aliqua munerum regionum, cum Oppio locutus sum. nam Balbum, postea quàm tu es profectus, non uidi. tantis pédum doloribus afficitur, ut se conueniri nolit. omnino de tota re, ut mihi uideris, sapientius faceres, si non curares. quod enim eo lábore assequi uis, nullo modo assequere. tanta est enim intimorum multitudo, ut ex his potius aliquis effluat, quàm nouo sit aditus, præsertim qui nihil afferat præter operam, in qua ille se dedisse beneficium putabit, si modo ipsum sciet, non accepisse. sed tamen aliquid uidebimus, in quo sit spes. aliter quidem non modo non appetendum, sed etiam fugiendum puto. Ego me Asturæ diutius arbitror commoraturum, quoad ille quandoque uéniat. Vale.*

puto esse Pompeium Maculã, de quo Macrobius lib.2.Sat.

podagra.

id autem eo labore assecuturũ se sperabat Lepta, ut unus fieret ex intimis Cæsaris amicis.

ueniebat Cæsar ex Hispania uictor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ARG. Monet Thoranium, ut in Sicilia commoretur, quoad ſcire poſsit, quid ſibi agendum ſit. clauſula conſolationis neſcio quid continet.

Cicero s. d. Thoranio. 21

Dederam triduo ante pueris Cn. Plancij litteras ad te: eo nunc ero breuior, teq́., ut antea conſolabar, hoc tempore monebo. Nihil puto tibi eſſe utilius, quàm ibidem opperiri, quoad ſcire poſſis, quid tibi agendum ſit. nam, præter nauigationis longæ, & hiemalis, & minime portuoſæ periculum, quod uitaueris; nē illud quidem non, quamuis ſubito, cum certi aliquid audieris, te iſtinc poſſe proficiſci: nihil eſt præterea, cur aduenientibus te offerre geſtias. multa præterea metuo, quæ cum Chilone noſtro communicaui. quid multa? loco oportuniore in his malis nullo eſſe potuiſti, ex quo te, quocunque opus erit, facillime, & expeditiſſime conferas. quòd ſi recipiet ille ſe; ad tempus aderis. ſin, quoniam multa accidere poſſunt, aliqua res eum uel impediet, uel morabitur: tu ibi eris, ŭbi omnia ſcire poſſis. hoc mihi prorſus ualde placet. De reliquo, ut te ſæpe per litteras hortatus ſum, ita uelim tibi perſuadeas, te in hăc cauſſa nihil habere, quod timendum ſit, præter communem caſum ciuitatis. qui etſi eſt grauiſſimus: tamen ita uiximus, & id ætatis iam ſumus, ut omnia, quæ non noſtra culpa nobis accident, fortiter ferre debeamus. Hic tui omnes ualent, ſummaq́. pie-

> id eſt, & præter illud. ut duæ negatiuæ affirment.

> quia propinquo loco eris.

> in hac tota re, quæ ad te pertinet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

pietate te desiderant, & diligunt, & colunt. Tu & cura, ut ualeas; & te istinc ne temere commoueas.

ARG. Ad consolandum Thoranium præterita colligit: &, quid ipse fecerit, quasi exemplum ad imitandũ proponit.

Cicero S. D. Thoranio. 22

ETSI, cum hæc ad te scriberem, aut appropinquare exitus huius calamitosissimi belli, aut iam aliquid actum, & confectum uidebatur: tamen quotidie cõmmemorabam, te unum in tanto exercitu mihi fuisse assensorem, & me tibi; solosq. nos uidisse, quantum esset in eo bello mali, in quo, spe pacis exclusa, ipsa uictoria futura esset acerbissima, quæ aut interitum allatura esset, si uictus esses, aut, si uicisses, seruitutem. itaque ego, quem tum fortes illi uiri, & sapientes, Domitij, & Lentuli, timidũm esse dicebant, (& eram plane: timebam enim, ne euenirent ea, quæ acciderunt) idem nnnc nihil timeo, & ad omnem euentum paratus sum. cum aliquid uidebatur caueri posse, tum id negligi dolebam. nunc uero, euersis omnibus rebus, cum consilio profici nihil possit, una ratio uidetur, quidquid euenerit, ferre moderate; præsertim cum omnium rerum mors sit extremum; & mihi sim conscius, me, quoad licuerit, dignitati reip. consuluisse, &, hac amissa, salũtem retinere uoluisse. Hæc scripsi, non ut de me ipse dicerem, sed ut tu, qui coniunctissima fuisti mecum &

memoria repetebam.

ob cõtumacem arrogantiam Pompeianorũ; cum uel iniquissimam pacẽ iustissimo bello anteferrem: ep. 13.l.5. intelligit autem L. Domitiũ Ahenobarbum, L. Lentulum Cruscellũ.

reip.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ſententia, & uoluntate, eadem cogitares. MAGNA *enim conſolatio eſt, cum recordare, etiam ſi ſecus acciderit, te tamen recte, uereq. ſenſiſſe. atque utinam liceat aliquando aliquo reip. ſtatu nos frui, interq. nos conferre ſolicitudines noſtras, quas pertulimus tum, cum timidi putabamur, quia dicebamus ea futura, quæ facta ſunt. De tuis rebus nihil eſſe, quod timeas, præter uniuerſæ reip. interitum, tibi confirmo. De me autem ſic uelim iudices; quantum ego poſſim, me tibi, ſaluti tuæ, liberiſq. tuis ſummo cum ſtudio præſto ſemper futurum. Vale.*

à conſcientia optimæ mẽtis.

præter communem caſum ciuitatis, dixit in proxima ſuperiore epiſtola.

ARG. Domitium, interitu amicorum dolentem, rogat, ut, cum reip. iam ſatisfecerit, incolumitati ſuæ conſulat.

Cicero S. D. Domitio. 23

NON *ea res me deterruit, quo minus, poſtea quàm in Italiam ueniſti, litteras ad te mitterẽ, quòd tu ad me nullas miſèras, ſed quia nec quid tibi pollicerer, ipſe egẽns rebus omnibus, nec quid ſuaderem, cum mihimet ipſi conſilium deeſſet, nec quid conſolationis afferrem, in tantis malis reperiebam. hæc quanquam nihilo meliora ſunt, nunc etiam atque etiam multo deſperatiora: tamẽ inanes eſſe meas litteras, quàm nullas, malui. Ego, ſi te intelligerem plus conatum eſſe ſuſcipere reip. cauſſa muneris, quàm quantum præſtare potuiſſes, tamen, quibuſcunque rebus poſſem, ad eam conditionem te uiuendi, quæ daretur, quæq. eſſet, hortarer. ſed cum*

ep. 13. lib. 4.

id eſt, ſi poſt pugnam Pharſalicam renouare bellum cũ alijs uoluiſſes.

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

consilij tui bene, fortiterq. suscepti eum tibi finem statueris, quem ipsa fortuna terminum nostrarum contentionum esse uoluisset: oro, obtestorq. te pro nostra uetere coniunctione, ac necessitudine, proq. summa mea in te beneuolétia, et tua in me pari, te ut nobis, parenti, coniugi, tuisq. omnibus, quibus es, fuistiq. semper carissimus, saluum conserues; incolumitati tuæ, tuorumq., qui ex te pendent, consulas; quæ didicisti, quæq. ab adolescentia, pulcherrime à sapientissimis uiris tradita, memoria, & scientia comprehendisti, ijs hoc tempore utare; quos coniunctos summa beneuolentia, plurimisq. officijs amisisti, eorum desiderium si non æquo animo, at fortiferas. Ego, quid possim, nescio, uel potius me parum posse sentio: illud tamen tibi polliceor, me, quæcunque saluti, dignitatiq. tuæ conducere arbitrabor, tanto studio esse facturum, quanto semper tu & studio, & officio in meis rebus fuisti. hanc meam uoluntatem ad matrem tuam, optimam feminam, tuiq. amantissimam, detuli. si quid ad me scripseris; ita faciam, ut te uelle intellexero: sin tu minus scripseris; ego tamen omnia, quæ tibi utilia esse arbitrabor, summo studio, diligenterq. curabo. Vale.

quasi prœlio Pharsalico suá uoluntatem de tota re fortuna declarasset.

non enim possumus non dolere: sed dolorem premere, & uincere fortitudine possumus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

CICERONIS EPISTOLARVM AD MARIVM, ET ALIOS, LIBER VII.

ARGVMENTVM.

Ludos, quos Pompeius Magnus iterum consul dedit, describit, & extenuat; utrunque ob eam caussam, ne Marium eos prætermisisse pæniteret.

M. Cicero s. d. M. Mario.

dolor corporis refertur ad podagram, quæ Marium sæpe uexabat: ep.4. huius lib.

SITE dolor aliquis corporis, aut infirmitas ualetudinis tuæ tenuit, quo minus ad ludos uenires: fortunæ magis tribuo, quàm sapientiæ tuæ. sin hæc, quæ ceteri mirantur, contemnenda duxisti, &, cum per ualetudinem posses, uenire tamen noluisti: utrunque lætor, & sine dolore corporis te fuisse, & animo ualuisse, cum ea, quæ sine caussa mirantur alij, neglexeris: modo ut tibi constiterit fructus otij tui: quo quidem tibi perfrui mirifice licuit, cum esses in ista amœnitate pene solus relictus. neque tamen dubito, quin tu ex illo cubiculo tuo, ex quo tibi Stabianum perforasti, et patefecisti Seianum, per eos dies matutina tempora lectiunculis consumpseris: cum illi interea, qui te istic reliquerunt, spectarent communes mimos semisomni. reliquas uero partes diei tu consumebas ijs delectationibus, quas tibi ipsi ad arbitrium tuum compararas. nobis autem erant ea perpetienda, quæ scilicet P. Mæcius probauisset. omnino, si quæris, ludi apparatissimi, sed non

ab ijs relictus, qui ad ludorum spectacula in urbem se contulerant.

cum stomacho, Scilicet, dixit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

non tui stomachi: côiecturam enim facio de meo. nam primum honoris caussa in scenam redierant ij, quos ego honoris caussa de scena decessisse arbitrabar. deliciæ uero tuæ, noster Aesopus, eiusmodi fuit, ut ei desinere per omnes homines liceret. is iurare cum cœpisset, uox eum defecit in illo loco, SI sciens fallo. Quid tibi ego alia narrem? nosti enim reliquos ludos. quid? ne id quidem leporis habuerunt, quod solent mediocres ludi. apparatus enim spectatio tollebat omnem hilaritatem. quo quidem apparatu non dubito quin animo æquissimo carueris. quid enim delectationis habent sexcenti muli in Clytemnestra? aut in Equo Troiano craterarum tria millia? aut armatura uaria peditatus, & equitatus in aliqua pugna? quæ popularem admirationem habuerunt, delectationem tibi nullam attulissent. Quòd si tu per eos dies operam dedisti Protogeni tuo: dummodo is tibi quiduis potius, quàm orationes meas, legerit; næ tu haud paulo plus, quàm quisquam nostrum, delectationis habuisti. Nô enim te puto Græcos, aut Oscos ludos desiderasse; præsertim cum Oscos ludos uel in senatu nostro spectare possis, Græcos uero ita non ames, ut ne ad uillam quidem tuam uia Græca ire soleas. Nam quid ego te athletas putem desiderare, qui gladiatores contempseris? in quibus ipse Pompeius confitetur se & operam, & oleum perdidisse. Reliquæ sunt uenationes, binæ per dies quinque,

qui, per ætatem cum agere iam non possent, artem omiserant.

uerba iurisiurandi per Iouem lapidem. Gell. l. 1. c. 21. & Acad. 4. & Festus.

tragœdiarum nomina.

seruo anagnosti.

ad Att. lib. 16.

Arpinati. uterque enim Arpinas.

dator ludorum.

quo athletarum corpora ungebantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

que, magnificæ, nemo negat: sed quæ potest esse homini politico delectatio, cum aut homo imbecillus à ualentissima bestia laniatur, aut præclara bestia uenabulo transuerberatur? quæ tamen si uidenda sint, sæpe uidisti: neque nos, qui hæc spectauimus, quidquam noui uidimus. Elephantorum extremus dies fuit: in quo admiratio magna uulgi, atque turbæ, delectatio nulla extitit: quin etiam misericordia quædam consecuta est, atque opinio eiusmodi, esse quandam illi belluæ cum genere humano societatem. His ego tamen diebus, ludis scenicis, ne forte uidear tibi non modo beatus, sed liber omnino fuisse, dirupi pene me in iudicio Galli Caninij, familiaris tui. quòd si tam facilem populum haberem, quàm Aesopus habuit; libenter mehercule artem desinerem; tecumq., & cum similibus nostri uiuerem. nam me cum antea tædebat, cum & ætas, & ambitio hortabantur, & licebat denique, quem nolebam, non defendere: tum uero hoc tẽpore uita nulla est. neque enim fructum ullum laboris expecto: & cogor non nunquam homines non optime de me meritos, rogatu eorum, qui bene meriti sunt, defendere, itaque quæro caussas omnes aliquando uiuendi arbitratu meo: teq., & istam rationem otij tui, & laudo uehementer, & probo: quodq. nos minus interuisis, hoc fero animo æquiore, quòd, si Romæ esses, tamen neque nos lepore tuo, neque te, si quis est in

infima fortasse plebs delectatur, minime uero homines in tractanda rep. uersati.

uide Plinium lib.8.cap.7.

à iudicijs, caussisq. discederẽ.

significat Gabinium inimicum suum, rogatu Pompeij à se defensum. Dio lib. 39.

me,

me, meo frui liceret, propter molestissimas occupationes meas: quibus si me relaxáro, (nam, ut plane exoluam, non postulo) te ipsum quidem, qui multos annos nihil aliud commentaris, docebo profecto, quid sit humanitèr uiuere. Tu modo istam imbecillitatem ualetudinis tuæ sustenta, et tuere, ut facis; ut nostras uillas obire, & mecum nostra simul lecticula concursare possis. Hæc ad te pluribus uerbis scripsi, quàm soleo, non otij abundantia, sed amoris erga te, quòd me quadam epistola subinuitaras, si memoria tenes, ut ad te aliquid eiusmodi scriberem, quo minus te prætermisisse ludos pæniteret. quod si assecutus sum; gaudeo: sin minus; hoc me tamen consolor, quòd posthac ad ludos uenies, nosq. uises, neque in epistolis relinques meis spem aliquam delectationis tuæ. Vale.

obserua duo trāslata uerba, relaxare, exoluere.

tum laudabiliter, tum etiam iucunde uiuere.

ARG. Marij negotium sibi curæ fore promittit: deinde scribit, quanti & faciat, & facere debeat condemnationem T. Munatij Planci Bursæ: de quo uide Pedianum in commentario Milonianæ.

M. Cicero s. d. M. Mario. 2

Mandatvm *tuum curabo diligenter: sed homo acutus ei mandasti potissimum, cui expédiret, illud uenire quamplurimo: sed eo uidisti multum, quòd præfinisti, quo ne pluris emerem. quòd si mihi permisisses; qui meus amor in te est, confecissem cum coheredibus. nunc, quando tuum pretium noui, licitatorem potius apponam, quàm illud minoris ueneat. sed de ioco satis est.*

quòd Cicero esset unus ex coheredibus, ad quos pertinebat fundi uenditio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

tuum negotium agam, ſicuti debeo, diligenter. De Burſa te gaudere certo ſcio: ſed nimis uerecunde mihi gratularis. putas enim, ut ſcribis, propter hominis ſordes minus me magnam illam lætitiam putare. credas mihi uelim, magis me iudicio hoc, quàm morte inimici, lætatum. primum enim iudicio malo, quàm gladio; deinde, gloria potius amici, quàm calamitate. in primisq. me delectauit, tantum ſtudium bonorum in me extitiſſe contra incredibilem contentionem clariſſimi, ac potentiſſimi uiri. poſtremo, quod uix uériſimile fortaſſe uideatur, oderam multo peius hunc, quàm illum ipſum Clodium. illum enim oppugnaram, hunc defenderam. & ille, cum omnis reſp. in meo capite diſcrimen eſſet habitura, magnum quiddam ſpectauit, nec ſua quidem ſponte, ſed eorum auxilio, qui, me ſtante, ſtare non poterant: hic ſimiolus animi cauſſa me, in quem inueheretur, delegerat; perſuaſeratq. non nullis inuidis meis, ſe in me emiſſarium ſemper fore. Quamobrem ualde iubeo gaudere te. magna res geſta eſt. nunquam ulli fortiores ciues fuerunt, quàm qui auſi ſunt eum contra tantas opes eius, à quo ipſi lecti iudices erát, condemnare. quod feciſſent nunquam, niſi ijs dolori meus fuiſſet dolor. Nos hic multitudine, & nouitate iudiciorum, et nouis legibus ita diſtinemur, ut quotidie uota faciamus, ne intercaletur; ut quamprimum te uidere poſſimus. Vale.

ARG.

quòd is me accuſante ſit damnat⁹. ep. 10. l. 9. & Philipp. 13. & Dio lib. 40.

Clodium Milo occiderat, & dãnatus exulabat.

Pompeium ſignificat, qui Plancum reum ſcripto laudauit. Dio lib. 40.

uide ep. 6. lib. 6.

Põpeius enim eos iudices conſul legerat. Dio, Velleius, ipſe pro Milone.

nam intercalatio tempus protrahebat.

ARG. Caussam exponit, cur, acie Pharsalica uictus, à bello discesserit. quod illi ab iniquis uitio dabatur.

M. Cicero s. d. M. Mario. 3

PERSAEPE *mihi cogitanti de communibus miserijs, in quibus tot annos uersamur, &, ut uideo, uersabimur, solet in mentem uenire illius temporis, quo proxime fuimus una. quin etiam ipsum diem memoria teneo. nam ad* III. *idus Maias, Lentulo, & Marcello cos. cum in Pompeianum uesperi uenissem, tu mihi solicito animo præsto fuisti. solicitum autē te habebat cogitatio tum officij, tum etiam periculi mei. si manerem in Italia; uerebare, ne officio deessem. si proficiscerer ad bellum; periculum te meum commouebat. quo tēpore uidisti profecto me quoque ita conturbatum, ut non explicarem, quid esset optimum factu. pudori tamen malui, famæq. cedere, quàm salutis meæ rationem ducere. cuius me mei facti pœnituit, non tam propter periculum meum, quàm propter uitia multa, quæ ibi offendi, quò ueneram: primum, neque magnas copias, neque bellicosas: deinde, extra ducem, paucosq. præterea, (de principibus loquor) reliqui primum in ipso bello rapaces, deinde in oratione ita crudeles, ut ipsam uictoriam horrerem: maximum autem æs alienum amplissimorum uirorum. quid quæris? nihil boni præter caussam. Quæ cum uidissem, desperans uictoriam, primum cœpi suadere pacem, cuius fueram*

ante bellum ciuile, ergo multo antea. dixit enim, in quibus tot annos uersamur.

erga remp. & Pompeium bene meritum.

uide ep. 6. l. 6.

Pompeianorũ.

ep. 14. l. 4. & 19. lib. 15. ep. 6. lib. 6.

presertim L. Lētuli. ep. 13. l. 5. & Cæsar lib. 1. de bello ci.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

fueram ſemper auctor: deinde, cum ab ea ſententia Pompeius ualde abhorreret, ſuadere inſtitui, ut bellum duceret. hoc interdum probabat, & in ea ſententia uidebatur fore, & fuiſſet fortaſſe, niſi quadam ex pugna cœpiſſet ſuis militibus confidere. ex eo tempore uir ille ſummus, nullus imperator fuit. ſigna tirone, & collecticio exercitu cum legionibus robuſtiſſimis contulit: uictus, turpiſſime, amiſſis etiam caſtris, ſolus fugit. hunc ego belli mihi finem feci: nec putaui, cum integri pares non fuiſſemus, fractos ſuperiores fore. diſceſſi ab eo bello, in quo aut in acie cadendum fuit, aut in aliquas inſidias incidendum, aut deueniendum in uictoris manus, aut ad Iubam confugiendum, aut capiendus tanquam exilio locus, aut conſciſcenda mors uoluntaria. certe nihil fuit præterea; ſi te uictori nolles, aut non auderes committere. Ex omnibus autem iis, quæ dixi, incommodis, nihil tolerabilius exilio, præſertim innocenti, ubi nulla adiuncta eſt turpitudo: addo etiam, cum ea urbe careas, in qua nihil ſit, quod uidere poſſis ſine dolore. ego cum meis, (ſi quidquam nunc cuiuſpiam eſt) etiam in meis eſſe malui. quæ acciderunt, omnia dixi futura. ueni domum, non quòd optima uiuendi conditio eſſet, ſed tamen, ſi eſſet aliqua forma reip. tanquam in patria ut eſſem; ſi nulla, tanquam in exilio. mortem mihi cur conſciſcerem, cauſſa nulla uiſa eſt; cur optarem, multæ.

[Margin notes: ad Dyrrhachiũ. Cæſar lib. 1. de bello ci. — ep. 7. lib. 4. — ut Scipio. — ut M. Marcellus. — ut Cato, qui ſe Vticæ occidit, unde illi poſtea cognomen Vticenſis.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

letus est enim, VBI non sis, qui fueris, non esse, cur uelis uiueris. sed tamen, VACARE culpa, magnum est solatium; præsertim cum ha beam duas res, quibus me sustentem, optimarum artium scientiam, & maximarum rerum gloriam: quarum altera mihi uiuo nunquam eripietur, altera ne mortuo quidem. Hæc ad te scripsi uerbosius; & tibi molestus fui, quòd te cum mei, tum reip. cognoui amantissimum. notum tibi omne consilium meum esse uolui, ut primum scires, me nunquam uoluisse plus quenquam posse, quàm uniuersam remp. postea autem quàm alicuius culpa tantum ualeret unus, ut obsisti non posset, me uoluisse pacem: amisso exercitu, & eo duce, in quo spes fuerat uno, me uoluisse etiam reliquis omnibus; postquam non potuerim, mihi ipsi finem fecisse belli: nunc autem, si hæc ciuitas est, ciuem esse me; si non, exulem esse non incommodiore loco, quàm si me Rhodum, aut Mitylenas contulissem. Hæc tecum coram malueram; sed, quia longius fiebat, uolui per litteras eadem; ut haberes, quid diceres, si quando in uituperatores meos incidisses. sunt enim, qui, cum meus interitus nihil fuerit reip. profuturus, criminis loco putent esse, quòd uiuam. quibus ego certo scio non uideri satis multos perisse: qui si me audissent, quamuis iniquâ pace, honeste tamen uiuerent: armis enim inferiores, non caussa, fuissent. Habes epistolam uer-

à doctrina.
à rebus gestis.

Cæsar, Pompeij culpa ita firmus, ut plus potuerit unus, quàm uniuersa resp.

ut Marcellus. ep.7.lib.4.

quasi non recuset, si è rep. sit, mortem oppetere. uide ep. 6.1.6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

uerbosiorem fortasse, quàm uelles. quod tibi ita uideri putabo, nisi mihi longiorem remiseris. Ego, si, quæ uolo, expediero, breui tempore te, ut spero, uidebo. Vale.

ARG. Præmonet Marium de aduentu suo in Pōpeianū.

Cicero s. d. Mario. 4

Ad viii. *kal. in Cumanum ueni cum Libone tuo, uel nostro potius: in Pompeianum statim cogito: sed faciam te ante certiorem. te cū semper ualere cupio, tum certe dum hic sumus: uides enim quanto post una futuri sumus. quare, si quod cōstitutum cum podagra habes, fac in alium diem differas. cura igitur, ut ualeas: & me hoc biduo, aut triduo expecta. Vale.*

Scribonio Libone.

constitutum de podagra curanda. ep. 1. huius lib.

ARG. Commendat studiosissime Trebatium iurisconsultum Cæsari Galliarum præfecto.

M. Cicero s. d. C. Cæsari imp. 5

Vide, *quàm mihi persuaserim, te me esse alterum, nō modo in ijs rebus, quæ ad me ipsum, sed etiam in ijs, quæ ad meos pertinent. C. Trebatium cogitaram, quocunque exirem, mecum ducere, ut eum meis omnibus studijs, & beneficijs quamornatissimum domum reducerem. sed postea quàm & Pompeij commoratio diutur nior erat, quàm putaram; & mea quædam tibi non ignota dubitatio aut impedire profectionem meam uidebatur, aut certe tardare: uide, quid mihi sumpserim: cœpi uelle ea Trebatium expectare à te, quæ sperasset à me: neque meher*

artificiosa insinuatio ad impetrandum.

cum Pompeio, ad rei frumentariæ curationē. uide ep. 1. lib. 4. ad Atticum.

cule

cule minus ei prólixe de tua uoluntate promisi, quàm eram solitus de mea polliceri. casus uero mirificus quidam interuenit, quasi uel testis opinionis meæ, uel sponsor humanitatis tuæ. nam cũ de hoc ipso Trebatio cum Balbo nostro loquerer accũratius domi meæ, litteræ mihi dantur à te, quibus in extremis scriptum erat: M. Furium, quem mihi commendas, uel regem Galliæ faciam, uel hunc Leptæ delegam: si uis tu, ad me alium mitte, quem ornem. Sustulimus manus & ego, & Balbus: tanta fuit oportunitas, ut illud nescio quid non fortuitum, sed diuinum uideretur. Mitto igitur ad te Trebatium, atque ita mitto, ut initio mea sponte, post autem inuitátu tuo mittendum duxerim. hunc, mi Cæsar, sic uelim omni tua comitate complectare, ut omnia, quæ per me possis adduci ut in meos conferre uelis, in unum hunc conferas. de quo tibi homine hoc spondeo, non illo uetere uerbo meo, quod, cum ad te de Milone scripsissem, iure lusisti, sed mõre Romano, quo modo homines nõ inepti loquuntur, probiorem hominem, meliorem uirum, pudentiorem esse neminem. accedit etiam, quõd familiam ducit, in iure ciuili singularis memoria, summa scientia. huic ego neque tribunatum, neque præfecturam, neque ullius beneficij certum nomen peto: beneuolentiam tuam, & liberalitatem peto: neque impedio, quo minus, si tibi ita placuerit, etiam hisce eum ornes

liberaliter. uide ep. 8. lib. 3.

cum eum commendarem.

*

scripsisti enim, Alium mitte.

ep. 18. huius l.

i. quod in eo summum est. uide scholium in extremo lib.

i. castrensibus honoribus. nes gloriolæ insignibus. totum denique hominẽ tibi trado de manu, ut aiunt, in manum tuam istam et uictoria, et fide præstantem. sumus enim putidiusculi, quàm per te uix licet: uerum, ut uideo, licebit. Cura ut ualeas: et me, ut amas, ama.

uide scholium in extremo lib.

ARG. Trebatium, desiderium urbis uix ferentem, hortatur, ut urbis, urbanitatisq. memoriam, quasi quasdam ineptias, abijciat, & de prouincia, quò se contulerat, tum spe beneficiorum, tum constantiæ caussa cogitet.

M. Cicero s. d. C. Trebatio. 6

IN omnibus meis epistolis, quas ad Cæsarẽ, aut Balbum mitto, légitima quædam est accessio commendationis tuæ, nec ea uulgaris, sed cùm aliquo insigni indicio meæ erga te beneuolentiæ. tu modo ineptias istas, & desideria urbis, & urbanitatis depone: &, quo consilio profectus es, id assiduitate, & uirtute consequere. hoc tibi tam ignoscemus nos amici, quàm ignouerunt Medeæ, quæ Corinthum, arcem altam, hăbebant, matronæ opulentæ optimates: quibus illa manibus gypsatissimis persuasit, ne sibi illæ uitio uerterent, quòd abesset à patria.

usitata, ut ea, quæ lege fiunt. infra dixit, more Romano. ep. 18.

pro habitabãt, ut ad Att. epist. 14. lib. 1.

» Nam multi suam rem bene gessere, & publicam patria procul:
» Multi, qui domi ætatem agerent, propterea sunt improbati.

quo in numero tu certe fuisses, nisi te extrusissemus. Sed plura scribemus alias. Tu, qui ceteris cauere didicisti, in Britannia ne ab essedarijs decipiaris, caueto. et, quando Medeam agere cœpi, illud

cum iuriscõsultus sis: iurisconsultorum enim est, alijs cauere.

lud semper memento: QVI *ipse sibi sapiens prodesse nequit, nequidquam sapit. Cura ut ualeas.*

ARG. Studium suum in commendando Trebatio significat: iocatur de Britannia: monet, ut in familiaritatem Cæsaris se penitus insinuet, & occasione utatur.

Cicero s. d. Trebatio. 7

EGO *te commendare non desisto: sed, quid proficiam, ex te scire cupio. spem maximam habeo in Balbõ: ad quem de te diligentissime, & sæpissime scribo. Illud soleo mirari, non me toties accipere tuas litteras, quoties à Q. fratre mihi afferuntur. In Britannia nihil esse audio neque aũri, neque argenti. id si ita est, essedum aliquod suadeo rapias, & ad nos quamprimum recurras. sin autem sine Britannia tamen ãssequi id, quod uolumus, possumus: perfice, ut sis in familiaribus Cæsaris. multum te in eo frater adiuuabit meus, multũ Balbus, sed, mihi crede, tuus pudor, & labor plurimum. impẽratorem liberalissimum habes, ætatem oportunissimam, commendationem certe singularem: ut tibi unũ timendum sit, ne ipse tibi defuisse uideare. Vale.*

qui apud Cæsarem gratia plurimum poterat

ad Att. lib. 4. ep. 16.

Cæsaris beneuolentiam.

ep. 17. huius lib.

ARG. Modeste reprehendit Trebatium, qui tribunatũ militum, à Cæsare delatum, recusauerat.

Cicero s. d. Trebatio. 8

SCRIPSIT *ad me Cæsar perhumaniter, nondum te sibi satis esse familiarem propter occupationes suas, sed certe fore. cui quidem ego rescripsi, quàm mihi gratum esset futurum, si*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

quamplurimum in te studij, officij, liberalitatis suæ contulisset. sed ex tuis litteris cognoui præproperam quandam festinationem tuam: & simul sum admiratus, cur tribunatus commoda, dempto præsertim labore militiæ, contempseris. querar cum Vacerra, & Manilio. nam Cornelio nihil audeo dicere: cuius tu periculo stultus es; quando te ab eo sapere didicisse profiteris. quin tu urges istam occasionem, & facultatem, qua melior nunquam reperietur? Quod scribis de illo Prætiano iureconsulto; ego te ei non desino commendare. scribit etiam ipse mihi, te sibi gratias agere debere. de eo quid sit, cura ut sciam. Ego uestras Britannicas litteras expecto. Vale.

qui Trebatij magister fuerat in iure ciuili. Digest.l.1.tit.2.

plus est facultas, quàm occasio.

ARG. Litterarum officium à Trebatio requirit: monet, ne reditum in urbem præpropere cupiat.

Cicero S. D. Trebatio. 9

IAM *diu ignoro, quid agas. nihil enim scribis: neque ego ad te his duobus mensibus scripseram. quia cum Quincto, fratre meo, non eras; quò mitterem, aut cui darem, nesciebam. cupio, scire quid agas, & ubi sis hiẽmaturus. equidem uelim, cum Cæsare: sed ad eum propter eius occupationes nihil sum ausus scribere. ad Balbum tamen scripsi. tu tibi deesse noli. serius potius ad nos, dum plenior. quòd huc properes, nihil est, præsertim Vacerra mortuo. sed tibi consilium non deest. quid constitueris, cupio scire. Cn. Octa-*

non enim uno loco uniuersus exercitus hiemabat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Octauius, an Cn. Cornelius quidem, tuus familiaris, summo genere natus, terræ filius, is me, quia scit tuum familiarem esse, crebro ad cenam inuitat. adhuc non potuit perducere: sed mihi tamen gratum est. Vale.

iocatur in Octauij ignobilitatem. ep.16. huius lib.

ARG. Leuitatis Trebatium per iocum arguit, quia scripserat, se Cæsari ualde iureconsultum uideri: item timiditatis, qui transire in Britanniam cum Cæsare recusarit. alia non nulla.

Cicero S. D. Trebatio. 10

LEGI *tuas litteras; ex quibus intellexi, te Cæsari nostro ualde iureconsultum uideri. Est quod gaudeas, te in ista loca uenisse, ubi aliquid sapere uiderere. quòd si in Britániam quoque profectus esses; profecto nemo in illa tanta insula peritior te fuisset. ueruntamen (rideamus licet: sum enim à te inuitatus) subinuideo tibi, ultro te etiam accersitum ab eo, ad quem ceteri, non propter eius superbiam, sed propter occupationem, aspirare non possunt. sed tu in ista epistola nihil mihi scripsisti de tuis rebus: quæ mehercule mihi non minori curæ sunt, quàm meæ. ualde metuo, ne frigeás in hibernis. quamobrem camino luculento utendum censeo. idem & Mucio, & Manilio placebat, præsertim, qui sagis non abundares. quanquam uos nunc istic satis calere audio. quo quidé nuncio ualde mehercule de te timuerá. sed tu in re militari multo es cautior, quàm in aduocationibus, qui neque in Oceano natare uolueris studiosissimus homo natandi, neque*

in ambitionem

in inscitiam.

in paupertatē.

de hoc Mucio uide Digest. li. 1. tit. 2.

in timiditatem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

spectare essedarios, quem antea ne andabatam quidem defraudare poteramus. Sed iam satis iocati sumus. Ego de te ad Cæsarem quã diligenter scripserim, tute scis; quàm sæpe, ego. sed mehercule iam intermiseram; ne uiderer liberalissimi hominis, meiq. amantissimi uoluntati erga me diffidere. sed tamen his litteris, quas proxime dedi, putaui esse hominem commonendum. id feci. quid profecerim, facias me uelim certiorem, & simul de toto statu tuo, cõsilijsq. omnibus. scire enim cupio, quid agas, quid expectes, quàm longum istum tuum discessum à nobis futurum putes. sic enim tibi persuadeas uelim, unum mihi esse solatium, quare facilius possim pati, te esse sine nobis, si tibi esse id emolumento sciam. sin autem id non est; nihil duobus nobis est stultius; me, qui te non Romam attraham; te, qui non huc aduoles. una mehercule nostra uel seuera, uel iocosa congressio pluris erit, quàm non modo hostes, sed etiam fratres nostri Edui. quare omnibus de rebus fac ut quamprimum sciam.

Aut consolando, aut consilio, aut re iuuero.

Iusus esse genus, cum clausis oculis certatur, Seneca uidetur existimare.

an sis in spe alicuius cõmodi.

Edui fratres populi R.

Terentij senarius.

ARG. Conatur Trebatio desiderium urbis adimere. præcipit tamen, ut, nisi absit ab urbe cum emolumento, redeat.

Cicero S. D. Trebatio. 11

NISI ante Roma profectus esses, nunc eã certe relinqueres. quis enim tot interregnis iureconsultum desiderat? ego omnibus, unde petitur, hoc consilij dederim, ut à singulis interregibus

interregni tempore iudicia iacebant.

bus binas aduocationes postulent. Satis ne tibi ui deor abs te ius ciuile didicisse? Sed heus tu, quid agis? ecquid fit? uideo enim te iocari per litteras. hæc signā meliora sunt, quàm in meo Tusculano. sed quid sit, scire cupio. consuli quidem te à Cæsare scribis: sed ego tibi ab illo consuli mallem. quod si aut fit, aut futurum putas; perfer istam militiam, & permane. ego enim desiderium tui spe tuorum commodorum consolabor. sin autem ista sunt inaniora; recipe te ad nos. nam aut erit hic aliquid aliquando: aut, si minus, una me hercule collocutio nostra pluris erit, quàm omnes Samarobrinæ. denique, si te cito retuleris, sermo nullus erit: sin frustra diutius abfueris, non modo Laberium, sed etiam sodalem nostrum Valerium pertimesco. mira enim persona induci potest Britannici iureconsulti. Hæc ego non rideo, quamuis tu rideas: sed de re seuerissima tecum, ut soleo, iocor. Remoto ioco, tibi hoc amicissimo animo præcipio, ut, si istic mea commendatione tuam dignitatem obtinebis, perferas nostri desiderium; honestatem, & facultates tuas augeas: sin autem ista frigebunt, recipias te ad nos. omnia tamen, quæ uis, & tua uirtute profecto, & nostro summo erga te studio consequere.

> ambigua signorum significatio, & pro indicijs, & pro statuis.

> infra dicit, sin ista frigebunt, eodem sensu.

> alterum mimū, alterum iurisconsultum.

> quia te studiose Cæsari commendamus.

ARG. Ex intermissione litterarum arguit Trebatium Epicureum esse factum: & in eo iocatur.

Cicero s. d. Trebatio. 12

MIRABAR, *quid esset, quòd tu mihi litte*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ras mittere intermisisses. indicauit mihi Pansa meus Epicureum te esse factum. ò castra præclara: quid tu fecisses, si te Tarentum, & non Samarobrinam misissem? iam tum mihi non placebas, cum idem intuebare, quod & Titius, familiaris meus. sed quonam modo ius ciuile defendes, cum omnia tua caussa facias, non ciuium? ubi porro illa erit formula fiduciæ, VT *inter bonos bene agier oportet? quis enim est bonus, qui facit nihil, nisi sua caussa? quod ius statues communi diuidundo, cum commune nihil possit esse apud eos, qui omnia uoluptate sua metiuntur? quo modo autem tibi placebit Iouem lapidem iurare, cum scias Iouem iratum esse nemini posse? quid fiet porro populo Vlubrano, si tu statueris* πολιτεύεσθαι *non oportere? Quare, si plane à nobis deficis; moleste fero: sin Pansæ assentari commodum est; ignosco: modo scribe aliquando ad nos, quid agas, & à nobis quid fieri, aut curari uelis. Vale.*

> Tarentum mollis ciuitas, & dedita uoluptati. sic legitur in duobus libris manuscriptis. alij, Zeius, ignotum mihi nomē inter Romanas familias.

> Epicurus enī dixit, deos non curare mortalia.

> qui Epicuri sectam colebat.

ARG. Intermissionis litterarum caussam dicit: quam non accipiente Trebatio, inde occasionem arripit liberius iocandi.

Cicero S. D. Trebatio. 13

> ex abrupto exorditur, ut ep. 8. l. 2. Quid tu me, & ep. 9. 15. & 17. lib. 8.

ADEO *ne me iniustum esse existimasti, ut tibi irascerer, quòd parum mihi constans, & nimium cupidus decedendi uiderere, ob eamq. caussam me arbitrarere litteras ad te iam diu non misisse? mihi perturbatio animi tui, quam primis litteris perspiciebam, molestiam attulit: neque a-*

lia

lia fuit ulla caussa intermissionis litterarum, nisi quòd, ubi esses, plane nesciebam. Hic tu me etiam insimulas, nec satisfactionem meam accipis. audi mi Testa: utrum superbiorem te pecunia facit, an quòd te imperator cõsulit? moriar, ni, quæ tua glória est, puto te malle à Cæsare consuli, quàm inaurari. si uero utrunque est; quis te feret, præter me, qui omnia ferre possum? Sed ut ad rẽ redeam, te istic inuitum non esse, uehementer gaudeo: & ut illud erat molestum, sic hoc est iucundum. tantum metuo, ne artificium tuum tibi parum prosit. nam, ut audio, istic

cognomen Trebatij, ep.22. huius lib.

ambitio, cupiditas honoris. ep. 15. lib. 8.

" *Non ex iúre manu consertũ, sed magis ferro*
" *Rem repetunt.*

uide hos Ennii uersus in oratione pro Muræna.

et tu soles ad uim faciundam adhiberi? Neque est, quod illam exceptionem in interdicto pertimescas, quòd tu prior ui hominibus armatis non ueneris. scio enim te non esse procacem in lacessendo. Sed, ut ego quoque te aliquid de nostris cautionibus admoneam; Treuiros uites censeo. audio capitales esse. mallem, aúro, argento, ære essent. Sed alias iocabimur. Tu ad me de istis rebus omnibus scribas uelim quamdiligentissime. Ad III. non. Mart. Vale.

uide scholia in extremo lib.

ARG. Familiariter, & iocose Trebatium reprehendit, qui litteras nullas miserat.

Cicero S. D. Trebatio. 14

CHRYSIPPVS *Vettius, Cyri architecti libértus, fecit, ut te non immemorem putarem*

etiam ipse Cyrus libertus erat, sed ab archi tectura nobilis. ad Att. l. 2. ep. 3.

 mei:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

mei: ſalutem enim mihi uerbis tuis nuntiauit. ualde iam lautus es, qui grauere litteras ad me dare, homini præſertim prope domeſtico. quòd ſi ſcribere oblitus es; minus multi iam te aduocato cauſſa cadẽnt. ſin noſtri oblitus es; dabo operam, ut iſtuc ueniam ante, quàm plane ex animo tuo effluam. ſin æſtiuorum timor te debilitat; aliquid excogita, ut feciſti de Britannia. Illud quidem perlibenter audiui ex eodem Chryſippo, te eſſe Cæſari familiarem. ſed mehercule mallem, id quod erat æquius, de tuis rebus ex tuis litteris quamſæpiſſime cognoſcere. quod certe ita fieret, ſi tu maluiſſes beneuolentiæ, quàm litiũ, iura perdiſcere. Sed hæc iocati ſumus & tuo more, & non nihil etiam noſtro. Te ualde amamus; noſq. à te amari tum uolumus, tum etiam confidimus. Vale.

tuis enim ſcriptis non utentur.

timor futuri belli, quod æſtate renouabatur

melior iuriſconſultus, quàm amicus.

ARG. Declarat ſuum abſentis Trebatii deſiderium: & gratulatur de C. Matii familiaritate.

Cicero s. d. Trebatio. 15

QVÀM ſint moroſi, qui amant, uel ex hòc intelligi poteſt. Moleſte ferebam antea, te inuitũ iſtic eſſe: pungit me rurſus, quòd ſcribis te eſſe iſtic libenter. neque enim, mea commendatione te non delectari, facile patiebar: & nunc angor, quidquam tibi ſine me eſſe iucundum. ſed tamen hoc malo nos ferre deſiderium, quàm te non ea, quæ ſpero, conſequi. Quòd uero in C. Mátij, ſuauiſſimi, doctiſſimiq. hominis, familiaritatem

à genere deſcendit ad ſpeciem.

hic eſt, cuius epiſtola legitur lib. XI. ep. 28.

te uenisti; non dici potest, quàm ualde gaudeam: qui, fac, ut te quammaxime diligat. mihi crede, nihil ex ista prouincia potes, quod iucundius sit, deportare. Cura ut ualeas.

ARG. Laudare uidetur Trebatium ut sapientem, qui belli pericula uitaret, sed re uera notat ut timidum. adscribit de Octauio, de Trebatii diuitiis, de superbia, per iocum.

Cicero S. D. Trebatio. 16

IN *Equo Troiano scis esse in extremo,* SERO SAPIVNT. *tu tamen, mi uetule, non sero. primum illas rabiosulas, sat fatuas, dedisti. deinde, quòd in Britannia non nimis* φιλοθέωρον *te præbuisti, plane non reprehendo. nunc uero in hibernis iniectus mihi uideris: itaque te commouere non curas.* VSQVEQVAQVE *sapere oportet. id erit telum acerrimum. Ego, si foris cenitarem, Cn. Octauio, familiari tuo, non defuissem: cui tamen dixi, cum me aliquoties inuitaret, oro te, quis tu es? sed mehercule, extra iocum, homo bellus est: uellem, eum tecum abduxisses. Quid agatis, ecquid in Italiam uenturi sitis hac hieme, fac plane sciam. Balbus mihi confirmauit, te diuitem futurum. id utrum Romano more locutus sit, bene nummatum te futurum, an, quo modo Stoici dicunt, omnes esse diuites, qui cælo, & terra frui possunt, postea uidero. Qui istinc ueniunt, superbiam tuam accusant, quòd negent te percunctantibus respondere. sed tamen est, quod gaudeas. constat enim inter*

tragœdiæ nomẽ

quòd omnino discedere à bello cuperes: in quo sapere uidebaris.

notat hominis ignobilitatem uide ep. 9. huius lib.

nõ quòd superbus esset, sed quòd à nemine consuleretur. ep. 10. lib. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

inter omnes, neminem te uno Samarobrinæ iuris peritiorem esse. Vale.

ARG. Gratulatur Trebatio, quòd de reditu in urbem iam non amplius cogitet: & hortatur, ut Cæsaris amicitiam plurimi faciat: quam fore fructuosam promittit, in seq. ipse recipit.

Cicero s. d. Trebatio. 17

de eo, quod apud Cæsarem Trebatij caussa fecerat. erat enim Quinctus Cæsaris legatus in Gallia.

non est, ut alibi, pro acutis dictis, sed pro rebus urbanis.

alludit ad creditores Ptolemæi, regis Alexandrini. ep.1.l.1.

E x *tuis litteris & Quincto fratri gratias égi, & te aliquando collaudare possum, quòd iam uideris certa aliqua in sententia constitisse. nam primorum mensium litteris tuis uehemẽter commouebar, quòd mihi interdum (pace tua dixerim) leuis in urbis, urbanitátisq. desiderio, interdum piger, interdum timidus in labore militari, sæpe autem etiam, quod à te alienissimum est, subimpudens uidebare. tanquam enim syngrapham ad imperatorem, non epistolam, attulisses, sic, pecunia ablata, domum redire properabas: nec tibi in mentem ueniebat, eos ipsos, qui cum syngráphis uenissent Alexandriam, nullum adhuc nummum auferre potuisse. Ego, si mei commodi rationem ducerem, te mecum esse maxime uellem: non enim mediocri afficiebar uel uoluptate ex consuetudine nostra, uel utilitate ex consilio, atque opera tua: sed, cum te ex adolescentia tua in amicitiam, & fidem meam contulisses; semper te non modo tuendum mihi, sed etiam augendum, atque órnandum putaui. itaque, quoad opinatus sum me in prouinciam exiturum; quæ ad te ultro attulerim, meminisse te*

te credo. postea quàm mea mutata ratio est: cum uiderem me à Cæsare honorificentissime tractari, & unice diligi; hominisq. liberalitatem incredibilem, & singularem fidem nossem; sic ei te cõmendaui, & tradidi, ut grauissime, diligentissimeq. potui. quod ille ita & accepit, & mihi sæpe litteris significauit, & tibi uerbis, & re ostendit, mea commendatione sese ualde esse commotum. Hunc tu uirum nactus, si me aut sapere aliquid, aut uelle tua caussa putas, ne dimiseris: &, si qua te forte res aliquando offenderit, cum ille aut occupatione, aut difficultate tardior tibi erit uisus, perferto, & ultima expectato: quæ ego tibi & iucunda, & honesta præstabo. Pluribus te hortari non debeo: tantum moneo, neque amicitiæ confirmandæ clarissimi ac liberalissimi uiri, neque uberioris prouinciæ, neque ætatis magis idoneum tempus, hoc si amiseris, te esse ullum unquam reperturum. hoc, quemadmodum uos scribere soletis in uestris libris, idem Q. Cornelio uidebatur. In Britanniam te non esse profectum, uehementer gaudeo: quòd & tu labore caruisti; & ego te de rebus illis non audiam. ubi sis hibernaturus, & qua spe, aut conditione, perscribas ad me uelim. Vale.

res meæ aliter tulerunt. uide ep.5.lib.3.

uide epistolam commendaticiã ep.5.huius lib.

utilia, & honorifica.

ep.7.huius lib.

ep.8.huius lib.

quasi gloriose narrantem. præsentis commodi.

ARG. Laudat Trebatium, qui de militia cum Cæsare perferenda cogitaret: iocatur præterea in illius parsimoniam, quia scripserat in palimpsesto.

Cicero s. d. Trebatio. 18

ACCEPI *à te aliquot epistolas uno tempore,*

re, quas tu diuersis temporibus dederas: in quibus me cetera delectarunt: significabant enim te istam militiam iam firmo animo ferre, & esse fortem uirum, & constantem: quæ ego paulisper in te ita desideraui non imbecillitate animi tui, sed magis ut desiderio, nostri te æstuare putarem. quare perge, ut cœpisti: forti animo istam tolera militiam. multa, mihi crede, assequere: ego enim renouabo commendationem, sed tempore. sic habeto, non tibi maiori esse curæ, ut iste tuus à me discessus fructuosissimus tibi sit, quàm mihi. itaque, quando uestræ cautiones infirmæ sunt, græcũlam tibi misi cautionem chirographi mei. Tu me uelim de ratione Gallici belli certiorem facias: ego enim ignàuissimo cuique maximam fidem habeo. Sed, ut ad epistolas tuas redeam, cetera belle: illud miror: quis solet eodem exemplo plures dare, qui sua manu scribit? Nam, quòd in palimpsesto, laudo equidem parsimoniam: sed miror, quid in illa chartula fuerit, quòd delere malueris, quàm hæc scribere: nisi forte tuas formulas: non enim puto te meas epistolas delere, ut reponas tuas. an hoc significas, nihil fieri, frigere te, ne chartam quidem tibi suppeditàre? iam ista tua culpa est, qui uerecundiam tecum exuleris, & non hic nobiscum reliqueris. ego te Balbo, cum ad uos proficisceretur, mòre Romano commendabo. Tu, si interuallum longius erit mearum litterarum, ne

hoc pendet, usque ad illud, cetera belle.

litteras commẽdaticias, græce scriptas.

quia ignaui spectatores pugnarum sunt: itaque certius omnia & obseruãt, & narrare deinde possunt.

pro suppetere, ut alibi.

ep. 5. huius lib.

sis admiratus. erã enim absuturus mense Apr. Has litteras scripsi in Pontino, cum ad uillam M. Aemilij Philemonis diuertissem: ex qua iam au dieram fremitum clientiũm meorum; quos quidem tu mihi conciliasti. nam Vlubris, honoris mei caussa, uim maximam rãnunculorum se com mosse constabat. Cura ut ualeas. VI. *idus Apr. de Pontino.*

qui prope erãt.

non dixit hominum, sed ranunculorum, ob paludes.

EPISTOLAM *tuam, quam accepi ab L. Arruntio, conscidi innocentem: nihil enim habebat, quod non uel in concione recte legi posset. sed & Arruntius ita te mandasse aiebat, & tu adscripseras. uerum illud esto. nihil te ad me postea scripsisse, demiror, praesertim tam nouis rebus.*

ARG. Scribit de topicis à se conscriptis, ut roganti Trebatio satisfaceret: eaq. esse obscuriora significat, nec legenda sine interprete. addit, si expeditam in quaestionibus habere doctrinam uelit, exercitationem esse necessariam.

Cicero S. D. Trebatio. 19

VIDE, *quãnti apud me sis. etsi iure id quidẽ: non enim amore te uinco. ueruntamen, quod praesenti tibi prope subnegarem, non tribuerẽ certe, id absenti dẽbere non potui. itaque ut primũ Velia nauigare coepi, institui topica Aristotelica conscribere, ab ipsa urbe commonitus amantissima tui. eum librum tibi misi Rhegio, scriptum quàm planissime res illa scribi potuit. sin tibi quaedam uidebuntur obscuriora; cogitare debebis,* NVLLAM *artem littẽris sine interprete,*

initium efficax ad beneuolentiam.

eadem locutio topicorum initio.

ex ipsis tantum litteris, & quasi muto libro.

te, & sine aliqua exercitatione percipi posse. non longe abieris. num ius ciuile uestrum ex libris cognosci potest? qui quanquam plurimi sunt, doctorem tamen, lumenq. desiderant. quanquam tu, si attente leges, si sæpius, per te omnia consequere, ut certe intelligas. ut uero etiam ipsi tibi loci, proposita quæstione, occurant, exercitatione consequere: in qua quidem nos te continebimus, si et salui redierimus, & salua ista offenderimus. Vale. V. kal. Sext. Rhegio.

correctio est. si non omnia, certe hoc, inquit, consequere, ut intelligas.

ARG. De amore Veliensium in Trebatium scribit; & hortatur, ne possessiones eas uendat; quæ, tam miseris temporibus, perfugium esse possint.

Cicero s. d. Trebatio. 20

AMABILIOR mihi Velia fuit, quòd te ab ea sensi amari. sed quid ego dicam te, quem quis nō amat? Rufio mediusfidius tuus ita desiderabatur, ut si esset unus è nobis. sed ego te non reprehendo, qui illum ad ædificationem tuam traduxeris. quanquam enim Velia non est uilior, quàm Lupercal: tamen istuc malo, quàm hæc omnia. tu, si me audies, quem soles, has paternas possessiones tenebis; (nescio quid enim Velienses uerebantur) neque Heletem, nobilem amnem, relinques; nec Papirianam domum deseres: quanquam illa quidem habet lucum, à quo etiam aduenæ teneri solent: quem tamen si excideris, multum prospexeris. sed in primis opportunum uidetur, his præsertim temporibus, habere

cognomen Trebatiæ familiæ.

Trebatii, de aliquo Papirio emptam. potest incidi lucus sine piaculo. Cato lib. I.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ere perfugium primum eorum urbem, quibus arus sis, deinde etiam tuam domum, tuosq. a-rros, eaq. remoto, salubri, amœnoq. loco: idq. etiam mea interesse mi Trebati arbitror. sed ua-tiam mea interesse mi Trebati arbitror. sed ua-ebis; meaq. negotia uidebis; meq., dijs iuuan-ibus, ante brumam expectabis. Ego à Sex. Fa-bio, Niconis discipulo, librum abstuli Νίκωνος περὶ πολυφαγίας. *ò medicum suauem, meq. doci-lem ad hanc disciplinam. sed Bassus noster me de hoc libro cælauit: te quidem non uidetur. Ven-tus increbescit. Cura ut ualeas.* XIII. *kal. Sext. Velia.*

cogitabat Cicero in Græciam ad uisendum filium suum, qui Athenis litterarum studia colebat. ep. 1. l. 10.

ARG. Silii caussam, uiri optimi, amici sui, Trebatio commendat. Videtur autem, cum extra urbem esset, ad Trebatium in urbem hæc scripsisse.

Cicero S. D. Trebatio. 21

SILII *caussam te docui. is postea fuit apud me. cum ei dicerem tibi uideri, sponsionem illam nos sine periculo facere posse,* SI *bonorum Turpiliæ possessionem Q. Cæpio prætor ex edicto suo mihi dedit: negare aiebat Seruium tabulas testamenti esse eas, quas instituisset is, qui factionẽ testamenti non habuerit: hoc idem Offilium dicere: tecum se locutum negabat: meq. rogauit, ut se, caussamq. suam tibi commendarem. Nec uir melior, mi Testa, nec mihi amicior P. Silio quisquam est, te tamen excepto. gratissimum igitur mihi feceris, si ad eum ultro ueneris, eiq. pollicitus eris, sed, si me amas, quampri-*

uerba sponsionis.

Sulpicium.

uide de Offilio iurisconsulto Digest. 1. 1. tit. 2.

primum. hoc te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

ARG. Auctoritate iurisconsultorum probat, quod de controuersia quadam dixerat.

Cicero S. D. Trebatio. 22

ILLVSERAS *heri inter scyphos, quòd dixeram controuersiam esse, possèt ne heres, quod furtum antea factum esset, recte furti agere. itaque etsi domum bene pôtus, seroq. redieram: tamen id caput, ubi hæc controuersia est, notaui, & descriptum tibi misi: ut scires, id, quod tu neminem sensisse dicebas, Sex. Aelium, M. Manilium, M. Brutum sensisse. ego tamen Scæuolæ, & Téstæ assentior. Vale.*

sic, bene nummatum, ep. 16. huius lib.

id est tibi. nam Testa Trebatii cognomen, ep. 13. huius lib.

ARG. Signa quædam Ciceroni Gallus emerat, cum ista bellas potius pictas cuperet. rescribit igitur, ex illis emptionibus nullam se curasse. de proxima domo illi conducenda se desiderare, addit.

M. Cicero S. D. M. Fabio Gallo. 23

TANTVM *ex Arpinati ueneram, cum mihi à te litteræ redditæ sunt: ab eodemq. accepi Auiâni litteras: in quibus hoc erat liberalissimum, nomina se facturum, cum uenisset, qua ego uellem die. fac quæso, qui ego sum, esse te. est ne aut tui pudoris, aut nostri, primum rogare de die, deinde plus ânnua postulare? sed essent, mi Galle, omnia facilia, si et ea mercatus esses, quæ ego desiderabam, & ad eam summam, quam uolueram. ac tamen istæc ipsa, quæ te emisse scribis, non solum rata mihi erunt, sed etiam*

statuarii.

annua die, bima die, trima die, sæpe legimus in ueterum iurisconsultorum libris, ad Att. ep. 2. lib. 12.

etiam grata. plane enim intelligo, te, non modo studio, sed etiã amore usum, quæ te delectarint hominem, ut ego semper iudicaui, in omni iudicio elegantissimum, quæq. me digna putaris, coemisse. sed uelim maneat Dãmasippus in sententia. prorsus enim ex istis emptionibus nullam desidero. tu autem ignarus instituti mei, quanti ego genus omne signorum omnium non æstimo, tanti ista quattuor, aut quinque sumpsisti. Sed Bacchas istas cum musis Metelli comparas: quid simile? primùm ipsas ego musas nunquam tanti putassem: atque id fecissem musis omnibus approbantibus. sed tamen erat aptum bibliothecæ, studijsq. nostris congruẽs: Bacchis uero ubi est apud mẽ locus? at pulchellæ sunt. noui optime, & sæpe uidi: nominatim tibi signa mihi nota mãdassem, si probassem. ea enim signa ego emere soleo, quæ ad similitudinem gymnasiorum exornent mihi in palæstra locum. Mãrtis uero signum quò mihi pacis auctori? gaudeo nullum Sãturni signum fuisse. hæc enim duo signa putarem mihi æs alienum attulisse. Mercurij, mallem, aliquod fuisset: felicius, puto, cum Auiano transigere possemus. Quod tibi destinaras Trapezophoron: si te delectat, habebis: sin autem sententiam mutasti, ego habebo scilicet. ista quidẽ sũmma næ ego multo libentius emerim diuersorium Tarracinæ; ne semper hospiti molestus sim. omnino liberti mei uideo esse culpam, cui plane res certas manda-

scripserat Gallus, ea signa, si Cicero nõ emeret, empturum Damasippum.

fine, deinde, positum est, ut ep 9. lib. 2.

quẽ neque Bacchus, neque Venus delectat.

Mars, & Saturnus infesta signa, Mercurius boni euentus index.

tanta pecunia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ram; itemq. Iunij, quem puto tibi notum esse, Auiani familiarem. Exedria quædam mihi noua sunt instituta in porticula Tusculani: ea uolebam tabellis ornare. etenim, si quid generis istiusmodi me delectat, pictura delectat. sed tamen, si ista mihi sunt habenda, certiorem uelim me facias, ubi sint, quando accersantur, quo genere uecturæ. si enim Damasippus in sententia non manebit: aliquem pseudoDamasippum uel cum iactura reperiemus. Quod ad me de domo scribis iterum; iam id ego proficiscens mandaram meæ Tulliæ. ea enim ipsa hora acceperam tuas litteras. egeram etiam cum tuo Nicia; quòd is utitur, ut scis, familiariter Cassio. ut redij autem, prius, quàm tuas legi has proximas litteras, quæsiui de mea Tullia, quid egisset. per Liciniam se egisse dicebat. sed opinor Cassium uti non ita multum sorore. eam porro negare se audere, cum uir abesset, (est enim profectus in Hispaniam Decius) illo & absente, & insciente migrare. est mihi gratissimum, tanti à te æstimatam consuetudinem uitæ, uictusq. nostri, primum ut eam domum sumeres, ut non modo prope me, sed plane mecum habitare posses: deinde, ut migrare tantopere festines. sed, ne uiuã, si tibi concedo, ut eius rei tu cupidior sis, quàm ego sum. itaque omnia experiar. uideo enim, quid mea intersit, quid utriusque nostrum. si quid egero, faciam ut sciãs. tu & ad omnia rescribes: &, quando te expe-

ut exedrijs superimpositæ tabellæ spectarentur.

omnino aliquẽ, qui emat, reperiemus.

quæsiui ex Phania, ep.6.l.3.

fortasse, quòd domus ea Ciceronis domui iũcta esset, pariete communi.

pectem, facies me, si tibi uidebitur, certiorem. Vale.

ARG. Narrat, quàm inique Tigellius sibi irascatur. idẽ scribit lib. 13. ad Att. ep. 47. nec dubito, quin huius nepos sit is, de quo Horatius sat. 2. & 3. lib. 1.

M.Cicero s. d. M. Fabio Gallo. 24

AMORIS *quidem tui, quoquò me uerti, uestigia, uel proxime de Tigellio: sensi enim ex litteris tuis, ualde te laborasse. amo igitur uoluntatem. sed pauca de re. Capius, opinor, olim,* NON *omnibus dormio: sic ego non omnibus, mi Galle, seruio. etsi quæ est hæc seruitus? olim, cum regnare existimabamur, non tam ab ullis, quàm hoc tempore obseruor à familiarissimis Cæsaris omnibus, præter istum. id ego in lucris pono, non ferre hominem pestilentiorem patria sua: eumq. addictum iam tum puto esse Calui Licinij Hipponacteo præconio. at uide, quid succenseat. Phameæ caussam susceperam, ipsius quidem caussa: erat enim mihi sane familiaris. is ad me uenit, dixitq. iudicem sibi operam dare constituisse eo ipso die, quo de P. Sextio in consilium iri necesse erat. respondi, nullo modo me facere posse, cum uellem: alium diem si sumpsisset, me ei non defuturum. ille autem, qui sciret se nepotem bellum tibicinem habere, & sat bonum unctorem, discessit à me, ut mihi uidebatur, iratior. Habes Sardos uenales, alium alio nequiorem. cognosti meam caussam, & istius Salaconis*

uide locutionẽ eandem ep. 13. l.2. & ad Att.li. 13.ep.42. præterea apud Macr. l.3.

ep.20. lib. 9.

Caluus in Ciceronem scripsit, quia prætor patrem suum damnarat. Plutarchus.

quia præstituti dies erant eorũ iudiciorũ, quæ lege Pompeia fiebant. ad Att. lib.13.ep.47.

pauperem hominem fuisse, qui se diuitem simularet, scripsit Suidas.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

iniquitatem. Catonem tuum mihi mitte: cupio enim legere. me adhuc non legiſſe, turpe utrique noſtrum eſt. Vale.

ARG. Reſcribit de epiſtola non conſciſſa. monenti, ut de Cæſare caute loqueretur, & ſcriberet, gratias agit.

M. Cicero s. d. M. Fabio Gallo. 25

Qvod *epiſtolam conſciſſam doles, noli laborare: ſalua eſt domi: petes, cum libebit. Quòd autem me mones, ualde gratum eſt: idq́. ut ſemper facias, rogo. uideris enim mihi uereri, ne, ſi iſtũm habuerimus, rideamus* γέλωτα σαρδώνιον. *Sed heus tu, manum de tabula: magiſter adeſt citius, quàm putaramus. uereor, ne in Catonem, Cato in nos. Mi Galle, caue putes, quidquam melius, quàm epiſtolæ tuæ partem ab eo loco, Cetera labuntur. ſecreto hoc audi: tecum habeto: ne Appellæ quidem liberto tuo dixeris. præter duo nos loquitur iſto modo nemo: bene, male ue, uidero: ſed, quidquid eſt, noſtrum eſt. urge igitur, nec tranſuerſum unguem, quod aiunt, à ſtylo: is enim eſt dicendi opifex. atque ego quidem aliquantum iam etiam noctis aſſumo. Vale.*

Cæſarem.

Cæſar, Africano bello confecto: quem redeuntẽ ſenatus, delata cenſura, moribus præfecerat. ludit igitur in magiſtri nomine ambiguo. Dio lib. 43.

ARG. Scribit de morbo ex herbarum eſu contracto.

Cicero s. d. Gallo. 26

Cvm *decimum iam diem grauiter ex inteſtino laborarem; neque ijs, qui mea opẽra uti uolebant, probarem me non ualere, quia febrim non haberem: fugi in Tuſculanum; cum quidem biduum ita ieiunius fuiſſem, ut me aquam quidem*

in forenſibus cauſsis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

lem gustarem. itaque confectus languore, & fa-
me, magis tuum officium desideraui, quàm abs ut ipse potius ad me uenires, quàm ego ad te
te requiri putaui meum. ego autem cum omnes
morbos reformido, tum quo Epicurum tuum
Stoici male accipiunt, quia dicat δυσουρικὰ, καὶ
δυσεντερικὰ πάθη *sibi molesta esse. quorum alte-*
rum morbum edacitatis esse putant, alterum e-
tiam turpioris intemperantiæ. sane δυσεντερίαν
pertimueram. sed uisa est mihi uel loci mutatio, morborum remedia, loci mutatio, animi relaxatio.
uel animi etiam relaxatio, uel ipsa fortasse iam
senescentis morbi remissio profuisse. attamen, ne
mirere, unde hoc acciderit, quo modo ue com- ep.15. & 26. lib.IX.
miserim: lex sumptuaria, quæ uidetur λιτότη-
τα *attulisse, ea mihi fraudi fuit. nam, dum uo-*
lunt isti lauti terra nata, quæ lege excepta sunt, Gellius l.2.c.24. ubi, tum, pro natum, legitur.
in honorem adducere; fungos, heluellas, herbas
omnes ita condiunt, ut nihil possit esse suauius.
in eas cum incidissem in cena augurali apud Len Varro de re rust. lib.3. cap.6.
tulum, tanta me διάρροια *arripuit, ut hodie*
primum uideatur cœpisse consistere. ita ego, qui
me ostreis, & murenis facile abstinebam, à be-
ta etiam, & malua deceptus sum. posthac igitur
erimus cautiores. tu tamen cum audisses ab Ani
tio, (uidit enim me nauseantem) non modo mit
tendi caussam iustam habuisti, sed etiam uisendi.
Ego hic cogito commorari, quoad me reficiam. nã
& uires, & corpus amisi. sed, si morbum depu-
lero; facile, ut spero, illa reuocabo. Vale.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ARG. Gallum, non eum, ad quem proxime scripsit, Fabiæ gentis, sed, ut opinor, Sextiæ, accusat ut iniquum, & impudentem.

uide scholium.

Cicero s. d. Gallo. 27

Miror cur me accuses; cum tibi id facere non liceat. quòd si liceret, tamen non debebas. Ego enim te in consulatu obseruaram. & ais fore, ut te Cæsar restituat. Multa tu quidem dicis, sed tibi nemo credit. Tribunatum plebis dicis te mea caussa petisse. utinam semper esses tribunus: intercessorem non quæreres. Negas me audere, quod sentiam, dicere: quasi tibi, cum parum pudenter me rogares, parum fortiter responderim. Hæc tibi scripsi, ut isto ipso in genere, in quo aliquid posse uis, te nihil esse cognosceres. quòd si humaniter mecum questus esses; libenter tibi me, & facile purgassem. non enim mihi ingrata sunt, quæ fecisti, sed, quæ scripsisti, molesta. Me autem, propter quem ceteri liberi sunt, tibi liberum non uisum, demiror. nam si falsa fuerunt, quæ tu ad me, ut ais, detulisti; quid ego tibi debeo? sin uera; tu es optimus testis, quid mihi populus R. debeat. Vale.

uerba ex epistola Galli.

tribuni enim intercedebant. Gallus autem Ciceronem rogauerat, ut pro se intercederet apud Cæsarem. est igitur ἀμφιβολία.

coniuratione oppressa.

ARG. Probat consilium Curij, qui, rep. desperata, in Græciam se contulerit. & adiungit, se totum in litteris esse, libertatem prorsus amissam.

M. Cicero s. d. Man. Curio. 28

Memini, cum mihi desipere uidebare, quòd istic potius uiueres, quàm nobiscum. erat enim multo domicilium huius urbis, cum quidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

dem hæc urbs, aptius humanitati, & suauitati tuæ, quàm tota Peloponnesus, nedum Patræ. nũc contra & ũidisse mihi multum uideris, cum, prope desperatis his rebus, te in Græciam contulisti; & hoc tempore non solum sapiens, qui hinc absis, sed etiam beatus. quanquàm quis, qui aliquid sapiat, nunc beatus esse potest? sed quod tu, cui licebat, pedibus es consecutus, ut ibi esses, ubi nec Pelõpidarum: nosti cetera: nos idem propemodum consequimur alia ratione. cũ enim salutationi nos dedimus amicorum, quæ fit hoc etiam frequentius, quàm solebat, quòd, quasi auem albam, uidentur bene sentientem ciuem uidere: abdo me in bibliothecam: itaque opera efficio tanta, quanta fortasse tu sentiẽs. intellexi enim ex tuo sermone quodam, cum mæstitiam meam, & desperationem accusares, domi tuæ dicere te, ẽx meis libris animum meum desiderare. sed mehercule & tum remp. lugebã, quæ non solum suis erga me, sed etiam meis erga se beneficijs erat mihi carior: & hoc tempore, quanquam me non ratio solum consolatur, quæ plurimum debet ualere, sed etiam diẽs, quæ stultis quoque mederi solet, tamen doleo ita communem rem esse dilapsam, ut ne spes quidem, melius aliquando fore, relinquatur. nec uero nunc quidem culpa in eo est, in cuius potestate omnia sunt: (nisi forte id ipsum esse nõn debuit) sed alia casu, alia etiam nostra culpa sic accide-

discessit enim Curius ante exitium reip.

obserua elegantiam in correctione.

subaudi, neque facta audias, neque nomen. ep. 34. huius lib.

itidem tibi, ut mihi, probabuntur.

non eum me esse, qui uiderer in meis libris.

ep. 5. l. 4. & 17. lib. 5.

non debuit in unius potestate omnis esse resp.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

runt, ut de præteritis non sit querendum. reliquam spem nullam uideo. quare ad primã redeo. sapienter hæc reliquisti, si consilio; feliciter, si casu. Vale.

ad Att. ep. 10. lib. 1.

ARG. Memoriam declarat accepti à Cicerone beneficij & cõmendaticias ab eo litteras petit ad Sulpicij successorẽ.

Man. Curius s. d. M. Ciceroni suo. 29

Si *uales, bene est: sum enim* χρήσει μὲν *tuus,* κτήσει δὲ *Attici nostri. ergo fructus est tuus, mancipium illius. quod quidem si inter senes coemptionales uenale proscripserit, egerit non multum. at illa nostra prædicatio quanti est? nos, quòd simus, quòd habeamus, quòd homines existimemur, id omne abs te habere. quare Cicero mi perseuera constanter nos conseruare; & Sulpicij successori nos de meliore nota commenda, quo facilius tuis præceptis obtemperare possimus, teq. ad urbem lubentes uidere, & nostra defigere, depòrtareq. tuto possimus. sed, amice magne, noli hanc epistolam Attico ostendere: sine eum errare, & putare me uirum bonum esse, nec solere duos parietes de eadem fidẽlia dealbare. ergo patrone mi bene uale, Tironemq. meum saluta nostris uerbis. D. A. D. IIII. kal. Nou.*

ep. 23. l. 10. & ad Att. ep. 13. l. 1.

à dolijs metaphora: quæ diuersis notis distinguuntur, ut internoscantur uina.

adagium, à pictoribus natũ.

ARG. Ostendit, quàm misere agatur cum rep. cum Cæsar Caninium ad aliquot horas consulem creauerit: et de litteris commendaticijs ad Acilium scriptis significat.

Cicero s. d. Curio. 30

Ego *uero iam te nec hortor, nec rogo, ut* do-

simile principiũ ep. 6. l. 4. & 5. l. 9.

domum redeas: quin hinc ipse euolare cupio, & aliquò peruenire, ubi nec Pelopidarum nomen, nec facta audiam. incredibile est, quàm turpiter mihi facere uidear, qui his rebus intersim. næ tu uideris multo ante prouidisse, quid impenderet, tum, cum hinc profugisti. quanquam enim hæc etiam auditu acerba sunt: tamen audire tolerabilius est, quàm uidere. in cāmpo certe non fuisti, cum hora secunda, comitijs quæstorijs institutis, sella Q. Maximi, quem illi consulem esse dicebant, posita esset. quo mortuo nuntiato, sella sublata est. ille autem, qui comitijs tributis esset auspicatus, centuriata habuit, consulem hora septima renuntiauit, qui usque ad kal. Ian. esset, quæ erant futuræ mane postridie. ita Caninio consule scito neminem prandisse. nihil tamen eo consule mali factum est. fuit enim mirifica uigilantia, qui suo toto consulatu somnum nō uiderit. Hæc tibi ridicula uidentur: non enim ades: quæ si uideres, lacrymas non teneres. quid, si cetera scribam? sunt enim innumerabilia generis eiusdem: quæ quidem ego non ferrem, nisi me in philosophiæ portum contulissem, & nisi haberem socium studiorum meorum Atticum nostrum. cuius quando proprium te esse scribis mācipio & nexu, meum autem usu & fructu: contentus isto sum. ID ENIM cuiusque est proprium, quo quisque fruitur, atque utitur. Sed hæc alias pluribus. Acilius, qui in Græciam cum

In campo Martio creabantur magistratus.

tributis enim quæstores, centuriatis cōsules creabantur.

Macr. l. 2. hoc recitat Ciceronis dictum.

ep. 29. lib. 7.

cum legionibus missus est, maximo meo beneficio est: bis enim est à me iudicio capitis rebus sáluis defensus: et est homo non ingratus, meq. uehementer obseruat. ad eum de te diligentissime scripsi: eamq. epistolam cum hac coniunxi: quam ille cum acceperit, ecquid tibi pollicitus sit, uelim ad me scribas. Vale.

cum nunquam damnatus sit. eodem modo locutus est ep. 1. l. 4. cum de rep. loqueretur.

ARG. Inuitat eum ad officia mutua: &, in urbem ut redeat, rogat, ueteris urbanitatis retinendæ caussa.

Cicero S. D. Curio. 31

FACILE *perspexi ex tuis litteris, quod semper studui, & me à te plurimi fieri, & te intelligere, quàm mihi carus esses. quod quando uterque nostrum consecutus est: reliquum est, ut officijs certemus inter nos: quibus æquo animo uel uincam te, uel uincar abs te. Acilio non fuisse necesse meas dari litteras, facile patior. Sulpicij tibi operam intelligo ex tuis litteris non multum opus fuisse, propter res tuas ita contractas, ut, quemadmodum scribis, nec caput, nec pedes. equidem uellem uti pedes haberent, ut aliquando redires: uides enim exaruisse iam ueterẽ urbanitatem, ut Pomponius noster suo iure possit dicere, nisi nos pauci retineamus gloriam antiquam Atticam. ergo is tibi, nos ei succedimus. ueni igitur, quæso; ne tantum semen urbanitatis una cum rep. intereat. Vale.*

ep. 7. lib. 5.

leporem acumenq. dictorũ. princeps Curius in dictis, secundus Atticus, Cicero tertius.

ARG. Scribit hanc epistolam in prouincia: prima pars de dictis est, secunda de iudicijs, tertia de rep. ultima de Dolabella, nondum genero.

Cicero S. D. Volumnio. 32

QVO'D *sine prænomine familiariter, ut debebas, ad me epistolam misisti: primum addubitaui, num à Volumnio senatore esset, quocum mihi est magnus usus: deinde* εὐτραπελία *litterarũ fecit, ut intelligerem tuas esse. quibus in litteris omnia mihi periucunda fuerunt, præter illud, quòd parum diligenter possessio salinarum mearum à te procuratore defenditur. ais enim, ut ego discesserim, omnia omnium dicta, in his etiam Sextiana, in me cônferri. quid? tu id pateris? non ne defendis? non resistis? equidem sperabam ita notata me reliquisse genera dictorum meorum, ut cognosci sua sponte possent. sed quando tanta fæx est in urbe, ut nihil sit tam* ἀκύθηρον*, quod non alicui uenustum esse uideatur: pugna, si me amas, nisi acuta* ἀμφιβολία*, nisi elegans* ὑπερβολὴ*, nisi* παράγραμμα *bellum, nisi ridiculum* παρὰ προσδοκίαν*, nisi cetera, quæ sunt à me in secundo libro de oratore per Antõnij personam disputata de ridiculis,* ἔντεχνα*, & arguta apparebunt, ut sacramento contendas mea non esse. Nam de iudicijs quod quereris, multo laboro minus. trahantur per me pedibus omnes rei: sit uel Selius tam eloquens, ut possit probare se liberum: non laboro. urbanitatis possessionem, amabo, quibusuis intèrdictis defendamus: in qua te unum metuo, contemno ceteros. Derideri te putas? nunc demum intelligo*

te

inde etiam dictus est Volumnius Eutrapelus. ep.26.l.9.

pro meis circũferri.

immo per Iulii personam. mendum librarii puto, non memoriæ Ciceronis.

alludit ad consuetudinem iudiciorum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

te sapere. Sed mehercule, extra iocum, ualde mihi tuæ litteræ facetæ, elegantesq. uisæ sunt. illa, quamuis ridicula essent, sicut erant, mihi tamen risum non mouerunt. cupio enim nostrũ illum ámicum in tribunatu quamplurimum habere grauitatis, idq. cum ipsius caussa, (est enim mihi, ut scis, in ámoribus) tum mehercule etiam reip. quam quidem, quamuis in me ingrata sit, tamen amare non desinam. Tu, mi Volumni, quando et instituisti, et mihi uides esse gratum, scribe ad me quamsæpissime de rebus urbanis, de rep. iucundus est mihi sermo litterarum tuarum. præterea Dolabellam, quem ego perspicio, & iudico cupidissimum esse, atque amantissimum mei, cohortare, & confirma, & redde plane meum. non mehercule quo quidquam desit, sed quia ualde cupio, non uideor nimium laborare. Vale.

C. Curionem.

ita loquebãtur, ad indicandum summum quendam amorem. ad Att. l. 16. & Philipp. 12.

quanquam maxime laborem, nimium tamen laborare mihi non uideor.

ARG. Hæc epistola est post ciuile bellum. scribit, se exercitationis caussa declamare, auditoribus Hirtio, Cassio, Dolabella: Volumnium uocat ad eadem studia: addit, deliberatum sibi esse, Cæsare permittente, à caussis, iudicijsq. discedere.

Cicero S. D. Volumnio. 33

QVOD declamátionibus nostris cares, damni nihil facis. Quòd Hirtio inuideres, nisi eum amares: non erat caussa inuidendi: nisi forte ipsius eloquentiæ magis, quàm quòd me audiret, inuideres. nos enim plane, mi suauissime Volumni, aut nihil sumus, aut nobis quidem ipsis displice-

cur se ad declamationes contulerit, caussam uide ep. 8. lib. 9. & 18. lib. 8.

ſplicemus, gregalibus illis, quibus, te plaudente, uigebamus, ămiſſis: ut, etiam ſi aliquando aliquid dignum noſtro nomine emiſimus, ingemiſcamus, quòd hæc pennigero, non armigero in corpore tela exerceantur, ut ait Philŏctetes apud Attium abiecta gloria. ſed tamen omnia mihi erunt, ſi tu ueneris, hilariora: quanquam uenies, ut ipſe intelligis, in maximarum quaſi concurſum occupationum: quas ſi, ut uolumus, exceperimus; ego uero multam ſălutem & foro dicam, & curiæ; uiuamq. tecum multum, & cum communibus noſtris amatoribus. nam & Caſſius tuus, et Dolabella noſter, uel potius uterque noſter, ſtudijs iiſdem tenentur, & meis æquiſſimis utuntur auribus. opus eſt huc limatulo, & politulo tuo iudicio, & illis interioribus litteris mĕis, quibus ſæpe uerecundiorem me in loquendo facis. mihi enim iudicatum eſt, ſi modo hoc Cæſar aut patietur, aut uolet, deponere illam iam perſonam, in qua me ſæpe illi ipſi probaui, ac me totum in litteras ăbdere, tecumq., & cum ceteris earum ſtudioſis honeſtiſſimo otio perfrui. Tu, uellem, ne ueritus eſſes, ne pĕrinuitus legerem tuas litteras, ſi mihi, quemadmodum ſcribis, longiores forte miſiſſes. ac uelim poſthac ſic ſtatuas, tuas mihi litteras longiſſimas quaſque gratiſſimas fore. Vale.

EPI-

ciuili bello.

de Philoctete Attii tragœdia Varro lib. 6. de lin. lat.

græca locutio: ut, πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ, ep. 8. lib. 8. ad Atticum.

quas in te diligo: uel, quibus maxime delector.

idem aliis uerbis ep.20.l.9.

pluribus, uideo ſcriptum eſſe in omnibus antiquis libris. itaque admonere uiſum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

EPISTOLARVM M. COELII AD CICERONEM, LIBER VIII.

ARGVMENTVM.

Commentarium mittit rerum urbanarum : & excusat se, quòd alteri negotium dederit ad illa colligenda . addit hæc : de comitijs transpadanorum Romæ rumorem nullum esse : de successione Galliarum nihil relatum : de Pompeio cupere se aliquid cognoscere : de Cæsare uaria dissipari : aliaq. nõ nulla . Respondit Cicero huic epistolæ ea , quæ est 8. lib. 2.

M. Cœlius Rufus s. d. M. Ciceroni.

decedere de prouincia, usitatius est, quàm decedere ab urbe: tamen Cœlius eo dẽ uerbo in eadem significatione etiam infra usus est. ep. 10. huius libri.

QVOD tibi decedenti pollicitus sum, me omnes res urbanas diligentissime tibi perscripturum: data opera paraui, qui sic omnia persequeretur, ut uerear, ne tibi arguta nimium hæc sedulitas uideatur. tametsi tu scio quàm sis curiosus, & quàm omnibus peregrinantibus gratum sit, minimarum quoque rerum, quæ domi gerantur, fieri certiores. tamen in hoc te deprecor, ne meum hoc officium arrogantiæ condemnes, quòd hunc laborem alteri delegaui: non quin mihi suauissimum sit & occupato, & ad litteras scribendas, ut tu nosti, pigerrimo, tuæ mẽmoriæ dare operam: sed ipsum uolumen, quod tibi misi, facile, ut ego arbitror, me excusat. nescio cuius otij esset, non modo perscribere hæc, sed omnino animaduertere. omnia enim sunt ibi s. c. edicta, fabulæ, rumores. quod exemplum si forte minus te delectarit: ne molestiam tibi cum impensa mea exhibeam, fac me

hoc dicit : non is sum, qui de te non libenter cogitem.

in scena recitata.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

me certiorem. si quid in rep. maius actum erit, quod isti operarij minus commode persequi possint: & quemadmodum actum sit, & quæ existimatio consecuta, quæq. de eo spes est, diligenter tibi perscribemus. Vt nunc est, nulla magnopere expectatio est. nam & illi rumores de comitijs transpadanorum, Cumarũ tenus caluerunt. Romam cum uenissem, ne tenuissimam quidem auditionẽ de ea re accepi. præterea Marcellus quidem adhuc nihil retulit de successione prouinciarum Galliarum. in kal. Iun. ut mihi ipse dixit, eam distulit relationem. sanequam eos sermones repressit, qui de eo tum fuerant, cum Romæ nos essemus. Tu, si Pompeium, ut uolebas, offendisti; qui tibi uisus sit, & quam orationem habuerit tecum, quamq. ostenderit uoluntatem, (solet enim aliud sentire, & loqui, neque tamen tantum ualere ingenio, ut non appareat, quid cupiat) fac mihi perscribas. Quod ad Cæsarem attinet, crebri, & non belli de eo rumores, sed susurrationes duntaxat ueniunt. alius, equitem perdidisse; quod opinor certe factum: alius, septimam legionem uapulasse, ipsum apud Bellouacos circumsideri, interclusum ab reliquo exercitu. neque adhuc certi quidquam est: neque hæc incerta tamen uulgo iactantur, sed inter paucos, quos tu nosti plane, secreto narrantur. at Domitius, cum manus ad os apposuit? Te ad IX. kal. Iun. subrostrani, quod illorum

uide ep. 50. huius lib.

ultra Cumas, progresi nõ sunt. uide ad Att. lib. 5. ep. 2.

retudit sermones, dixit infra.

offendit eũ Tarenti. ep. 8. l. 2. & ad Att. lib. 5. ep. 6.

Cicero tamen perscribere noluit. uide ep. 8. lib. 2.

quidam, qui sub rostris uersari consueuerant, ex infima plebe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

lorum capiti ſit, diſſiparant periſſe: ita ut in urbe, ac foro toto maximus rumor fuerit, te à Q. Pompeio in itinere occiſum. ego, qui ſcirem Q. Pompeium Baulis embæneticam facere, & uſque eò, ut ego miſererer eius eſuriei, non ſum commotus; & hoc mendacio, ſi qua pericula tibi impenderent, ut defungeremur optaui. Plancus quidem tuus Rauennæ eſt; &, magno congiario donatus à Cæſare, nec beatus, nec bene inſtructus eſt. Tui politici libri omnibus uigent. Vale.

Ironia: nam eſt Plancus Burſa, Cicerone accuſante condemnatus. ep. 32. l. 9.

ARG. Nuntiat de abſoluto Meſſalla, eiusq. defenſore Hortenſio à populo male accepto. adijcit quædam de rep. & de competitoribus ſuis.

Cœlius s. d. Ciceroni. 2

ad Att. ep. 12. l. 5

C ERTE, *inquam, abſolutus eſt. me præſente pronuntiatum eſt, & quidem omnibus ordinibus, ſed & ſingulis in uno quoque ordine ſententijs. uide modo, inquis. non mehercules: nihil enim unquam tam præter opinionem, tam quod uideretur omnibus indignum, accidit. quin ego, cum pro amicitia ualidiſſime fauerem ei, et me iam ad dolendum præparaſſem; poſtquam factum eſt, obſtupui, & mihi uiſus ſum captus eſſe. quid alios putas? clamoribus ſcilicet maximis iudices corripuerunt: & oſtenderunt plane eſſe, quod ferri non poſſet. itaque relictus lege Licinia, maiore eſſe periculo uidetur. acceſſit huc, quòd poſtridie eius abſolutionis in theatrum*

non modo, inquit, abſolutus eſt à ſenatorio ordine, equeſtri, tribunicio, ſed omnibus omniũ ſententiis.

& ſane poſt abſolutionem alio crimine damnatus eſt. ep. 8 huius lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Curionis Hortensius introijt: puto, ut suum gaudium gauderemus. hic tibi strepitus, fremitus, clamor, tonitruum, & rudentum sibilus. hoc magis animaduersum est, quòd intactus à sibilo peruenerat Hortensius ad senectutem. sed tum ita bene, ut in totam uitam cuiuis satis esset, et pœniteret eum iam uicisse. De rep. quod tibi scribam, nihil habeo. Marcelli impetus resederunt, non inertia, sed, ut mihi uidebatur, consilio. De comitijs consularibus incertissima est existimatio. Ego incidi in competitorem nobilem, & nobilem agentem: nam M. Octauius Cn. F. & C. Hirrus mecum petit. hoc ideo scripsi, quòd scio te acriter propter Hirrũ nuntiũ nostrorum comitiorum expectaturum. tu tamẽ simul ac me designatũm audieris; ut tibi curæ sit, quod ad pantheras attinet, rogo. Syngrapham Sitianam tibi commendo. Commentarium rerum urbanarum primum dedi L. Castrinio Pæto, secundum ei, qui has litteras tibi reddet. Vale.

Messallæ absolutionem obtinuisse.

qui consules futuri sint.

competitorem tuum ep.3.& 9. huius lib.

curulem ædilẽ.

ARG. Suum in scribendo officium prædicat. scribit, de comitiis suis quæ opinio sit: de Milonis re quid egerit: præterea, cupere se aliquo Ciceronis libro illustrari.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 3

EST ne? uici, & tibi sæpe, quod negaras discedens curaturum, litteras mitto? est, si quidem perferuntur, quas do. atque hoc eo diligentius factito, quòd, cum otiosus sum, plane, ubi

tale illud, & eodem sensu, Ain tandem? ep.21.l.9. & ad Att.ep.5.l.4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

delectem otiolum meum, non habeo. tu cum Romæ eras, hoc mihi certum, ac iucundissimum uacanti negotium erat, tecum id otij tẽmpus consumere: idq. non mediocriter desidero: ut non modo mihi solus esse, sed Romæ, te profecto, solitudo uideatur facta: & qui, quæ mea negligentia est, multos sæpe dies ad te, cum hic ẽras, non accedebam, nunc, quotidie non esse te, ad quem cursitem, discrucior. maxime uero, ut te dies, noctesq. quæram, competitor Hirrus curat. quo modo illum putas, auguratus tuum cõmpetitorem, dolere, & dissimulare me certiorem, quàm se, candidatum? de quo ut, quem optas, quamprimum nuntium accipias, tua mediusfidius magis, quàm mẽa caussa cupio. nam me, si fio, forsitan cum locupletiore referam: sed hoc usque eò suaue est, quòd, si acciderit, tota uita risus nobis deesse non poterit. sed tanti? sed est mehercule. nec multum M. Octauius eorum odia, qui Hirrum premunt, quæ permulta sunt, subleuat. Quod ad Philotimi liberti officium, & bona Milonis attinet: dedimus operam, ut & Philotimus quamhonestissime Milõni absenti, eiusq. necessarijs satisfaceret; et secundum eius fidem, & sedulitatem æstimatio tua conseruaretur. Illud nunc à te peto, si eris, ut spero, otiosus, aliquod ad nos, ut intelligamus nos tibi curæ esse, σύνταγμα conscribas. qui tibi istuc, inquis, in mentem uenit homini non inepto? aliquid ex

tam

ep.30.lib.12.

tẽpus otii, pro, tẽpus otiosum.

nota naturam abundantiæ, & inopiæ.

ep.9. huius lib.

quòd mihi erit sumptui. nã in ludis dandis cũ locuplete collega certabo.

ad Att.ep.8.l.5

tam multis tuis monumentis extare, quod nostræ amicitiæ memoriã posteris quoque prodat, uelim. cuiusmodi, puto quæris. tu aptius, qui omnem nosti disciplinam, quod maxime conueniat, excogitabis, genere tamen, quod & ad nos pertineat, & διδασκαλίαν quandam, ut uersetur inter manus, habeat. Vale.

ambitionem suam uelat amicitiæ nomine.

ARG. Scribit de iudiciis, de magistratibus, de rep. de se ipso, de syngrapha Sitiana, de rege Alexandrino.

M. Cœlius S. D. M. Ciceroni. 4

INVIDEO *tibi: tam multa quotidie, quæ mirere, istoc perferuntur: primum illud, ãb solutum Messallam, deinde eundem condemnatum: C. Marcellum cos. factum: M. Claudium à repulsa postulatum à Gãllis duobus: T. Dolabellam quindecemuirum factum. hoc tibi non inuideo, caruisse te pulcherrimo spectaculo, & Lentuli Cruris repulsi uultum non uidisse. at qua spe, quàm certa opinione descenderat? quã ipso diffidente Dolabella? & hercules, nisi nõstri equites acutius uidissent, pene concedente aduersario superasset. illud te non arbitror miratum, Seruium trib. pl. des. condemnatum: cuius locum C. Curio petijt. sanequam multis incutit, qui eum, facilitatemq. eius non norunt, magnum metum. sed, ut spero, & uolo, & ut se fert ipse, bonos, & senatum malet. totus, ut nunc est, hic scaturit. huius autem uoluntatis initium, & caussa est, quòd eum non mediocri-*

ep. 2. huius lib.

fortasse, à Canio Gallo, Fabio Gallo. ep. 8. l. 2. & 1. lib. 7.

quòd & Cœlius, & Cicero equestri loco nati. postea, senatoriam dignitatem assecuti, ex ordine senatorio, nõ ex equestri dicebãtur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ter Cæſar, qui ſolet infimorum hominum amicitias ſibi qualibet impenſa adiúngere, ualde contempſit. qua in re mihi uidetur illud perquam uenuſte cecidiſſe, quod à reliquis quoque uſque eò eſt animaduerſum; ut Curio, qui nihil conſilio facit, ratione, & inſidijs uſus uideretur in euitandis eorum conſilijs, qui ſe intenderant aduerſarios in eius tribunatum: Lælios, & Antonios, & id genus ualentes dico. Has ego tibi litteras eo maiore miſi interuallo, quòd comitiorum dilationes occupatiorem me habebant, et expectare in dies exitú cogebant, ut, cónfectis omnibus, te facerem certiorem. ad kal. Sext. uſque expectaui. prætorijs moræ quædam inciderunt. mea porro quem euentum ſint habitura, neſcio: opinionem quidem, quod ad Hirrum attinet, incredibilem ædiliúm pl. comitijs nacta ſunt. nam M. Cælium Vicinianum mentio illa fatua, quam deriſeramus olim, & promulgatio de dictatore ſubito deiecit, & deiectum magno clamore inſecuta eſt. inde Hirrum cuncti iam, non faciendum, flagitare. ſpero te celeriter & de nobis, quod ſperaſti, & de illó, quod uix ſperare auſus es, auditurum. De rep. iam noui quidquam expectare deſieramus: ſed, cum ſenatus habitus eſſet ád Apollinis ad XI. kal. Sext. et referretur de ſtipendio Cn. Pompey; mentio facta eſt de legione ea, quam expenſam tulit C. Cæſari Pompeius, quo numero eſſet, quo appeteretur,

ad extremum ſibi etiam Curionem adiunxit.

iam enim conſularia dixit eſſe habita.

duplex enim erat ædilitas, curulis, & plebeia. curulem Cœlius petebat.

ep. 10. lib. 2.

antiqua locutio, etiam græcis uſitata.

cum

cum ex Gallia coactus esset dicere Pompeius se legionem abducturum, sed non statim sub mentionem, & conuicium obtrectatorum. inde interrogatus de successione C. Cæsaris. de qua, hoc est de prouincijs, placitum est, ut, cum primum ad urbem reuerteretur Cn. Pompeius, coram eo de successione prouinciarum ageretur. nam Ariminum ad exercitum Pompeius erat iturus, & statim ijt. puto idibus Sext. de ea re factum iri. profecto aut transigetur aliquid, aut turpiter intercedetur. nam in disputando coniecit illam uocem Cn. Pompeius, omnes oportere senatui dicto audientes esse. ego tamen sic nihil expecto, quo modo Paulum cos. des. primum sententiam dicentem. Sæpius te admoneo de syngrapha Sitiana: cupio enim te intelligere, eam rem ad me ualde pertinere. item de pantheris, ut Cybiratas accersas, curesq. mihi ut uehantur. Præterea nuntiatum nobis, & pro certo iam habetur, regem Alexandrinum mortuum. quid mihi suadeas, quo modo regnum illud sese habeat, quis procuret, diligenter mihi perscribas. kal. Sext. Vale.

erat enim tardus, & dissimulator. uide ep. 5. lib. 1 & ep. 1. huius lib.

ep. 9. huius lib.

moris enim fuit, ut consul designatus primus sententiã diceret.

ut exigeretur pecunia in Ciceronis prouincia. ep. 8. & 9. huius lib.

facile id Cicero nosse poterat, quòd ei, Ciliciæ præfecto, prope in cõspectu Aegyptus erat. ep. 7. lib. 1.

ARG. Monet Ciceronem, ut, ante quàm Parthi bellum inferrent, statueret quid sibi agendum esset: imparem enim fore dimicationem. de rep. nihil ait esse noui.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 5

Q V A *tu cura sis, quod ad pacem prouinciæ tuæ, finitimarumq. regionum attinet, nescio.*

ego quidem uehementer animi pendeo. nam si hoc moderari possemus, ut pro uiribus copiarum tuarum belli quoque existeret magnitudo; &, quantum gloriæ, triumphoq. opus esset, assequeremur; periculosamq., & grauem illam dimicationem euitaremus: nihil tam esset optandum. nunc si Parthus mouet aliquid, scio non mediocrem fore contentionem. tuus porro exercitus uix unum saltum tueri potest. hanc autem nemo ducit rationem: sed omnia desiderantur ab eo, (tanquam nihil denegatum sit ei, quo minus quamparatissimus esset) qui publico negotio præpositus est. Accedit huc, quod successionem futuram propter Galliarum controuersiam non uideo. tametsi hac de re puto te constitutum, quid facturus esses, habere: tamen, quo maturius constitueres, cum hunc euentum prouidebam, uisum est ut te facerem certiorem. nosti enim hæc tralaticia. de Gallijs constituetur: erit, qui intercedat: deinde alius existet, qui, nisi libere liceat de omnibus prouincijs decernere senatui, reliquas impediat. sic multum, ac diu ludetur, atque ita diu, ut plus biennium in his tricis moretur. Si quid noui de rep. quod tibi scriberem, haberem, usus essem mea consuetudine, ut diligenter, & quid actum esset, & quid ex eo futurum sperarem, perscriberem. sane tanquam in quodam silice iam omnia adhæserunt. Marcellus idem illud de prouincijs urget: sed neque adhuc fre-

ep. 10. lib. 2.

cum omnes copiæ confligunt.

nam duæ tantum legiones erant. uide ad Att. ep. 15. lib. 5.

cum Cæsar sibi succedi nollet.

intercedet Cæsarianus tribunus: Pompeianus reliquas impediet.

uide ep. 1. huius lib.

ut omnino Cæsar successor mittatur.

frequentem senatum efficere potuit. quòd si, hoc anno præterito, Curio tribunus, & eadem actio de prouincijs introibit: quàm facile tũc sit omnia impedire, & quàm hoc Cæsari, & ijs, qui suam caussam, non reip. curent, superet, non te fallit. Vale. quasi, difficultas impendeat.

ARG. Capita sunt huius epistolæ, de Appio à Dolabella accusato, de Ciceronis officio, de affinitate cum Dolabella iungenda, de rep.

M. Cœlius S. D. M. Ciceroni. 6

NON *dubito, quin perlatum ad te sit, Appium à Dolabella reum factum: sanequam non ea, qua existimaueram, inuidia. neque enim stulte Appius; qui, simul atque Dolabella accessit ad tribunal, introierat in urbem, triumphiq. postulationem abiecerat. quo facto retudit sermones; paratiorq. uisus est, quàm sperauerat accusator. is nunc in te maximam spem habet. scio tibi eum non esse odio. quàm uelis eum obligare, in tua manu est: cũm quo simultates si tibi non fuissent, liberius tibi de tota re esset. nunc si ad illam summam seueritatem legitimum ius exegeris: cauendum tibi erit, ne parum simpliciter & candide posuisse inimicitias uidearis. in hanc partem porro tutum tibi erit, si quid uolueris, gratificari. nemo enim necessitudine, & amicitia te deterritum ab officio dicet. Illud mihi occurrit, quòd inter postulationem, & nominis delationem uxor à Dolabella discessit. quid*

uide ep. 10. l. 3.

aduersa hominum uolũtate.

uide ep. 10. l. 3. & ep. 1. huius l.

huic epistolę respondet Cicero lib. 2. ep. 13.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ep.12. lib.2.

mihi discedens mãndaris, memini: quid ego tibi scripserim, te non arbitror oblitum. non est iam tempus plura narrandi. unum illud monere te possum: si rẽs tibi non displicebit, tamen hoc tempore nihil de tua uoluntate ostendas; et expectes, quemadmodum exeat ex hac caussa; ne quà inuidiosum tibi sit, si emanarit. porro significatio ulla si intercesserit, clarius, quàm deceat, aut expediat, fiat. neque ille tacere eam rem poterit, quæ suæ spẽi tam oportuna acciderit, quæq. in negotio conficiendo tanto illustrior erit: cum præsertim is sit, qui, si perniciosum sciret esse, loqui de hac re, uix tamen se contineret. Pompeius dicitur ualde pro Appio lãborare: ut etiam putent alterutrum de filijs ad te missurum. hic nos omnes absoluimus. et hercules confecta, omnia fœda, & inhonesta sunt. consules autem habemus summa diligentia. adhuc S.C. nisi de ferijs Latinis, nullum facere potuerunt. Curioni nostro tribunatus cõnglaciat. sed dici non potest, quo modo hic omnia iaceant. nisi ego cum tabernarijs, & aquarijs pugnarem, ueternus ciuitatem occupasset. si Parthi uos nihil calfaciunt, nos hic frigore frigescimus. tamen, quoquo modo hic omnia iaceant, potuit sine Parthis. Bibũlus in Amano nescio quid cohorticularum amisit. hoc sic nuntiatum est. Quod tibi supra scripsi, Curionem frigere: iam cãlet: nam feruentissime concerpitur: bellissime enim, quia

Marginal notes:

ut ei Tulliola matrimonio iungatur.

de Appij damnatione.

nec mirum. nã Pompeij filius Appij gener erat. ep.4. lib.3.

uide ep. 13. l.2.

uide ep. 13. l.2.

ad Att. ep. 20. lib. 5.

minime otiosus est. ad Att. ep.7. lib. 15.

quia de interkalando non obtinuerat, transfugit ad populum, & pro Cæsare loqui cœpit, legemq. uiariam, non dissimilem agrariæ Rulli, et alimentariam, quas iubet ædiles metiri, iactauit. hoc non dum fecerat, cum priorem epistolæ partem scripsi. Amabo te, si quid, quod opus fuerit, Appio facies, ponito me in gratiam. De Dolabella integrum tibi reserues, suadeo. et huic rei, de qua loquor, & dignitati tuæ, æquitatisq. opinioni hoc ita facere expedit. Turpe tibi erit pantheras græcas me non habere. Vale.

à senatu.

se laturum.

de nuptiis Tulliæ.

omnis enim Asia græce loquebatur. et erant præterea pantheræ Africanæ. ep.8. & 9. huius lib.

ARG. Scribit de belli Parthici periculo, de Cornificij nuptijs, de Valeriæ diuortio, de Ocellæ adulterio.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 7

QVAM *cito tu istinc decedere cupias, nescio: ego quidem eo magis, quo adhuc felicius rē gessisti. dum istic eris, de belli Parthici periculo cruciabor, ne hunc risum meum metus aliqui perturbet. Breuiores has litteras properanti publicanorum tabellario subito dedi. tuo liberto pluribus uerbis scriptas pridie dederam. Res autem nouæ nullæ sane acciderunt; nisi hæc uis tibi scribi, quæ certe uis. Cornificius adolescens Orestillæ filiam sibi despondit. Paulla Valeria, soror Triarij, diuortium sine caussa, quo die uir è prouincia uenturus erat, fecit. nuptura est D. Bruto. nondum retulerat. multa in hoc genere incredibilia, te absente, acciderunt. Ser. Ocella nemini persuasisset se mœchum esse, nisi triduo*

gesserat ea, de quibus in epist. ad Catonem ep.4. lib.15.

pro aliquis, antique.

Orestilla uxor Catilinæ fuerat. Sallustius.

ep.7. lib.xi.

uide ep.15. l.2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

bis deprehensus esset. quæris, ubi? ubi hercules ego minimè uellem. relinquo tibi, quod ab alijs quæras. neque enim displicet mihi, imperatorem singulos percunctari, cum qua sit aliquis deprehensus. Vale.

fortasse amici sui domum stupri labe inquinatam dolet.

ARG. Varia scribit, primum de iudicijs quibusdam, tum de rep. satis copiose, postremo de se ipso.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 8

ETSI *de rep. quæ tibi scribam, habeo: tamen, nihil quo magis gauisurum te putem, habeo, quàm hoc. scito C. Sempronium Rufum, Rūfum, mēl, ac delicias tuas, calumniam maximo plausu tulisse. quæris, qua in caussa? M. Tutium, accusatorem suum, post ludos Romanos reum lege Plōtia de ui fecit, hoc consilio, quòd uidebat, si extraordinarius nemo reus accessisset, sibi hoc anno caussam esse dicendam. dubiū porro illi non erat, quid futurum esset. nemini hoc deferre mūnusculum maluit, quàm suo accusatori. itaque sine ullo subscriptore descendit, et Tutium reum fecit. at ego, simul atque audiui, inuocatus ad subsellia rei accurro: surgo, neque uerbum de re facio: totum Sempronium usque eò perago, ut Vestorium quoque interponam, & illam fabulam narrem, quemadmodum tibi pro beneficio dederit, si quid in iniurijs suis esset, quo Vestorius teneretur. Hæc quoque magna nunc contentio forum tenet. M. Seruilius, postquam, ut cœperat, omnibus in rebus turbarat, nec,*

qui tibi tam iucūdus est. Plautina uox.

Asconius in cōmentario Milonianæ.

itidem locutus est ep. 12.l.8.

nec, quod non uenderet, quidquam reliquerat; maxima nobis trāditus erat inuidia: neque Laterensis prætor, postulante Pausania, nobis patronis, quò ea pecunia peruenisset, recipere uoluit. quòd Pilius, necéssarius Attici nostri, de repetundis eum postulauit: magna illico fama surrexit, & de damnatione feruenter loqui est cœptum. quo uento proijcitur Appius minor, ut implicet, pecuniam ex bonis paternis peruenisse ad Seruilium, præuaricatiōnisq. caussam diceret depositum HS LXXXI. *admiraris amentiam. quid, si actiones stultissimas, quid, si nefarias patris confessiones audisses? mittit in consilium eosdem illos, qui litem æstimarant, iudices. cum æquo numero sententiæ fuissent, Laterensis, leges ignorans, pronuntiauit quid singuli ōrdines iudicassent: & ad extremum, ut solent, ait, Referam. postquam discessit, & pro absoluto Seruilius haberi cœptus; legisq. unum & centesimum caput legit, in quo ita erat;* QVOD *eorum iudicum maior pars iudicarit, id ius, ratumq. esto: in tabulas absolutum non retulit, ordinum iudicia perscripsit. postulante rursus Appio, cum L. Lollio transegit, & se relaturūm dixit. sic nunc neque absolutus, neque damnatus Seruilius, de repetundis, saucius, Pilio tradetur. nam de diuinatione Appius, cum calumniam iúrasset, contendere ausus non est, Pilioq. cessit; & ipse de pecunijs repetundis à Seruilijs*

est

se nobis defendendum tradiderat.

uxor enim Attici Pilia fuit.

ut Seruilius, Appii patris accusator, præuaricaretur.

tres enim ordines iudicabāt, senatores, equites, tribuni ærarii.

in tabulas absolutum.

cum iurasset, patrem suū à Seruilio falso accusatū. Asconius.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

est postulatus, & præterea de ui reus à quodam

ep. 2. lib. 7.

suo émissario est factus. recte hoc par habet. Quod ad remp. pertinet, omnino multis diebus, expectatione Galliarum actum nihil est. aliquã-do tamen, re sæpe relata, & grauiter acta, & plane perspecta Cn. Pompeij uoluntate in eam

Cæsarem.

partem, ut eũm decedere post kal. Mart. placeret, S.C. quod tibi misi, factum est, auctoritatesq. perscriptæ. S. C. auctoritates. Pridie kal. Oct. in æde Apollinis. scribendo affuerunt, L. Domitius Cn. F. Ahenobarbus, Q. Cæcilius Q. F. Metellus Pius Scipio, L. Villius

cognomen esse Villiorum, ex Liuio constat.

L. F. Pom. Annalis, C. Septimius T. F. Quirina, C. Lucceius C. F. Pup. Hirrus, C. Scribonius C. F. Pop. Curio, L. Ateius L. F. An. Capito, M. Oppius M. F. Terentina. Quod M. Marcellus cos. V. F. de prouincijs cõsularibus: D. E. R. I. C. uti L. Paullus, C. Marcellus cos. cum ma

Kalendis Ian.

gistratum inissent, ad ex kal. Mart. quæ in suo magistratu futuræ essent, de consularibus prouincijs ad senatum referrent, ne ue quid prius ex kal. Mart. ne ue quid coniunctim de ea re referretur à cõsulibus: utiq. eius rei caussa per dies cõmitiales senatum haberent, S. Q. C. facerent: & cum de ea re ad senatum referretur à consulibus, qui eorũ in CCC. iudicibus essent, sex abducere liceret: si quid de ea re ad populum, plebem ue lato opus esset, ut Ser. Sulpicius, M. Marcellus cos. præt. trib. pl. quibus eorum uideretur,

cũ alioqui per dies comitiales senatus haberi non posset. uide epistolam secundam lib. I. ad Q. fratrem.

ad

ad populum, plebem ue ferrent: quod ij non tulissent, uti quicunque deinceps essent, ad populum, plebem ue ferrent.

S. C. A. pridie kal. Oct. in æde Apollinis. scribendo affuerunt, L. Domitius Cn. F. Abenobardus, Q. Cæcilius Q. F. Metellus Pius Scipio, L. Villius L. F. Pom. Annalis, C. Septimius T. F. Quirina, C. Scribonius C. F. Pop. Curio, L. Ateius L. F. An. Capito, M. Oppius M. F. Terentina. Quod M. Marcellus cos. V. F. de prouincijs: D. E. R. I. C. senatum existimare, neminem eorum, qui potestatem habent intercedendi, impediendi, moram afferre oportere, quo minus de rep. quamprimum ad senatum referri, S. Q. C. fieri possit: qui impedierit, eum senatum existimare contra remp. fecisse: si quis huic S. C. intercesserit; senatui placere, auctoritatem perscribi, & de ea re ad senatum, populumq. referri. Huic S.C. intercessit C. Cœlius, L. Vicinius, P. Cornelius, C. Vibius Pansa. Item senatui placere, de militibus, qui in exercitu C. Cæsaris sunt, qui eorum stipendia emerita, caussas, quibus de caussis missi fieri debeant, habeant, ad hunc ordinem referri, ut eorum ratio habeatur, caussæq. cognoscantur. si quis huic S. C. intercesserit; senatui placere, auctoritatem perscribi, & de ea re ad senatum, populumq. referri. Huic S.C. intercessit C. Cœlius, C. Pansa trib. pl. Itemq. senatui placere, in Cili-

adoptatus à Metello Pio, Numidici filio. Dio.

alibi Cornelii sunt patricii: hic plebeius, quia tribunus pl. nemo enim patricius eum magistratum gessit.

Vibiorum cognomen.

Ciliciam prouinciam, inq. VIII. *reliquas prouincias, quas prætorij pro prætore obtinerent, eos, qui prætores fuerunt, neque in prouincia cum imperio fuerunt, quos eorum ex S. C. cum imperio in prouincias pro prætore mitti oporteret, eos sortito in prouincias mitti placere: Si ex eo numero, quos S. C. in prouincias ire oporteret, ad numerum non essent, qui in eas prouincias proficiscerentur; tum, uti quodque collegiũ primum prætorum fuisset, neque in prouincias profecti essent, ita sorte in prouincias proficiscerentur: Si ad numerum ij non essent; tunc deinceps proximi cuiusque collegij, qui prætores fuissent, neque in prouincias profecti essent, in sortem conijcerentur, quoad is numerus effectus esset, quem ad numerum in prouincias mitti oporteret: Si quis huic S. C. intercessisset, auctoritas perscriberetur. Huic S. C. intercessit C. Cœlius, C. Pansa trib. pl.* *Illa præterea Cn. Pompeij sunt animaduersa, quæ maxime cõfidentiam attulerunt hominibus; ut diceret, se ante kal. Mart. non posse sine iniuria de prouincijs Cæsaris statuere; post kal. Mart. se non dubitaturum. cum interrogaretur, si qui tum intercederent; dixit, hoc nihil interesse, utrum Cæsar senatui dicto audiens futurus non esset, an pararet, qui senatum decernere non pateretur. Quid si, inquit alius, & consul esse, & exercitum habere uolet? at ille, quàm clementer: Quid, si filius*

uide ep. 15. l. 2. & ad Atticum ep. 6. lib. 6.

non esse male animatum in Cæsarem.

tribunum pl. qui intercedendo senatum impediret. minime iracunde: ut lib. 2. de fin. Clemens in disputando.

lius meus fustem mihi impingere uolet? his uocibus, ut existimarent homines Pompeio cum Cæsare esse negotium, effecit. itaque iam, ut uideo, alterutram ad conditionem descendere uult Cæsar; ut aut maneat, neque hoc anno sui ratio habeatur; aut, si designari poterit, decedat. Curio se contra eum totum parat. quid assequi possit, nescio. illud uideo, bene sentientem, etsi nihil effecerit, cadere non posse. me tractat liberaliter; & mihi suo munere negotium imposuit. nam si mihi non dedisset eas, quæ ad ludos ei aduectæ erant Africanæ; potuit supersederi. nunc quando dare necesse est; uelim tibi curæ sit, quod à te semper petij, ut aliquid istinc bestiarum habeamus: Sitianamq. *syngrapham tibi commendo. libertum Philonem istuc misi, & Diogenem Græcum: quibus mandata, & litteras ad te dedi. eos tibi, & rem, de qua misi, uelim curæ habeas. nam, quàm uehementer ad me pertineat, in ijs, quas tibi illi reddent, litteris descripsi. Vale.*

in prouincia. quod ei lex dabat. uide ep. 7. l. 1. & 6. lib. 6.

quasi onus imposuit.

à ludis dandis.

pantheras significat. ep. 6. huius lib.

erat enim ex ea syngrapha exigenda pecunia. uide ep. 4. huius lib. & ep. sequenti.

ARG. Narrat de Hirro competitore ab ædilitate deiecto: de prouincijs nihil actum significat: pantheras petit: M. Feridium commendat: addit non nulla de Fauonio, Pompeio, Calidio.

M. Cœlius S. D. M. Ciceroni. 9

SIC *tu, inquis, Hirrum tractasti? immo, si scias, quàm facile, quàm ne contentionis quidem minimæ fuerit; pudeat te, ausum illum unquam esse incedere tanquam tuum competitorē. post repulsam uero risus facit: ciuem bonum ludit,*

Hirrus Lucceię gentis cognomen. ep. 8. huius lib.

competitorem auguratus. ep. 4. huius lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

dit, & contra Cæsarem sententias dicit: expectationem corripit: Curionem prorsus non medio criter obiurgatus. hac repulsa se mutauit. præterea, qui nunquam in foro apparuerit, non multum in iudicijs uersatus sit, agit caussam liberaliter, sed raro post meridiem. De prouincijs quod tibi scripseram idibus Sex. actum iri, interpellat iudicium Marcelli cos. des. in kal. reiecta caussa est. ne frequentiam quidem efficere potuerant. has litteras ad IIII. *non. Sept. dedi, cum ad eam diem ne profligatum quidem quidquam esset. ut uideo, caussa hæc integra in proximum annum transferetur: &, quantum diuino, relinquendus tibi erit, qui prouinciam obtineat. nam non expedietur successio: quando Galliæ, quæ habent intercessorem, in eandem conditionem, quam ceteræ prouinciæ, uocantur. hoc mihi non est dubium: quo tibi magis scripsi, ut ad hunc euentum te parares. Fere litteris omnibus tibi de pantheris scripsi. turpe tibi erit, Patischum Curioni decem misisse, te non multis partibus plures: quas ipsas Curio mihi, & alias Africanas decem donauit: ne putes illum tantum prædia rustica dare scire. tu, si modo memoria tenueris, & Cybiratas accersieris, itemq. in Pamphyliam litteras miseris; (nam ibi plures capi aiunt) quod uoles, efficies. hoc uehementius laboro nunc, quòd seorsum à collega puto mihi omnia paranda. Amabo te, impera tibi: hoc cura:*

soles

Marginal notes:

de mittēdo Cæsari successore. ep.8. huius lib.

ep.4. huius lib.

plus est, quàm cœptum; minus, quàm confectum. ep. 4. huius lib.

quod euenit: & reliquit Cœliū quæstorem. ep. 15. lib. 2.

ep. XI. lib. 2.

idest multo plures. ep. 2. lib. 1.

ad Att. ep. 24. lib. XI.

sic infra, ep. 16. lib. 9. & Cæsar lib. 4. de bello Gallico.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

soles libenter, ut ego, maiorem partem nihil curare. in hoc negotio nulla tua, nisi loquendi, cura est, hoc est imperandi, et mandandi. nam, simul atque erunt captæ; qui alant eas, & deportent, habes eos, quos ad Sitianam syngraphã misi. puto etiam, si nullam spem mihi litteris ostẽderis, me istò missurum alios. M. Feridium, equitem Romanum, amici mei filiũ, bonum, & strenuum adolescentem, qui ad suum negotium istuc uenit, tibi commendo: & te rogo, ut eum in tuorum numero habeas. agros, quos fructuarios habent ciuitates, uult tuo beneficio, quod tibi facile, & honestum factu est, immunes esse. gratos, & bonos uiros tibi obligaris. Nolo te putare Fauonium à columnarijs præteritũm. optimus quisque eum non fecit. Pompeius tuus aperte, Cæsarem prouinciam tenere cum exercitu, & consulem esse: tamen hanc sententiam dixit, nullum hoc tempore S. C. faciendum: Scipio hanc, ut Kal. Mart. de prouincijs Gallijs, neu quid coniunctim, referretur. contristauit hæc sententia Balbum Cornelium: & scio eum conquestum esse cum Scipione. Calidius in defensione sua fuit disertissimus, in accusatione satis frigidus. Vale.

minime tardũ in agendo.

in petitione magistratus.

etiam in libro de claris orat. Cicero eum frigidum, & remissum in accusationibus appellat.

ARG. Scribit de Parthici belli rumore; & de prouincijs quid putet actum iri. addit actiones Curionis de agro Campano: de Ciceronis decessu, affirmat se officio suo satis esse facturum.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni.

M. Crasso à Parthis cæso, quæstor eius Cassius in prouincia remanserat. terminus erat Euphrates imperij Romani.

non enim acie confligũt, qui sunt ab exercitu imparati: itaque uitam in discrimen non adducunt.

ad bellum enim paludati exibant.

negligentia uoluntatis est, inertia etiam inscitiæ. ep. 20. lib. 12.

& sane Cassius non optime au

Sanequam litteris C. Cássii, & Deiotari sumus commoti. nam Cassius, cis Eúphratem copias Parthorum esse, scripsit: Deiotarus, profectas per Commagenem in prouinciam nostram. ego quidem præcipuum metum, quod ad te attinebat, habui, qui scirem quàm paratus ab exercitu esses, ne quod hic tumultus dignitati tuæ periculum afferret. nam de uita, si parátior ab exercitu esses, timuissem. nunc hæc exiguitas copiarum, recessum, non dimicationem mihi tuam præsagiebat. hoc quo modo acciperét homines, quàm probabilis necessitas futura esset; uereor etiam nunc, neque prius desinam formidare, quàm tetigisse te Italiam audiero. Sed de Parthorum transitu nuntij uarios sermones excitarunt. alius enim, Pompeium mittendum; alius, ab úrbe non remouendum; alius, Cæsarem cum suo exercitu; alius, consules; nemo tamen, ex s.c. priuatos. consules autem, quia uerentur ne illud s.c. fiat, ut palúdati exeant, aut contumeliose præter eos ad alium res transferatur, omnino senatum haberi nolunt; usque eò, ut parum diligentes in rep. uideãtur. sed honeste, siue negligéntia, siue inertia est, siue ille, quem proposui, metus, latet sub hac temperantiæ existimatione, nolle prouinciam. à te litteræ non uenerunt: & , nisi Deiotari subsecutæ essent, in eam opinionẽm Cassius uenerat; quæ diripuisset ipse,

ipse, ut uiderentur ab hoste uastata, finxisse bellum, & Arabas in prouinciam immisisse, eosq. Parthos esse senatui renuntiasse. quare tibi suadeo, quicunque est istic status rerum, diligenter & caute perscribas; ne aut uélificatus alicui dicaris, aut aliquid, quod referret scire, reticuisse. Nunc exitus est anni: nam ego has litteras ad XIV. *kal. Dec. scripsi. plane nihil uideo ante kal. Ian. agi posse. nosti Marcéllum, quàm tardus, & parum efficax sit, itemq. Seruium, quàm cunctator. cuiusmodi putas hos esse? aut qui id, quod nolint, conficere posse, qui, quæ cupiunt, tamen ita frigide agunt, ut nolle existimentur? nouis magistratibus autem, si Parthicum bellum erit, hæc caussa primos menses occupabit. sin autem aut non erit istic bellum; aut tántum erit, ut uos, aut successores, paruis additis copijs, sustinere possint: Curionem uideo se dupliciter iactaturũ; primũ, ut aliquid Cæsari adimat; inde, ut aliquid Pompeio tribuat, quoduis, quamlibet tenue munusculum. Paullus porro non humane de prouincia loquitur. huius cupiditati occũrsurus est Furnius noster. plures suspicari non possum. Hæc noui. alia, quæ possunt accidere, non cerno. multa tempus afferre, & præparata multa scio: sed intra fines hos, quæcunque acciderint, uertentur. Illud addo, actiones C. Curionis de ágro Campano: de quo negant Cæsarem laborare, sed*

diuit auaritiæ nomine. Plutarchus.

assentando gratificatus.

M. Marcellus, & Ser. Sulpicius consules erant.

tantum, hoc loco refertur ad paruitatem: ut etiam apud Cæsarem lib. 6. de bel. Gal. & lib. 3. de bel. ci.

fortasse, quia tribunus pl. esset.

diuidendo. ep. 9. lib. 1. & ep. 20. lib. XI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Pompeium ualde uelle; ne uacuus aduenienti Cæsari pateat. Quod ad tuum deceſſum attinet, illud tibi non poſſum polliceri, me curaturum, ut tibi ſuccedatur: illud certe præſtabo, ne quid amplius prorogetur. tui conſilij eſt, ſi tempus, ſi ſenatus coget, ſi honeſte à nobis recuſari non poterit, uelis ne perſeuerare. mei officij eſt meminiſſe, qua obteſtatione decedens mihi, ne paterer fieri, mandaris. Vale.

uide ep. 8. lib. 2.

ep. 1. huius lib.

ARG. Supplicationes Ciceroni à ſenatu decretas ſignificat pro re in prouincia bene geſta: &, quæ fuerit cuiuſque uel ſententia, uel uoluntas, docet. adſcribit etiam de rep.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. II

N O N *diu, ſed acriter nos tuæ ſupplicationes torſerunt. incideramus enim in difficilem nodum. nam Curio, tui cupidiſſimus, cui omnibus rationibus comitiales eripiebátur, negabat ſe ullo modo pati poſſe, decerni ſupplicationes; ne, ſi quid furore Pauli adeptus eſſet boni, ſua culpa uideretur amiſiſſe, & præuaricator cauſſæ publicæ exiſtimaretur. itaque ad pactionem deſcendimus: & confirmarunt conſules, ſe his ſupplicationibus in hunc annum non uſuros. plane, quòd utriſque conſulibus gratias agas, eſt; Paullo magis certe. nam Marcellus ſic reſpondit ei, ſpem in iſtis ſupplicationibus non habere: Paullus, ſe omnino in hunc annum non edictúrum. Renuntiatum nobis erat, Hirrum diutius dicturum. prendimus eum: non modo non fecit, ſed,*

tribunus pl.

tribunus pl. ſupplicationes intercedendo impediebat: et tribunus erat Curio.

ſupplicationes.

cum

cum de hostibus ageretur, & posset rem impedire, si, ut numeraretur, postularet, tacuit: tantum Catoni assensus est; qui de te iam locutus honorifice, non decrerat supplicationes. tertius ad hos Fauonius accessit. quare pro cuiusque natura, & instituto gratiæ sunt agendæ; his, quòd tantúm uoluntatem ostenderunt pro sententia; cum impedire possent, non pugnarunt; Curioni uero, quòd de suarum actionum cursu tua caussa deflexit. nam Furnius, & Lentulus, ut debuerunt, quasi eorum res esset, una nobiscum circumierunt, & laborarunt. Balbi quoque Cornelij operam, & sedulitatem laudare possum. nam cum Curione uehementer locutus est: & eum, si aliter fecisset, iniuriam Cæsari facturum dixit: tum eius fidém in suspicionem adduxit. decrerant, qui inique transigi uolebant, Domitij, Scipiones. quibus hac re ad intercessionem euocandam interpellantibus, uenustissime Curio respondit, se eo libenter non intercedere, quòd quosdam, qui decernerent, uideret confici nolle. Quod ad remp. attinet, in unam caussam omnis contentio coniecta est, de prouincijs inquam adhuc. incubuisse cum senatu Pompeius uidetur, ut Cæsar ante id. Nou. decedat. Curio omnia potius subire constituit, quàm id pati: ceteras suas abiecit actiones. nostri porro, quos tu bene nosti, ad extremum certamen rem deducere non audent. Scena rei totius hæc.

ad Att. ep. 1. lib. 7.

tantum, pro salute, ut ep. 31. lib. 7.

quasi Curio minus bona fide cum Cæsare in gratiam rediisset, nisi ei de supplicationibus Ciceronis gratificaretur.

optimates.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Pompeius, tanquam Cæsarem non impugnet, sed, quod illi æquum putet, constituat, ait Curionem quærere discordias. ualde autem non uult, & plane timet, Cæsarem consulem designari prius, quàm exercitum, & prouinciam tradiderit. accipitur satis male à Curione: & totus eius secundus cõnsulatus exagitatur. hoc tibi dico: si omnibus rebus prement Curionem, Cæsar defendetur: intercessorem si, quod uidentur, reformidabunt, Cæsar, quoad uolet, manebit. quam quisque sententiam dixerit, in commentario est rerum urbanarum: è quo tu, quæ digna sunt, selige: multa transi, in primis ludorum explõsiones. et funerum, & ceterarum ineptiarum plura habet inutilia. denique malo in hanc partem errare, ut, quæ non desideras, audias, quàm quidquam, quod opus est, prætermittatur. Tibi curæ fuisse de Sitiano negotio, gaudeo: sed, quando suspicaris minus certa fide eos tibi uisos; tanquam procurator sic agas, rogo. Vale.

in quo multa Cęsari dederat, quę nunc idem contra ius eripere uellet.

ingredientibus in theatrũ plausus dabatur, popularibus æqualis, ceteris cum sibilo, & strepitu. ep. 2. huius l.

ARG. Queritur de Appij Claudij iniurijs.

M. Cœlius S. D. M. Ciceroni. 12

PVDET *me tibi confiteri, & queri de Appij, hominis ingratissimi, iniurijs; qui me õdisse, quia magna mihi debebat beneficia, cœpit: &, cum homo auarus, ut ea solueret, sibi imperãre non posset; occultum bellum mihi indixit, ita occultum tamen, ut multi mihi renuntiarent,*

naturale est debitoris odium in creditorem. ep. 9. huius lib.

rent, & ipse facile animaduerterem male eum de me cogitare. postea quàm uero comperi eum collegium tentasse, deinde aperte cum quibusdam locutum, cum L. Domitio, ut nunc est, mihi inimicissimo homine, deliberare uelle, hoc munusculum deferre Cn. Pompeio: ipsum reprehenderem, & ab eo deprecarer iniuriam, quem uitam mihi debere putarem, impetrare à me non potui. quid ergo est? tum, quasi aliquid, amicis, qui testes erant meorum in illum meritorũ, locutus sum. postea quàm illum, ne cui satisfaceret quidem, me dignum habere sensi; malui collegæ eius, homini alienissimo mihi, &, propter amicitiam tuam, non æquissimo, me obligare, quàm illius simiæ uultum subire. id postquam resciit, excanduit; & me caussam inimicitiarum quærere clamitauit; ut, si mihi in pecunia minus satisfecisset, per hanc speciem simultatis eum consectarer. postea non destitit accersere palam Seruium accusatorem, inire cum Domitio consilia. quibus cum parum procederet, ut ulla lege mihi ponerent accusatorem; compellari ea lege me uoluerunt, qua dicere non poterant. insolentissimi homines summis Circensibus ludis meis postulandum me lege Scantinia curant. uix hoc erat Pola elocutus, cum ego Appium censorem eadem lege postulaui. quod melius caderet, nihil uidi. nam sic est à populo, & non infimo quoque approbatum, ut maiorem

augurum.

qui Appij collega fuerat in cõsulatu.

suspicor de mẽdo. nam, deferre munusculũ, est, apud Cœliũ accusare. ep. 8. huius lib.

L. Pisonis, qui Appij collega erat in censura. Dio lib. 40.

ueteres aliquot libri, Incãduit: alij, scanduit. Incanduit, magis placet, pro, excanduit.

quos Cœlius ædilis dabat. sed puto glossema esse.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

erat enim Scantinia lex de cõcubitu puerorum.

Appio dolorem fama, quàm postulatio, attulerit. præterea cœpi sacellum, in domo quod est, ab eo petere. Conturbat me mora serui huius, qui tibi litteras attulit. nam, acceptis prioribus litteris, amplius quadraginta mansit. Quid tibi scribam, nescio. Scis Domitio diem timori esse? expecto te ualde, & quamprimum uidere cupio. A te peto, ut meas iniurias proinde doleas, ut me existimas et dolere, et tuas ulcisci solere. Vale.

similiter locutus ep. 14. huius lib.

ARG. Gratulatur affinitate Dolabellæ: de Curionis intercesſione, & de prouinciis quid actum sit, significat, et de Hortensij præsenti iam morte nuntiat.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 13

Dolabellæ. ep. 16. lib. 2.

GRATVLOR tibi affinitate uiri medius fidius optimi. nam hoc ego de illo existimo. cetera porro, quibus adhuc ille sibi parum utilis fuit, & ætate iam sunt decursa; & consuetudine, atque auctoritate tua, pudore Tulliæ, si qua restabunt, confido celeriter sublatum iri. non est enim pugnax uitijs, neque hebes ad id, quod melius sit, intelligendum. deinde, quod maximum est, ego illum ualde amo. Vides Cicero Curionem nostrum lautum intercessionis de prouincijs exitum habuisse? nam cum de intercessione referretur; quæ relatio fiebat ex s. c. primaq. M. Marcelli sententia pronuntiata esset, qui agendum cum tribunis pl. censebat: frequens senatus in alia omnia ijt. stomacho est scilicet Pompeius Magnus nunc ita languenti, ut uix id, quod sibi pla-

uide ep. 15. l. 2.

intercesserat Curio, ne S. C. fieret de successore ante tempus Cæsari mittendo.

pro, dissensit. uide ep. 2. l. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

*placeat, reperiat. transierant illuc, ut ratio esset eius habenda, qui neque exercitum, neque prouincias traderet. quemadmodum hoc Pompeius laturus sit, cum cognoscat, quidnam reip. futurum sit, si aut * non curet, uos senes diuites uideritis. Q. Hortensius, cum has literas scripsi, animam agebat. Vale.*

orator ille, Ciceronis æmulus: de quo uide in Bruto.

ARG. Hæc epistola multa complectitur, de L. Domitij Ahenobarbi repulsa in auguratu, de Saturnino ab Cn. Domitio Caluino accusato, de Pompeii, Cæsarisq. discordia, de Appii ad corrigendam ciuitatem ridicula diligentia.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 14

TANTI *non fuit Arsacen capere, Seleuciam expugnare, ut earum rerum, quæ hic gestæ sunt, spectaculo careres. nunquam tibi oculi doluissent, si in repulsa Domitij uultum uidisses. magna illa comitia fuerunt: & plane studia ex partium sensu apparuerunt. perpauci, necessitudinem secuti, officium præstiterunt. itaque mihi est Domitius inimicissimus, ut ne familiarem quidem suum quenquam tam oderit, quàm me; atque eo magis, quòd per iniuriam sibi putat ereptum, cuius ego auctor fuerim. nunc furit tam gauisos homines suum dolorem, unumq. me studiosiorem Antonij. Nam Cn. Saturninum adolescentem ipse Cn. Domitius reum fecit, sanequam superiore à uita inuidiosum. quod iudicium nunc in expectatione est, etiam in bona spe, post Sex. Peducei absolutionem. De summa rep. sæpe tibi scripsi, me annum pacem non uidere:*

quia Cicero cū Parthis bellum gerebat, quorū rex Arsaces, regia Seleucia. nam, ut Aegyptij reges Ptolemæi, sic omnes apud Parthos Arsacidæ.

cōpetitoris sui, qui auguratum obtinuit. lib. 8. de bello Gallico, et hic ep. 22. lib. 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

re: quo propius ea contentio, quàm fieri necēsse est, accedit; eo clarius id periculum apparet. propositum hoc est, de quo, qui rerum potiuntur, sunt dimicaturi: quòd Cn. Pompeius constituit non pati, C. Cæsarem consulem aliter fieri, nisi exercitum, & prouincias tradiderit: Cæsari autem persuasum est, se saluum esse non posse, si ab exercitu recesserit. fert illam tamen conditionem, ut ambo exercitus tradant. sic illi amōres, et inuidiosa coniunctio non ad occultam recedit obtrectationem, sed ad bellum se erumpit. neque, mearum rerum quid consilij capiam, reperio: neque dubito, quin te quoque hæc deliberatio sit perturbatura. nam mihi cū hominibus his & gratia est, et necessitudo: tum caussam illam, non homines, odi. illud te non arbitror fugere, quin homines in dissensione domestica debeant, quàm diu ciuiliter sine armis certetur, honestiorem sequi partem; ubi ad bellum, & castra uentum sit, firmiorem; & id melius statuēre, quod tutius sit. In hac discordia uideo Cn. Pompeium senatum, quiq. rēs iudicant, secum habiturum; ad Cæsarem omnes, qui cum timore, aut mala spe uiuant, accessuros: exercitum conferendum non esse. omnino sat spatij sit ad considerandas utriusque copias, & ad eligendam partem. Prope oblitus sum, quod maxime fuit scribendum. Scis̄ Appium censōrem hic ostenta facēre? de signis, & tabulis,

erat enim illa inter Pompeium, & Cæsarē uoluntaria potius, quàm necessaria contentio.

cum se Pompeius, & Cæsar non solum amicitia, sed etiam affinitate iunxerunt, bonis omnibus īprobantibus, quòd cōiunctio contra remp. uidebatur.

quod ipse statuit. uide ep. sequenti.

ita loquebātur, cum iudices significarent. exēpla non desunt.

cum bonum ciuem simulet.

lis, de agri modo, de ære alieno acerrime agere? persuasum est ei, censuram lomentum, aut nitrum esse. errare mihi uidetur. nam sordes eluere uult; uenas sibi omnes, & uiscera aperit. curre, per deos, atque homines; & quamprimum hæc risum ueni: legis Scantiniæ iudicium apud Drusum fieri: Appium de tabulis, & signis agere. crede mihi, est properandum. Curio noster sapienter id, quòd remisit de stipendio Pompeij fecisse existimatur. ad summam quæris, quid putem futurum? si alteruter eorum ad Parthicum bellum non eat, uideo magnas impendere discordias: quas ferrum, & uis iudicabit. uterque & animo, & copijs est paratus. si sine summo periculo fieri posset, magnum, & iucundum tibi fortuna spectaculũ parabat. Vale.

iudicẽ esse Drusum, qui reus esse deberet.

loquitur ex ingenio suo. nam Ciceroni, optimo uiro, & patriæ studioso, minime iucundum certamen inter ciues.

ARG. Pompeium uituperat, Cæsarem laudat: addit de cupiditate sua conueniendi, & alloquendi Ciceronis, & de itinere ad alpes.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 15

ECQVANDO *tu hominem ineptiorem, quàm tuum Cn. Pompeium, uidisti, qui tantas turbas, qui tam nugax esset, commorit? ecquẽ autem Cæsare nostro acriorem in rebus gerendis, eodem in uictoria temperatiorem aut legisti, aut audisti? quid est? nunc tibi nostri milites, qui durissimis, & frigidissimis locis, teterrima hieme, bellum ambulando confecerunt, malis orbiculatis esse pasti uidentur. quid? iam, in-*

hoc dicit, quia Cæsar, Corfinio capto, ciuibus omnibus pepercerat, in ijs Domitio, Lentulo, aliis.

inquis, gloriose omnia. si scias, quàm solicitus sum; tum hanc meam glôriam, quæ ad me nihil pertinet, derideas. quæ tibi exponere nisi coram non possum: idq. celeriter fore spero. nam me cum expulisset ex Italia Pompeium, constituit ad urbem uocare: id quod iam existimo confectum: nisi maluit Pompeium Brundisij circumsedere. pêream, si minima caussa est properandi istò mihi, quòd te uidere, & omnia intima conferre discupio. habeo autem quàm multa. hui uereor, quod solet fieri, ne, cum te uidero, omnia obliuiscar. sed tamen quônam ob scelus iter mihi necessarium retro ad alpes uersus incidit? adeo, quòd Intemelij in armis sunt, neque de magna caussa. Bellienus, uêrna Demetrij, qui ibi cum præsidio erat, Domitium quendam, nobilem illic, Cæsaris hospitem, à contraria factione nummis acceptis, comprehendit, et strangulauit. ciuitas ad arma ijt. eò nunc cô-hortibus mihi per niues eundum est. Vsquequaque, inquis, se Dômitij mali dant. Vellem quidem Venere prognatus tantum animi habuisset in uestro Domitio, quantum ipse cadenatus in hoc habuit. Ciceroni F. S. D. Vale.

ep.13. lib.7.

id est, peream, nisi maxima caussa est.

quodnam ob meum delictũ? cum hoc quasi ad alicuius peccati pœnam imponatur.

olim, non cum præesset Intemelijs.

sic antiqui libri: pro, cum cohortibus.

ob L. Domitiũ, Corfinii captũ.

uide scholium.

ARG. Pulso ex Italia Pompeio, suadet Ciceroni Cœlius, ne afflictam fortunam sequatur: consulitq. ut in aliquem locum à bello uacuum se recipiat. suasio est ab utili contra honestum. nam cum Pompeio resp. uidebatur.

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 16

EXANIMATVS *sum tuis litteris: quibus*

huic epistolæ respondet Cicero ep.16. lib.2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

bus te nihil nisi triste cogitare ostendisti: neque, id quid esset, perscripsisti: neque non tamen, quale esset quod cogitares, aperuisti. has illico ad te litteras scripsi. Per fortunas tuas Cicero, per liberos te oro, & obsecro, ne quid grauius de salute, & incolumitate tua consulas. nam deos, hominesq., amicitiamq. nostram testificor, me neque temere tibi prædixisse, neque temere monuisse, sed, postquam Cæsarem conuenerim, sententiamq. eius, qualis futura esset parta uictoria, cognouerim, te certiorem fecisse. Si existimas eandem rationem fore Cæsari in dimittendis aduersarijs, & conditionibus ferendis, erras. nihil, nisi atrox, & sæuum, cogitat, atque etiã loquitur: iratus senatui exijt: his intercessionibus plane incitatus est. non mehercule erit deprecationi locus. quare, si tibi tu, si filius unicus, si domus, si spes tuæ reliquæ tibi caræ sunt; si aliquid apud te nos, si uir optimus gener tuus ualet: eorum fortunas non debes uelle conturbare; ut eam caussam, in cuius uictoria salus nostra est, odisse, aut relinquere cogamur; aut impiam cupiditatem contra salutem tuam habeamus. denique illud cogita; quod offensæ fuerit, in ista cunctatione te prius subijsse. nunc te contra uictorem facere, quem dubijs rebus lædere noluisti, & ad eos fugatos accedere, quos resistentes sequi nolueris, summæ stultitiæ est. uide, ne, dum pudet te parum optimatem esse, parum diligenter

usurpatur hic loquendi modus in re misera. uide ep. 1. lib. 14.

si ita lenem fore putas in dimittendis aduersariis, ut fuit in cõditionibus de pace ferendis.

nam & Cœlius & Ciceronis gener Dolabella Cæsarem sequebantur.

adoptatum, plerique ueteres libri.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

genter, quid optimum sit, eligas. quòd si totum tibi persuadere non possum: saltem, dum, quid de Hispanijs agamus, scitur, expecta: quas tibi nuntio aduentu Cæsaris fore nostras. quam isti spem habeant amissis Hispanijs, nescio: quod porro tuum consilium sit ad desperatos accedere, non mediusfidius reperio. hoc, quod tu, non dicendo, mihi significasti, Cæsar audierat: ac simul atque, aue, mihi dixit, statim, quid de te audisset, exposuit. negaui me scire: sed tamen ab eo petij, ut ad te litteras mitteret, quibus maxime ad remanendum commoueri posses. me secum in Hispaniam ducit. nam, nisi ita faceret, ego prius, quàm ad urbem accederem, ubicunque esses, ad te percurrissem, & hoc à te præsens contendissem, atque omni ui te retinuissem. Etiam atque etiam, mi Cicero, cogita, ne te, tuosq. omnes funditus euertas; ne te sciens, prudensq. eò demittas, unde exitum uides nullum esse. quòd si te aut uoces optimatium commouent; aut non nullorum hominum insolentiam, & iactationem ferre non potes: eligas, censeo, aliquod oppidum uacuum à bello, dum hæc decernuntur, quæ iam erunt confecta. id si feceris; & ego te sapienter fecisse iudicabo; & Cæsarem non offendes. Vale.

proficiscebatur in Hispaniam Cæsar contra Pompeii legatos, ipso Italia eiecto.

te ad Pompeium in Græciã transiturum.

ne ex Italia discederes.

uide ep. 16. l. 2. & 2. lib. 9.

uide ep. 16. l. 2.

ARG. Queritur, se Curionis amore, & Appij odio ab optima mente desciuisse, & Cæsaris partes potius, quàm Põpeij, secutum esse: cuius rei culpam partim in fortunam cõfert, partim in Ciceronẽ. postremo, quid moliatur, exponit.

M. Cæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

M. Cœlius s. d. M. Ciceroni. 17

Ergo me potius in Hispánia fuisse tum, quàm Formijs, cum tu profectus es ad Pompeium? quòd utinam aut Ap. Claudius in ista parte, aut C. Curio: cuius amicitia me paulatim in hanc perditam caussam imposuit. nam mihi sentio bonam mentem irácundia, & amóre ablatam. tum tu porro, cum ad te, proficiscens noctu Ariminum, uenissem, dum mihi pacis mandata das ad Cæsarem, & mirificum ciuem agis, amici officium neglexisti, neque mihi consuluisti. neque hæc dico, quòd diffidam huic caussæ: sed, crede mihi, perire satius est, quàm hos uidere. quòd si timor uestræ crúdelitatis non esset; eiecti iam pridem hinc essemus. nam hic nunc, præter fœneratores paucos, nec homo, nec ordo quisquam est, nisi Pompeianus. equidem iam effeci, ut maxime plebs, &, qui antea noster fuit, populus uester esset. cur hoc, inquis? immo reliqua expecta: uos inuitos uincere coegero. arruntanum me Catonem. uos dormitis; nec hæc adhuc mihi uidemini intelligere, quà nos pateamus, & quà simus imbecilli. atque hoc nullius præmij spe faciam, sed quòd apud me plurimum solet ualere dóloris, atque indignitatis caussa. quid istic facitis? prœlium expectatis, quod firmissimum est? uestras copias non noui: nostri ualde depugnare, & facile algere, & esurire consuerunt. Vale.

fuit enim cum Cæsare. epist. antecedenti.

*

iracundia in Appium, amore in Curionem. de Appio uide ep. 12. huius lib. de Curione ep. 8. 9. & 13. huius l.

minatus erat Pōpeius, qui cū ipso arma non sumpsissent, ꝓ hostibus habiturum.

*

huius doloris caussam uide apud Cæsarem l. 3. de bello ci.

CICE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

CICERONIS EPISTOLARVM AD VARRONEM, ET ALIOS, LIBER IX.

ARGVMENTVM.

Aduentum cupit Varronis, quòd in eius, librorumq. consuetudine omnem spem reposuerit leniendi doloris, quem ex afflicta rep. capiebat.

M. Cicero s. d. M. Terentio Varroni.

EX IIS *litteris, quas Atticus à te missas mihi legit, quid ageres, & ubi esses, cognoui: quando autem te uisuri essemus, nihil sane ex eisdem litteris potui suspicari. in spem tamen uenio, appropinquare tuum aduentum: qui mihi utinam solatio sit. etsi tot, tantisq. rebus urgemur, ut nullam alleuationẽ quisquam non stultissimus sperare debeat. sed tamen aut tu potes me, aut ego te fortasse aliqua re iuuare. scito enim me, pòstea quàm in urbem uenerim, rediisse cum ueteribus amicis, id est cum libris nostris in gratiam. etsi non iccirco eorum usum dimiseram, quòd iis succenserem, sed quòd eorum me suppudebat. uidebar enim mihi, cum me in res turbulentissimas, infidelissimis sociis, demisissem, præceptis illorum non satis paruisse. ignoscunt mihi, & reuocant in consuetudinẽ pristinam; teq., quòd in ea permanseris, sapientiorem, quàm me, dicunt fuisse. quamobrem, quando placatis his utor, uideor*

uicto Pompeio Magno, cũ Cæsar ex Alexandria reuersus Ciceroni peperciisset.

nõ ualde se Varro immiscuit ciuilibus bellis. uide ep.6. huius lib.

deor ſperare debere, ſi te uiderim, & ea, quæ premant, & ea, quæ impendeant, me facile tranſiturum. quamobrem, ſiue in Tuſculano, ſiue in Cumano ad te placebit, ſiue, quod minime uelim, Romæ; dũmmodo ſimul ſimus, perficiam profecto, ut id utrique noſtrum commodiſſimum eſſe uideatur. Vale.

ep.1.lib.7.

ARG. Diutius retentæ epiſtolæ cauſſam exponit: dein ſuadet, ſibiq. ita ſtatutum affirmat, ut hominum frequentiam uitet, dum gratulatio ob Africanæ uictoriæ nuntium deferueſcat: ſuumq. iuuandæ quoquo modo reip. deſiderium declarat.

Cicero s. d. Varroni. 2

CANINIVS, *idẽm tuus, et idem noſter, cum ad me perueſperi ueniſſet, & ſe poſtridie mane ad te iturum eſſe dixiſſet; dixi ei me daturum aliquid mane, &, ut peteret, rogaui. conſcripſi epiſtolam noctu: nec ille ad me rediјt. oblitum credidi. attamen eam ipſam epiſtolam miſiſſem per meos, niſi audiſſem ex eodem, poſtridie te mane è Tuſculano exiturum. át tibi repente, paucis poſt diebus, cum minime expectarem, uenit ad me Caninius mane; proficiſci ad te ſtatim, dixit. etſi erat* ἕωλος *illa epiſtola, præſertim tantis poſtea nouis rebus allatis: tamen perire meam lũcubrationem nolui, & eam ipſam Caninio dedi. ſed cum eo, & homine docto, & amantiſſimo tui, locutus ea ſum, quæ pertuliſſe illum ad te exiſtimo. Tibi autem idem conſilij do, quod mihimet ipſi; ut uitemus oculos*

ſic legitur in tribus antiquis libris: ſic etiã locutus eſt infra, ep.17. & l. 2.de diuin. Marcellus, idem imperator, idem augur.

locutio ſubitis in rebus uſurpata. uide ep.2.& 15.lib. 8.

lucubratio proprie, quia noctu ſcripta fuerat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

hominum, si linguas minus facile possumus. qui enim uictoria se efferunt, quasi uictos nos intuentur: qui autem uictos esse nostros moleste ferunt, nos dolent uiuere. Quæres fortasse, cur, cum hæc in urbe sint, non absim, quemadmodú tu. tu enim ipse, qui & me, & alios prudentia uincis, omnia, credo, uidisti: nihil omnino te fefellit. Quis est tam lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat? nusquam incurrat? Ac mihi quidem iampridem uenit in mentem, bellum esse, aliquò exire, ut ea, quæ agebantur hic, quæq. dicebantur, nec uiderem, nec audirem. sed calumniabar ipse: putabam, qui obuiam mihi uenisset, ut cuique commodum esset, suspicaturum, aut dicturum etiam, si non suspicaretur: Hic aut metuit, & ea re fugit; aut aliquid cogitat, & habet nauem paratam. denique, leuissime qui suspicaretur, & qui fortasse me nouisset optime, putaret me iccirco discedere, quòd quosdam homines oculi mei ferre non possent. Hæc ego suspicans, adhuc Romæ maneo: & tamen λεληθότως *consuetudo diuturna callum iam obduxit stomacho meo. Habes rationem mei consilij. tibi igitur hæc. Censeo latendum tantisper ibidem, dum deferuescat hæc gratulatio, & simul dum audiamus, quemadmodum negotium confectum sit: confectum enim esse existimo. magni autem intererit, qui fuerit uictoris animus, qui exitus rerum. quanquam, quò*

uide ep.3.l.7.& sequenti.

unde adagium, Lynceo perspicacior.

suspicabar falsa fortasse.

uide ep.16.l.2. & lib.8.

quòd in urbe maneam.

quò me coniectura ducat, habeo: sed expecto tamen. te uero nolo, nisi ipse rumor iam raucus erit factus, ad Baias uenire. erit enim nobis honestius etiam, cum hinc discesserimus, uideri uenisse in illa loca ploratum potius, quàm natatum. Sed hæc tu melius: modo stet nobis illud, una uiuere in studijs nostris, à quibus àntea delectationem modo petebamus, nunc uerò etiam salutem: non deesse, si quis adhibere uolet non modo ut architectos, uerum etiam ut fabros ad ædificandá remp. potius libenter accurrere: sin nemo utetur opera, tamen & scribere, & legere πολιτείας; &, si minus in curia, atque in foro, at in litteris, & libris, ut doctissimi ueteres fecerunt, nàuare reip. & de moribus, ac legibus quærere. Mihi hæc uidentur. tu quid sis acturus, & quid tibi placeat, pergratum erit, si ad me scripseris.

de Africana Cæsaris uictoria.

ep. 3. l. 4. & 14. lib. 6.

grauare remp. habent ueteres libri multi. legendum fortasse, iuuare.

ARG. Scribit se iturum ad Varronem: sed homines reprehensuros dicit, si Baijs futuri sint: se tamen eorum inscitiam negligere, & in studijs omnino cum Varrone uicturú.

Cicero s. d. Varroni. 3

ETSI, quid scriberem, non habebam: tamen Caninio ad te eunti non potui nihil dare. quid ergo potissimum scribam? quod uelle te puto, cito me ad te esse uenturum. etsi uide quæso, satis ne rectum sit, nos, hoc tanto incẽdio ciuitatis, in istis locis esse. dabimus sermonem ijs, qui nesciunt nobis, quocunque in loco simus, eundem

hæc est epistola, quam in proxima superiore uocat ἕωλον: ideoq. collocari ante illam debuit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

cultum, eundem uictum esse. quid refert? tamen in sermonem incidemus. ualde id, credo, laborandum est, ne, cum omnes in omni genere & scelerum, & flagitiorum uolutentur, nostra nobiscum, aut inter nos cessatio uituperetur. ego uero, neglecta barbarorum inscitia, te persequar. quamuis enim hæc sint misera, quæ sunt miserrima: tamen artes nostræ nescio quo modo nunc uberiores fructus ferre uidentur, quàm olim ferebant: siue quia nulla nunc in re alia acquiescimus: siue quòd grauitas morbi facit, ut medicinæ egeamus, eaq. nunc appareat, cuius uim non sentiebamus, cum ualebamus. Sed quid ego hæc ad te, cuius domi nascuntur, γλαῦκ' εἰς Ἀθήνας? *nihil scilicet, nisi ut, rescribens aliquid, me expectares. sic igitur facies. Vale.*

ironia, qua corrigit superiorē proximam sententiam.

indoctorum hominum.

uide ep.3.l.4.& 14.l.6. & huius lib.

ARG. De Varronis aduentu ex Diodori philosophi sententia iocatur. nam in lib. de Fato Diodori opinionem improbat, & Chrysippo assentitur.

Cicero s. d. Varroni. 4

Περὶ δυνατῶν *me scito* κατὰ Διόδωρον κρίνειν. *quapropter, si uenturus es, scito, necesse esse te uenire: si autem non es,* τῶν ἀδυνάτων *est te uenire. nunc uide, utra te* κρίσις *magis delectet,* Χρυσιππεία *ne, an hæc, quam noster Diodotus non concoquebat. sed de his etiam rebus, otiosi cū erimus, loquemur. hoc etiam est* κατὰ Χρύσιππον δυνατόν. *De Costio mihi gratum est: nam id etiam*

de hoc Diodoro, & de Chrysippo, uide Cic. in lib. de fato.

de hoc Diodoto, Stoico philosopho, Ciceronis magistro, lib.1.de nat.de. & in Bruto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

etiam Attico mandaram. Tu si minus ad nos, nos accurremus ad te. si hortum in bibliotheca habes, nihil deerit. Vale.

ARG. Probat & diem, quo conuenturi sunt, & Varronis suumq. consilium, quòd, semel à Cæsare uicti, ab armis discesserint.

Cicero s. d. Varroni. 5

MIHI *uéro ad nonas bene maturum uidetur fore, neque solum propter remp. sed etiam propter anni tempus. quare diem istum probo: itaque eundem ipse sequar. Consilij nostri, ne si eos quidem, qui id secuti non sunt, non pæniteret, nobis pænitendum putarem. secuti enim sumus non spem, sed ófficium: reliquimus autem non officium, sed desperationem. ita uerecundiores fuimus, quàm qui se domo non commouerunt; saniores, quàm qui, amissis opibus, domum non reuerterunt. sed nihil minus fero, quàm seueritatem ótiosorum: &, quoquo modo res se habet, magis illos uereor, qui in bello occiderunt, quàm hos curo, quibus non satisfacimus, quia uiuimus. Mihi si spatium fuerit in Tusculanum ante nonas ueniendi, istic te uidebo: sin minus, persequar in Cumanum; & ante te certiorem faciam, ut lauatio parata sit. Vale.*

uide ep.6.l.4.& 3. lib.7.

uide ep.1.l.6.

qui reprehendebant eos, qui extrema belli ciuilis persequi noluerant. ep.11. huius lib.

ARG. Nuntiat Cæsaris aduentum: & belli ciuilis caussam in Pompeium potius, quàm in Cæsarem, confert: Varronem autem laudat, quòd se ab armis ad studia, quasi à tempestate in portum, contulerat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Cicero S. D. Varroni.

de hac epistola uide ep.11. huius lib.

aduentus Cæsaris ex Africa.

CANINIVS *noster me tuis uerbis admonuit, ut scriberem ad te, si quid esset, quod putarem te scire oportere. Est igitur aduentus in expectatione: neque tu id ignoras. sed tamen, cum ille scripsisset, ut opinor, se in Alsiense uenturum, scripserunt ad eum sui, ne id faceret: multos ei molestos fore, ipsumq. multis: Ostiæ, uideri cōmodius, eum exire posse. id, ego non intelligebam quid interesset: sed tamen Hirtius mihi dixit, & se ad eum, & Balbum, & Oppium scripsisse, ut ita faceret, homines, ut cognoui, amantes tui. hoc ego iccirco nosse te uolui, ut scires, hospitium tibi ubi parares, uel potius utrobique. quid enim ille facturus, incertū est. et simul ostentaui tibi, me istis esse familiaré, & consilijs eorum interesse. quod ego cur nolim, nihil uideo.* NON *enim est idem, ferre, si quid ferendum est; & probare, si quid probandum non est. etsi, quid non probem quidem, nescio, præter initia rerum. nam hæc in uoluntate fuerunt. uidi enim, (nam tu aberas) nostros amicos cūpere bellum, hunc autem non tam cupere, quàm non timere. ergo hæc consilij fuerunt, reliqua necessaria. uincere autem aut hos, aut illos, necesse est. scio te semper mecum in luctu fuisse; cum uideremus, quàm illud ingens malum alterutrius exercitus ex ducum interitu: tum uero, extremum malorum omnium esse ciuilis*

cum scripserim tibi, quid mihi Hirtius dixerit: quæ fuit quasi ostentatio quædam familiaritatis cum Hirtio.

ep.1.& 14.l.4.

uilis belli uictoriam: quam quidem ego etiam illorum timebam, ad quos ueneramus. crudeliter enim otiosis minabantur: eratq. ijs & tua inuisa uoluntas, & mea oratio. nunc uero si essent nostri potiti, ualde intemperantes fuissent: erant enim nobis perirati, quasi quidquam de nostra salute decreuissemus, quod non idem illis censuissemus: aut quasi utilius reip. fuerit, eos etiam ad bestiarum auxilium confugere, quàm uel mori, uel cum spe si non optima, at aliqua tamen uiuere. At in perturbata rep. uiuimus. quis negat? sed hæc uiderint ij, qui nulla sibi subsidia ad omnes uitæ status parauerunt. huc enim ut uenirem, superior longius, quàm uolui, fluxit oratio. cum enim te semper magnum hominem duxi; tum, quòd his tempestatibus es prope solus in portu, fructusq., doctrinæ percipis eos, qui maximi sunt, ut ea consideres, eaq. tractes, quorum, & usus, & delectatio est omnibus istorum & actis, & uoluptatibus anteponenda. equidem hos tuos Tusculanenses dies instar esse uitæ puto: libenterq. omnibus omnes opes concesserim, ut mihi liceat, ui nulla interpellante, isto modo uiuere. quod nos quoque imitamur, ut possumus, & in nostris studijs libentissime conquiescimus. QVIS *enim hoc non dederit nobis, ut, cum opera nostra patria siue non possit uti, siue nolit, ad eam uitam reuertamur, quam multi docti homines, fortasse non recte, sed tamen*

ep.14.l.4. ultima l.8.& ad Attic.ep.6.l. xi.

in Africa.

ad Iubæ regis elephantos.

ep.1. huius lib.

Cæsarianorum, qui ob uictoriã lætissimi sunt.

multi etiam reip. præponendam putauerunt? quæ igitur ſtudia, magnorum hominum ſententia, uacationem habent etiam publici muneris, ijs, concedente rep. cur non abutamur? Sed plus facio, quàm Caninius mandauit. is enim, ſi quid ego ſcirem, rogarat, quod tu neſcires: ego tibi ea narro, quæ tu melius ſcis, quàm ipſe, qui narro. faciã ergo illud, quod rogatus ſum, ut eorum, quæ temporis huius ſint, quæ tua intereſſe audiero, ne quid ignores. Vale.

etiam cũ reſp. non concedere uidetur: cũ ſcilicet, rebus ſaluis, quæ nunc perditæ ſunt, officium, atque operam à ciuibus exigit.

ARG. Ait iam maturum eſſe, ut ab urbe diſcedat: & de reditu Cæſaris ex Africano bello rumores quoſdam nuntiat.

Cicero s. d. Varroni. 7

CENABAM *apud Seium, cum utrique noſtrum redditæ ſunt à te litteræ. Mihi uero iam maturum uidetur. nam, quòd antea tẽ calumniatus ſum, indicabo malitiam meam. uolebam prope alicubi eſſe, ſi quid bonæ ſalutis* σύν τε δύ' ἐρχομένω. *nunc, quando confecta ſunt omnia, dubitandum non eſt, quin equis uiris. nam, ut audiui de Lucio Cæſare filio, mecum ipſe, Quid hic mihi faciet patri? itaque non deſino apud iſtos, qui nunc dominantur, cenitare. quid faciam? tempori ſeruiendum eſt. ſed ridicula miſſa, præſertim cum ſit nihil, quod rideamus.*

» *Africa terribili tremit, horrida terra, tumultu.* *itaque nullum eſt* ἀποπροηγμένον, *quod non uerear. Sed, quod quæris, quando, quà, quò; nihil*

Te, uidetur abundare.

à Cæſare occiſo. Suet.

ex Andria Terentij.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

hil adhuc ſcimus: iſtuc ipſum de Baijs. non nulli dubitant, an per Sardiniam ueniat. illud enim adhuc prædiũm ſuũ nõ inſpexit; nec ullum habet deterius, ſed tamen non contẽnit. ego omnino magis arbitror per Siciliam: uel iã ſciemus: aduentat enim Dolabella. eum puto magiſtrũm fore. » πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων. ſed tamen, ſi ſciam quid tu conſtitueris, meum: conſilium accommodabo potiſſimum ad tuum quare expecto tuas litteras. Vale.

quaſi prouinciæ populi R. Cæſaris eſſent prædia. deterius, autem dixit ob cæli peſtilentiam. is nos docebit; cum nos eũ in litteris ſoleamus.

ARG. Promiſerat Varro, quoſdam libros ſe eſſe in Ciceronis nomine editurum. Cicero nunc admonet eum promiſsi, miſsis quaſi admonitoribus quattuor libris Academicis, quos Varroni dicauit.

Cicero s. d. Varroni. 8

Etsi munus flagitare, quamuis quis oſtenderit, ne populus quidem ſolet, niſi concitatus: tamen ego expectatione promiſſi tui moueor, ut admoneam te, non ut flagitem. miſi autem ad te quattuor admonitores non nimis uerecundos. noſti enim profecto os eius adoleſcentioris Academiæ. ex ea igitur media excitatos miſi: qui, metuo, ne te forte flagitent: ego autem mandaui, ut rogarent. expectabam omnino iam diu, meq. ſuſtinebam, ne ad te prius ipſe quid ſcriberem, quàm aliquid accepiſſem; ut poſſem te remunerari quamſimillimo munere: ſed, cum tu tardius faceres, id eſt, ut ego interpretor, diligentius; teneri non potui, quin coniunctionem ſtudiorum, amoriſq. noſtri quo poſſem littera-

ſignificauerit ſe daturum.

forte libros intelligit de lĩgua latina, quos poſtea ad Ciceronem miſit.

rum

rum genere declararem. feci igitur ſermonem inter nos habitum in Cumano, cum eſſet una Pomponius. tibi dedi partes Antiochinas; quas à te probari, intellexiſſe mihi uidebar; mihi ſumpſi Philónis. puto fore, ut, cum legeris, mirere id nos locutos eſſe inter nos, quod nunquam locuti ſumus: ſed noſti morem dialogorum. poſthac autem, mi Varro, quamplurima, ſi uidebitur, & de nobis, & inter nos: ſero fortaſſe: ſed ſupériorum temporum fortuna reip. cauſſam ſuſtineat: hæc ipſi præſtare debemus. atque utinam quietis temporibus, atque aliquo ſi non bono, at ſaltem certo ſtatu ciuitatis, hæc inter nos ſtudia exercere poſſemus. quanquam tum quidē uel aliæ quæpiam rationes honeſtas nobis & curas, & actiones darent. nunc autem quid eſt, ſine his cur uiuere uelimus? mihi uero cum his ipſis uix: his autem detractis, ne uix quidem. Sed hæc coram, & ſæpius. Migrationem, & emptionem feliciter euenire uolo; tuumq. in ea re conſilium probo. Cura ut ualeas.

uide ep.1.l.13.

quòd antehac minus ſcripſimus, eorū temporum cauſſam reſp. ſuſtinere debet: hæc autē tempora prēſtare ipſi debem9, quoniam otiū conceditur.

ARG. Suadet Dolabella gener Ciceroni, ut aut Cæſaris partes ſequatur, aut in aliquam ciuitatem à bello uacuam ſe recipiat. quod idem Cœlius fecerat. uide ep.16.lib.8.

Dolabella s. d. Ciceroni. 9

S I *uales, gaudeo: & ipſe ualeo; & Tullia noſtra recte ualet. Teréntia minus belle habuit: ſed certum ſcio, iam conualuiſſe eam. præterea rectiſſime ſunt apud te omnia. Etſi nullo tempore*

quam uixiſſe annos CVIII, Plinius narrat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

re in suspicionem tibi debui uenire, partium caussa potius, quàm tua, tibi suadere, ut te aut cum Cæsare, nobiscumq. coniungeres, aut certe in otium referres: præcipue nunc, iam inclinata uictoria, ne possum quidem in ullam aliam incidere opinionem, nisi in eam, in qua scilicet tua de re tibi suadere uidear, quod piè tacere non possum. tu autem, mi Cicero, sic hæc accipies, ut, siue probabuntur tibi, siue non probabuntur, ab optimo certe animo, ac deditissimo tibi & cogitata, & scripta esse iudices. Animaduertis Cn. Pompeium nec nominis sui, nec rerum gestarum gloria, nec etiam regum, aut nationum clientelis, quas ostentare crebro solebat, esse tutum; et hoc etiam, quod infimo cuique contigit, illi non posse contingere, ut honeste effugere possit, pulso Italia, amissis Hispanijs, capto exercitu ueterano, circumuallato nunc denique: quod, nescio, an ulli unquam nostro acciderit imperatori. quàmobrem, quid aut ille sperare possit, aut tu, animum aduerte pro tua prudentia. sic enim facillime, quod tibi utilissimum erit, consilij capies. Illud autem à te peto, ut, si iam ille euitauerit hoc periculum, & se abdiderit in classem, tu tuis rebus consulas, & aliquando tibi potius, quàm cuiuis, sis amicus. satisfactum est iam à te uel officio, uel familiaritati: satisfactum etiam partibus, & ei reip. quam tu probabas. reliquum est, ubi nunc est resp. ibi simus potius, quàm, dum illam

iam Pompeius Italiam, Hispaniasq. amiserat.

infra hac ipsa epistola.

pro nostra affinitate.

unde Magni cognomen assumpserat.

in Hispania.

ad Dyrrhachiũ

ab utili.

ab honesto.

sic Virgilius: Sat patriæ, Priamoq. datum.

illam ueterem ſequimur, ſimus in nulla. quare uelim, mi iucundiſſime Cicero, ſi forte Pompeius, pulſus his quoque lócis, rurſus alias regiones petere cogatur, ut tu te uel Athenas, uel in quamuis quietam recipias ciuitatem. quod ſi eris facturus, uelim mihi ſcribas; ut ego, ſi ullo modo potero, ad te aduolem. quæcunque de tua dignitate ab imperatore erunt impetranda; qua eſt humanitate Cæſar, facillimum erit ab eo tibi ipſi impetrare. et meas tamen preces apud eum non minimum auctoritatis habituras puto. Erit tuæ quoque fidei, & humanitatis, curare, ut is tabellarius, quem ad te miſi, reuerti poſſit ad me, & à te mihi litteras referat. Vale.

> Dyrrhachij Pōpeius obſidebatur.

ARG. Quaſi per iocum ſcribit, inter Niciam & Vidium ſe iudicem eſſe conſtitutum: & item per iocum de P. Syllæ morte quiddam ſcribit.

Cicero s. d. Dolabellæ. 10

> liberto.

NON ſum auſus Salúio noſtro nihil ad te litterarum dare: nec mehercule habebam, quid ſcriberé, niſi, te à me mirabiliter amari: de quo, etiam nihil ſcribente me, te non dubitare certo ſcio. omnino mihi magis litteræ ſunt expectandæ à te, quàm à me tibi. nihil enim Romæ geritur, quod te putem ſcire curare: niſi forte ſcire uis, me inter Niciam noſtrum, & Vidium iudicem eſſe. profert alter, ut opinor, duobus uerſiculis expenſum Niciæ: alter Ariſtarchus hos ὀβελίζει. ego, tanquam criticus antiquus, iudi-

> hic eſt Nicias grammaticus, de quo Suet. in l. de claris rhet.

indicaturus sum, utrum sint τοῦ ποιητοῦ, an παρεμβεβλημένοι. puto te nunc dicere: Oblitus ne es igitur fungorum illorum, quos apud Niciam? et ingẽtium culinarum cum Sophia Séptimæ? Quid ergo? tu adeo mihi excussam seueritatem ueterẽ putas, ut ne in foro quidem reliquiæ pristinæ frontis appareant? sed tamen suauissimum συμβιώτην nostrum præstabo integellum: nec committam, ut, si ego eum condemnaro, tu rẽstituas; ne habeat Plancus Bursa, apud quem litteras discat. Sed quid ago? cum mihi sit incertum, tranquillo ne sis animo, an, ut in bello, in aliqua maiuscula cura, negotio ue uérsere. labor longius. cum igitur mihi erit exploratum, te libenter esse risurum; scribam ad te pluribus. te tamen hoc scire uolo, uehementer populum solicitum fuisse de P. Syllæ morte ante, quàm certum scierit. nunc quærere desierunt, quo modo perierit. satis putant se scire, quod sciunt. ego ceteroqui animo æquo fero: unum uereor, ne hásta Cæsaris refrixerit. Vale.

subaudi, filia. mulieres interdum ab ordine nascendi appellabantur.

alludit ad eos, quos lege Pompeia damnatos Cæsar restituerat.

in bello Hispaniensi.

præfuerat Sylla uendẽdis in auctione proscriptorum ciuium bonis.

ARG. Deplorat Tulliolæ mortem: & in Dolabellæ sermonibus plurimum sibi ait solatij futurum: quanquam iam eam Dolabella dimiserat: sed fingendum erat Ciceroni, temporis caussa; cum Dolabella apud Cæsarem dominantem gratia plurimum ualeret.

Cicero s.d. Dolabellæ suo. 11

V E L *meo ipsius interitu mallem litteras meas desiderares, quàm eo casu, quo sum grauissime afflictus: quem ferrem certe moderatius, si*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

te haberem. nam & oratio tua prudens, & amor erga me singularis multum leuaret. sed quoniam breui tempore, ut opinio nostra est, te sum uisurus; ita me affectum offendes, ut multum à te possim iuuari: non quo ita sim fractus, ut aut, hominem me esse, oblitus sim, aut fortunæ succumbendum putem: sed tamen hilaritas illa nostra, & suauitas, quæ te præter ceteros delectabat, erepta mihi omnis est: firmitatem tamen, & constantiam, si modo fuit aliquando in nobis, eandem cognosces, quam reliquisti. Quod scribis, prœlia te mea caussa sustinere: non tam id laboro, ut, si qui mihi obtrectent, à te refutentur, quàm intelligi cupio, quod certe intelligitur, me à te amari. quod ut facias, te etiam atque etiam rogo: ignoscasq. breuitati mearum litterarum. nam & celeriter una futuros nos arbitror; & nondum satis confirmatus sum ad scribendum. Vale.

[Margin: Tũ enim Hispaniẽsis belli, cui Dolabella interat, exitus expectabatur.]

[Margin: uiro dignã: quã tamen uidetur amisisse, ut ex epistolis ad Atticum licet coniicere.]

ARG. Gratulatur Dolabellæ de Baiarum salubritate: & orationem, pro Deiotaro rege ad Cæsarem habitam, mittit.

Cicero s. d. Dolabellæ. 12

GRATVLOR *Baiis nostris; siquidem, ut scribis, salubres repente factæ sunt: nisi forte te amant, & tibi assentantur; & tandiu, dum tu ades, sunt oblitæ sui. quod quidem si ita est; minime miror, cælum etiam, & terras uim suam, si tibi ita conueniat, dimittere. Oratiunculam pro Deiotaro, quam requirebas, habebam*

[Margin: quò se ualetudinis caussa conferebant. ep. 14 huius lib.]

[Margin: quæ extat.]

bam mecum: quod non putaram: itaque eam tibi miſi. uelim ſic legas, ut cauſſam tenuem, & inopem, nec ſcriptione magnopere dignam. ſed ego hoſpiti ueteri, & amico munuſculum mittẽre leuidenſæ craſſo filo, cũiuſmodi ipſius ſolent eſſe mũnera. Tu uelim animo ſapienti, fortiq. ſis; ut tua moderatio, & grauitas aliorum infamet iniuriam. Vale.

ſic in antiquis libris: ut ſubaudiatur, uolui.

nec enim benignus erat Deiotarus. uide ep. 12. lib.

ARG. Rogat Dolabellam, ut Suberino & Planio reditũ in patriam conficiat: eosq. ita excuſat, ut oſtendat, caſu quodam & neceſsitate coactos Pōpeij partes in Hiſpania fouiſſe.

Cicero s. d. Dolabellæ. 13

C. SVBERINVS *Calenus & meus eſt familiaris, & Lẽptæ, noſtri familiariſſimi, perneceſſarius. is, cum, uitandi belli cauſſa, profectus eſſet in Hiſpaniam cum M. Varrone ante bellum, ut in ea prouincia eſſet, in qua nemo noſtrum, poſt Afranium ſuperatum, bellum ullum fore putarat; incidit in ea ipſa mala, quæ ſummo ſtudio uitauerat. oppreſſus eſt enim bello repentino: quod bellum commotum à Scãpula, ita poſtea confirmatum eſt à Pompeio, ut nulla ratione ſe ab illa miſeria eripere poſſet. Eadẽ cauſſa fere eſt M. Planij Heredis, qui eſt item Calenus, Leptæ noſtri familiariſſimus. Hoſce igitur ambos ſic tibi commendo, ut maiore cũra, ſtudio, ſolicitudine animi commendare non poſſim. uolo ipſorum cauſſa: meq. in eo uehementer & amicitia mouet, & humanitas. Lepta uero cum ita laboret, ut eius fortunæ uideantur in diſcrimen*

Lepta fuerat cũ Cicerone præfectus fabrum in prouincia. ep. 7. lib. 3.

T. Quinctio Scapula. de hoc bello uide Dionẽ lib. 43.

obſerua hæc tria uerba: quibus ſingulis uis petitionis augetur.

men uenire; non possum ego non aut proxime, atque ille, aut etiam æque laborare. quapropter, etsi sæpe expertus sum, quantum me amares: tamen sic uelim tibi persuadeas, id me in hac re maxime iudicaturum. Peto igitur à te, uel, si păteris, oro, ut homines miseros, & fortuna, quam uitare nemo potest, magis, quàm culpa, calamitosos, conserues incolumes: uelisq., per te me hoc muneris cum ipsis amicis hominibus, tum municipio Caleno, quicum mihi magna necessitudo est, tum Leptæ, quem omnibus antepono, dare. Quod dicturus sum, puto equidem non ualde ad rem pertinere, sed tamen nihil obest dicere. res familiaris alteri eorum ualde exigua est, alteri uix ĕquestris. quapropter, quando his Cæsar uitã sua liberalitate concessit; nec est, quod ijs præterea magnopere possit adimi: reditum, si me tantum amas, quantum certe amas, hominibus confice: in quo nihil est, præter uiam longam: quam iccirco non fugiunt, ut & uiuant cũ suis, & moriantur domi. quod ut enitare, contendasq., uel potius ut perficias, (pŏsse enim te, mihi persuasi) uehementer te etiam atque etiam rogo. Vale.

non enim hoc pati uidetur amor in me tu9. uide in fine ep. 9 lib. 1.

ad quadringẽta igitur millia eius census perueniebat.

erat enim apud Cæsarem gratiosissimus Dolabella.

ARG. Dolabellam laudibus extollit, quia columnam, in foro Cæsari, quasi deo, erectam, euerterat. uide lib. XIV. ad Atticum, & Lactantium lib. I. cap. XV.

Cicero S. D. Dolabellæ cos. 14

nõ erat ampli9 Ciceronis gener. diuortium enim fecerat cum Tullia.

ETSI *contentus eram, mi Dolabella, tua gloria; satisq. ex ea magnam lætitiam, uoluptatemq.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

temq. capiebam: tamen non possum non confiteri, cumulari me maximo gaudio, quòd uulgo hominum opinio socium me adscribat tuis laudibus. neminem conueni, (conuenio autem quotidie plurimos: sunt enim permulti optimi uiri, qui, ualetudinis caussa, in hæc lòca conueniant, præterea ex municipijs frequẽtes necessarij mei) quin omnes, cum te summis laudibus ad cælum extulerũnt, mihi continuo maximas gratias agant. negant enim se dubitare, quin tu meis præceptis, & consilijs obtemperans, præstantissimum te ciuem, & singularem cõsulem præbeas. quibus ego quanquam uerissime possum respondere, te, quæ facias, tuo iudicio, & tua spõte facere, nec cuiusquam egere consilio: tamen neque plane assentior, ne imminuam laudem tuam, si omnis à meis consilijs profecta uideatur: neque ualde nego: sum enim auidior etiam, quàm satis est, gloriæ. est tamen non alienum à dignitate tua, quod ipsi Agamẽmnoni, regum regi, fuit honestum, habere aliquem in consilijs capiundis Nestorem: mihi uero gloriosum, te iuuenem consulem florere laudibus, quasi alũmnum disciplinæ meæ. L. quidem Cæsar, cum ad eum ægrotum Neapolim uenissem, quanquam erat oppressus totius corporis doloribus, tamen ante, quàm me plane salutauit, ò mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cum tantum uales apud Dolabellam, quantum si ego apud sororis filiũm ualerem,

ad Baias, ep. 12. lib. 9.

ob euersam à te columnam, atque aram. ep. 2. lib. xi.

erat enim consul Dolabella cum Antonio.

Homerus Il. lib. 1.

discipulum suũ uocat ep. ult. l. 8. & 7. & 9. huius lib.

M. Antonium, collegam Dolabellæ in consu-

rem, iam salui esse possemus. Dolabellæ uero tuo & gratulor, & gratias ago: quem quidem, post te consulem, solum possumus uere cōsulem dicere. deinde multa de facto, ac de re gesta: tum nihil magnificentius, nihil præclarius actum unquam, nihil reip. salutarius. atque hæc una uox omnium est. A te autem peto, ut me hanc quasi falsam hereditatem alienæ gloriæ sinas cernere; meq́. aliqua ex parte in societatem tuarum laudum uenire patiare. quanquam, mi Dolabella, (hæc enim iocatus sum) libentius omnes meas, si modo sunt aliquæ meæ laudes, ad te transfuderim, quàm aliquam partem exhauserim ex tuis. nam cum te semper tantum dilexerim, quātum tu intelligere potuisti: tum his tuis factis sic incensus sum, ut nihil unquam in amore fuerit ardentius. NIHIL *est enim, mihi crede, uirtute formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius. Semper amaui, ut scis, M. Brutum, propter eius summum ingenium, suauissimos mores, singularem probitatem, atque constantiam: tamen idibus Mart. tantum accessit ad amorem, ut mirarer locum fuisse augendi in eo, quod mihi iampridem cumulatum esse uidebatur. Quis erat, qui putaret ad eum amorem, quē erga te habebam, posse aliquid accedere? tantū accessit, ut mihi nunc denique amare uidear, antea dilexisse. Quare quid est, quod ego te horter, ut dignitati, & gloriæ seruias? proponam tibi claros*

latu: cuius mater L. Cæsarē, fratrem suum, proscriptum postea seruauit.

uide ep.1.l. 12.

id est adire, ut locutus est sæpe, cum ad Atticum scriberet.

uide translatū translato redditum. sunt enim antitheta translata, trāsfundere, & exhaurire.

quo die Cæsarē Brutus occidit. ep.28. lib. 10.

diligere leuius est, quàm amare. in epist.1.ad

claros uiros ; quod facere ſolent , qui hortantur ? neminem habeo clarioré , quàm te ipſum . te imitere oportet , tecum ipſe certes . nec licet quidem tibi iam , tantis rebus geſtis, non tui ſimilem eſſe. quod cum ita ſit ; hortatio non eſt neceſſaria, gratulatione magis utendum eſt. contigit enim tibi , quod haudſcio an nemini , ut ſumma ſeueritas animaduerſionis non modo non inuidioſa , ſed etiam popularis eſſet, & cum bonis omnibus, tum infimo cuique gratiſſima. hoc ſi tibi fortuna quadam contigiſſet ; gratularer felicitati tuæ : ſed contigit magnitudine tum animi , tum etiam ingenij, atque conſilij . legi enim concionem tuam : nihil illa ſapientius : ita pedetentim , & gradatim tum acceſſus à te ad cauſſam facti , tum receſſus , ut res ipſa maturitatem tibi animaduertendi omnium conceſſu daret . liberaſti igitur & urbem periculo , & ciuitatem metu : neque ſolum ad tempus maximam utilitatem attuliſti , ſed etiam ad exemplum . quo facto, intelligere debes in te repoſitam eſſe remp. tibiq. non modo tuendos , ſed etiam ornandos eſſe illos uiros , à quibus initium libertatis profectum eſt . Sed his de rebus coram plura propediem , ut ſpero . Tu , quando remp. noſq. conſeruas , fac ut diligentiſſime te ipſum , mi Dolabella , cuſtodias . Vale .

M.Brutum, Clodius, inquit, ualde me diligit, uel, ut ἐμφατικώτερον, ualde me amat. & ep.9.lib.3.

populo enim gratior clementia , quàm ſeueritas . ad Att.l. 10. ep.4.

ut per omnes liceret tibi quã primũ animaduertere in eos, qui columnam erexerant .

quaſi dicat, reliqua à te expectantur .

ARG. Duabus Pæti epiſtolis reſpondet, priori hoc, iure ſe eius ualetudine perturbatum , cuius & amorem in ſe , & ingenij feſtiuitatem plurimi faciat : poſteriori , nihil referre , utrum Romæ ſit , an Neapoli ; cum Romæ unius nutu o-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

mnia regantur: itaque, se manere in sententia de domo Neapoli emenda, dicit.

Cicero s. d. Papirio Pæto. 15

Dvabvs tuis epistolis respondebo, uni, quam triduo ante acceperam à Zethô; alteri, quam attulerat Philéros tabellarius. Ex prioribus tuis litteris intellexi pergratam tibi esse curam meam ualetudinis tuæ: quam tibi perspectam esse gaudeo: sed, mihi crede, non perinde, ut est reapse, ex litteris perspicere potuisti. nam cum à satis multis (non enim possum aliter dicere) & coli me uideam, & diligi; nemo est illorum omnium mihi te iucundior. nam quòd me amas; quòd id & iam pridem, & constanter facis; est id quidem magnum, atque haud scio, an maximum, sed tibi commune cum multis: quòd tu ipse tam amandus es, tamq. dulcis, tamq. in omni genere iucundus; id est proprie tuum. accedunt non Attici, sed salsiores, quàm illi Atticorum, Romani ueteres, atque urbani sales. ego autem (existimes licet quod lubet) mirifice capior facetijs, maxime nostratibus, præsertim cum eas uideam primum oblitas Latio tum, cum in urbem nostram est infusa peregrinitas, nunc uero etiam brachatis, & trânsalpinis nationibus, ut nullum ueteris leporis uestigium appareat. itaque, te cum uideo, omnes mihi Granios, omnes Lucilios, uere ut dicam, Crassos quoque, & Læliôs uidere uideor. moriar, si, præ-

seruorum nomina.

pro re ipsa. l. 1. de diuin. Formæ, quæ reapse nullæ sunt. eodem modo Pacuuius, & Africanus minor locuti sunt. Festus.

inquinatas.

hoc dicit, quia Cæsar multos ex Gallia transalpina ciuitate donarat.

Lælio tribuit 1. off. uultus hi

præter te, quenquam reliquum habeo, in quo poſſim imaginem antiquæ, & uernaculæ feſtiuitatis agnoſcere. ad hos lepores cum amor erga me tantus accedat, miraris me tanta perturbatione ualetudinis tuæ tam grauiter exanimatum fuiſſe? Quòd autem altera epiſtola purgas te, non diſſuaſorem mihi emptionis Neapolitanæ fuiſſe, ſed auctorem commorationis urbanæ: neque ego aliter accepi: intellexi tamen idem, quod his intelligo litteris, non exiſtimaſſe te, mihi licere, id quod ego arbitrabar, res has non omnino quidem, ſed mágnam partem relinquere. Catulum mihi narras, & illa tempora: quid ſimile? ne mihi quidem ipſi tunc placebat diutius abeſſe ab reip. cuſtodia. ſedebamus enim in puppi, clauúq. tenebamus: nunc autem uix eſt in ſentina locus. an minus multa S. C. *futura putas, ſi ego ſim Neapoli? Romæ cum ſum, & urgeo forum;* S. C. *ſcribuntur apud amatorem tuum, familiarem meum. & quidem, cum in méntem uenit, ponor ad ſcribendum: & ante audio* S.C. *in Armeniam, et Syriam eſſe perlatum, quod in meam ſententiam factum eſſe dicatur, quàm omnino mentionem ullam de ea re eſſe factam. atque hoc nolim me iocari putes. nam mihi ſcito iam à regibus ultimis allatas eſſe litteras, quibus mihi gratias agant, quòd ſe mea ſententia reges appellauerim: quos ego non modo reges appellatos, ſed omnino natos neſciebam. quid er-*

laritatem, in l. de claris or. ſermonis elegantiam. miror, cur de C. Cæſare, Catuli fratre, non meminerit, qui facetiis omnes uicit. l. 1. off. bis, & l. 2. de orat.

pro, ex maiori parte, ſic ep. 9. lib. 8. & Ter in Eun. & Cæſ. Magnam partem lacte uiuunt.

cum ipſi Cæſari in mẽtem uenit, ponit in ſenatuſconſulto, me affuiſſe ſcribendo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

go est? tamen, quàm diu hic erit noster hic præfectus moribus, parebo auctoritati tuæ: cum uero abierit, ad fungos me tuos conferam. domum si habebo; in denos dies, singulos sumptuariæ legis conferam. sin minus inuenero, quod placeat; decreui habitare apud te. scio enim, me nihil gratius tibi facere posse. Domum Sullanam desperabam iam, ut tibi proxime scripsi, sed tamen non àbieci. tu, uelim, ut scribis, cum fabris eam perspicias. si enim nihil est in parietibus, aut in tecto uitij; cetera mihi probabuntur. Vale.

loquitur de Cæsare, quem senatus moribus per triennium præfecerat. Dio lib. 43.

sic, abiicere ædificationem, ep. 1. lib. 13.

ARG. Ostendit, primum, nihil à se prætermissum, ut Cæsarianorum sibi beneuolentiam conciliaret: deinde, neque boni ciuis, neque sapientis hominis officium in se desiderari posse. postremo, ad Papirij iocationes respondet.

Cicero S.D. Papirio Pæto. 16

DELECTAVERVNT me litteræ tuæ: in quibus primum àmaui amorem tuum, qui te ad scribendum incitauit, uerentem, ne Silius suo nuntio aliquid mihi solicitudinis attulisset. de quo & tu mihi antea scripseras, bis quidem eodem exemplo, facile ut intelligerem te esse commotum: & ego tibi accurate rescripseram, ut, quoquo modo, in tali re, atque tempore aut liberarem te ista cura, aut certe leuarem. sed quando proximis quoque litteris ostèndis, quantæ curæ tibi sit ea res; sic mi Pæte habeto; quidquid arte fieri potuerit, (non enim iam satis est consilio pugnare: arti-

sic dolere dolorem; gaudere gaudium. ep. 2. lib. 7. & l. 8.

uerebatur Pætus, ne quem ex Cæsarianis Cicero offenderet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

artificium quoddam excogitandum est) sed tamen, quidquid elaborari, aut effici potuerit ad istorum beneuolentiam conciliandam, & colligendam, summo studio me consecutum esse, nec frustra, ut arbitror. sic enim color, sic obseruor ab omnibus ijs, qui à Cæsare diliguntur, ut ab eis me amari pútem. nam, etsi NON *facile dijudicatur amor uerus, & fictus, nisi aliquod incidat eiusmodi tempus, ut, quasi aurum igne, sic beneuolentia fidelis periculo aliquo perspici possit: cetera sunt signa communia: sed ego uno utor argumento, quamobrem me ex animo, uereq. arbitrer diligi; quòd & nostra fortúna ea est, & illorum, ut simulandi caussa non sit. De illo autem, quem penes est omnis potestas, nihil uideo, quod timeam, nisi quòd omnia sunt incerta, cum à iure discessum est: nec præstári quidquam potest, quale futurum sit, quod positum est in alterius uoluntate, ne dicam libidine. sed tamen eius ipsius nulla re à me offensus est animus. est enim adhibita in ea re ipsa summa à nobis moderatio. ut enim olim arbitrabar esse meum, libere loqui, cúius opera esset in ciuitate libertas; sic, ea nunc amissa, nihil loqui, quod offendat aut illius, aut eorum, qui ab illo diliguntur, uoluntatem. effugere autem si uelim non nullorum acute, aut facete dictorum offensionem; fama ingenij mihi est abijcienda. quòd si id possem, non*

potest enim ali quis coli, nec amari.

pro, tamen: ut referatur ad, Etsi.

certissimum argumentum ad distinguendam à simulatione ueritatem.

pro certo affirmari.

ob Catilinæ cõiurationem oppressam.

quòd incurreret in ea uel sine industria.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

recusarem. sed tamen ipse Cæsar habet peracre iudicium. &, ut Seruius frater tuus, quem litteratissimum fuisse iudico, facile diceret, hic uersus Plauti non est, hic est, quòd tritas haberet aures nõtandis generibus poetarum, & consuetudine legendi: sic audio Cæsarem, cum uolumina iam confecerit ἀποφθεγμάτων, si quid afferatur ad eum pro meo, quod meum non sit, reijcere solere. quod eo nunc magis facit, quia uiuunt mecum fere quotidie illius familiares. incidunt autem in sermone uario multa, quæ fortasse illis, cum dixi, nec illitterata, nec insulsa esse uideantur. hæc ad illum cum reliquis actis perferuntur: ita enim ipse mandauit. sic fit, ut, si quid præterea de me audiat, non audiendum putet. quamobrem Oënomao tuo nihil utor. etsi posuisti ioco uersus Attianos. sed quæ est inuidia? aut quid nunc mihi inuideri potest? uerum fac esse omnia. sic uideo philosophis placuisse, ijs, qui mihi soli uidentur uim uirtutis tenere; NIHIL esse sapientis præstãre, nisi culpam. qua uideor mihi dupliciter carere: & quòd ea senserim, quæ rectissima fuerunt: & quòd, cum uiderem præsidij non satis esse ad ea obtinenda, uiribus certandum cum ualentioribus non putarim. ergo in officio boni ciuis certe non sum reprehendendus. reliquum est, nẽ quid stulte, ne quid temere dicam, faciam ue contra potentes. id

& quia attente legerat, & quia multum.

Attij tragœdia cuius uersus in epistola sua Papirius recitarat.

efficere, ut nõ sit, cauere, uitare. nam, culpa quidem ut uitetur, in nobis est

quod est officiũ sapientis.

id quoque puto esse sapientis. cetera uero, quid quisque me dixisse dicat, aut quo modo ille accipiat, aut qua fide mecum uiuant ij, qui me assidue colunt, & obseruant, præstáre non possum. ita fit, ut & superiorum consiliorum conscientia, & præsentis temporis moderatione me consoler; & illam Attij similitudinem non modo iam ad inuidiam, sed ad fortunam transferam: quam existimo, léuem, & imbecillam, ab animo firmo, & graui, tanquam fluctum à saxo, frangi oportere. etenim cum plena sint monumenta Græcorum, quemadmodum sapientissimi uiri regna tulerint uel Athenis, uel Syracusis, cum, seruientibus suis ciuitatibus, fuerint ipsi quodam modo liberi: ego me non putem tueri meum statum sic posse, ut neque offendam animum cuiusquam, nec frangam dignitatem meam? Nunc uenio ad iocationes tuas: quando tu, secundum Oenomaum Attij, non, ut olim solebat, Atellănum, sed, ut nunc fit, Mimum introduxisti. quem tu mihi pŏpilium, quem denarium narras? quàm tyrotarichi patinam? facilitate mea ista ferebantur antea: nunc mutata res est. Hirtium ego, & Dolabellam dicendi discipulos habeo, cenandi magistros. puto enim te audisse, (si forte ad uos omnia perferuntur) illos apud me declamitare, me apud illos cenitare. tu autem quòd mihi bonam copiam eiures, nihil est. tum enim, cum rem augebas, quæstiunculis te fa-

multis enim quasi inuolucris obtenditur cuiusque natura.

antitheta, leue, & graue; imbecillum, & firmũ: quibus exornatur oratio.

Donatus in uita Terentij, & Liu. lib. 7. &, popillum, &, polypum, est in antiquis libris. de polypo quidem paulo infra.

uide scholium.

faciebam attentiorem: nunc, cum tam æquo animo bona perdas, non eo sis consilio, ut, cum me hospitio recipias, æstimationem te aliquam putes accipere. etiam hæc leuior est plaga ab amico, quàm à debitore. Nec tamen eas cenas quæro, ut magnæ reliquiæ fiant. quod erit, magnificum sit, & lautum. memini te mihi Phameæ cenam narrare. temperius fiat: cetera eodem modo. quòd si perseueras me ad matris tuæ cenam uocare; feram id quoque. uolo enim uidere animum, qui mihi audeat ista, quæ scribis, apponere, aut etiam polypum Miniani Iouis similem. crede mihi, non audebis. ante meum aduentum fama ad te de mea noua lautitia ueniet: eam extimesces. neque est, quòd in promulside spei ponas aliquid: quam totam sustuli. solebam enim antea delectari oleis, & lucanicis tuis. Sed quid hæc loquimur? liceat modo istò uenire. tu uero (uolo enim abstergere animi tui metum) ad tyrotarichum antiquum redi. ego tibi unum sumptum afferam, quòd balneum calfacias oportebit: cetera more nostro. superiora illa lusimus. De uilla Seliciana & curasti diligenter, & scripsisti facetissime. itaque puto me prætermissurũ. salis enim satis est, sannionum parum. Vale.

attentus dicitur hoc loco ad rem conseruandam. unde illud Horatij ep. 7. Durus, ait, Vultei nimis, attentusq. uideris.

puto esse Tigellij cantoris auum, de quo ep. 24. lib. 7.

sic in duobus libris Sigonii: in meo, Delibitari: quasi, leuiter pasci: à delibo.

hoc uidetur dicere: amœnus quidem locus, sed solitarius.

ARG. Agros quosdam Cæsar militibus diuidebat. ea diuisio, ueritus est Pætus, ne ad ipsius agros perueniret. id quærenti Cicero respondet.

M. Cicero s. d. Papirio Pæto. 17

NON *tu homo ridiculus es, qui, cum Balbus*

intimus Cæsaris amicus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

bus noſter apud te fuerit, ex me quæras, quid de iſtis municipijs, & agris futurum pŭtem? quaſi aut ego quidquam ſciam, quod iſte neſciat; aut, ſi quid aliquando ſcio, non ex iſto ſoleam ſcire. immo uero, ſi me amas, tu fac, ut ſciam, quid de nobis futurum ſit. habuiſti enim in tua poteſtate, ex quo uel ex ſobrio, uel certe ex ebrio ſcire poſſes. ſed ego iſta, mi Pæte, non quæro: primum quia de lucro prope iam quadriennium uiuimus; ſi aut hoc lucrum eſt, aut hæc uita, ſuperſtitem reip. uiuere: deinde, quòd ſcire quoque mihi uideor, quid futurum ſit. fiet enim, quodcunque uolent, qui ualebunt: ualebunt autem ſemper arma. nobis igitur ſatis eſſe debet, quidquid conceditur. hoc ſi quis pati non potuit, mori debuit. Veientem quidem agrum, & Capenatem metiuntur. hic non longe abeſt à Tuſculano. nihil tamen timeo: fruor, dum licet: opto, ut ſemper liceat. ſi id minus contigerit: tamen, quando ego, uir fortis, idemq. philoſophus, uiuere pulcherrimum duxi, non poſſum eum non diligere, cuius beneficio id conſecutus ſum. qui ſi cupiat eſſe remp. qualem fortaſſe & ille uult, & omnes optare debemus: quid faciat, tamen non habet: ita ſe cum multis colligauit. Sed longius progredior: ſcribo enim ad tē. hoc tamen ſcito, non modo me, qui conſilijs non interſum, ſed ne ipſum quidem principē ſcire quid futurum ſit. nos enim illi ſeruimus, ipſe temporibus.

num fore putē, ut diuidantur.

non de agris, ſed de nobis ipſis.

quia uitā, quam iure belli nobis Cæſar poterat eripere, ſua liberalitate conceſsit.

uel in acie, ut multi, uel morte uoluntaria, ut Cato, & Scipio, Pompeii ſocer.

cui hæc nota ſunt, quem nihil præterit. uide ep.2.lib.9.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ribus. ita nec ille, quid tempora postulatura sint, nec nos, quid ille cogitet, scire possumus. Hæc tibi antea non rescripsi, non quo cessator esse solerem, præsertim in litteris: sed, cum explorati nihil haberem, nec tibi solitudinem ex dubitatione mea, nec spem ex affirmatione afferre uolui. Illud tamen adscribam, quod est uerissimum, me his temporibus adhuc de isto periculo nihil audisse. tu tamen pro tua sapientia debebis optare optima, cogitare difficillima, ferre quæcunque erunt. Vale.

de agris istis diuidũdis. supra, hac ipsa epistola.

ARG. Exponit, quibus caussis adductus, quasi aperto ludo, adolescentes in eloquentia cœperit exercere. addit non nulla per iocum de cenarum lautitia.

M. Cicero s. d. Papirio Pæto. 18

CVM *essem otiosus in Tusculano, propterea quòd discipulos obuiam miseram, ut iidem me quammaxime conciliarent familiari suo; accepi tuas litteras plenissimas suauitatis: ex quibus intellexi, probari tibi meum consiliũ, quòd, ut Dionysius tyrannus, cum Syracusis expulsus esset, Corinthi dicitur ludum aperuisse; sic ego, sublatis iudicijs, amisso régno forensi, ludum quasi habere cœperim. quid quæris? me quoque delectat consilium. multa enim consequor. primum, id quod maxime nunc opus est, múnio me ad hæc tempora. id cuiusmodi sit, nescio: tantum uideo, nullius adhuc consilia me huic anteponere. nisi forte mori melius fuit: in lectulo, fa-*

Hirtium, & Dolabellam, Cæsaris familiarissimos. ep. ult. l. 7. ep. 7. & 16. huius lib.

cum in caussis ob singularem eloquẽtiam regnare uideretur.

munio me Cæsaris amicorũ amicitia, Hirtij, Dolabellæ.

fateor: ſed non accidit. in acie non fui. ceteri quidem, Pompeius, Lentulus tuus, Scipio, Afranius fœdè perierunt. at Cato præclare. iam quidem, cum uolemus, licebit: demus modo operam, ne tam neceſſe nobis ſit, quàm illi fuit: id quod àgimus. ergo hoc primum. Sequitur illud: ipſe melior fio, primum ualetudine; quam, intermiſſis exercitationibus, amiſeram: deinde ipſa illa, ſi qua fuit in me, facultas orationis, niſi me ad has exercitationes retuliſſem, exaruiſſet. Extremum illud eſt, quod tu neſcio an primum putes: plures iam pauones confeci, quàm tu pullos columbinos. tu iſtic te Attèriano iure delectato, ego me hic Hirtiano. ueni igitur, ſi uir es, & diſce iam προλεγόμενα, *quæ quæris. etſi ſus Mineruam. ſed quando, ut uideo, æſtimàtiones tuas uendere non potes, neque ollam denariorum implere: Romam tibi remigrandum eſt. ſatius eſt hic cruditate, quàm iſtic fame. uideo te bona perdidiſſe: ſpero idem iſtuc familiarès tuos. actum igitur de te eſt, niſi prouides. potes mulo iſto, quem tibi reliquum dicis eſſe, quando cantherium comediſti, Romam peruehi. ſella tibi erit in ludo; tanquam hypodidaſcalo, pròxima: eam puluinus ſequètur. Vale.*

Scipio tamẽ nõ fœde, qui ſe ipſum occidit, ut Cato.

quia do operã, ut muniam me amicitia Cæſaris amicorum.

aut coquus, aut conuiua Pæti, artifex cenarũ.

uide ſcholium.

cenam tibi dare ſolitos.

prope meam ſellam.

ARG. Cum ſcripſiſſet Pætus, Balbum tenuiculo apparatu fuiſſe contentum; ioci materiam inde arripit Cicero; idq. eum arguit malitioſe ſcripſiſſe, ne maiorem apparatum ipſe requireret.

M. Ci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

M. Cicero s. d. Papirio Pæto. 19

Tamen à malitia non discedis. tenuiculo apparatu significas Balbum fuisse contentum. hoc uideris dicere, cum reges tam sint continentes, multo mágis consulares esse oportere. nescis me ab illo omnia expiscatum: recta enim à porta domum meam uenisse. neque hoc admiror, quòd non ad tuam potius, sed illud, quòd nec ad suam. ego autem tribus primis uerbis, Quid noster Pætus? at ille adiurans, nusquam se unquam libentius. hoc si uerbis assecutus es; aures ad te afferam non minus elegantes: sin autem obsonio; peto à te, ne pluris esse Bálbos, quàm disertos putes. Me quotidie aliud ex alio impedit. sed, si me expediero, ut in ista loca uenire possim; non committam, ut te sero à me certiorem factum putes. Vale.

quasi rex esset Balbus, quia potentissimus erat apud Cæsarem.

ludit in Balbi ambiguo nomine.

ARG. Iocatur suo more cum Pæto: Epicureum se ait esse factum, abiecta reip. iudiciorumq. cura.

M. Cicero s. d. Papirio Pæto. 20

Dupliciter delectatus sum tuis literis; & quòd ipse risi; & quòd te intellexi iam posse ridere. me autem à te, ut scurram uelitem, mális oneratum esse, non moleste tuli. illud doleo, in ista loca uenire me, ut constitueram, non potuisse. habuisses enim non hospitem, sed cóntubernalem: at quem uirum? non eum, quem tu es solitus promulside conficere. integram famem ád ouum affero: itaq. ad assum uitulinum ope-

forte ob mala à Papirio dono missa.

diu enim mansissem apud te.

ad initiũ cenæ.

opera perducitur. illa mea, quæ ſolebas antea laudare, ò hominem facilem, ò hoſpitem non grauem, abierunt. nam omnem noſtram de rep. curam, cogitationem de dicenda in ſenatu ſententia, commentationem cauſſarum abiecimus: in Epicuri nos, aduerſarij noſtri, caſtra coniecimus, nec tamen ad hanc inſolentiam, ſed ad illam tuam lautitiam: ueterem, dico, cum in ſumptum habebas: etſi nunquam plura prædia habuiſti. proinde te para: cum homine edaci tibi res eſt, & qui iam aliquid intelligat. ὀψιμαθεῖς *autem homines ſcis quàm inſolentes ſint. dediſcendæ tibi ſunt ſportellæ, & artolagani tui. nos iam ex areis tantum habemus, ut Verrium tuum, & Camillum, qua munditia homines? qua elegantia? uocare ſæpius audeamus. ſed uide audaciam: etiam Hirtio cenam dedi, ſine pauone tamen. in ea cena cocus meus, præter ius feruens, nihil potuit imitari. Hæc igitur eſt nũc uita noſtra. mane ſalutamus domi & bonos uiros multos, ſed triſtes, & hos lætos uictores: qui me quidem perofficioſe, & peramanter obſeruant. ubi ſalutatio defluxit, litteris me inuoluo: aut ſcribo, aut lego. ueniunt etiam, qui me audiant quaſi doctum hominem, quia paulo ſum, quàm ipſi, doctior. inde corpori omne tempus datur. patriam eluxi iam & grauius, & diutius, quàm ulla mater unicum filium. ſed cura, ſi me amas, ut ualeas; ne ego, te iacente, bona*

qui quolibet cibo contentus eſſet. ep. 16. huius lib.

magna enim Epicuro cum Academicis de ſummo bono cõtrouerſia eſt

panes placentis ſimiles.

idem ep. 13. l. 4. 8. & 13. l. 6. 24. lib. 7.

abdo me in litteras, idem eſt. uide ep. 33. l. 7.

& natura mollior, ideoq. ad fletum procliuior, quàm pa-

na tua comedim. statui enim tibi ne ægroto quidem parcere. Vale.

ter: & spe senectutis alendæ destituta. nam patri, amisso filio, præsidij tamen aliquid in se ipso relinquitur.

ARG. Confutat quod Papirius scripserat, fulmina quædam uerborum esse in Ciceronis epistolis; quæ ipse stulte imitaretur. confutat & illud, quòd negarat Papirium quenquam fuisse patricium.

M.Cicero S. D. Papirio Pæto. 21

AIN' *tandem? insanire tibi uideris, quòd imitere uerborum meorum, ut scribis, fulmina? tum insanires, si consequi non posses: cum uero etiam uincas, me prius irrideas, quàm te, oportet. quare nihil tibi opus est illud à Trãbea, sed potius* ἀπότευγμα *meum. ueruntamen quid tibi ego uideor in epistolis? non ne plébeio sermone agere tecum? nec enim semper eodem modo. quid enim simile habet epistola aut iudicio, aut concioni? quin ipsa iudicia non solemus omnia tractare uno modo. priuatas caussas, & eas tenues, agimus subtilius: capitis, aut famæ, scilicet ornatius. epistolas uero quotidianis uerbis texere solemus. Sed tamen, mi Pæte, qui tibi uenit in mentem negare, Papirium quenquam unquam nisi plebeium fuisse? fuerunt enim patricij minorum gentium: quorum princeps L. Papirius Mugillanus: qui cõsul cum L. Sempronio Atratino fuit, cum antea censor cum eodem fuisset, annis post R. C. CCCXII. sed tum Papisij dicebamini. post hunc, XIII. fuerunt, sella curuli, ante L. Papirium Crassum, qui prius Papisius est uocari desitus. is dictator cum L. Papirio*

simile principium ep. 3. l. 8. & ad Att. ep. 5. lib. 4.

poeta comico. de Fin. & in Tusc.

humili, nec elaborato.

subtilitas est, cũ minuta quæque diligentissime persequimur.

præpostere, cõsul, &, censor, librarius collocauit: cum alterum alterius loco reponendũ, Liuius & Dionysius ostendant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

Papirio Cursore magistro equitum factus est, annis post R. C. CCCCXV. et quadriennio post consul cum K. Duilio. hunc secutus est Cursor, homo ualde honoratus: deinde L. Maso ædilicius: inde multi Masones: quorum quidem tu omnium patriciorum imagines habeás uolo. deinde Carbones, & Turdi insequuntur. hi plebeij fuerunt: quos contemnas, censeo. nam, præter hunc Cn. Carbonem, quem Damasippus óccidit, ciuis è rep. Carbonum nemo fuit. cognouimus Cn. Carbonem, & eius fratrem scurram: quid his impro bius? de hoc amico meo, Rubriæ filio, nihil dico. tres illi fratres fuere, C. Cn. M. Marcus, P. Flacco accusante, condemnatus, fur magnus ex Sicilia. Caius, accusante L. Crásso, cantharidas sumpsisse dicitur. is & tribunus pl. seditiosus, & P. Africano uim attulisse existimatus est. hóc uero, qui Lilybæi à Pompeio nostro interfectus est, improbior nemo, meo iudicio, fuit. iam, pater eius, accusatus à M. António, sutorio atramento absolutus putatur. quare ad patres, censeo, reuertare. plebeij quàm fuerint importuni, uides. Vale.

domi, è cedro: quod genus ligni tineas nescit. Seruius in comm. Virg. Val. Max. lib. 9. c. 2.

lib. 1. de oratore, & in Bruto, & Tacitus.

Cnæum significat. Val. Max. lib. 5. c. 3.

oratore, L. Crassi æmulo.

ARG. Disputat in epistola sequenti pro Stoicis de libertate loquendi: quos tamen ait se non imitari.

Cicero S.D. Papirio Pæto. 22

AMO uerecundiam, uel potiús libertatem loquendi. atque hoc Zenoni placuit, homini mehercule acuto: etsi Academiæ nostræ cum eo ma

correctio. Amo equidem uerecundiam, sed magis libertatem loquendi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

quorum sectæ principem, & conditorem Zenonem Citiæũ nominauit.

gna rixa est. sed, ut dico, placet Stöicis suo quan-
que rem nomine appellare. sic enim disserunt,
nihil esse obscenum, nihil turpe dictu: nam, si
quod sit in obscenitate flagitium, id aut in re es-
se, aut in uerbo; nihil esse tertium. in re non est:
itaque non modo in comœdijs res ipsa narratur,
ut ille in Demiurgo modo, (forte nosti canti-
cum: meministi Roscium) Ita me destituit nu-
dum: totus est sermo uerbis tectus, re impuden-
tior: sed etiam in tragœdijs. quid est enim illud?

ut sit uerbum deponens temporis pręteriti.

Quæ mulier una? quid, inquam, est? Vsurpăta
duplex cubile. quid illud? Pheræi hic cubile inire
est ausus. quid est? Virginem me quondam in-
uitam per uim uiolat. Iupiter bone, uiolat? at-

futuit, nemo tulisset.

qui idem significat, sed alterŭm nemo tulisset.
Vides igitur, cum eadem res sit, quia uerba non
sint, nihil uideri turpe. ergo in re non est: multo
minus in uerbis. si enim, quod uerbo significatur,
id turpe non est: uerbum, quod significat, turpe
esse non potest. Anum appellas alieno nomine:
cur non suo potius? si turpe est, ne alieno quidē:
si non est, suo potius. Caudam antiqui penem uo
cabant, ex quo est propter similitudinem penicu-

et, magis placeret. non enim contraria, sed similia sequuntur.

quia multi penem appellãt.

lus: at hodie penis est in obscenis. ăt uero Piso ille
Frugi in annalibus suis queritur adolescentes pe-
ni deditos esse. quod tu in epistola appellas suo no
mine, ille tectius penem. sed quia multi, factum
est tam obscenum, quàm id uerbum, quo tu
usus es. quid, quod uulgo dicitur, cùm nos te

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

uolumus conuenire, num obſcenum eſt? memini in ſenatu diſertum conſularem ita eloqui, Hanc culpam maiorem, an illam dicam? potuit obſcenius? non, inquis: non enim ita ſenſit. non ergo in uerbo eſt. docui autem in re non eſſe: nuſquam igitur eſt. Liberis dare operam, quàm honeſte dicitur. etiam patres rogant filios: eius operæ nomen non audent dicere. Socratem fidibus docuit nobiliſſimus fidicen. is Connus uocitatus eſt. num id obſcenum putas? Cum loquimur, terni, nihil flagitij dicimus: at, cum bini, obſcenum eſt. Græcis quidem, inquies. nihil eſt ergo in uerbo; quando & ego græce ſcio: & tamen tibi dico, bini; idq. tu facis, quaſi ego græce, non latine, dixerim. Ruta, & menta, recte utrunque. uolo mentam puſillam ita appellare, ut rutulam: non licet. Bella tectoriola dicis: dic ergo etiam pauimenta iſto modo: non potes. Vides igitur nihil eſſe, niſi ineptias, turpitudinem nec in uerbo eſſe, nec in re, itaque nuſquam eſſe. Ergo in uerbis honeſtis obſcena ponimus. quid enim, non honeſtum uerbum eſt diuiſio? at ineſt obſcenum. cui reſpondet intercapedo. num hæc ergo obſcena ſunt? nos autem ridicule, ſi dicimus, ille patrem ſtrangulauit, honorem non præfamur: ſin de Aurelia aliquid, aut Lollia, honos præfandus eſt. Et quidem iam non etiam obſcena uerba pro obſcenis ſunt. batuit, inquit, impudenter: depſit, multo impudentius. atqui

quaſi, anillam.

βίνει enim apud Grecos eſt, futue, à βινέω, coeo.

eſt enim agentis diuiſio, patientis intercapedo.

meretrice.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

neutrum eſt obſcenum. STVLTORVM *plena ſunt omnia. Teſtes, uerbum honeſtiſſimum in iudicio, alio loco non nimis. at honeſti Colei Lanuini, Cliternini non honeſti. Quid? ipſa res modo honeſta, modo turpis. ſuppedit, flagitium eſt: iam erit nudus in balneo, non reprehendes. Habes ſcholam Stoicam.* ὁ σοφὸς εὐθυῤῥήμων ἔσῃ. *quàm multa ex uno uerbo tuo? Te aduerſus me omnia audere, gratum eſt. ego ſèruo, & ſeruabo (ſic enim aſſueui) Platonis uerecundiam. itaque tectis uerbis ea ad te ſcripſi, quæ apertiſſimis agunt Stoici. ſed illi etiam crepitus aiunt æque liberos, ac ructus, eſſe oportere. honórem igitur kalēndis Martijs. Tu me diliges, & ualebis.*

amat libertatē, ſed uerecundiā ſeruat.

ſubaudi habere uolui. uide Seruiū ad illud Virg. lib. 8. Curibusq́. ſeueris: & Feſtum in dictione Martias.

ARG. Prænuntiat Pæto aduentum ſuum: quanquam enim audierit eum pedibus laborare, ſe tamen putare ait, cocum illius articulari morbo non impediri, quo minus cenam poſsit apparare.

Cicero S. D. Papirio Pæto. 23

HERI *ueni in Cumanum: cras ad te fortaſſe: ſed, cum cértum ſciam, faciam te paulo ante certiorem. etſi M. Ceparius, cum mihi in ſilua Gállinaria obuiam ueniſſet; quæſiſſemq́., quid ageres; dixit te in lecto eſſe, quòd ex pedibus laborares. tuli ſcilicet moleſte, ut debui: ſed tamen conſtitui ad te uenire; ut & uiderem te, & uiſerem, et cenarem etiam. non enim arbitror cocum etiam te arthricum habere. expecta igitur*

infra dicit, conſtitui ad te uenire: ſed, quo die, certum nō habet. Strabo lib. 5.

tur hoſpitem cum minimè edacem, tum inimicum cenis ſumptuoſis. Vale.

non multi cibi dixit infra, ep. 26. huius lib.

ARG. Rufum, à Pæto commendatum, ait ſibi curæ etiam atque etiam fore. dein monet, ut omnino ad cenas & conuictũ amicorũ redeat. cõcludit, nihil ſibi eſſe rep. carius.

Cicero s. d. Papirio Pæto. 24

RVFVM *iſtum, amicum tuum, de quo iterum iam ad me ſcribis, adiuuarem quantum poſſem, etiam ſi ab eo læſus eſſem, cum tè tantopere uiderem eius cauſſa laborare: cum uero & ex tuis litteris, & illius ad me miſſis, intelligam, & iudicem, magnæ curæ ei ſalutem meam fuiſſe; non poſſum ei non amicus eſſe, neque ſolum tua commendatione, quæ apud me, ut debet, ualet plurimum, ſed etiam uoluntate, ac iudicio meo. uolo enim te ſcire, mi Pæte, initium mihi ſuſpiciònis, & cautionis, & diligentiæ fuiſſe litteras tuas. quibus litteris congruentes fuerunt aliæ poſtea multorum. nam & Aquini, & Fabrateriæ conſilia ſunt inita de me, quæ te uideo inaudiſſe: et, quaſi diuinarent, quàm his moleſtus eſſem futurus, nihil aliud egerũt, niſi me ut opprimerent. quod ego non ſuſpicans, incautior fuiſſem, niſi à te admonitus eſſem. Quamobrem iſte tuus amicus apud me commendatione non eget. utinam ea fortũna reip. ſit, ut ille me quamgratiſſimum poſſit cognoſcere. Sed hæc hactenus. Te ad cenas itare deſiſſe, moleſte fero. magna enim te dele-*

amicitiæ noſtræ illius iniurias condonarẽ

idem ep. 19. l. 2.

Catilinæ temporibus.

inaudire, eſt de rebus occultis: ut exempla declarant.

quia reſp. bellis ciuilibus afflicta ſuas uires amiſerat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ctatione, & uoluptate priuasti: deinde etiam uereor, (licet enim uerum dicere) ne nescio quid illud, quod solebas, dediscas, & obliuiscare cenulas facere. nam si tum, cum habebas quos imitarere, non multum proficiebas; quid nunc te facturum putem? Spurina quidem, cum ei rem demonstrassem, & uitam tuam superiorem exposuissem; magnum periculum summæ reip. demonstrabat, nisi ad superiorem consuetudinem tum, cum fauonius flaret, reuertisses: hoc tempore ferri posse; si forte tu frigus ferre non posses. Sed mehercule, mi Pæte, extra iocum, moneo te, quod pertinere ad beate uiuendum arbitror, ut cum uiris bonis, iucundis, amantibus tui uiuas. nihil est aptius uitæ, nihil ad beate uiuendum accommodatius. nec id ad uoluptatem refero, sed ad communitatem uitæ, atque uictus, remissionemq. animorũ, quæ maxime sermone efficitur familiari, qui est in cõuiuijs dulcissimus: ut sapientius nostri, quàm Græci: illi συμπόσια, aut σύνδειπνα, id est compotationes, aut concenationes: nos conuiuia; quòd tũ maxime simul uiuitur. Vides, ut te philosophando reuocare coner ad cenas? Cura ut ualeas. id, foris cenitando, facillime consequere. sed caue, si me amas, existimes me, quòd iocosius scribam, abiecisse curam reip. sic tibi mi Pæte persuade, me dies, & noctes nihil aliud agere, nihil curare, nisi ut mei ciues salui, liberiq. sint.

cum eorum cenas uideres.

hæc non serio, sed per iocum dicta.

eodem modo, uiros bonos, iucundos, amantes sui, dixit ep.21. lib.5.

quia rationibus utitur.

nullum

nullum locum prætermitto monendi, agendi, prouidendi. hoc denique animo sum, ut, si in hac cura, atque administratione uita mihi ponenda sit, præclare actum mecum putem. Etiam atque etiam uale.

tria postulātur ab optimo ciue

non pessime, dixit ep.5.l.4.

ARG. Scripsit hanc epistolam ante bellum ciuile, cum esset in Cilicia pro cōsule. & cauillatur in eo, quia sibi Papirius præcepta de re militari litteris tradiderat. dein M. Fabium commendat.

M. Cicero imp. s.d. Papirio Pæto. 25

SVMMVM *me ducem litteræ tuæ reddidere. plane nesciebam te tam peritum esse rei militaris. Pyrrhi te libros, & Cyneæ uideo lectitasse. itaque obtemperare cogito præceptis tuis, hoc amplius, nauicularum habere aliquid in ora maritima. contra equitem Parthum negant ullam armaturam meliorem inueniri posse. Sed quid ludimus? nescis, quo cum imperatore tibi negotium sit.* Κύρου παιδείαν, *quam contriueram legendo, totam in hoc imperio explicaui. Sed iocabimur alias coram, &, ut spero, breui. nunc ades ad imperandum, uel ad parendum potius: sic enim antiqui loquebantur. Cum M. Fabio, quod scire te arbitror, summus mihi est usus: ualdeq. eum diligo cum propter summam probitatem eius, ac singularem modestiam, tum quòd in ijs controuersiis, quas habeo cum tuis combibonibus Epicureis, optima opera eius uti soleo. is cum ad me Laodiceam uenisset; mecumq. eum ego esse uellem; repente percussus est*

εἰρωνικῶς.

Cic.Tusc.1.Pli. l.7.c.24. Plut.in Pyrrho.

quia scilicet effugere nauibus possumus.

in hac prouinciæ administratione.

uide scholium.

in disputationibus contra Epicureos.

ad Att.ep.8.l.4. & Ter. in And.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

atrociſſimis litteris ; in quibus ſcriptum erat, fundum Herculanenſem à Q. Fabio fratre proſcriptum eſſe, qui fundus cum eo communis eſſet. id M. Fabius pergrauiter tulit; exiſtimauitq., fratrem ſuum, hominem non ſapientem, impulſu inimicorum ſuorum eò progreſſum eſſe. nunc, ſi me amas, mi Pæte negotium totum ſuſcipe, moleſtia Fabium libera. auctoritate tua nobis opus eſt, & conſilio, & etiam gratia. noli pati litigare fratres, & iudicijs turpibus conflictari. Mathonem, & Pollionem inimicos habet Fabius. quid multa? non mehercule tam perſcribere poſſum, quàm mihi gratum feceris, ſi otioſum Fabium reddideris. id ille in te poſitũ eſſe putat, mihiq. perſuadet. Vale.

ut uenderetur.

Matho cognomen Pōponiæ gentis, Pollio Aſiniæ.

ARG. Deſcriptio & excuſatio cenæ hilarioris, præſertim accumbente Cyteride meretrice, mima.

Cicero s. d. Papirio Pæto. 26

ACCVBVERAM *hora nona, cum ad te harum exemplum in codicillis exaraui. dices, ubi? apud Volumnium Eutrapelum: & quidẽ ſupra me Atticus, infra Verrius, familiares tui. miraris tam exhilaratam eſſe ſeueritatem noſtram? quid ergo faciam? te conſulo, qui philoſophum audis. angar? excruciem ne me? quid aſſequar? deinde quem ad finem? uiuas, inquis, in litteris. an quidquam me aliud agere cenſes? haud poſſem uiuere, niſi in litteris uiuerem: ſed eſt earum etiam non ſatietas, ſed quidam modus.*

quas deinde, cũ domum rediiſſem, ex codicillis in chartam translatas ad te mitterem.

dus. à quibus cum discessi, étsi minimum mihi est in cena, quod tu unum ζήτημα Dioni philosopho posuisti: tamen, quid potius faciam, prius, quàm me dormitum conferam, non reperio. audi reliqua. infra Eutrapelum Cytěris accubuit. in eo igitur, inquis, conuiuio Cicero ille, Quem aspectabant, cuius ób os Graij ora obuertebant sua? non mehercule suspicatus sum illam affore: sed tamen ne Aristippus quidem ille Socraticus erubuit, cum esset obiectum, habere eum Laida: habeo, inquit, non habeor à Laide. græce hoc melius. tu, si uoles, interpretabere. me uero nihil istorum ne iuuenem quidem mouit unquam, ne nunc senem. conuiuio delector. ibi loquor aliquid, quod in solum, ut dicitur: & gemitum etiam in risus maximos transfero. an tu id melius, qui etiam philosophum irriseris; cum ille, si quis quid quæreret, dixisset, cenam te quærere à máne dixeris? ille Baro te putabat quæsiturum, unum cælum esset, an innumerabilia. quid ad te? at hercule cena nunquid ad te? ibi præsértim? Sic igitur uiuitur: quotidie aliquid legitur, aut scribitur: deinde, ne amicis nihil tribuamus, epulamur una non modo non contra legém, si ulla nunc lex est, sed etiam intra legẽ, & quidem aliquanto. quare nihil est, quod aduentum nostrum extimescas. non múlti cibi hospitem accipies, sed multi ioci. Vale.

etsi minime cenam curo. ludit in ambiguo sensu.

Eutrapeli amica. Plutarchus, & Seruius.

ob pro ad. Festus.

de Aristippo & Laide uide Laertium in Aristippi uita, Athenæum l. 12. Clementẽ Alexand. Strom. 2. Gellium l. 1. c. 8

à mane ad uesperam.

legẽ sumptuariam Cæsaris. ep. 26. l. 7. & 15. lib. 9.

minime edacẽ dixit ep. 23. huius lib.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

CICERONIS EPISTOLARVM AD PLANCVM, ET ALIOS, LIBER X.

ARGVMENTVM.

Inuehitur in Antonij immoderatam potentiam : & Plancum, transalpinam Galliam administrantem, hortatur, ut in remp. omni cogitatione studioq. incumbat. postremo, agit gratias de Furnio honorifice tractato.

Plancus Munatiæ gentis cognomen.

M. Cicero s. d. L. Planco imp. cos. des.

uide l.3. de off. in extremo, et hic ep.25.l. 12.

E T A B F V I, *proficiscens in Græciá: & , postea quàm de medio cursu reip. sum uoce reuocatus, nunquam per M. Antonium quietus fui: cuius tanta est non insolentia, (nam id quidem uulgare uitium est) sed immanitas, non modo ut uocem, sed ne uultum quidem liberum possit ferre cuiusquam. itaque mihi maximæ curæ est, non de mea quidem uita, cui satisfeci uel ætate, uel factis, uel, si quid etiam hoc ad rem pertinet, gloria : sed me patria solicitat, in primisq. mi Plance expectatio consulatus tui: quæ ita longa est, ut optandum sit, ut possimus ad id tempus reip. spiritum ducere. quæ potest enim spes esse in ea rep. in qua hominis impotentissimi, atque intemperantissimi armis oppressa sunt omnia? & in qua nec senatus, nec populus uim habet ullam? nec leges ullæ sunt, nec iudicia, nec omnino simulácrum aliquod, aut uestigium ciuitatis? Sed, quando*

erat enim Plancus consul designatus cum D. Bruto: ut Antonium & Dolabellam sequerētur Hirtius & Pansa, Hirtium & Pansam Plancus & Brutus. ep.14.l.4.

acta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

acta omnia mitti ad te arbitrabar; nihil erat, quod singulis de rebus scriberem. Illud autem erat amoris mei, quem à tua pùeritia susceptum non seruaui solum, sed etiam auxi; monere te, atque hortari, ut in remp. omni cogitatione, curaq. incumberes. quæ si ăd tuum tempus perducitur, facilis gubernatio est: ut perducatur autem, magnæ tum diligentiæ est, tum etiam fortunæ. sed & te aliquanto ante, ut spero, habebimus: &, præterquam quòd reip. consulere debemus, tamen tuæ dignitati ita fauemus, ut omne nostrum consilium, studium, officium, operam, laborem, diligentiam ad amplitùdinem tuam conferamus. ita facillime & reip. quæ mihi carissima est, & amicitiæ nostræ, quam sanctissime nobis colendam puto, me intelligo satisfacturum. Fùrnium nostrum tanti à te fieri, quantum ipsius humanitas, & dignitas postulat, nèc miror, & gaudeo: teq. hoc existimare uolo, quidquid in eum iudicij, officijq. contuleris, id ita me accipere, ut in me ipsum te putem contulisse. Vale.

ep. 3. huius lib.

ad eum annum quo eris cõsul.

ep. 8. lib. 5.

Planci legatũ. ep. 8. huius lib.

idem aliis uerbis ep. 10. l. 3.

ARG. Excusat se, quòd in senatum ad agendam Planci caussam non uenerit: & officium suum pollicetur in ijs rebus, quæ præsentiam suam requirere uidebuntur.

M. Cicero s. d. L. Planco imp. cos. des. 2

MEVM studium honori tuo pro necessitudine nostra non defuisset, si aut tùto in senatum, aut honeste uenire potuissem. sed nec sine periculo

ep. 2. lib. 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

lo quiſquam, libere de rep. ſentiens, uerſari poteſt in ſumma impunitate gladiorũm: nec noſtræ dignitatis uidetur eſſe, ibi ſententiam de rep. dicere, ubi me & melius, & propius audiant armati, quàm ſenatores. quapropter in priuatis rebus nullum neque officium, neque ſtudium meum deſiderabis: ne in publicis quidem, ſi quid erit, in quo me intereſſe neceſſe ſit, unquam deero, ne cum periculo quidem meo, dignitati tuæ. in ijs autem rebus, quæ nihilo minus, ut ego abſim, confici poſſunt, peto à te, ut me rationem habere uelis & ſalũtis, & dignitatis meæ. Vale.

propter Antonij conſulis arma. uide Philippicam 2.

reſpondet ad illud, tuto, & honeſte.

ARG. Aucupatur beneuolentiam Planci, partim laudibus, partim commemoratione ueteris amicitiæ: & hortatur, ut remp. ſuſcipiat, ueritus id, quòd accidit, ne ſe cum Antonio coniungeret.

M. Cicero s. d. L. Planco imp. cos. des. 3

CVM *ipſum Furnium per ſe uidi libentiſſime, tum hoc libentius, quòd, illum audiens, te uidebar audire. nam & in re militari uirtũtem, & in adminiſtranda prouincia iuſtitiam, & in omni genere prudentiam mihi tuam expoſuit: et præterea mihi non ignotam in conſuetudine, & familiaritate ſuauitatem tuam adiunxit, præterea, ſummam erga ſe liberãlitatem. quæ omnia mihi iucunda, hoc extremum etiam gratum fuit. Ego, Plance, neceſſitudinem conſtitutam habui cum domo ueſtra ante aliquanto, quàm tu natus es; amorem autem erga te ab ineunte pũeritia tua, confirmata iam ætate familiaritatem,*

præfecti laudes, ut peritus militiæ, iuſtitiæ ſtudioſus, prudens in omni actione ſit.

humanitatem potius, quàm largitionem, ſignificat, ut ep. 9. lib. I.

ep. I. huius lib.

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

cum studio meo, tum iudicio tuo constitutam. his de caussis mirabiliter faueo dignitati tuæ: quam mihi tecum statuo esse communem. Omnia summa consecutus es, uirtute duce, comite fortuna: eaq. es adeptus adolescens, multis inuidentibus, quos ingenio, industriaq. fregisti. nunc me, amantissimum tui, nemini concedentem, qui tibi uetustate necessitudinis potior possit esse, si audies: omnem tibi reliquæ uitæ dignitatem ex optimo reip. statu acquires. Scis profecto, (nihil enim te fugere potuit) fuisse quoddam tempus, cum homines existimarent, te nimis seruire temporibus. quod ego quoque existimarem, si te ea, quæ patiebare, probasse etiã arbitrarer. sed, cum intelligerem, quid sentires; prudenter te arbitrabar uidere, quid posses. nunc alia ratio est omnium rerum. tuum iudicium est, idq. liberum. consul es designatus, optima ætate, summa eloquentia, maxima orbitate reip. uirorum talium. incumbe, per deos immortales, in eam curam, & cogitationem, quæ tibi summam dignitatem, & gloriam afferat. unus autem est, hoc præsertim tempore, per tot annos rep. deuexata, reip. bene gerendæ cursus ad gloriam. Hæc amore magis impulsus scribenda ad te putaui, quàm quòd arbitrarer te monitis, & præceptis meis egere. sciebam enim, ex ijsdẽm te hæc haurire fontibus, ex quibus ipse hauseram. quare modum faciam. hoc tantum

lib.2.ep.15. dixit, eadem sententia, Cæsarẽ honestum esse cupio.

eodem modo locutus est lib. 4. ep. 3.

quia fuerat C. Cæsaris amicus. uide ep.23. huius lib.

excusatio, quæ incitationis uim habet.

à necessitate, & reip. tempore.

ex ijs scilicet libris, quibus ad laudem præcepta traduntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

tum significandum putaui, ut potius amorem tibi ostenderem meum, quàm ostentarem prudentiam. Interea, quæ ad dignitatem tuam pertinere arbitrabor, studiose, diligenterq. curabo. Vale.

testificari amorem, dixit ep. 4. lib. 2.

ARG. Agit gratias Ciceroni, quòd eum ad uerissimæ gloriæ studium cohortatus sit: seq. in reip. potestate totum fore pollicetur.

Plancus s. d. Ciceroni. 4

GRATISSIMAE mihi tuæ litteræ fuerunt, quas ex Furnij sermone tè scripsisse animaduerti. ego autem præteriti temporis excusationem affero, quòd te profectum audieram, nec multo ante rediisse sciui, quàm ex epistola tua cognoui. nullum enim in te officium, ne minimum quidem, sine maxima culpa uideor posse præterire. in quo tuendo habeo caussas plurimas, uel paternæ necessitudinis, uel meæ à pueritia obseruantiæ, uel tui erga me mutui amoris. quare, mi Cicero, quod mea, tuaq. patitur ætas, persuade tibi te unum esse, in quo ego colendo patriam mihi constituerim sanctitatem. omnia igitur tua consilia mihi non magis prudentiæ plena, quæ summa est, uidentur, quàm fidelitatis, quam ego ex mea conscientia mètior. Quare, si aut aliter sentirem, certe admonitio tua me reprimere: aut, si dubitarem, hortatio impellere posset, ut id sequerer, quod tu optimum putares. nunc uero quid est, quod me in aliam partem

tua manu, cum alioqui amanuensi uti solères.

quæ prima legitur in hoc lib.

tres amoris caussæ. ideo dixit infra, ep. 6. pro plurimis nostris necessitudinibus.

de tuo animo ex meo iudico, ex animo meo tuum specto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

tem trahere possit? quæcunque in me bona sunt, aut fortunæ beneficio tributa, aut meo labore parta, etsi à te propter amorem carius sunt æstimata, tamen uel inimicissimi iudicio tanta sunt, ut, præter bonam famam, nihil desiderare uideantur. Quare hoc unum tibi persuade, quantum uiribus eniti, consilio prouidere, auctoritate mouere potuero, hoc omne reip. semper futurum. Non est ignotus mihi sensus tuus: neque, si facultas, optabilis mihi quidem, tui præsentis esset, unquam à tuis consilijs discreparem: nec nunc committam, ut ullum meum factum reprehendere iure possis. Sum in expectatione omnium rerum, quid in Gallia citeriore, quid in urbe Ianuario mense geratur, ut sciam. interim maximam hic solicitudinem, curamq. sustineo, ne inter aliena uitia hæ gentes nostra mala suã putent occasionem. quòd si proinde, ut ipse mereor, mihi successerit: certe & tibi, cui maxime cupio, & omnibus uiris bonis satisfaciam. Fac ualeas, meq. mutuo diligas.

quam adeptus fortasse non sum; cũ ea gesserim Cæsare dominante.

cui præerat D. Brutus.

à nouis consulibus: qui Kal. Ian. magistratum inibant.

& proinde, & perinde ueteres dicebant, eadem significatione.

ARG. Hic quoque Plancum ad suscipiendam, tuendamq. remp. gloriæ stimulis incitat.

Cicero s.d. Planco imp.cos. des. 5

BINAS *à te accepi litteras eodem exemplo: quod ipsum argumento mihi fuit diligentiæ tuæ. intellexi enim te laborare, ut ad me tuæ expectatissimæ litteræ perferrentur. ex quibus cepi fructum duplicem, mihiq. in comparatione diffi-*

binas litteras, non duas, dici, &, duas epistolas, non binas, nescire puto neminem.

difficilem ad iudicandum, amorem ne erga me tuum, an animum in remp. pluris æstimandum putarem. est omnino patriæ caritas, meo quidem iudicio, maxima: sed amor, uoluntatisq. coniunctio plus certe habet suauitatis. itaque commemoratio tua paternæ necessitudinis, beneuolentiæq. eius, quam erga me à pueritia contulisses, ceterarumq. rerum, quæ ad eam sententiam pertinebant, incredibilem mihi lætitiam attulerat. rursus declaratio animi tui, quem haberes de rep. quemq. habiturus esses, mihi erat iucundissima: eoq. maior erat hæc lætitia, quòd ad illa superiora accedebat. Itaque te non hortor solum, mi Plance, sed plane etiam oro; quod feci ijs litteris, quibus tu humanissime respondisti; ut tota mente, omniq. animi impetu in remp. incumbas. nihil est, quod tibi maiori fructui, gloriæq. esse possit: NEC quidquam ex omnibus rebus humanis est præclarius, aut præstantius, quàm de rep. bene mereri. adhuc enim patitur tua summa humanitas, & sapientia, me, quod sentiam, libere dicere. Fortuna suffragante, uideris res maximas consecutus. quod quanquam sine uirtute non potuisses: tamen ex maxima parte ea, quæ es adeptus, fortunæ, temporibusq. tribuuntur. his temporibus difficillimis, reip. quidquid subueneris, id erit totum, & proprium tuum. Incredibile est omnium ciuium, latronibus exceptis, odium in Antonium. magna

uere: non tamen plus amoris. nam patria & parentibus, & liberis, non modo amicis, in amore præfertur. itaque l.1.de off. Omnes, inquit, omnium caritates una patria complectitur.

supra, ep.3. uirtute duce, comite fortuna.

quòd ea ob amicitiam Cæsaris uidearis assecutus. ep.seq.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

gna spes in te, & in tuo exercitu, magna expe-ctatio. cuius, per deos, grătiæ, gloriæq. caue tempus amittas. sic moneo, ut filium: sic faueo, ut mihi: sic hortor, ut & pro patria, & amicissimum. Vale.

quam, suscepto reip. patrocinio, inibis apud omnes bonos. idem infra, ep. 19.

ARG. Cum Plancus, litteris ad senatum scriptis, pacem cum Antonio suasisset; suadet Cicero, ut pacem armis potius, quàm pactione, quærat; & ut se à societate malorum ciuium aliquando seiungens, totum ad remp. transferat.

Cicero s. d. Planco imp. cos. des. 6

QVAE *locutus est Furnius nŏster de animo tuo in remp. ea gratissima fuerunt senatui, populoq. R. probatissima. quæ autem recitatæ sunt litteræ in senatu, nequaquam consentire cum Furnij oratione uisæ sunt. pacis enim auctor eras; cum cŏllega tuus, uir clarissimus, à fœdissimis latronibus obsideretur. qui aut, positis armis, pacem petere debent: aut, si pugnantes eam postulant, uictoria pax, non pactione, parienda est. sed de pace litteræ uel Lĕpidi, uel tuæ quam in partem acceptæ sint, ex uiro optimo, fratre tuo, & C. Furnio poteris cognoscere. me autem impulit tui caritas, ut, quanquam nec tibi ipsi consilium deesset, & fratris, Furnijq. beneuolentia, fidelisq. prudentia tibi præsto esset futura, uellem tamen meæ quoque auctoritatis pro plŭrimis nostris necessitudinibus præceptum ad te aliquod peruenire. Crede igitur mihi, Plance, omnes, quos adhuc gradus dignitatis consecutus sis, (es autem adeptus am-*

Planci legatus, Ciceronis studiosissimus. ep. xi. lib. 8. ep. 1. & 8. huius lib.

D. Brutus, quē M. Antonius Mutinæ obsidebat.

postea quoque pacem suasit. uide litteras eius publice missas ep. 26. & 34. huius libri.

tres enumerat ep. 14. lib. 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ep.3.& 4. huius libri.

plissimos) eos honorum uocabula habituros, non dignitatis insignia, nisi te cum libertate populi R. & cum senatus auctoritate coniunxeris. seiunge te, quaeso, aliquando ab ijs, cum quibus te non tuum iudicium, sed temporum uincula coniunxerunt. cōplures in perturbatione reipublicae consules dicti: quorum nemo consularis habitus, nisi qui animo extitit in remp. consulari. talem igitur te esse oportet, qui primum te ab impiorum ciuium, tui dissimillimorum, societate seiungas; deinde, te senatui, bonisq. omnibus auctorem, principem, ducem praebeas; postremo, ut pacem esse iudices non in armis positis, sed in abiecto armorum, & seruitutis metu. haec si & ages, & senties: tum eris non modo consul, & consularis, sed magnus etiam consul, & consularis. sin aliter: tum in istis amplissimis nominibus honorum non modo dignitas nulla erit, sed erit summa deformitas. Haec impulsus beneuolentia scripsi paulo seuerius. quae tu in experiendo, ea ratione, quae te digna est, uera esse cognosces. XIII. kal. Apr.

argumentum à spe gloriae ductum. cōsulem enim fieri, ita praeclarum est, si consulare munus pro dignitate, ac salute reip. sustinetur.

ARG. Exponit, cur breuior sit haec epistola, & cur studium suum in remp. serius patefecerit: suamq. dignitatem Ciceroni commendat.

Plancus imp. cos. des. Ciceroni S.D. 7

cur non statim post obitū Caesaris pro libertate arma ceperim.

PLVRA tibi de meis cōsilijs scriberem, rationemq. omnium rerum redderem uerbosius, quo magis iudicares omnia me reip. praestitisse,

quae

quæ & tua exhortatione excepi, & mea affirmatione tibi recepi: (non minus enim à te probari, quàm diligi, semper uolui: nec te magis in culpa defensorem mihi paraui, quàm prædicatorem meritorum meorum esse uolui) sed breuiorem me duæ res faciunt; una, quòd publicis litteris omnia sum persecutus; altera, quòd M. Varisidium, equitem Romanum, familiarem meum, ad te ipsum transire iussi, ex quo omnia cognoscere posses. Non mediusfidius mediocri dolore afficiebar, cum álij occupare possessionem laudis uiderentur: sed usque mihi temperaui, dum perducerem eò rem, ut dignum aliquid & cõsulatu meo, & uestra expectatione efficerem. quod spero, si me fortuna non fefellerit, me consecuturum: ut, maximo præsidio reip. nos fuisse, & nunc sentiant homines, & in posterum memoria teneant. A te peto, ut dignitati meæ suffrageris; &, quarum rerum spe ad laudem me uocasti, harum fructu in reliquum facias alacriorem. non minus posse te, quàm uelle, exploratum mihi est. Fac ualeas, meq. mutuo diligas.

quem gesturus erat biennio post, cum iam à Cæsare, ad Parthicum bellum ituro, designatus esset cum D. Bruto. sed, ob ciuile bellum, consulatum non nisi triennio post gessit.

ARG. Caussas affert, quibus adductus non ita mature, ut homines expectabant, defensorem se publicæ libertatis professus sit: deq. exercitu suo, & statu prouinciæ significat.

L. Plancus imp. cos. des. s. d. cos. præt. trib. pl. s. p. pl. q. r. 8

Si *cui forte uideor, diutius & hominum expectationem, & spem reip. de mea uoluntate*

Velleii uerba sunt lib. 2 Plancus diu, quarũ esset partium, secum luctatus, senatui se litteris uenditans, mox eiusdem proditor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

tenuisse suspensam, huic prius excusandum me esse arbitror, quàm de insequenti officio quidquam ulli pollicendum. non enim præteritam culpam uideri uolo redemisse, sed optimæ mentis cogitata iam pridem, maturo tempore enuntiare. Non me præteribat, in tanta solicitudine hominum, & tam perturbato statu ciuitatis fructuosissimam esse professionem bonæ uoluntatis: magnosq. honores ex ea re complures consecutos uidebam. sed, cùm in eum casum me fortuna demisisset, ut aut, celeriter pollicendo, magna in spe ad proficiendum impedimenta opponerem; aut, si in eo mihi temperauissem, maiores occasiones ad opitulandum haberem: expeditius iter communis salutis, quàm meæ laudis, esse uolui. nam quis in ea fortuna, quæ mea est, & ab ea uita, quam in me cognitam hominibus arbitror, & cum ea spe, quam in manibus habeo, aut sordidùm quidquam pati, aut perniciosum concupiscere potest? sed aliquantum nobis temporis, & magni laboris, & multæ impensæ opus fuit, ut, quæ reip. bonisq. omnibus polliceremur, exitu præstaremus; neque ad auxilium patriæ nudi cum bona uoluntate, sed cum facultatibus accederemus. confirmandus erat exercitus nobis, magnis sæpe præmijs solicitatus; ut ab rep. potius moderata, quàm ab uno infinita, speraret. confirmandæ complures ciuitates, quæ superiore anno largitionibus, concessionibusq. præmiorum

nunc, cum rēp. tuendam suscipio.

cum eo loco meæ res essent.

qualis seruitus est.

hoc necesse est referri ad illud, Opus fuit. non enim cum, Aliquantum, coniungi potest. ergo non rectè in quibusdam libris, Opus fuerunt. meus etiā liber, & duo Sigoniani habēt, Fuit.

miorum erant obligatæ; ut & illa uana putarent, & eadem à melioribus auctoribus petenda existimarent. eliciendæ etiam uoluntates reliquorum, qui finitimis prouincijs, exercitibusq. præfuerunt; ut potius cum pluribus societatem defendendæ libertatis iniremus, quàm cum paucioribus funestam orbi terrarum uictoriam pareremus. muniendi uero nosmet ipsi fuimus, aucto exercitu, auxilijsq. multiplicatis; ut, cum præferremus sensus aperte, tum, etiam inuitis quibusdam, sciri, quid defensuri essemus, non esset periculosum. itaque nunquam diffitebor, multa me, ut ad effectum horum consiliorum peruenirem, & simulasse inuitum, & dissimulasse cum dolore; quòd, præmatura denuntiatio boni ciuis imparati quàm periculosa esset, ex casu collegæ uidebam. quo nomine etiam C. Furnio legato, uiro forti, atque strenuo, plura etiam uerbo, quàm scriptura, mandata dedimus; ut & tectius ad uos perferrentur, & nos essemus tutiores: quibusq. rebus & communem salutem muniri, & nos armari conueniret, præcepimus. ex quo intelligi potest, curam reip. summe defendendæ iam pridem apud nos excubare. nunc, cum deum benignitati ab omni re simus paratiores, non solum bene sperare de nobis homines, sed explorate iudicare uolumus. legiones habeo quinque sub signis, & sua fide, uirtuteq. reip. coniunctissimas, & nostra libe-

difficilior enim paucis uictoria, quàm multis.

ut hæc ad exitũ consilia perducerem.

D. Bruti; qui, nondum firmo exercitu munitus, præmature suam uoluntatem studiumq. erga remp. aperuerat. itaque Mutinæ obsessus à M. Antonio, & se ipsum, & remp. in discrimen adduxit.

quattuor memorat ep. 15.

ralitate nobis obsequentes: prouinciam omnium ciuitatum consensu paratissimam, & summa contentione ad officia certantem: equitatus, auxiliorumq. tantas copias, quantas hæ gentes ad defendendam suam salutem, libertatemq. conficere possunt. ipse ita sum animo paratus uel prouinciam tueri, uel ire quò resp. uocet, uel tradere exercitum, auxilia, prouinciamq. ut uel omnem impetum belli in me conuertere non recusem; si modo meo casu aut confirmare patriæ salutem, aut periculum morari possim. hæc si, iam expeditis omnibus rebus, tranquilloq. statu ciuitatis, polliceor in damno meæ laudis: reip. commodo lætabor. sin ad societatem integerrimorum, & maximorum periculorum accedam: consilia mea æquis iudicibus ab obtrectatione inuidorum defendenda commendo. mihi quidem ipsi fructus meritorum meorum in reip. incolumitate satis magnus est paratus. eos uero, qui, meam auctoritatem, & multo magis uestram fidem secuti, nec ulla spe decipi, nec ullo metu terreri potuerunt, ut commendatos uobis habeatis, petendum uidetur. Vale.

Antonio ad Mutinam profligato. in quo disceptare uidebatur omnis fortuna reip. infra ep. 10.

ARG. Suum studium erga remp. præsefert: modeste dignitatem suam commendat: quid egerit, quid acturus sit, exponit: qualem ducat exercitum, significat.

Plancus imp. cos. des. s. d. Ciceroni. 9

N I H I L *me tibi temere scripsisse, aut te ceteris de me frustra recepisse, lætor. certe hoc*

siquidē ea præsto, quæ sum pollicitus.

maius

maius habes testimonium amoris mei, quo maturius tibi, quàm ceteris, consilia mea uolui esse nota. in dies uero meritorum meorum fieri accessiones, peruidere te spero, cogniturum magis recipio. Quod ad me attinet, mi Cicero, (ita ab imminentibus malis resp. me adiuuante, liberetur) sic honores, præmiaq. uestra suspicio, conferenda certe cum immortalitate, ut sine his nihil de meo studio, perseuerantiaq. sim remissurus. nisi in multitudine optimorum ciuium impetus animi mei fuerit singularis, & opera præcipua; nihil ad meam dignitatem accedere uolo suffragatione uestra. concupisco autem nihil mihi, contra quàm ipse pugno. sed & temporis, & rei te moderatorem facile patior esse. N I H I L *aut sero, aut exigue à patria ciui tributum potest uideri. Exercitum ad* V I. *kal. Maias Rhodanum traieci. magnis itineribus Vienna equites mille uia breuiore præmisi. ipse, si à Lepido non impediar, celeritate satisfaciam: sin autem in itinere meo se opposuerit, ad tempus consilium capiam. copias adduco & genere, & numero, et fidelitate firmissimas. Te, ut diligas me, si mutuo te facturum scis, rogo. Vale.*

eodem modo locutus est ep. 1. libri 2.

quæ præstare uidetur omnibus rebus.

tacite petit honorum accessiones. infra ep. 17.

& quo tempore, & quibus honoribus ornandus à uobis sim

infra, ep. 24.

quæ tria in exercitu requiruntur. infra, ep. 16.

pro, scis, in antiquo libro scriptum est, putas: in omnib[9] autem, me, no, te.

ARG. Laudat Plancum de optima uoluntate, studioq. iuuandæ reip. præmiaq. illum à senatu honorificentissima sperare uult: operamq. in eo suam pollicetur: & hortatur, ut egregie pergat in rep. tuenda.

Cicero S. D. Planco imp. cos. des. 10

E T S I *satis ex Furnio nostro cognoueram,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

quæ tua uoluntas, quod consilium de rep. esset, tamen, lectis tuis litteris, liquidius de toto sensu tuo iudicaui. quamobrem, quanquam in uno prœlio omnis fortuna reip. disceptat; quod quidem, cum hæc legeres, iam decretum arbitrabar fore: tamen ipsa fama, quæ de tua uoluntate percrebuit, magnam es laudem consecutus. itaque, si consulem Romæ habuissemus, declaratum esset à senatu cum tuis magnis honoribus, quàm gratus esset conatus, & apparatus tuus. cuius rei non modo non præterijt tempus, sed ne maturum quidem etiamnunc, meo quidem iudicio, fuit. IS ENIM *denique honos mihi uideri solet, qui non propter spem futuri beneficij, sed propter magna merita claris uiris defertur, & datur. quare, sit modo aliqua resp. in qua honos elucere possit: omnibus, mihi crede, amplissimis honoribus abundabis.* IS AVTEM, *qui uere appellari potest honos, non inuitamentum ad tempus, sed perpetuæ uirtutis est præmium. Quamobrem, mi Plance, incumbe toto pectore ad laudem: subueni patriæ: opitulare collegæ: omnium gentium consensum, & incredibilem conspirationem adiuua. me tuorum consiliorum adiutorem, dignitatis fautorem, omnibus in rebus tibi amicissimum, fidelissimumq. cognosces. ad eas enim caussas, quibus inter nos amore sumus, officijs, uetustate coniuncti, patriæ caritas accessit; eaq. effecit, ut tuam uitam anteferrem meæ.* IIII. *kal. Apr.*

ep. 27. lib. XI.

ad Mutinam. non, deliberatum, sed, confectum. Liuius lib. 28. decernere pugnam. aberat uterque consul, cum ad bellum contra Antonium exissent.

hactenus enim conatus tantũ audiuntur: expectatur ipsa res.

tãtum enim uoluntatem Plancus ostenderat: ut, si quid ei tribueretur, inuitamentum, non præmium, uideretur esse.

noti enim alter alteri iam pridem sumus. sic etiã locutus est infra, ep. 22.

ARG. Gratias agit pro officijs, quæ in ipsum Cicero contulerat: & de suo studio erga remp. omnia pollicetur.

Plancus s. d. Ciceroni. 11

IMMORTALES *ago tibi gratias, agamq. dum uiuam: nam, relaturum me, affirmare non possum. tantis enim tuis officijs non uideor mihi respondere posse: nisi forte, ut tu grauissime, disertissimeq. scripsisti, ita sensurus es, ut me referre gratiam putes, cum memoria tenebo. Si de filij tui dignitate esset actum, amabilius certe nihil facere potuisses. Primæ tuæ sententiæ infinitis cum muneribus, posteriores ad tempus arbitriumq. amicorum meorum compositæ, oratio assidua & perpetua de me, iurgia cum obtrectatoribus propter me, notissima mihi sunt. non mediocris adhibenda mihi est cura, ut reip. me ciuem dignum tuis laudibus præstem, in amicitia tua memorem, atque gratum. Quod reliquum est, tuum munus tuere; & me, si, quem esse uoluisti, eum exitu, rebusq. cognoscis, defende, ac suscipe. Cum Rhodanum copias traiecissem, fratremq. cum tribus millibus equitum præmisissem, ipse iter ad Mutinam dirigerem; in itinere de prœlio facto, Brutoq. & Mutina obsidione liberatis audiui. animaduerti nullum alium receptum Antonium, reliquiasq., quæ cum eo essent, habere, nisi in his partibus: duasq. ei spes esse propositas, unam Lepidi, ipsius alteram exercitus; quòd quædam pars exer-*

citus

sic, immortaliter gaudeo, pro uehementissime.

Cicero dixit, assequi merita, ep.4. lib.1.

sacerdotium uidetur significare: de quo in epistola ad M. Brutum.

quas mei defendendi, atque ornandi partes iã suscepisti, eas ne depone.

citus non minus furiosa est, quàm qui cum Antonio fuerunt. equitatum reuocaui: ipse in Allobrogibus constiti; ut proinde ad omnia paratus essem, ac res me moneret. si nudus huc se Antonius conferet; facile mihi uideor per me sustinere posse, remq. publicam ex uestra sententia administrare, quamuis ab exercitu Lepidi recipiatur. si uero copiarum aliquid secum adducet; & si decima legio uéterana, quæ nostra opera reuocata cum reliquis est, ad eundem furorem redierit: tamen, ne quid detrimenti fiat, dabitur opera à me: idq. me præstaturum spero, dum istinc copiæ traijciantur, coniunctæq. nobiscum facilius perditos opprimant. Hoc tibi spondeo, mi Cicero, neque animum, neque diligentiam mihi defuturam. cupio mehercules nullam residuam solicitudinem esse: sed, si fuerit, nec animo, nec beneuolentiæ, nec patientiæ cuiusquam pro uobis cedam. do quidem ego operam, ut etiam Lepidum ad huius rei societatem incitem: omniaq. ei obsequia polliceor, si modo remp. respicere uolet. utor in hac re adiutoribus, interpretibusq. fratre meo, & Laterense, & Furnio nostro. non me impedient priuatæ offensiones, quo minus pro reip. salute etiam cum inimicissimo consentiam. quòd si nihil profecero; nihilo minus maximo sum animo; & maiore fortasse cum mea gloria uobis satisfaciam. Fac ualeas, meq. mutuo diligas.

qui non essent erga remp. bene animati, furiosi dicebantur, & insani. infra, eadem epistola.

cuius erat præcipua fortitudo. militauerat autem in Gallia cũ Cæsare.

nullas esse belli reliquias, Antonio ad Mutinam fuso.

omnibus in rebus me fore in tua potestate. ep. 4. lib. 5.

uide infra, ep. 15. 18. & 20.

quia gloriæ socium non habebo.

ARG. Significat, quàm gratæ ſenatui fuerint eius litteræ de apparatu, ſtudioq. defendendæ reip. quidq. ex eius litteris actũ ſit: & hortatur eum ad recuperandã libertatem.

Cicero S.D. Planco imp. cos. des. 12

E T S I, *reip. cauſſa, maxime gaudere debeo, tantum ei te præſidij, tantum opis attuliſſe extremis pene temporibus: tamen, ita te uictorem complectar rep. recuperata; ut magnam partem mihi lætitiæ tua dignitas affert: quam & eſſe iam, & futuram ampliſſimam intelligo. caue enim putes ullas litteras unquam gratiores, quàm tuas, in ſenatu eſſe recitatas. idq. contigit tum meritorum tuorum in remp. eximia quadam magnitudine, tum uerborum, ſententiarumq. grauitate. quod mihi quidem minime nouum; qui & te noſſem, & tuarum litterarum ad me miſſarum promiſſa meminiſſem; & haberem à Furnio noſtro tua penitus cõſilia cognita: ſed ſenatui maiora uiſa ſunt, quàm erant expectata: non quòd unquam de tua uoluntate dubitaſſet: ſed nec, quantum facere poſſes, nec, quò progredi uelles, exploratum ſatis habebat. itaque cum ad* VII. *id. Apr. mane mihi tuas litteras M. Variſidius reddidiſſet, easq. legiſſem, incredibili gaudio ſum elatus. cumq. magna multitudo optimorum uirorum, & ciuium me de domo deduceret; feci continuo omnes participes meæ uoluptatis. interim ad me uenit Munatius noſter, ut conſueuerat: & ego ei litteras tuas*

cum ab interitu nõ longe abeſſet.

de quibus eæ litteræ loquebantur. infra, 16. & 19.

quæ maturius, quàm alii, cognouerat.

Planci cognatus. nam Plancus Munatiorũ cognomen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

tuas ostendi. nihil dum enim sciebat: nam ad me primum Varisidius: idq́. sibi à te mandatum esse dicebat. paulo post idem mihi Munatius eas litteras legendas dedit, quas ipsi miseras, & eas, quas publice. placuit nobis, ut statim ad Cornutum prætorem urb. litteras deferremus; qui, quòd consules aberant, consulare munus sustinebat more maiorum. senatus est continuo conuocatus, frequensq́. conuenit propter famam, atque expectationem tuarum litterarum. recitatis litteris, oblata religio Cornuto est, pullariorum admonitu, non satis diligenter eum auspicijs operam dedisse: idq́. à nostro collegio comprobatum est: itaque res dilata est in posterum. eo autem die magna mihi fuit pro tua dignitate contentio cum Seruilio. qui cum gratia effecisset, ut sua sententia prima pronuntiaretur: frequens eum senatus reliquit, & in alia omnia discessit: meæq́. sententiæ, quæ secunda pronuntiata erat, cum frequens assentiretur senatus, rogatu Seruilij P. Titius intercessit. res in posterum dilata. uenit paratus Seruilius, Ioui ipsi iniquus, cuius in templo res agebatur. hunc quemadmodum fregerim, quantaq́. contentione Titium intercessorem abiecerim, ex aliorum te litteris malo cognoscere: unum hoc ex meis: senatus grauior, constantior, amicior tuis laudibus esse non potuit, quàm tum fuit. nec uero tibi senatus amicior, quàm cuncta ciuitas. mirabiliter enim

Sulpiciæ gentis.

absentibus consulibus prætorum prima dignitas. Phil. 14.

auspicato enim senatus habebatur. augurum. ep. 4. lib. 15.

Isaurici filio, qui cõsulatum cũ Cæsare gesserat.

de hoc Titio Dio lib. 46.

senatus enim in templis habebatur: & Iouis templum erat in Capitolio.

enim populus R. uniuersus, & omnium generum, ordinumq. consensus ad liberandam remp. conspirauit. perge igitur, ut agis, nomenq. tuum commenda immortalitati: atque hæc omnia, quæ habent speciem gloriæ, collecta inanissimis splendoris insignibus, cõtemne; breuia, fugácia, caduca existima. uerum DECVS *in uirtute positum est, quæ maxime illustratur magnis in remp. meritis. eam facultatem habes maximã: quam quando complexus es, tene, et perfice, ut ne minus resp. tibi, quàm tu reip. debeas. me tuæ dignitatis non modo fautorem, sed etiam amplificatorem cognosces. id tum reip. quæ mihi est mea uita carior, tum nostræ necessitudini debere me iudico. Atque in his curis, quas contuli ad dignitatem tuam, cepi magnam uoluptatem, quòd bene cognitam mihi T. Munatij prudentiam, & fidem, magis etiam perspexi in eius incredibili erga te beneuolentia, & diligentia.* III. *id. Apr. Vale.*

uide scholia.

idem fere aliis uerbis ep. 24. l. 9. in extremo.

cum neque hic, neque supra fratrem appellet; suspicor cognatum potius, quàm fratrem esse L. Planci. etsi nõ me præterit, T. Munatium L. Planci oratoris fratrẽ à Pediano nominari.

ARG. Scribit de S. C. in suam sententiam facto, ad augendam Planci dignitatem: hortaturq., ut Antoniani belli reliquias conficiat.

Cicero s. d. Planco imp. cos. des. 13

VT *primum potestas data est augendæ dignitatis tuæ, nihil prætermisi in te ornando, quod positum esset aut in præmio uirtutis, aut in honore uerborum. id ex ipso S. C. poteris cognoscere: ita enim est perscriptum, ut à me de scripto dicta*

dicta sententia est: quam senatus frequens secutus est summo studio, magnoq. consensu. Ego, quanquam ex tuis litteris, quas mihi misisti, perspexeram te magis iudicio bonorum, quàm insignibus gloriæ delectari; tamen considerandum nobis existimaui, etiam si tu nihil postulares, quantum tibi à rep. deberetur. tu cōntexes extrema cum primis. qui enim M. Antonium oppresserit, is bellum confecerit. itaque Homerus non Aiacem, nec Achillem, sed Vlyssem appellauit πτολίπορθον. *Vale.*

honoribus à senatu decretis.

id est, bellum iam magna ex parte à consulibus profligatū, ipse conficies. infra, ep. 19. & 20.

ARG. Laudat Plancum de subsidio reip. ferendo: & hortatur, ut Antonium ad Mutinā fusum persequatur, ac perdat.

Cicero s. d. Planco imp. cos. des. 14

O GRATAM *famam biduo ante uictóriam, de subsidio tuo, de studio, de celeritate, de copijs. atqui, etiam hostibus fusis, spes omnis in te est. fugisse enim ex prœlio Mutinensi dicuntur notissimi latronum duces.* EST *autem non minus gratum extrema delere, quàm prima depellere. equidem expectabam iam tuas litteras, idq. cum multis: sperabamq. etiam Lepidum reip. temporibus admōnitum, tecum & reip. satis esse facturum. In illam igitur curam incumbe, mi Plance, ut ne qua scintilla teterrimi belli relinquatur. quod si erit factum; & remp. diuino beneficio affeceris; & ipse æternam gloriam consequere.* III. *id. Maij. Vale.*

Mutinensem, Antonio fugato.

præsenti periculo: quo boni ciues ad opem patriæ ferēdam impelluntur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ARG. Nuntiat, quid ad opprimendum Antonium paret.

Plancus s. d. imp. Ciceroni. 15

HIS *litteris scriptis, quæ postea accidissent, scire te, ad remp. putaui pertinere. Sedulitas mea, ut spero, & mihi, & reip. tulit fructum. nanque assiduis internuntijs cum Lepido egi, ut, omissa omni contentione, reconciliataq. uoluntate nostra, communi consilio reip. succurreret: se, liberos, urbem pluris, quàm unum perditũ, abiectumq. latronem, putaret: obsequioq. meo, si ita faceret, ad omnes res abuteretur. profeci itaque per Laterensem internuntium: fidem mihi dedit, se Antonium, si prohibere sua prouincia non potuisset, bello persecuturum: me, ut uenirem, copiasq. coniungerem, rogauit, eoq. magis, quòd & Antonius ab equitatu firmus esse dicebatur, & Lepidus ne mediocrem quidem equitatum habebat. nam etiam ex paucitate eius, non multis ante diebus, decem, qui optimi fuerant, ad me transierunt. Quibus rebus ego cognitis, cunctatus non sum, in cursu bonorum consiliorum Lepidum adiuuandum putaui. aduentus meus quid profecturus esset, uidi: uel quòd equitatu meo persequi, atque opprimere equitatum eius possem: uel quòd exercitus Lepidi eam partem, quæ corrupta est, & ab rep. alienata, & corrigere, & coercere præsentia mei exercitus possem. itaque in Isara, flumine maximo, quod in finibus est Allobrogum, ponte*

[Margin notes:]
infra, ep. 20.
supra ep. 2. & infra, ep. 18. & 21.
quia iam prœlio Mutinensi fractus erat Antonius.
ep. 33. lib. 10. & 10. lib. xi.
dum Lepidus bene de rep. sentiret.
infra, ep. 21.
Plinius Isaram Rhodano comparat, lib. 3. cap. 4.

te

te uno die facto, exercitum ad IIII. *id. Maij traduxi. cum uero mihi nuntiatum eſſet, L. Antonium, præmiſſum cum equitibus, & cohortibus, ad Forum Iulij ueniſſe: fratrem cum equitum quattuor millibus, ut occurreret ei, miſi ad prid. id. Maij: ipſe maximis itineribus cũ quattuor legionibus expeditis, & reliquo equitatu ſubſequar. ſi nos mediocris modo fortuna reip. adiuuerit: & audaciæ perditorum, & noſtræ ſolicitudinis hic finem reperiemus. quòd ſi latro, præcognito noſtro aduentu, rurſus in Italiam ſe recipere cœperit: Bruti erit officium occurrere ei: cui ſcio nec conſilium, nec animum defuturũ. ego tamen, ſi id acciderit, fratrem cum equitatu mittam, qui ſequatur, Italiam à uaſtatione defendat. Fac ualeas, meq. mutuo diligas.*

quinque nominantur ep. 8. huius libri, quattuor ep. 13. lib. XI.

Decimi Bruti, Galliæ ciſalpinæ præfecti.

ARG. Gratiſsimas fuiſſe Planci litteras, maximeq. oportunas ſignificat: eiq. auctor eſt, ut in rebus tam ſubitis conſilium ſenatus ne expectet, ipſe à ſeſe conſilium capiat.

Cicero S. D. Planco. 16

NIHIL *poſt hominum memoriam glorioſius, nihil gratius, ne tempore quidem ipſo oportunius accidere uidi, quàm tuas, Plance, litteras. redditæ ſunt enim, frequenti ſenatu, Cornuto, cum is frigidas ſane, & inconſtantes recitaſſet litteras Lepidi. ſub eas ſtatim recitatæ ſunt tuæ, non ſine magnis quidem clamoribus. cum rebus enim ipſis eſſent, & ſtudijs, beneficijsq. in remp. gratiſſimæ; tum erant grauiſſimis*

quoad meminiſſe homines poſſunt.

uide eandẽ ſententiam ſupra, ep. 12. & infra, ep. 19.

mis uerbis, & sententijs. flagitare senatus institit Cornutum, ut referret statim de tuis litteris. ille se considerare ait uelle. cum ei magnum conuicium fieret cuncto à senatu, quinque tribuni pl. retulerunt. Seruilius rogatus rem distulit. ego eam sententiam dixi, cui sunt assensi ad unum. ea quæ fuerit, ex S. C. cognosces. Tu quanquam consilio non eges, uel abundas potius, tamen hoc animo esse debes, ut nihil huc reijcias, ne ue in rebus tam subitis, tamq. angustis à senatu consilium petendum putes. ipse tibi sis senatus. quocunque te ratio reip. ducet, sequare. cures, ut ante factum aliquid à te egregium audiamus, quàm futurum putarimus. illud tibi promitto, quidquid erit à te factum, id senatũ, non modo ut fideliter, sed etiam ut sapienter factum, comprobaturum. Vale.

aduerte etiam tribunos pl. ius referendi ad senatũ habuisse. qua de re Gellius l. 14. cap. 7.

spatium negantibus mittendĩ ad senatum.

ARG. Præsentem belli statum describit, cum excusatione fratris à se dimissi, & commendatione suæ dignitatis.

Plancus imp. s. d. Ciceroni. 17

ANTONIVS *idib. Maij ad Forum Iulij cum primis copijs uenit. Ventidius bidui spatio abest ab eo. Lepidus ad forum Voconij castra habet: qui locus à Foro Iulij quattuor et uiginti millia passuum abest: ibiq. me expectare constituit, quemadmodum ipse mihi scripsit. quòd si omnia mihi integra & ipse, & fortuna seruauerit: recipio uobis, celeriter me negotium ex sententia confecturum. Fratrem meum, assiduis*

ep. 18. 33. & 34. huius lib. & ep. 10. lib. xi.

urbe Galliæ Narbonẽsis. Mela lib. 2.

nisi quid ab ipso peccatũ sit.

laboribus, cõncursationibusq. confectum, grauiter se habuisse, antea tibi scripsi. sed tamen, cum primum posse ingredi cœpit; non magis sibi, quàm reip. conualuisse se existimans, ad omnia pericula princeps esse non recusabat. sed ego eum non solum hortatus sum, uerum etiam coegi isto proficisci: quòd illa ualetudine magis conficere se, quàm me tueri posset in castris: & quòd acerbissimo intèritu consulum remp. nudatam, tali ciue prætore in urbanis officijs indigere existimabam. quod si quis uestrum non probabit; mihi prudentiam in consilio defuisse sciat, non illi erga patriam fidelitatem. Lepidus tandem, quod ego desiderabam, fecit, ut Appellam ad me mitteret, quo obside fidẽ illius, & societatis in rep. administranda uterer. studium in ea re suum mihi L. Gellius; de tribus fratribus, Segàuiano probauit: quo ego interprete nouissime ad Lepidum sum usus. amicum eum reip. cognoscere uideor: libenterq. ei sum testimonio, & omnibus ero, qui bene merentur. Fac ualeas, meq. mutuo diligas, dignitatemq. meam, si mèreor, tuearis, sicut adhuc singulari cum beneuolentia fecisti.

[Margin notes: ut qui equitum turmis præesset. supra, ep. 15 — Hirtij & Pãsæ, qui Mutinensi pugna perierant. infra, ep. 33. — fide pro fidei, ut die pro diei. Gell. l. 9. c. 14. — uide scholia. — ep. 9. huius lib.]

ARG. Narrat, quibus de caussis ad Lepidũ proficiscatur.

Plancus s. d. Ciceroni. 18

[Margin note: infra, ep. 21.]

QVID *in animo habuerim, cum Læuus, Neruaq. discesserunt à me, & ex litteris, quas eis dedi, & ex ipsis cognoscere potuisti, qui omnibus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

nibus rebus, consilijsq. meis interfuerunt. Accidit mihi, quod homini pudenti, & cupido satisfaciendi reip. bonisq. omnibus accidere solet; ut consilium sequerer periculosum magis, dum me probarem, quàm tutum, quod habere posset obtrectationem. itaque, post discessum legatorum, cum binis continuis litteris & Lepidus me, ut uenirem, rogaret; & Laterensis multo etiam magis, prope implorans, obtestaretur, non ullam rem aliam extimescens, quàm eandem, quæ mihi quoque facit timorem, uarietatem, atque infidelitatem exercitus eius: non dubitandum putaui, quin succurrerem, meq. communi periculo offerrem. sciebam enim: & cautius illud erat consilium: expectare me ad Isaram, dum Brutus traijceret exercitum; & cum collega consentiente, sicut milites faciunt, hostibus obuiam ire. tamen, si quid Lepidus bene sentiens detrimenti cepisset, hoc omne assignatum iri aut pertinaciæ meæ, aut timori uidebam; si aut hominem offensum mihi, coniunctum cum rep. non subleuassem; aut ipse à certamine belli tam necessarij me remouissem. itaque potius periclitari uolui, si possem mea præsentia & Lepidum tueri, & exercitum facere meliorem, quàm nimis cautus uideri. solicitiorem certe hominem non suis contractis neminem puto fuisse. nam quæ res nullam habebat dubitationem; si exercitus Lepidi absit, ea nunc magnam affert solicitudinem,

ep.6. lib.1.

qui timet infamiam. ep.23.

Læui, & Neruæ.

infra, ep.23.

uide quæ scripsit ipse Lepidus infra, ep.35

milites enim pari gradu simul contra hostes eunt.

supra, ep.x1.15 & infra, ep.20.

nulla sua culpa: ex iis, quæ ipse non contraxit. sic ad Q. fr.l.1. epist.1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

magnumq. habet casum. mihi enim si contigisset, ut prior occurrerem Antonio; non mehercule horam constitisset: tantum ego & mihi confido, & sic perculsas illius copias, Ventidijq. mulionis castra despicio. sed non possum non exhorrescere, si quid intra cutem subest uulneris: quod prius nocere potest, quàm sciri, curariq. possit. sed certe, nisi uno loco metaremur, magnum periculũ ipse Lepidus, magnum ea pars exercitus adiret, quæ bene de rep. sentit. magnam etiam perditi hostes accessioné sibi fecissent, si quas copias à Lepido abstraxissent. quæ si aduentus meus represserit; agam gratias fortunæ, constantiæq. meæ, quæ me ad hanc experientiam excitauit. itaque ad XII. kal. Iun. ab Isarã castra moui: pontem tamen, quem in Isara feceram, castellis duobus ad capita positis, reliqui: præsidiaq. ibi firma posui: ut uenienti Bruto, exercituiq. eius sine mora transitus esset paratus. ipse, ut spero, diebus octo, quibus has litteras dabam, cum Lepidi copijs me coniungam. Vale.

Pli. l. 7. c. 43.

de Lepidi fide non prorsus bene sperat. supra, ep. 13. & 14.

ep. 21. lib. 10. & 13. lib. XI.

collegæ ep. 8. 20. & 22. huius lib.

ARG. Officium Planci in actione gratiarum sibi fuisse gratissimum fatetur: hortaturq., ut ad extinguendas belli reliquias omni studio incumbat.

Cicero S. D. Planco imp. 19

QVANQVAM *grãtiarum actionem à te non desiderabam, cum te rẽ ipsa, atque animo scirem esse gratissimum: tamen (fatendum est enim) fuit ea mihi periucunda. sic enim uidi,*

tribus modis erga bene meritos officio fungimur, gratiarũ actione, re ipsa, animo.

quasi

quasi ea, quæ oculis cernuntur, me à te amari. dices, Quid antea? Semper quidem, sed nunquam illustrius. Litteræ tuæ mirabiliter gratæ sunt senatui cum rebus ipsis, quæ erant grauissimæ, & maximæ, fortissimi animi, summiq. consilij, tum etiam grauitate sententiarum, atque uerborum. sed, mi Plance, incumbe, ut belli extrema perficias. in hoc erit summa & gratia, & gloria. cupio omnia reip. caussa: sed mehercule, in ea conseruanda iam defatigatus, non multo plus faueo patriæ, quàm tuæ gloriæ: cuius maximam facultatem tibi dij immortales, ut spero, dedere: quam complectere, obsecro. qui enim Antonium oppresserit, is hoc teterrimum bellum periculosissimumq. confecerit. Vale.

uide eandẽ sententiam supra, ep. 12.

de animo dici, fessus autem de corpore, scribit Fronto.

supra, ep. 5.

supra, ep. 13.

ARG. Petit, ut de Lepidi fide significet, utrum à rep. sit, an secum Antonio coniunxerit: & hortatur ad belli reliquias opprimendas.

Cicero S. D. Planco. 20

ITA *erant omnia, quæ istinc afferebantur, incerta, ut, quid ad te scriberem, non occurreret. modo enim, quæ uellemus, de Lepido, modo contra nuntiabantur. de te tamen constans fama, nec decipi posse, nec uinci. quorum alterius fortuna partem habet quandam: alterum proprium est prudentiæ tuæ. sed accepi litteras à collega tuo, datas idibus Maij: in quibus erat, te ad se scripsisse, à Lepido non recipi Antonium. quod erit certius, si tu ad nos idem scripseris. sed*

ab eo non recipi Antonium.

D. Bruto. supra, ep. 8. & 18.

minus audes fortasse propter inanem lætitiam literarum superiorum. uerum ut errare, mi Plance, potuisti: (quis enim id effugerit?) sic, decipi te non potuisse, quis non uidet? nunc uero etiam erroris caussa sublata est. culpa enim illa, BIS *ad eundē, uulgari reprehensa prouerbio est. sin, ut scripsisti ad collegam, ita se res habet: omni cura liberāti sumus, nec tamē erimus prius, quàm, ita esse, tu nos feceris certiores. mea quidem, ut ad te sæpiùs scripsi, hæc sentētia est; qui reliquias huius belli oppresserit, eum totius belli confectorem fore: quem te & opto esse, & confido futurum. Studia mea erga te, quibus certe nulla esse maiora potuerunt, tibi tam grata esse, quàm ego putaui fore, minime miror, uehementerq́. lætor: quæ quidem tu, si recte istic erit, maiora, & grauiora cognosces.* IIII. *kal. Iun.*

cum scripsit, Sedulitas mea reip. tulit fructum, supra, ep. 15.

sic ep. 7. lib. 3.

bis, supra, ep. 13. & 19.

sic supra, ep. 1. Nec miror, & gaudeo.

ARG. Nuntiat de Lepidi perfidia, & coniunctione cum Antonio: nouarumq. copiarum subsidium postulat: & suam commendat dignitatem.

Plancus s. d. Ciceroni. 21

PVDERET *me incōnstantiæ mearum literarum, si non hæc ex aliena leuitate penderent. Omnia feci, quare, Lepido coniuncto ad remp. defendendam, minore solicitudine uestra perditis resisterem. omnia ei & petenti recepi, & ultro pollicitus sum; scripsiq́. tibi biduo ante, confidere me bono Lepido esse usurum, communiq́. consilio bellum administraturum. credidi chirographis*

qui de Lepido uarie scripserim.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

graphis eius, affirmationi præsentis Laterensis, cui tum apud me erat, rẽconciliaremq. me Lepido, fidemq. haberem, orabat. non licuit diutius bene de eo sperare. illud certe caui, & cauebo, ne mea credulitate reip. summa fallatur. Cum Isarãm flumen, uno die ponte confecto, exercitum trãduxissem, pro magnitudine rei celeritatem adhibens, quòd petierat per litteras ipse, ut maturarem uenire: præsto mibi fuit stator eius cum litteris, quibus, ne uenirem, denuntiabat: se posse conficere per se negotium: interea ad Isaram expectarem. indicabo temerarium meum consilium tibi: nihilo minus ire decreueram, existimans eum socium gloriæ uitare. putabam posse me nec de laude ieiũni hominis delibare quicquam, & subesse tamen propinquis locis, ut, si durius aliquid esset, succurrere celeriter possem. ego non malus homo hoc suspicabar. at Laterensis, uir sanctissimus, suo chirographo mittit mihi litteras: in eisq., desperans de se, de exercitu, de Lepidi fide, querensq. se destitutum, aperte denuntiat, uideam ne fallar: suam fidem solũtam esse: reip. ne desim. exemplar eius chirographi Titio dedi. ipsa chirographa omnia, & quibus credidi, & ea, quibus fidem non habendam putaui, Lævo Cispio dabo perferenda, qui omnibus his interfuit rebus. Accessit eò, ut milites eius, cum Lepidus concionaretur, improbi per se, cõrrupti etiam per eos, qui præ-

Marginal notes: propter ueteres inimicitias. supra, ep. XI. 15. 18. & infra, ep. 23. huius lib. — ep. 18. & lib. XI. ep. 13. traijceret, dixit, ep. 18. — nota metaphora in duobus uerbis, ieiuni, & delibare. — se iam non teneri promissis. — supra, ep. 18. — supra, ep. 15.

sunt, Canidios, Rufrenosq., & ceteros, quos, cum opus erit, scietis, conclamarint uiri boni, pacem se uelle, neque esse cum ullis pugnaturos, duobus iam consulibus singularibus occisis, tot ciuibus pro patria amissis, hostibus denique omnibus iudicatis, bonisq. publicatis. neque hoc aut uindicarat Lepidus, aut sanarat. huc me uenire, & duobus exercitibus coniunctis obijcere exercitum fidelissimum, maxima auxilia, principes Galliæ, prouinciam cunctam, summæ dementiæ, & temeritatis esse uidi: mihiq., si ita oppressus essem, remq. pub. mecum perdidissem, mortuo non modo honorem, sed misericordiam quoque defuturam. itaque rediturus sum, nec tanta munera perditis hominibus dari posse sinam. exercitum locis ut habeam oportunis, prouinciam tuear, etiam si ille exercitus desciuerit, omnia ut integra seruem, dabo operam, quoad exercitus huc summittatis, pariq. felicitate remp. hic uindicetis. nec depugnare, si occasio tulerit; nec obsideri, si necesse fuerit; nec mori, si casus inciderit, pro uobis paratior fuerit quisquam. Quare hortor te, mi Cicero, exercitum huc traijciendum quamprimum cures, & matures prius, quàm hostes magis corroborentur, & nostri perturbentur. in quo si celeritas erit adhibita; resp. in possessione uictoriæ, deletis sceleratis, permanebit. Fac ualeas, meq. diligas. Fratrem meum tibi, fortissimum ciuem, et ad omnia

parat issi-

ironia satis manifesta.

Antonium secutis.

correxerat.

de quattuor legionibus meminit supra, ep. 15 & de quinque ep. 8. huius lib.

Lepidi.

ep. 24.

ut ad Mutinã.

paratissimum, excusem litteris? qui ex labore in febriculam incidit assiduam, & satis molestam. cum primum poterit istuc recurrere; non dubitabit; ne quo loco reip. desit. Meam dignitatem commendatam habeas, rogo. concupiscere me nihil oportet. habeo te & amantissimum mei, &, quod optaui, summæ auctoritatis. tu uideris, quantum, & quando tuum munus apud me uelis esse. tantum te rogo, in Hirtij locum me subdas, & ad tuum amorem, & ad meam obseruantiam.

excuses, antiqui libri habēt.

erat enim prætor Planci frater. supra, ep. 17.

supra, ep. 9. Temporis, & rei te moderatorē facile patior esse.

ARG. Agris diuidundis præfici Plancus cupiebat, ad militum gratiam colligendam. de ea re Cicero respondet.

Cicero S. D. Planco. 22

IN *te, & in collega omnis spes est dijs approbantibus. concordia uestra, quæ senatui declarata litteris uestris est, mirifice & senatus, & cuncta ciuitas delectata est. Quod ad me scripseras de re agraria: si consultus senatus esset, ut quisque de te honorificentissimam sententiam dixisset, eam secutus essem: qui certe ego fuissem: sed, propter tarditatem sententiarum, moramq. rerum, cum ea, quæ consulebantur, ad exitum non peruenirent; commodissimum mihi, Plancoq. fratri uisum est, uti eo, quod ne nostro arbitratu componeretur, quis fuerit impedimento, arbitror te ex Planci litteris cognouisse. sed siue in S. C. siue in ceteris rebus desideras aliquid, sic tibi persuade, tantum esse apud omnes bonos*

ep. 8. 18. & 20. huius libri.

idem & D. Brutus cupiebat, supra ep. 12.

de quibus ad senatum referebatur.

ad minuendum dolorem ob S. C. minus ex sententia scriptum.

bonos tui caritatem, ut nullum genus amplissimæ dignitatis excogitari possit, quod tibi non paratum sit. Litteras tuas uehementer expecto, & quidem tales, quales maxime opto. Vale.

ARG. Excusat se, quòd Lepido crediderit: & suam diligentiam in copijs tuto retrahendis declarat accepto nuntio de Lepidi Antonijq. coniunctione. quo in periculo subsidium Cæsariani exercitus postulat.

Plancus s. d. Ciceroni. 23

NVNQVAM *mehercule, mi Cicero, me pænitebit maxima pericula pro patria subire, dum, si quid äcciderit mihi, à reprehensione temeritatis absim. Confiterer imprudentia me lapsum, si unquam Lepido ex animo credidissem.* CREDVLITAS *enim error est magis, quàm culpa; & quidem in optimi cuiusque mentem facillime irrepit. sed ego non hoc uitio pene sum deceptus: Lepidum enim pulchre noram. quid ergo est? pudor me, qui in bëllo maxime est periculosus, hunc casum coegit subire. nam, si uno loco essem, uerebar ne cui obtrectatorum uiderer & nimium pertinaciter Lepido offensus, & mea patientia etiam alere bellum. itaque copias prope in aspectum Lepidi, Antonijq. adduxi; quadragintaq. millium passuum spatio relicto, consedi, eo consilio, ut uel celeriter accedere, uel salütariter recipere me possem. adiunxi hæc in loco eligendo, flumen oppositum, ut haberem in quo mora transitus esset: Vocontij sub mänu ut essent, per quorum loca mihi fideliter pateret iter.*

[Margin: ut fortuna fert. supra, ep.20.]

[Margin: maxime enim ad res gerendas interest, optime de ducũ uirtute milites opinari. ep.18.]

[Margin: cum salute, duo ueteres libri.]

[Margin: ita propinqui, ut quasi in manibus essent.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

iter. Lepidus, desperato aduentu meo, quem nõ mediocriter captabat, se cum Antonio coniunxit ad IIII. kal. Iun. eodemq́. die ad me castra mouerunt. uiginti millia passuum cum abessent, res mihi nuntiata est. dedi operam deum benignitate, ut & celeriter me reciperem, & hic discessus nihil fugæ simile haberet, non miles ullus, non eques, non quidquam impedimentorum amitteretur, aut ab illis furentibus latronibus interciperetur. itaque pridie non. Iun. omnes copias Isaram traieci, pontesq́., quos feceram, interrupi, ut & spatium ad se colligendum homines haberent, & ego me interea cum collega coniungerem; quem triduo, cum has dabam litteras, expectabam. Laterensis nostri & fidem, & animum singularem in remp. semper fatebor. sed certe nimia eius indulgentia in Lepidum, ad hæc pericula perspiciunda fecit eum minus sagacem. qui quidem cum in fraudem se deductum uideret, manus, quas iustius in Lepidi perniciem armasset, sibi afferre conatus est. in quo casu tamen interpellatus, adhuc uiuit, & dicitur uicturus. sed tamen de hoc mihi parum certum est: & magno cum dolore parricidarum elapsus sum ijs. ueniebant enim eodem furore in me, quo in patriam, incitati: iracundias autem harum rerum recentes habebant, quòd Lepidum castigare non destiteram, ut extingueret bellum: quòd colloquia facta improbabam: quòd legatos, fide Lepidi

quod in duce non minus laudari solet, quã si prœlio uicerit.

ex timore recreandos.

supra, ep. 18.

eum ex illo uulnere perijsse affirmat Dio lib. 46. & Velleius lib. 2.

di missos ad me, in conspectum uenire uetueram: quòd C. Catiniúm Vestinum trib. mil. missum ab Antonio ad eum cum litteris, exceperam. in quo hanc capio uoluptatem, quòd certe, quo magis me petiuerunt, tanto maiorem ijs frustratio dolorem attulit. Tu, mi Cicero, quod adhuc fecisti, idem præsta, ut uigilanter, neruoseq. nos, qui stamus in acie, subornes. ueniat Cæsar cum copijs, quas habet firmissimas: aut, si ipsum aliqua res impedit, exercitus eius mittatur: cuius ipsius magnum periculum agitur. quidquid aliquando futurum fuit in castris perditorum contra patriam, hoc omne iam conuenit. pro urbis uero salute cur non omnibus facultatibus, quas habemus, utamur? quòd si uos istic non defueritis; profecto, quod ad me attinet, omnibus rebus abunde reip. satisfaciam. Te quidem, mi Cicero, in dies mehercule habeo cariorem: solicitudinesq. meas quotidie magis tua merita exacuunt, ne quid aut ex amore, aut ex iudicio tuo perdam. opto, ut mihi liceat iam præsenti pietate meorum officiorum tua beneficia tibi facere iucundiora. Vale. VIII. idus Iun. Ciuarone, ex finibus Allobrogum.

Caninium, Sigonij liber: alij Catium. notæ familiæ.

uehementer, ut in hoc intendas omnes neruos.

erat enim ei inimicus Antonius, uictus iam ab eo ad Mutinam.

excitant. sic locutus Cic. l. 1. de or. & ad Att. lib. 12.

ARG. Pollicetur se memorem beneficiorum: suas copias narrat: subsidium, aut ab Octauiano, aut ab Africano exercitu, postulat: Octauianum, quasi negligentem in tuenda rep. accusat.

Plancus imp. cos. des. s. d. Ciceroni. 24

FACERE non possum, quin in singulas res,

meritaq.

meritaq. tua tibi gratias agam: ſed mehercule facio cum pudore. neque enim tanta neceſſitudo, quantam tu mihi tecum eſſe uoluiſti, deſiderare uidetur gratiarum actionem: neque ego lubenter pro maximis tuis beneficijs tam uili munere defungor orationis; & malo præſens obſeruantia, indulgentia, aſſiduitate memorem me tibi probare. quòd ſi mihi uita contigerit, omnes gratas amicitias, atque etiam pias propinquitates in tua obſeruantia, indulgentia, aſſiduitate uincam. amor enim tuus, ac iudicium de me utrum mihi plus dignitatis in perpetuum, an uoluptatis quotidie ſit allaturus, non facile dixerim. De militum commodis fuit tibi curæ: quos ego non potentiæ meæ cauſſa (nihil enim me non ſalutariter cogitare ſcio) ornari uolui à ſenatu; ſed primum, quòd ita meritos iudicabam; deinde, quòd ad omnes caſus coniunctiores reip. eſſe uolebam; nouiſſime, ut ab omni omnium ſolicitatione auerſos eos tales uobis præſtare poſſem, quales adhuc fuerunt. Nos adhuc hic omnia integra ſuſtinuimus. quod conſilium noſtrum; etſi, quanta ſit auiditas hominum, non ſine cauſſa, talis uictoriæ, ſcio; tamen uobis probari ſpero. non enim, ſi quid in his exercitibus ſit offenſum, magna ſubſidia reſp. habet expedita, quibus ſubito impetu, ac latrocinio paricidarum reſiſtat. copias uero noſtras notas tibi eſſe arbitror. in caſtris meis legiones ſunt ueteranæ tres, tironum uel luculentiſ-

ſima

uideo Plancum in principio literarum delectari quadã grati animi ſignificatione. ſupra, ep. 4. 9. xi. & 19. huius lib.

omnia ut integra ſeruem, dixit epiſtola 21. ſed ibi ſignificat, ne quid patiamur detrimẽti: hic ſe prœliũ uitaſſe. patet ex uerbo, ſuſtinuimus, & ſequentibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ſima ex omnibus una. in caſtris Bruti una ueterana legio, altera bima, octo tironum. ita uniuerſus exercitus numero ampliſſimus eſt, firmitate exiguus. quantum autem in acie tironi ſit committendum, nimium ſæpe expertum habemus. ad hoc robur noſtrorum exercituum ſiue Africanus exercitus, qui eſt ueteranus, ſiue Cæſaris acceſſiſſet, æquo animo ſummam remp. in diſcrimen deduceremus. aliquanto autem propius eſſe, quod ad Cæſarem attinet, uidebamus. nihil deſtiti eum litteris hortari: neque ille intermiſit affirmare, ſe ſine mora uenire. cum interim auerſum illum ab hac cogitatione, ad alia conſilia uideo ſe contuliſſe. ego tamẽ ad eum Furnium noſtrum cum mandatis, litteriſq. miſi, ſi quid forte proficere poſſet. Scis tu, mi Cicero, quod ad Cæſaris amorem attinet, ſocietatem mihi eſſe tecum: uel quòd in familiaritate Cæſaris, uiuo illo, iam tueri eum, & diligere mihi fuit neceſſe: uel quòd ipſe, quoad ego noſſe potui, moderatiſſimi, atque humaniſſimi fuit ſenſus: uel quòd ex tam inſigni amicitia mea, atque Cæſaris, hunc, filij loco & illius, & ueſtro iudicio ſubſtitutum, non perinde habere mihi turpe uidetur. ſed quidquid tibi ſcribo, dolenter mehercule magis, quàm inimice facio. quòd uiuit Antonius; hodie quòd Lepidus una eſt; quòd exercitus habent non contemnendos; quòd ſperant; quòd audent; id omne Cæſari acceptum referre poſſunt.

Pharſalico maxime prœlio Cæſaris & Pompeij.

ad cogitationẽ conſulatus bimeſtris. 192.

Octauianũ Cicero nimis diligere uiſus eſt. quod fecit odio maxime, metuq. Antonij.

ep. 3. huius lib.

possunt. neque ego superiora repetam: sed ex eo tempore, quo ipse mihi professus est se uenire, si uenire uoluisset; aut oppressum iã bellum esset, aut in aduersissimam illis Hispaniam cum detrimento eorum maximo extrusum. quæ mens eum, aut quorũ consilia à tanta gloria, sibi uero etiam necessaria, ac salutari auocarint, & ad cogitationem consulatus bimẽstris, summo cum terrore hominum, & insulsa cum efflagitatione transtulerint, exputare non possum. multum in hac re mihi uidentur necessarij eius & reip. & ipsius caussa proficere posse: plurimum, ut puto, tu quoque: cuius ille tanta merita habet, quanta nemo præter me. nunquam enim obliuiscar, maxima, ac plurima me tibi debere. De his rebus, ut exigeret cum eo, Furnio mandaui. quòd si, quãtam debeo, habuero apud eum auctoritatem; plurimum ipsum iuuero. Nos interea duriori conditione bellum sustinemus; quòd neque expeditissimam dimicationem putamus; neque tamen refugiendo commissuri sumus, ut maius detrimentum resp. accipere possit. quòd si aut Cæsar se respexerit; aut Africanæ legiones celeriter uenerint: securos uos ab hac parte reddemus. Tu, ut instituisti, me diligas, rogo, proprieq. tuum esse, tibi persuadeas. V. kal. Sext. ex castris.

similem sententiam alijs uerbis expresit ep. 29. l. 7. & ad Att. ep. 12. l. 1.

ut surrogaretur in locum Pãsæ, aut Hirtij. Dio lib. 46.

ut etiam Ciceronem M. Brutus ob eã caussam in epistola quadam grauiter increpet.

cum ipsius quoque periculum agatur. supra, ep. 23.

quæ erant in Africa. ep. 25. lib. XI.

ARG. Modeste reprehendit in Furnio præproperam adipiscendæ præturæ festinationem.

M.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

M. Cicero s. d. C. Furnio.

diſſuaſio ab utili.

erat enim Planci legatus. ſupra, ep. 8.

Furnius enim ad petendā præturam contendere cupiebat, cum nondum ipſius annus eſſet.

ſupra, ep. 9.

non fuerunt, oppreſſa à III uiris rep.

diſſuaſio ab exemplis.

ſi manebis in prouincia, & ad comitia prætoria non uenies.

Si intereſt, id quod homines arbitrantur, reip. te, ut inſtituiſti, atque feciſti, nauare operam, rebusq. maximis, quæ ad extinguendas reliquias belli pertinent, intereſſe: nihil uideris melius, neque laudabilius, neque honeſtius facere poſſe: iſtamq. operam tuam, nauitatem, animum in remp. celeritati præturæ anteponēdam cenſeo. nolo enim te ignorare, quantam laudem conſecutus ſis: mihi crede, proximam Planco, idq. ipſius Planci teſtimonio, præterea fama, ſcientiaq. omnium. quamobrem, ſi quid operis tibi etiam nunc reſtat, id maximopere cenſeo perſequendum. quid enim honeſtius? aut quid honeſto anteponendum? ſin autem ſatisfactum reip. putas: celeriter ad comitia, quando mature futura ſunt, ueniendum cenſeo; dummodo ne quid hæc ambitioſa feſtinatio imminuat eius gloriæ, quam conſecuti ſumus. Multi clariſſimi uiri, cum reip. darent operam, annum petitionis ſuæ non obierunt. quod eo facilius nobis eſt, quòd non eſt annus hic tibi deſtinatus: ut, ſi ædilis fuiſſes, poſt biennium tuus annus eſſet. nunc nihil prætermittere uidebere uſitati, & quaſi legitimi temporis ad petendum. uideo autem, Planco conſule, etſi etiam ſine eo rationes expeditas haberes, tamen ſplendidiorem petitionem tuam fore, ſi modo iſta ex ſententia confecta eſſent. Omnino plura me ſcribere, cum tuum tantum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

consilium, iudiciumq. sit, non ita necesse arbitrabar. sed tamen sententiam meam tibi ignotam esse nolebam. cuius est hæc summa, ut omnia te metiri dignitate malim, quàm ambitione, maioremq. fructum ponere in perpetuitate laudis, quàm in celeritate præturæ. Hæc eadem locutus sum domi meæ, adhibito Quincto fratre meo, & Cæcina, & Caluisio, studiosissimis tui, cum Dardanus, libertus tuus, interesset. omnibus probari uidebatur oratio mea: sed tu optime iudicabis. Vale.

testificandi amoris caussa. ep.4. lib. 2. & ep.3. lib. 10.

ep.7. lib.xi.

ARG. Scripserat Furnius, ad comitia prætoria se uenturum: Cicero dissuadet, comitiaq. dilata significat.

M. Cicero s. d. C. Furnio. 26

LECTIS *tuis litteris, quibus declarabas aut omittendos Narbonenses, aut cum periculo dimicandum; illud magis timui; quod uitatum, non moleste fero. Quod de Planci, & Bruti concordia scribis, in eo uel maximam spem pono uictoriæ. De Gallorum studio, nos aliquando cognoscemus, ut scribis, cuius id opera maxime excitatum sit: sed iam, mihi crede, cognouimus. itaque iucundissimis tuis litteris stomachatus sum in extremo. scribis enim, si in Sextilem comitia, cito te: si iam confecta, citius; ne diutius cum periculo fatuus sis. ò mi Furni, quàm tu caussam tuam non nosti, qui alienas tam facile discas. tu nunc candidatum te putas: & id cogitas, ut aut ad comitia curras; aut, si iam confecta, domi*

transalpinorũ.

tua uidelicet opera excitatũ.

caussarũ enim patronus solebat esse.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

mi tuæ ſis; ſcilicet ne cum maximo periculo, ut ſcribis, ſtultiſſimus ſis. non arbitror te ita ſentire. omnes enim tuos ad laudem impetus noui. quòd ſi, ut ſcribis, ita ſentis: non magis te, quàm de te iudicium reprehendo meum. Te adipiſcendi magiſtratus leuiſſimi, & diuulgatiſſimi, ſi ita adipiſcare, ut plerique, præpropera feſtinatio abducet à tantis laudibus, quibus te omnes in cælum iure, & uere ferunt? ſcilicet id agitur, utrum hac petitione, an proxima prætor fias, non ut ita de rep. mereare, omni honore ut digniſſimus iudicere. utrum neſcis, quàm alte aſcenderis; an pro nihilo id putas? ſi neſcis: tibi ignoſco: nos in culpa ſumus. ſin intelligis: ulla tibi eſt prætura uel officio, quod pauci, uel gloria, quam omnes ſequuntur, dulcior? Hac de re & ego, & Caluiſius, homo magni iudicij, tuiq. amantiſſimus, te accuſamus quotidie: comitia tamen, quando ex his pendes, quantum facere poſſumus, quòd multis de cauſſis reip. arbitramur conducere, in Ianuarium menſem protrudimus. Vince igitur, & uale.

qui te putem aliter ſentire, quàm ſcribis.

id laborandum tibi, & amicis tuis.

non prætura tantum.

qui te decedere è prouincia cupientem accuſemus.

ARG. Lepidum quaſi molli brachio obiurgat, quia, ſummis honoribus à ſenatu ornatus, gratiarum agendarum officium neglexerat. tum, pacem inter Antonium & bonos ciues conciliare cupientem hortatur ne ſe interponat.

M. Cicero s. d. M. Lepido. 27

QVOD *mibi pro mea ſumma erga te beneuolentia magnæ curæ eſt, ut quamampliſſima dignitate*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

dignitate sis; moleste tuli, te senatui gratias non egisse, cum esses ab eo ordine ornatus summis honoribus. Pacis inter ciues conciliandæ te cupidum esse, lætor. pacem eam si à seruitute seiungis; consules & reip. & dignitati tuæ. sin ista pax perditum hominem in possessionem impotentissimi dominatus restitutura est: hoc animo scito esse omnes sanos, ut mortem seruituti anteponant. itaque sapientius, meo quidem iudicio, facies, si te in istam pacificationem non interpones; quæ neque senatui, neque populo, neque cuiquam bono probatur. Sed hæc audies ex alijs, aut certior fies litteris. tu pro tua prudentia, quid optimum factu sit, uidebis.

in S. C. infra, ep. 33. & ep. 18. lib. xi.

è qua deiectus erat prœlio Mutinensi.

hanc pacem ualde improbat etiam in Philippicis.

ARG. Dolet se non fuisse participem coniurationis in Cæsarem: quia superstes Antonius perniciem reip. moliatur. deinde suum libertatis recuperandæ studium declarat.

M. Cicero s. d. C. Trebonio. 28

QVAM *uellem ad illas pulcherrimas epulas me idibus Mart. inuitasses: reliquiarum nihil haberemus. at nunc cum his tantum negotij est, ut uestrum illud diuinum in remp. beneficium non nullam habeat querelam. quòd uero à te, uiro optimo, seductus est, tuoq. beneficio adhuc uiuit hæc pestis: interdum, quod mihi uix fas est, tibi subirascor. mihi enim negotij plus reliquisti uni, quàm, præter me, omnibus. Vt enim primum post Antonij fœdissimum discessum senatus haberi libere potuit; ad illum animum meum*

Antonius seruatus non esset. uide infra ep. 12.

Dio lib. 44.

cum Brundisiũ profectus est, ut legiones Macedonicas ad urbem secum duceret. ep. 25. l. 12. Philipp. 3. & Dio lib. 45.

reuerti pristinum, quem tu cum ciue acerrimo, patre tuo, in ore & amore semper habuisti. nam, cum senatum ad XIII. *kal. Ian. tribuni pl. uocauissent, deq. alia re referrent; totam remp. sum complexus; egiq. acerrime; senatumq. iam languentem, & defessum, ad pristinam uirtutem, consuetudinemq. reuocaui, magis animi, quàm ingenij uiribus. Hic dies, meaq. contentio, atque actio spem primum populo R. attulit libertatis recuperandæ. nec uero ipse postea tempus ullum intermisi de rep. non cogitandi solum, sed etiam agendi. Quòd nisi res urbanas, actaq. omnia ad te perferri arbitrarer, ipse perscriberem. quanquam eram maximis occupationibus impeditus. sed illa cognosces ex alijs, à me pauca, & ea summatim. Habemus fortem senatum, consulares partim timidos, partim male sentientes. magnum damnum factum est in Seruio. L. Cæsar optime sentit: sed, quòd auunculus est, non acerrimas dicit sententias. consules egregij: præclarus D. Brutus: egregius puer Cæsar. de quo spero equidem reliqua: hoc uero certum habeto, nisi ille ueteranos celeriter conscripsisset, legionesq. duæ de exercitu Antonij ad eius se auctoritatem contulissent, atque is oppositus esset terror Antonio, nihil Antonium sceleris, nihil crudelitatis præteriturum fuisse. Hæc tibi etsi audita esse arbitrabar, uolui tamen notiora esse. plura scribam, si plus otij habuero. Vale.*

uocandi senatus tribuni pl. ius habebant. Gellius lib. 14. cap. 7.

nunquã per Antonium quietus fuit. uide supra, ep. 1. huius lib.

perierat Ser. Sulpicius. uide Philippicam 9.

ep. 7. lib. XI.

priuato consilio, suo sumptu. Philipp. 3.

Brundisio redeuntem. ep. 25. lib. 12. & Philipp. 3.

*A*RG.

ARG. Scribit de suo studio erga salutem Ampij exulantis: bonamq́. spem habere iubet.

M. Cicero s. d. Ampio Balbo. 29

De meo *studio erga salutem, & incolumitatem tuam credo te cognosse ex litteris tuorum: quibus me cumulatissime satisfecisse, certo scio. nec ijs concedo, quanquam sunt singulari in te beneuolentia, ut te saluum malint, quàm ego. illi mihi necesse est concedant, ut tibi plus, quàm ipsi, hoc tempore prodesse possim. quod quidem nec destiti facere, nec desistam, & iam in maxima re feci, & fundamenta ieci salutis tuæ. Tu fac bono animo, magnoq́. sis, meq́. tibi nulla re defuturum esse confidas. Pridie non. Quinct. Vale.*

forte is est, ad quem scribit ep.3. l. 1. & ep. 13. lib.6.

sic locutus ep. 9. lib.1.

ARG. Prœlium, uictoriaq́. de Antonio relata nuntiatur.

Ser. Galba s. d. M. Ciceroni. 30

de hoc Galba in Philipp.13.

Decimo *septimo kal. Maij, quo die Pansa in castris Hirtij erat futurus, cum quo ego eram, (nam ei obuiam processeram millia passuū centum, quo maturius ueniret) Antonius legiones eduxit duas, secundam, et quinctam trigesimam, & cohortes prætorias duas, unam suam, alteram Silani, & euocatorum partem. ita obuiam uenit nobis; quòd nos quattuor legiones tironum habere solum arbitrabatur. sed noctu, quo tutius uenire in castra possemus, legionem Martiam, cui ego præesse solebam, & duas cohortes prætorias miserat Hirtius nobis. Cum*

qui discesserat à Lepido, ipso tamen haud inuito. uide infra, ep.34. & Dionē lib.46. qui hanc etiam pugnam narrat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

equites Antonij apparuissent, contineri neque legio Martia, neque cohortes prætoriæ potuerunt: quas sequi cœpimus coacti, quando eas retinere non poteramus. Antonius ad Forum Gallorum suas copias continebat: neque sciri uolebat, se legiones habere: tantum equitatum, & leuem armaturam ostendebat. postea quàm uidit se inuito legionem ire Pansa, sequi se duas legiones iussit tironum. postea quàm angustias paludis, & siluarum transiuimus, acies est instructa à nobis duodecim cohortium. nondum uenerant legiones duæ, cum repente Antonius in aciem suas copias de uico produxit, & sine mora concurrit. Primo ita pugnatum est, ut acrius non posset ex utraque parte pugnari. sed dexterius cornu, in quo ego eram cum Mártiæ legionis cohortibus octo, impetu primo fugauerat legionem trigesimam quinctam Antonij, ut amplius passus quingentos ultra aciem, quo loco steterat, processerit. itaque, cum equites nostrum cornu circuire uellent, recipere me cœpi, & leuem armaturam opponere Maurorum equitibus, ne auersos nostros aggrederentur. interim uideo me esse inter Antonianos, Antoniumq. post me esse aliquanto. repente equum immisi ad eam legionem tironum, quæ ueniebat ex castris, scuto reiecto. Antoniani me insequi: nostri pila conijcere uelle. ita nescio quo fato sum seruatus, quòd cito sum à nostris cognitus. In ipsa

quæ, relicto Antonio, Cæsari Octauiano se adiunxerat. uide Philipp. 3. & Velleius lib. 2.

equum admittere, dixit l. 2. de Fin. incitare, l. 3 de nat. de.

Aemilia, ubi cohors Cæsaris prætória erat, diu pugnatum est. cornu sinisterius, quod erat infirmius, ubi Martiæ legionis duæ cohortes erant, & cohors prætoria, pedem referre cœperunt, quòd ab equitatu circuibantur, quo uel plurimum ualet Antonius. cum omnes se recepissent nostri ordines, recipere me nouissimus cœpi ad castra. Antonius, tanquam uictor, castra putauit se posse capere. quò cum uenit, complures ibi amisit, nec egit quidquam. Audita re Hirtius cum cöhortibus uiginti ueteranis redeunti Antonio in sua castra occurrit, copiasq. omnes eius deleuit, fugauitq. eodem loco, ubi erat pugnatum, ad Forum Gallorum. Antonius cum equitibus hora noctis quarta se in castra sua ad Mutinam recepit. Hirtius in ea castra rediјt, unde Pansa exierat, ubi duas legiones reliquerat, quæ ab Antonio erant oppugnatæ. sic partem maiorem suarum copiarum Antonius amisit ueteranarum: nec id tamen sine aliqua iactura cohortium prætoriarum nostrarum, & legionis Martiæ fieri potuit. aquilæ duæ, signa sexaginta sunt relata Antoniј. res bene gesta est. Ad XII. kal. Maiј, ex castris. Vale.

prætoriæ cohortes fortissimorum uirorum.

oratione XIII. in Antonium.

legionũ signa: nam cohortium diuersa, quæ sexaginta hostibus erepta.

ARG. Excusat se, quòd studium suum erga remp. litteris nondum declarauerit: seq. libertatis recuperandæ cupidum ostendit.

C. Asinius Pollio S. D. M. Ciceroni. 31

MINIME *mirum debet tibi uideri, nihil*

Hispaniam posteriorem administrabat, à Cæsare cõmissam: in qua Lusita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

nia continebatur: citerior Lepido attributa erat. infra, ep. 33.

me scripsisse de rep. postea quàm itum est ad arma. nam saltus Castulonensis, qui semper tenuit nostros tabellarios; etsi nunc frequentioribus latrocinijs infestior factus est, tamen nequaquam tanta in mora est, quanta qui locis omnibus dispositi ab utraque parte scrutantur tabellarios, & retinent. itaque, nisi naue perlatæ litteræ essent, omnino nescirem, quid istic fieret. nunc uero, nactus occasionem, postea quàm nauigari cœptum est, cupidissime, & quàm creberrime potero, scribam ad te. Ne mouear eius sermonibus, quem tametsi nemo est qui uidere uelit, tamen nequaquam proinde, ac dignus est, oderunt homines, periculum non est. adeo est enim inuisus mihi, ut nihil non acerbum putem, quod commune cum illo sit. natura autem mea, & studia trahunt me ad pacis, & libertatis cupiditatem. itaque illud initium ciuilis belli sæpe defleui. cum uero non liceret mihi nullius partis esse, quia utrobique magnos inimicos habebam; ea castra fugi, in quibus plane tutum me ab insidijs inimici sciebam non futurum. compulsus eò, quò minimè uolebam; ne in extremis essem, plane pericula non dubitanter adij. Cæsarem uero, quòd me in tanta fortuna, modo cognitum, uetustissimorum familiarium loco habuit, dilexi summa cum pietate, & fide. quæ mea sententia gerere mihi licuit, ita feci, ut optimus quisque maxime probarit: quod iussus sum, eo tempore, atque

M. Antonius, nunc inuisus, quia reip. hostis, antea uero amicus. infra, ep. 33.

quia Cæsar pro sua potentia, Pompeius pro rep. putabatur contendere.

atque ita feci, ut appareret, inuito imperatum esse. cuius facti iniustissima inuidia erudire me potuit, quàm iucunda libertas, & quàm misera sub dominatione uita esset. ita, si id agitur, ut rursus in potestate omnia unius sint: quicunque is est, ei me profiteor inimicum: nec periculum est ullum, quod pro libertate aut refugiam, aut deprecer. sed consules neque S. C. *neque litteris suis præceperant mihi, quid facerem. unas enim post idus Mart. demum à Pansa litteras accepi; in quibus hortatur me, ut senatui scribam, me, & exercitum in potestate eius futurum. quod, cum Lepidus concionaretur, atque omnibus scriberet, se consentire cum Antonio, maxime contrarium fuit. nam quibus commeatibus, inuito illo, per illius prouinciam legiones ducerem? aut, si cetera transissem, num etiam alpes poteram transuolare, quæ præsidio illius tenentur? Adde huc, quòd perferri litteræ nulla conditione potuerunt. sexcentis enim locis excutiuntur, deinde etiam retinentur à Lepido tabellarij. Illud me Cordubæ pro concione dixisse, nemo uocabit in dubium, prouinciam me nulli, nisi qui à senatu missus uenisset, traditurum. nam de legione trigesima tradenda quantas habuerim contentiones, quid ego scribam? qua tradita, quanto pro rep. infirmior futurus fuerim, quis ignorat? hac enim legione noli acrius, aut pugnacius quidquam putare esse. quare me cum*

odium aduersus me iniuste concitatum.

mox tamen Asini te cum Antonio cõiunxisti. Velleius lib. 2.

consule.

infra, ep. 33.

urfit enim eum & Lepidus, & Antonius. ep. sequenti.

existima

existima esse, qui primū pacis cupidissimus sim; (omnes enim ciues plane studeo esse saluos) deinde qui & me, et remp. uindicare in libertatem paratus sim. Quòd familiarem meum in tuorū numero habes, opinione tua mihi gratius est: inuideo illi tamen, quòd ambulat, et iocatur tecum. quæres, quanti æstimem. si unquam licuerit uiuere in otio, experieris. nullum enim uestigium abs te discessurus sum. Illud uehementer admiror, non scripsisse te mihi, manendo in prouincia ne, an ducendo exercitū in Italiam, reip. magis satisfacere possim. ego quidem, etsi mihi tutius, ac minus laboriosum est manere; tamen, quia uideo tali tempore multo magis legionibus opus esse, quàm prouincijs, quæ præsertim recuperari nullo negotio possunt, constitui, ŭt nūc est, cum exercitu proficisci. deinde ex litteris, quas Pansæ misi, cognosces omnia. nam earum tibi exemplar misi. XVII. kal. Apr. Cordubæ.

ep. sequenti. ep. 15. lib. 12. & 24. lib. 14. & in proœmio libri de claris orat. Opinione omnium maiorem animo cepi dolorem.

ut nunc quidē ĭ animo habeo. casus autem sæpe cogit mutare consilium.

ARG. Enumerat, quæ Balbus, quæstor suus, flagitiose commisit, quæq. ipse fecerit ad exercitum in reip. potestate continendum.

C. Asinius Pollio s. d. M. Ciceroni. 32

statim à Balbi flagitijs incipit: quod est indicium summæ iracundiæ.

BALBVS *quæstor, magna numerata pecunia, magno pondere auri, maiore argenti coacto, de publicis exactionibus, ne stipendio quidem militibus reddito, duxit se à Gadibus; et triduum tempestate retentus ad Calpen, kal. Iunij traiecit sese in regnum Bogudis, plane bene peculiatus.*

cúliatus. his rumoribus utrum Gades referatur, an Romam, (ad singulos enim nuntios turpissime consilia mutat) nondum scio. sed, præter furta, & rapinas, & uirgis cæsos socios, hæc quoque fecit; ut ipse gloriari solet, eadem, quæ C. Cæsar: ludis, quos Gadibus fecit, Herénium Gallum histrionem, summo ludorum die annulo aureo dónatum, in quattuordecim sessum deduxit: tot enim fecerat ordines equestris loci: quattuoruiratum sibi prorogauit: comitia biennij biduo habuit, hoc est renuntiauit quos ei uisum est: exules reduxit, non horum temporum, sed illorum, quibus à seditiosis senatus trucidatus, aut expulsus est Sex. Varo pro cos. Illa uero iam ne Cæsaris quidem exemplo, quòd ludis prætextam de suo itinere ad L. Lentulum pro cos. solicitandum posuit: & quidem, cum ageretur, fleuit, memoria rerum gestarum commotus. gládiatoribus autem Fadium quendam, militem Pompeianum, quia, cum, depressus in ludum, bis gratis depugnasset, auctore sese nolebat, & ad populum confugerat, primum Gallos equites immisit in populum, (coniecti enim sunt lapides in eum, cum arriperetur Fadius) deinde abstractum defodit in ludo, & uiuum combussit; cum quidem pransus, nudis pedibus, tunica soluta, manibus ad tergum reiectis, inambularet, & illi misero quiritáti, Ciuis Romanus sum, responderet, Abi nunc, populi fidem implora. bestijs uero ciues Romanos,

bene nummatus, dixit oratione in Rullum.

sicuti Laberiũ mimum donauerat Cæsar. Suetonius, & Macrobius.

uide ad Att. ep. ix. & xi. lib. 8.

cum gladiatores pugnarent.

quæ uox auxilio sæpe fuit. in Verrem.

manos, in his circulatorem quendam auctionum, notissimum hominẽ Hispali, quia deformis erat, obiecit. Cum huiusmodi portento res mihi fuit. sed de illo plura coram. Nunc, quod præstat, quid me uelitis facere, constituite. tres legiones firmas habeo: quarum unam uigesimam octauam cum ad se initio belli accersisset Antonius hac pollicitatione, quo die in castra uenisset, denarios quingẽnos singulis militibus daturum, in uictoria uero eadem præmia, quæ suis legionibus: (quorum quis ullum finem, aut modum futurũ putauit?) incitatissimam retinui, ægre mehercule, nec retinuissem, si uno loco habuissem, utpote cum singulæ quædam cohortes seditionem fecerint. reliquas quoque legiones non destitit litteris, atque infinitis pollicitationibus incitare. nec uero minus Lepidus ursit me & suis, & Antonij litteris, ut legionem trigẽsimam mitterem sibi. itaque, quem exercitum neque uendere ullis præmijs uolui, nec eorum periculorum metu, quæ, uictoribus illis, portendebantur, deminuere, debetis existimare retentum, & conseruatum reip. esse; atque ita credere, quodcunque imperassetis, facturum fuisse, si, quod iussistis, feci. nam & prouinciam in otio, & exercitum in mea potestate tenui: finibus meæ prouinciæ nusquam excessi: militem non modo legionarium, sed ne auxiliarium quidem ullum quoquam misi; &, si quos equites decedentes na-

ctus

quod pluris est, quàm de Balbo agere.

sexaginta scutatos, ut hodie appellant.

seiunctæ ab aliis.

supra, ep. 31.

ex eo, quod feci, quæ facturus fuerim, existimate.

ctus sum, supplicio affeci. quarum rerum fructũ satis magnum, rep. salua, tulisse me putabo. sed resp. si me satis nouisset, & maior pars senatus; maiores ex me fructus tulisset. Epistolam, quam Balbo, cum etiam nunc in prouincia esset, scripsi, legendam tibi misi. etiam prætextam, si uoles legere, Gallum Cornelium, familiarem meum, poscito. VI. *id. Iun. Cordubæ. Vale.* Bæthicæ Hispaniç urbs, utriusque Senecæ, & Lucani patria. Martialis lib. 1.

ARG. Deplorat calamitatem reip. quæ Mutinensi prœlio & consules, & robur sobolemq. militum amiserat.

C. Asinius Pollio S. D. M. Ciceroni. 33

QVO *tardius certior fierem de prœlijs apud Mutinam factis, Lepidus effecit, qui meos tabellarios nouem dies rétinuit: tametsi, tantam calamitatem reip. quamtardissime audire, optandum est, sed illis, qui prodesse nihil possunt, neque mederi. atque utinam eodem* S. C. *quo Plancum, & Lepidum in Italiam accersistis, me quoque iussissetis uenire. profecto non accepisset resp. hoc uulnus. quo si qui lætantur in præsentia, quia uidentur & duces, & ueterani Cæsaris partium interijsse: tamen postmodum necesse est doleant, cum uastitatem Italiæ respexerint. nam & robur, & soboles militum interijt: siquidem, quæ nuntiantur, ulla ex parte uera sunt. Neque ego non uidebam, quanto usui reip. essem futurus, si ad Lepidum uenissem. omnem enim cunctationẽ eius discussissem, præsertim adiutore Planco. sed scribenti ad me eius-*

supra, ep. 31.

nam ego prodesse aliquid possum: ideoq. citius audire uoluissem.

periere, qui & ipsi fortes erãt, & fortes filios, præsidio reip. aliquando futuros, poterant gignere.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

eiuſmodi litteras, quas leges, & concionibus uidelicet, quas Narbone habuiſſe dicitur, ſimiles, palparer neceſſe erat, ſi uellem cõmeatum, per prouinciam eius iter faciens, habere. præterea uerebar, ne, ante, quàm ego incepta perficerem, prœlium confectum eſſet, pium meum conſilium raperent in contrariam partem obtrectatores mei, propter amicitiam, quæ mihi cum Antonio, non maior tamen quàm Planco, fuit. itaque à Gadibus menſe Aprili binos tabellarios in duas naues impoſui; & tibi, & conſulibus, & Octauiano ſcripſi, ut me faceretis certiorem, quo nam modo plurimum poſſem prodeſſe reip. ſed, ut rationem ineo, quo die prœlium Panſa commiſit, eodem à Gadibus naues profectæ ſunt. nulla enim poſt hiemem fuit ante eam diem nauigatio. & hercule, longe remotus ab omni ſuſpicione futuri ciuilis tumultus, penitus in Luſitania legiones in hibernis collocaram. ita porro feſtinauit uterque confligere, tanquam nihil peius timerent, quàm ne ſine maximo reip. detrimento bellum componeretur. ſed, ſi properandum fuit, nihil non ſummi ducis cõſilio geſſiſſe Hirtium uideo. nam hæc mihi ſcribuntur ex Gallia Lepidi, & nuntiantur: Panſæ exercitum conciſum eſſe: Panſam ex uulneribus mortuum: eodem prœlio Martiam legionem interiiſſe, & L. Fabatum, & C. Peduceum, & D. Carfulenum: Hirtiano autem prœlio & quartam legionem, & omnes per-

dicerent me in Italiã ueniſſe, non ut reip. ſed ut Antonio opẽ ferrem.

ſupra, bis. ep. 31

Antonius, & Panſa.

ep. 5. l. 12.

mortuus eſt Boniæ, ut ſcribit Appianus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

peræque Antonij cæsas: item Hirtij quartam, cum castra quoque Antonij cepisset, à quincta legione concisam esse: ibi Hirtium quoque perijsse, & Pontium Aquilam: dici etiam, Octauianum cecidisse: (quæ si, quod dij prohibeant, uera sunt, non mediocriter doleo) Antonium turpiter Mutinæ obsessionem reliquisse, sed habere equitatum, ac legiones sub signis armatas tres, & P. Vagieni unam, inermes bene multos: Ventidium quoque se cum legione septima, octaua, nona coniunxisse: si nihil in Lepido spei sit, descensurum ad extrema, & non modo nationes, sed etiam seruitia cõcitaturum: Parmam direptam: L. Antonium alpes occupasse. Quæ si uera sunt; nemini nostrum cessandum est; neque expectandum, quid decernat senatus. res enim cogit huic tanto incendio succurrere omnes, qui aut imperium, aut nomen denique populi R. saluum esse uolunt. Brutum enim XVII. *cohortes, & duas non frequentes tironum legiones, quas conscripserat Antonius, habere audio. neque tamen dubito, quin omnes, qui supersint de Hirtij exercitu, confluant ad eum. nam in delectu non multum spei puto esse; præsertim cum nihil sit periculosius, quàm spatium confirmandi sese Antonio dari. anni autem tempus libertatem maiorem mihi dat: propterea quia frumenta aut in agris, aut in uillis sunt: itaque proximis litteris consilium meum expedietur. nam neque deesse, neque*

unum ex percussoribus Cæsaris.

ep. 15. lib. 10. & 10. lib. xi. epist. sequenti. supra, ep. 17. & 18. & lib. xi. ep. 10. 13.

ep. 10. lib. xi.

ne perdatur ipsum etiam nomen cum imperio populi R.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

que superesse reip. uolo. maxime tamen doleo, adeo & longo, & infesto itinere ad me ueniri, ut die quadragesimo post, aut ultra etiam, quàm facta sunt, omnia nuntientur. Vale.

ARG. Narrat, in Antonij aduentu quid egerit: & agit gratias Ciceroni, quòd iniquis de se rumoribus non crediderit.

de Lepido sic Velleius l.2. Lepidus Pōt. Max. in locum Cæsaris furto creatus, decreta sibi Hispania, adhuc in Gallia morabatur.

M. Lepidus imp. iterum, pont. max. S. D. M. Ciceroni. 34

Si uales, bene est: ego quoque ualeo. Cum audissem, Antonium cum suis copiis, præmisso L. Antonio cum parte equitatus, in prouinciam meam uenire; cum exercitu meo à confluente Rhodano castra moui, ac contra eos uenire institui. itaque continuis itineribus ad Forum Vocontium ueni, & ultra castra ad flumen Argenteū contra Antonios feci. P. Ventidius suas legiones tres coniunxit cum eo, & ultra me castra posuit. habebat antea legionem secundam, & ex reliquis legionibus magnam multitudinem, sed inermium. equitatum habet magnum. nam omnis ex prœlio integer discessit, ita ut sint amplius equitum XXX. *itaque ad me complures milites, & equites ab eo transierunt: & in dies singulos eius copiæ minuuntur. Silanus, & Culeo ab eo discesserunt. nos, & si grauiter ab his læsi eramus, quòd contra nostram uoluntatem ad Antonium ierant; tamen, nostræ humanitatis, & necessitudinis caussa, eorum salutis rationem ha-*

supra, ep. 17. & 33. & ep. 10. lib. XI.

epistola antecedenti.

immo ex ipsius uoluntate. uide Dionem lib. 46

habuimus. nec tamen eorum opera utimur; neque in castris habemus; neque ulli negotio præfecimus. quod ad bellum hoc attinet, nec senatui, nec reip. deerimus. quæ postea egerimus, faciam te certiorem. Etsi omni tempore summa studia officij mutuo inter nos certatim constiterunt pro nostra inter nos familiaritate, & proinde diligenter ab utroque conseruata sunt: tamen non dubito, in tanto, & tam repentino motu reip. quin non nulla de me falsis rumoribus à meis obtrectatoribus, me indigna, ad te delata sint, quæ tuum animum magnopere mouerent pro tuo amore in remp. ea te moderate accepisse, neque temere credendum iudicasse, à meis procuratoribus certior sum factus: quæ mihi, ut debent, gratissima sunt. Memini autem & illa superiora, quæ abs tua uoluntate profecta sunt ad meã dignitatem augendam, & ornandam: quæ perpetuo animo meo fixa manebunt. Abs te, mi Cicero, magnopere peto, si meam uitam, studium diligentissime superioribus temporibus in rep. administranda, quæ Lepido digna sunt, perspecta habes, ut paria, aut eo ampliora reliquo tempore expectes, & proinde tua auctoritate me tuendum existimes, quo tibi plura tuo merito debeo. Vale. XII. kal. Iun. ex castris, ex Ponte Argenteo.

proinde pro perinde, ut etiã apud Terentiũ, & in his epist. sæpe.

Argenteũ amnem Plinius nominat in Gallia Narbonensi.

CC *M. Lepidus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ARG. Antonij recepti caussam confert in milites suos, dissensionem ciuium inique ferentes.

M. Lepidus imp. iterum, pont. max.

S. D. S. P. PL. Q. R. 35

Si uos, liberiq. uestri ualetis, bene est: ego quidem ualeo. Deos hominesq. testor, P. C. *qua mente, & quo animo semper in remp. fuerim, & quàm nihil antiquius communi salute, ac libertate iudicarim. quod uobis breui probassem, nisi mihi fortuna proprium consilium extorsisset. nam exercitus cunctus cósuetudinem suam in ciuibus conseruandis, communiq. pace, seditione facta, retinuit; meq. tantæ multitudinis ciuium Romanorum salutis, atque incolumitatis caussam suscipere, ut uere dicam, cóegit. in qua re ego uos* P. C. *oro, atque obsecro, ut, priuatis offensionibus omissis, summæ reip. consulatis; ne misericordiam nostram, exercitusq. nostri in ciuili dissensione sceleris loco ponatis. quòd si salutis omnium, ac dignitatis rationem habueritis: melius & uobis, & reip. consuletis. Data* IIII. *kal. Iun. à Ponte Argenteo. Vale.*

hoc & Dio, & Velleius, & alij prodiderunt. hostis tamen Lepidus iudicatus est.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

CICERONIS EPISTOLARVM AD BRVTVM, ET ALIOS, LIBER XI.

ARGVMENTVM.

D. Brutus M. Bruto, & C. Cassio, quibuscum Cæsarem occiderat, sermonem cum Hirtio habitum exponit, postulatamq. à se liberam legationem significat.

D.Brutus s. d. M.Bruto, & C.Cassio.

QVO in statu simus, cognoscite. Heri uesperi apud me Hirtius fuit: qua mente esset Antonius, demonstrauit, pessima scilicet, & infidelissima. nam se neque mihi prouinciam dare posse aiebat, neque arbitrari tuto in urbe esse quenquam nostrum: adeo esse militum concitatos animos, et plebis. quod utrumque esse falsum, puto uos animaduertere; atque illud esse uerum, quod Hirtius demonstrabat, timere eum, ne, si mediocre auxilium dignitatis nostræ habuissemus, nullæ partes ijs in rep. relinquerentur. cum in his angustijs uersarer, placitum est mihi, ut postularem legationem liberam mihi, reliquisq. nostris; ut aliqua caussa proficiscendi honesta quæreretur. hoc se impetraturum pollicitus est: nec tamen impetraturum confido: tanta est hominum insolentia, & nostri insectatio. ac, si dederint, quod petimus; tamen paulo post futurum puto, ut hostes iudicemur, aut aqua, & igni nobis interdicatur. Quid ergo est,

[Margin: consul cum Pansa designatus in annum sequentem.]

[Margin: quod mox habuerunt, administratione prouinciarum à senatu data.]

 inquis,

inquis, tui consilij? Dandus est locus fortunæ: cedendum ex Italia, migrandum Rhodum, aut aliquò terrarum arbitror. si melior casus fuerit, reuertemur Romã; si mediocris, in exilio uiuemus; si pessimus, ad nouissima auxilia descendẽmus. Succurret fortasse hoc loco alicui uestrum, cur nouissimum tempus expectemus potius, quàm nunc aliquid moliamur. Quia, ubi consistamus, non habemus, præter Sex. Pompeium, & Bassum Cæcilium: qui mihi uidentur, hoc nuntio de Cæsare allato, firmiores futuri. satis in tempore ad eos accedemus, ubi, quid ualeant, scierimus. Pro Cassio, & te si quid uelitis me recipere, recipiam. postulat enim hoc Hirtius ut faciam. Rogo uos, quamprimum mihi rescribatis. nam non dubito, quin de his rebus ante horam quartam Hirtius me certiorem sit facturus. quem in locum conuenire possimus, quò me uelitis uenire, rescribite. Post nouissimum Hirtij sermonem, plãcitum est mihi postulare, ut liceret nobis esse Romæ publico præsidio: quòd illos nobis concessuros non puto. magnam enim inũidiam ijs faceremus. nihil tamen non postulandum putaui, quod æquum esse statuerem. Valete.

[Margin: descendere ad extrema, ep. 33. lib. 10.]

[Margin: Pompeium in Hispania, Cæcilium in Syria.]

[Margin: ep. 4. lib. 8.]

[Margin: uide inuidiam pro odio. indignarentur, inquit, boni, uindices libertatis egere præsidio.]

ARG. Petunt ab Antonio, utrum putet ipsos in urbe, magna ueteranorum militum frequentia, tutos fore.

M. Brutus, & C. Cassius præt. s. d. M. Antonio cos. 2

De tua fidẽ, & bẽneuolentia in nos nisi persuasum

[Margin: beneuolentia, ut uelit: fides, ut seruet.]

suasum esset nobis, non conscripsissemus hæc tibi: quæ profecto, quando istum animum habes, in optimam partem accipies. Scribitur nobis, magnam ueteranorum multitudinem Romam conuenisse iam, & ad kal. Iun. futuram multo maiorem. de te si dubitemus, aut uereamur; simus nostri dissimiles. sed certe, cum ipsi in tua potestate fuerimus; tuoq. adducti consilio dimiserimus ex municipijs nostros necessarios; neque solum edicto, sed etiam litteris id fecerimus: digni sumus, quos habeas tui consilij participes, in ea præsertim re, quæ ad nos pertinet. quare petimus à te, facias nos certiores tuæ uoluntatis in nos; putes ne nos tutos fore in tanta frequentia ueteranorum: quos etiam de reponenda ara cogitare audimus: quod uelle te, probare uix quisquam posse uidetur, qui nos saluos, & honestos uelit. nos ab initio spectasse otium, nec quidquam aliud à libertate communi quæsisse, exitus declarat. fallere nemo nos potest, nisi tu: quod certe abest à uirtute tua, & fide. sed alius nemo facultatem habet decipiendi nos. tibi enim uni credidimus, & credituri sumus. maximo de nobis timore afficiuntur amici nostri. quibus & si tua fides explorata est, tamen illud in mentem uenit, multitudinem ueteranorum facilius impelli ab alio quolibet, quàm à te retineri posse. Rescribas nobis ad omnia, rogamus. Nam illud ualde leue est, ac nugatorium, ea re denuntiatum esse

minime à nobis alienum.

erat enim consul Antonius.

quam euerterat Dolabella: unde illa Ciceronis gratulatio ep. 13. lib. 9.

ut in urbe frequentes adessent.

 ueteranis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ueteranis, quòd de commodis eorum mense Iunio laturus esses. quem enim impedimento futurum putas, cum de nobis certum sit nos quieturos? Non debemus cuiquam uideri nimium uitæ cupidi, cum accidere nobis nihil possit sine pernicie, & confusione omnium rerum. Vale.

ut fortasse tibi uidemur, quia consulimus te de salute nostra.

ARG. Expostulatio ad contumeliosas & minaces Antonij litteras.

Brutus, & Cassius præt. s. d. Antonio cos. 3

LITTERAS tuas legimus, simillimas edicti tui, contumeliosas, minaces, minime dignas, quæ à te nobis mitterentur. nos, Antoni, te nulla lacessiuimus iniuria: neque miraturum credidimus, si prætóres, & ea dignitate homines, aliquid edicto postulassemus à consule. quòd si indignaris ausos esse id facere: concede nobis, ut doleamus, ne hoc quidem abs te Bruto, & Cassio tribui. Nam de delectibus habitis, & pecuniis imperatis, exercitibus solicitatis, & nuntijs trans mare missis quòd te questum esse negas: nos quidem tibi credimus, optimo animo te fecisse: sed tamen neque agnoscimus quidquam eorum; & te miramur, cùm hæc reticueris, non potuisse continere iracundiam tuam, quin nobis de morte Cæsaris obijceres. Illud uero quemadmodum ferendum sit, tute cogita; non licere prætoribus, concordiæ, ac libertatis caussa, per edictum de suo iure decẽdere, quin consul arma minetur

prætores erant Brutus & Cassius, cum Cæsarem occiderũt.

id est cũ de his questus non sis.

urbe exire.

netur. quorum fiducia, nihil est, quòd nos terreas. neque enim decet, aut conuenit nóbis, periculo ulli submittere animum nostrum: neque est Antonio postulandum, ut ijs imperet, quorum opera liber est. nos si alia hortarentur, ut bellum ciuile suscitare uellemus; litteræ tuæ nihil proficerent. NVLLA *enim minantis auctoritas apud liberos est. sed pulchre intelligis, non posse nos quóquam impelli: & fortassis ea re minaciter agis, ut iudicium nostrum metus uideatur. nos in hac sententia sumus, ut te cupiamus: etiam in libera rep. magnum, atque hõnestum esse; uocemus te ad nullas inimicitias; sed tamen pluris nostram libertatem, quàm tuam amicitiam, æstimemus. tu etiam atque etiam uide, quid suscipias, quid sustinere possis: neque, quàm diu uixerit Cæsar, sed quàm non diu regnárit, fac cogites. Deos quæsumus, consilia tua reip. salutaria sint, ac tibi: si minus, ut salua, atque honesta rep. tibi quamminimum noceant, optamus. Pridie non. Sext.*

qui tyrannum occidimus patriæ liberandæ caussa.

ad ullam nouitatem. otium enim ab initio spectauimus. supra ep. 2.

honestum pro honoratum. sic lib. 2. Cæsarem honestum esse cupio.

regnauit per quinque mẽses post deuictos in Hispania Pompeij liberos. Velleius lib. 2.

ARG. Res à se gestas exponit: pro quibus, rogat Ciceronem, ut sibi sua sententia supplicationes decernat.

D. Brutus imp. cos. des. s. d. M. Ciceroni. 4

SI DE *tua in me uoluntate dubitarem, multis à te uerbis peterem, ut dignitatem meam tuerere: sed profecto est ita, ut mihi persuasi, me tibi esse curæ. Progressus sum ad inalpinos cum*

exercitu, non tam nomẽ captans imperatorium, quàm cupiens militibus satisfacere, firmosq. eos ad tuendas nostras res efficere: quod mihi uideor consecutus. nam & liberalitatem nostram, & animum sunt experti. cum omnium bellicosissimis bellum gessi, multa castella cepi, multa uastaui: non sine caussa ad senatum litteras misi. adiuua nos tua sententia. quod cum facies, ex magna parte cõmuni cõmodo inseruieris. Vale.

ARG. Excusat se, quòd Bruti litteris non responderit: hortatur ad libertatem recuperandam: sua studia, officiaq. pollicetur.

M. Cicero s. d. D. Bruto imp. 5

Lupus Rutiliorum cognomẽ.

L V P V S, *familiaris noster, cum à te uenisset, cumq. Romæ quosdam dies commoraretur; ego eram in ijs locis, in quibus maxime me tuto esse arbitrabar. eo factum est, ut ad te Lupus sine meis litteris rediret, cum tamen curasset tuas ad me perferendas. Romam autem ueni ad* V. *id. Dec. nec habui quidquam antiquius, quàm ut Pansam statim conuenirem: ex quo ea de te cognoui, quæ maxime optabam. Quare hortatione tu quidem non eges, si ne illa quidem in re, quæ à te gesta est post hominum memoriam maxima, hortatorem desiderasti. illud tamen breuiter significandum uidetur, populum R. omnia à te expectare, atque in te aliquando recuperandæ libertatis omnem spem ponere. Tu, si dies, noctesq. memineris, quod te facere certo scio, quantam*

consulem designatum.

in Cæsare occidendo.

rem gesseris; non obliuiscere profecto, quantæ tibi etiam nunc gerendæ sint. si enim istē prouinciam nactus erit; cui quidem ego semper amicus fui ante, quàm illum intellexi non modo aperte, sed etiam libenter cum rep. bellum gerere: spem reliquā nullam uideo salutis. Quamobrem te obsecro iisdem precibus, quibus senatus populusq. R. ut in perpetuum remp. dominatu regio liberes: ut principiis consentiant exitus. tuum est hoc munus, tuæ partes: à te hoc ciuitas, uel omnes potius gentes non expectant solum, sed etiam postulant. Quanquam, cum hortatione nō egeas, ut supra scripsi, non utar ea pluribus uerbis: faciam illud, quod meum est, ut tibi omnia mea officia, studia, curas, cogitationes pollicear, quæ ad tuam laudem, & gloriam pertinebunt. quamobrem uelim tibi ita persuadeas, me tum reip. caussa, quæ mihi uita mea carior est, tum quòd tibi ipsi faueam, tuamq. dignitatem amplificari uelim, tuis optimis consiliis, amplitudini, gloriæ nullo loco defuturum. Vale.

Antonius, qui Bruto prouinciam conabatur eripere.

Antonio tuæ prouinciæ finibus excludendo. in quo sita uidetur salus reip.

quæ spectare scio ad communem libertatē.

ARG. Suam dignitatem Brutus commendauerat. respondet Cicero, sibi eam etiam atque etiam curæ fore: idq. iam in senatu declaratum.

M. Cicero s. d. D. Bruto imp. 6

LVPVS *noster cum Romam sexto die Mutina uenisset, postridie me mane conuenit, tuaq. mihi mandata diligentissime exposuit, & litteras reddidit. Quòd mihi tuam dignitatem commendas:*

mendas: eodem tempore existimo te mihi meam dignitatem commendare: quam mehercule non habeo tua cariorem. quare mihi gratissimum facies, si exploratum habebis, tuis laudibus nullo loco nec consilium, nec studium meum defuturum. Cum tribũni pl. edixissent, senatus adesset ad XIII. *kal. Ian. haberentq. in animo de præsidio consulum des. referre: quanquam statueram in senatum ante kal. Ian. non uenire; tamen, cum eo die ipso edictum tuum propositum esset, nefas esse duxi, aut ita haberi senatum, ut de tuis diuinis in remp. meritis sileretur; quod factum esset, nisi ego uenissem; aut, etiam si quid honorifice de te diceretur, me non-adesse. itaque in senatum ueni mane. quod cum esset animaduersum, frequentissimi senatores conuenerunt. quæ de te in senatu egerim, quæ in cõncione maxima dixerim, aliorum te litteris malo cognoscere. illud tibi persuadeas uelim, me omnia, quæ ad tuam dignitatem augendam pertinebunt, quæ est per se amplissima, summo semper studio suscepturum, & defensurum. quod quãquam intelligo me cum multis esse facturum: tamen appetam huius rei principatum. Vale.*

Gell.l.14.c.7.

id est, antequã consulatum iniuissent Hirtius & Pansa.

primum in senatu, deinde ad populum.

ARG. Hortatur Brutum, ne in salute populi R. conseruanda senatus auctoritatem expectet, sed uoluntatem senatus pro auctoritate habeat.

M. Cicero s. d. D. Bruto imp. 7

CVM *adhibuisset domi meæ Lupus me, & Libo-*

Libonem, & Seruium, consobrinum tuum; quæ mea fuerit sententia, cognosse te ex C. Seio arbitror; qui nostro sermoni interfuit. reliqua, quàquam statim Seium Græceius est subsecutus, tamé ex Græceio poteris cognoscere. Caput autem est hoc, quod te diligentissime percipere, & meminisse uelim, ut ne in libertate, & salute populi R. conseruanda auctoritatem senatus expectes nondum liberi: ne & tuum factum condemnes; (nullo enim publico consilio remp. liberasti: quo est etiam res illa maior, & clarior) & adolescentem, uel puerum potius Cæsarem iudices temere fecisse, qui tantam caussam publicam priuato consilio susceperit; denique homines rusticos, sed fortissimos uiros, ciuesq. optimos, dementes fuisse iudices, primum milites ueteranos, commilitones tuos, deinde legionem Martiam, legionem quartam, quæ suum consulem hostem iudicauerunt, seq. ad salutem reip. defendendam contulerunt. uoluntas senatus pro auctoritate haberi debet, cum auctoritas impeditur metu. postremo suscepta tibi caussa iam bis est; ut non sit integrum; primum idibus Mart. deinde proxime, exercitu nouo, & copijs cõparatis. quamobrem ad omnia ita paratus, atque animatus esse debes, non, ut nihil facias, nisi iussus, sed ut ea geras, quæ ab omnibus summa cum admiratione laudentur. Vale.

Scriboniæ gentis.

superlata, percipere primum, deinde meminisse.

annum ætatis agentem XIX. Velleius l.2. Tacitus lib.13. & ep.28. lib.10.

uide Philipp. 3

Octauiano se tradiderunt. Velleius l.2.

cum tyrannum priuato consilio occidisti.

ARG. Scribit de legatis ad Antonium de pace misis, quæq. sit omnium de Bruto expectatio, consensioq. ad libertatem recuperandam.

M. Cicero s. d. D. Bruto imp. 8

pro, Paulla, ut olla pro aulla. uide ep.7.l.8.

legati ad Antonium iuerant Philippus, & Piso. uide ep.4.l.12. & Philip. 6.

rege enim interfecto, regios nutus intuemur, ait ep.1.l.12.

nondum Pansa, eius collega, ad Mutinam peruenerat.

Eo tempore Pölla tua misit, ut ad te, si quid uellem, darem litterarum, cum, quid scriberem, non habebam. omnia enim erant suspensa propter expectationem legatorum: qui quid egissent, nihil dum nuntiabatur. hæc tamen scribenda existimaui: primum, senatū populumq. R. de te laborare non solum salutis suæ caussa, sed etiam dignitatis tuæ. admirabilis est enim quædam tui nominis caritas, amorq. in te singularis omnium ciuium. ita enim sperant, atque confidunt, ut antea rege, sic hoc tempore régno te remp. liberaturum. Romæ delectus habetur, totaq. Italia: si hic delectus appellandus est, cum ultro se offerunt omnes: tantus ardor animos hominum occupauit desiderio libertatis, odioq. diutinæ seruitutis. De reliquis rebus à te iam expectare litteras debemus, quid ipse agas, quid noster Hirtiūs, quid Cæsar meus: quos spero breui tempore societate uictoriæ tecum copulatos fore. Reliquum est, ut de me id scribam, quod te ex tuorum litteris & spero, et malo cognoscere; me neque deesse ulla in re, neque unquam defuturū dignitati tuæ. Fac ualeas.

ARG. Rogat Ciceronem, prospiciat, ne, utroque consule ad Mutinam occiso, hostes reip. conualescant: monetq., quid agendum.

D. Brutus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

D. Brutus s.d. M. Ciceroni. 9

Pansa amisso, quantum detrimenti resp. acceperit, non te præterit. nunc auctoritate, & prudentia tua prospicias oportet, ne inimici nostri, consulibus sublatis, sperent se conualescere posse. ego, ne consistere possit in Italia Antonius, dabo operam. sequar eum confestim. utrunque me præstaturum spero, ne aut Ventidius elabatur, aut Antonius in Italia moretur. in primis rogo te, ad hominem uentosissimum Lepidum mittas, ne nobis bellum redintegrare possit, Antonio sibi coniuncto. Nam de Pollione Asinio, puto te perspicere, quid sit facturus. multæ, & bonæ, & firmæ sunt legiones Lepidi, et Asinij. Neque hæc iccirco tibi scribo, quòd te non eadem animaduertere sciam, sed quòd mihi persuasissimum est, Lepidum recte facturū nunquam; si forte uobis id de hoc dubium est. Plancum quoque confirmetis, oro: quem spero, pulso Antonio, reip. non defuturum. Si se alpes Antonius traiecerit, constitui præsidium in alpibus collocare, & te de omni re facere certiorem. IIII. kal. Maij, ex castris, Rhegij.

Hirtium nō nominat: quòd in Pansa prudentia maior.

elapsus tamen est cum tribus legionibus, seq. cum Antonio coniunxit. ep. 33. & 34. l. 10. & sequenti huius libri.

ARG. Queritur de quorundam maleuolentia: & reip. periculum exponit.

D. Brutus s.d. M. Ciceroni. 10

Non mihi remp. plus debere arbitror, quā me tibi. gratiorem me esse in te posse, quàm isti peruersi sint in me, exploratum habes: si tamen hæc

quæ tamen mihi maxime debet, ob tyrannū à me cæsum.

hæc temporis uideantur dici caussa, malle me tuum iudicium, quàm ex altera parte omnium istorum. tu enim à certo sensu, & uero iudicas de nobis: quod isti ne faciant, summa maleuolentia, & liuore impediuntur. interpellent me, quo minus honoratus sim; dum ne interpellent, quo minus resp. à me commode administrari possit. quæ quanto sit in periculo, quàm potero breuissime exponam. Primum omnium, quantam perturbationem rerum urbanarum afferat obitus consulũm, quãtamq. cupiditatem hominibus iniiciat uacuitas, non te fugit. Satis me multa scripsisse, quæ litteris commendari possint, arbitror. scio enim, cui scribam. Reuertor nunc ad Antonium: qui ex fuga cum paruulam manum peditum haberet inermium, ergastula soluendo, omneq. genus hominum arripiendo, satis magnum numerum uidetur effecisse. huc accessit manus Ventidii: quæ, trans Apenninum itinere facto difficillimo, ad Vada peruenit, atque se ibi cum Antonio coniunxit. est numerus ueteranorum, & armatorum satis frequens cũ Ventidio. consilia Antonii hæc sint necesse est; aut ad Lepidum ut se conferat, si recipitur; aut Apennino, alpibusq. se teneat, & decursionibus per equites, quos habet multos, uastet ea loca, in quæ incurrerit; aut rursus se in Etruriam referat; quòd ea pars Italiæ sine exercitu est. quòd si me Cæsar audisset, atque Apenninum transisset:

qui non errat, sed, quale quidque est, tale iudicat.

Hirtii, & Pansæ.

suspicionem suam de Octauiano significat: qui cõsulatum petiit, non adeptus patriæ bellum intulit.

ep. 13. 33. & 34. lib. 10.

ep. 15. & 33. l. 10

sisset: in tantas angustias Antonium compulissem, ut inopia potius, quàm ferro, conficeretur. sed neque Cæsari imperari potest: nec Cæsar exercitui suo. quod utrunque pessimum est. Cum hæc talia sint: quo minus, quod ad me pertinebit, homines interpellent, ut supra scripsi, non impedio: hæc quemadmodum explicari possint, aut, à te cum explicabuntur, ne impediantur, timeo. alere iam milites non possum. cum ad remp. liberandam accessi, HS mihi fuit pecuniæ CD *amplius. tantum abest, ut meæ rei familiaris liberum sit quidquam, ut meos iam omnes amicos ære alieno obstrinxerim. septenum numerum legionum alo; qua difficultate, tu arbitrare. non, si Varronis thesauros haberem, sustinere sumptum possem. Cum primum de Antonio exploratum habuero, faciam te certioré. Tu me amabis, ita, si hoc idem me in te facere senseris.* III. *non. Maij, ex castris, Dertona. Vale.*

expone, quadringẽties, hoc est, duodecies centena scutatorum millia.

locus corruptus.

colonia. Pli. l. 3. cap. 5.

ARG. Scribit de Antonij profectione ad Lepidum, & de dubia Planci fide, suoq. in remp. studio, atque constantia.

D. Brutus imp. cos. des. S. D. M. Ciceroni. II

EODEM *exemplo litteræ à te mihi redditæ sunt, quo pueri mei attulerunt. Tantum me tibi debere existimo, quantum persoluere difficile est. Scripsi tibi, quæ hic gererentur. in itinere est Antonius: ad Lepidum proficiscitur: ne de Planco*

qui-

quidem spem adhuc abiecit, ut ex libellis eius animaduerti, qui in me inciderunt: in quibus, quos ad Asinium, quos ad Lepidum, quos ad Plancũ mitteret, scribebat. ego tamen non habui ambiguum, & statim ad Plancum misi, & biduo ab Allobrogibus, & totius Galliæ legatos expecto; quos confirmatos domum remittam. Tu, quæ istic opus erunt administrari, prospicies, ut ex tua uoluntate, reiq. pub. commodo fiant. maleuolentiæ hominum in me, si poteris, occurres: si non poteris, hoc te consolabere, quòd me de statu meo nullis contumelijs deterrere possunt. Pridie non. Maij ex castris, finibus Statiellensium.

ob amicitiæ recordationem. ep.33.lib.10.

cisalpinæ. nam trāsalpinæ præerat Plancus.

Plinius, & alii.

ARG. Queritur, bellum ab Antonio renouatum: & in eo Bruti culpam uidetur agnoscere.

M.Cic. s.d. D.Bruto imp.cos.des. 12

TRES *uno die à te accepi epistolas; unam breuem, quam Flacco Volumnio dederas; duas pleniores, quarum alteram tabellarius T. Vibij attulit, alteram ad me misit Lupus. Ex tuis litteris, & ex Græceij oratione non modo non restinctum bellum, sed etiam inflammatum uidetur. non dubito autem pro tua singulari prudentia, quin perspicias, si aliquid firmitatis nactus sit Antonius, omnia illa tua præclara in remp. merita ad nihilum esse uentura. ita enim Romã erat nuntiatum, ita persuasum omnibus, cum paucis inermibus, perterritis metu, fracto animo fugisse Antonium. qui si ita se habet, ut, quem-*

duo præcipua nominauit 200. Cæsaris necem, & copias reip. caussa comparatas. accesſit postea uictoria Mutinensis.

quemadmodum audiebam de Graceio, confligi cum eo sine periculo non possit: non ille mihi fugisse à Mutina uidetur, sed locum belli gerendi mutasse. itaque homines alij facti sunt. non nulli etiam queruntur, quòd persecuti non sitis. opprimi potuisse, si celeritas adhibita esset, existimant. omnino EST *hoc populi, maximeq. nostri, in eo potissimum abuti libertate, per quê eam consecutus sit. sed tamen prouidendum est, ne quæ iusta querela esse possit. res sic se habet. is bellum confecerit, qui Antonium oppresserit. hoc quam habeat uim, te existimare malo, quàm me apertius scribere. Vale.*

id est in eum liberrime loqui.

ijsdem uerbis & Plancũ hortatus est, Bruti collegam, ep. 13.19. & 20. lib.10.

ARG. Excusat tarditatem suam in Antonio persequendo: &, quo res in statu sit, exponit.

D. Brutus imp. cos. des. S. D. M. Ciceroni. 13

IAM *non ago tibi gratias. cui enim re uix referre possum, huic uerbis non patitur res satisfieri. Attendere te uolo, quæ in manibus sunt. qua enim prudentia es, nihil te fugiet, si meas litteras diligenter legeris. Sequi confestim Antonium his de caussis, Cicero, non potui. eram sine equitibus, sine iumentis: Hirtium perijsse nesciebam: Cæsari non crédebam prius, quàm conuenissem, & collocutus essem. hic dies hoc modo abijt. postridie mane à Pansa sum accersitus Bononiam. cum in itinere essem, nuntiatum mihi est, eum mortuum esse. recurri ad meas copio-*

cur crederet eius filio, quem occiderat?

quò ex pugna fugerat. Appianus, Dio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

las. ſic enim uere eas appellare poſſum. ſunt extenuatiſſimæ, & inopia omnium rerum peſſime acceptæ. biduo me Antonius anteceſſit, itinere multo maiore fugiens, quàm ego ſequens. ille enim ijt paſſim, ego ordinatim. quacunque iuit,
ſupra, ep. 10. *ergaſtula ſoluit, homines arripuit: conſtitit nuſquam prius, quàm ad Vada uenit: quem locum*
Pli.lib.3.c.5. *uolo tibi eſſe notum. iácet inter Apenninum, & alpes, impeditiſſimus ad iter faciendum. cum abeſſem ab eo millia paſſuum triginta, & ſe iam Ventidio coniunxiſſet; concio eius ad me eſt allata; in qua petere cœpit à militibus, ut ſe trans alpes ſequerentur: ſibi cum M. Lepido conueni-*
tres erant Ventidij legiones. ep.33. & 34. lib. 10. *re. ſucclamatum eſt, & frequenter à militibus Ventidianis, (nam ſuos ualdequam paucos habet) ſibi aut in Italia pereundum eſſe, aut uincendum. etiam orare cœperunt, ut Pollentiam iter facerent. cum ſuſtinere eos non poſſet, in poſterum diem iter ſuum contulit. hac re mihi nun*
Pli.l.3.cap.5. *tiata, ſtatim quinque cohortes Pollentiam præmiſi, meumq. iter eò contuli. hora ante præſi-*
is, de quo Philip. xi. *dium meum Pollentiam uenit, quàm Trebellius cum equitibus. ſanequam ſum gauiſus: in hoc enim uictoriam puto conſiſtere. in ſpem uenerant,*
ep.15. lib.10. *quòd neque Planci quattuor legiones omnibus ſuis copijs pares arbitrabantur; neque ex Italia tam celeriter exercitum traijci poſſe credebant. quos ipſi adhuc ſatis arroganter Allobroges, equitatusq. omnis, qui eò præmiſſus erat à nobis,*

ſu-

ſuſtinebant; noſtroq́. aduentu ſuſtineri facilius poſſe confidimus. tamen, ſi quo etiam caſu Iſaram ſe traiecerint; ne quid detrimenti reip. iniungant, ſumma à nobis dabitur opera. Vos magnum animum, optimamq́. ſpem de ſumma rep. habere uolumus; cum & nos, & exercitus noſtros, ſingulari concordia coniunctos, ad omnia pro uobis uideatis paratos. ſed tamen nihil de diligentia remittere debetis, dareq́. operam, ut quamparatiſſimi ab exercitu, reliquisq́. rebus pro ueſtra ſalute contra ſceleratiſſimam conſpirationem hoſtium confligamus. qui quidem eas copias, quas diu ſimulatione reip. comparabant, ſubito ad patriæ periculum conuerterunt.

ARG. Ad Bruti litteras reſpondet, de Octauiano ornando, de legionibus ad Brutum perducendis, de pecunia, alijsq́. rebus.

M. Cicero s.d. D. Bruto imp. 14

MIRABILITER, *mi Brute, lætor, mea conſilia, meaſq́. ſententias à te probari de decemuiris, de adornando adoleſcente. ſed quid refert? mihi crede, homini non glorioſo, plane iam Brute frigeo.* ὄργανον *enim erat meum ſenatus: id iam eſt diſſolutum. tantam ſpem attulerat exploratæ uictoriæ tua præclara Mutinæ eruptio, fuga Antonij conciſo exercitu; ut omnium animi relaxati ſint; meæq́. illæ uehementes contentiones tanquã* σκιαμαχίαι *eſſe uideantur. Sed ut ad rem redeam: legionem Martiam,*

ut Octauianus inter decemuiros eſſet.

uideo ſcriptum eſſe in antiquis libris, Mutinæ.

Schiamachias

& quartam negant, qui illas norunt, ulla conditione ad te posse perduci. Pecuniæ, quam desideras, ratio potest haberi, eaq. habebitur. De Bruto accersendo, Cæsareq. ad Italiæ præsidium tenendo, ualde tibi assentior: sed, ut scribis, habes obtrectatores: quos equidem facillime sustineo; sed impediunt tamen. Ex Africa legiones expectantur: sed bellum istic renatum homines mirantur. nihil tam præter spem unquam. nam, die tuo natali uictoria nuntiata, in multa sæcula uidebamus remp. liberatam. noui timores retexunt superiora. scripsisti autem ad me ijs, quas idib. Maij dedisti, modo te accepisse à Planco litteras, non recipi à Lepido Antonium. id si ita est, omnia faciliora: sin aliter, magnum negotium: cuius exitum ne extimescam, tuæ partes sunt. ego plus, quàm feci, facere nõ possum. te tamen, id quod spero, omnium maximum, et clarissimum uidere cupio. Vale.

M. Bruto, qui cum Cassio mare transierat.

ueteranæ.

ep. 24. lib. 10. & 26. huius lib.

uide ep. ad M. Brutum, cuius initium est, Messallam.

infra, ep. 21.

ARG. Laudat officium & diligentiam Bruti: uoluptatẽ, lætitiamq. omnium significat ex Bruti Planciq. coniunctione: eumq. hortatur, ut in tuenda rep. se ipsum uincat.

M. Cicero s. d. D. Bruto imp. 15

ETSI mihi tuæ litteræ iucundissimæ sunt: tamen iucundius fuit, quòd in summa occupatione tua Planco collegæ mandasti, ut te mihi per litteras excusaret. quod fecit ille diligenter. mihi autem nihil amabilius officio tuo, & diligentia. Coniunctio tua cum collega, concordiaq. uestra,

quia consules erant designati in proximum annum.

uestra, quæ litteris communibus declarata est, senatui, populoq. R. gratissima accidit. Quod superest, perge mi Brute, & iam non cum alijs, sed tecum ipse certa. Plura scribere non debeo, præsertim ad te, quo magistro breuitatis uti cogito. Litteras tuas uehementer expecto, & quidem tales, quales maxime opto.

quę oppressum Antonium significent.

ARG. Commendat Lamiam, equitem R. in petitione præturæ.

M. Cicero s. d. D. Bruto imp. 16

PERMAGNI *interest, quo tibi hæc tempore epistola reddita sit; utrum, cum solicitudinis aliquid haberes; an, cum ab omni molestia uacuus esses. itaque ei præcepi, quem ad te misi, ut tempus obseruaret epistolæ tibi reddendæ. nam quemadmodum coram, qui ad nos intempestiue adeunt, molesti sæpe sunt: sic epistolæ offendunt, non loco redditæ. si autem, ut spero, nihil te perturbat, nihil impedit; & ille, cui mandaui, satis scite, & commode tempus ad te cepit adeundi: confido me, quod uelim, à te facile impetraturum. L. Lamia præturam petit. hoc ego utor uno omnium plurimum. magna uetustas, magna consuetudo intercedit: quodq. plurimum ualet, nihil mihi eius est familiaritate iucundius. magno præterea beneficio eius, magnoq. merito sum obligatus. nam Clodianis temporibus, cum equestris ordinis princeps esset, proq. mea salute acerrime propugnaret, à Gabi-*

alieno tempore: ut illud, desipere in loco, sapientia est.

nio cos. relegatus est: quod ante id tempus ciui Romano Romæ contigit nemini. hoc cum populus R. meminerit, me ipsum non meminisse turpissimum est. quapropter persuade tibi, mi Brute, me petere præturam. quanquam enim Lamia summo splendore, summa gratia est, usus magnificentissimo munere ædilicio: tamen, quasi ea ita non essent, ego suscepi totum negotium. nunc, si me tanti facis, quanti certe facis; quando equitum centurias tenes, in quibus regnas, mitte ad Lupum nostrum, ut is nobis eas centurias conficiat. Non tenebo te pluribus: ponam in extremo, quod sentio. nihil est Brute, cum omnia à te expectem, quod mihi gratius facere possis. Vale.

in oratione pro Sextio, & pro domo, & hic, ep. 29. lib. 12.

munus enim ædiles populo dabant.

prætores enim centuriatis comitiis creabantur.

ARG. Commendat eundem Lamiam.

M. Cicero s. d. D. Bruto imp. 17

LAMIA *uno omnium familiarissime utor. magna eius in me non dico officia, sed merita, eaq. sunt populo R. notissima. is, magnificentissimo munere ædilitatis perfunctus, petit præturam: omnesq. intelligunt, nec dignitatem ei deesse, nec gratiam. sed is ambitus extare uidetur, ut ego omnia pertimescam, totamq. petitionem Lamiæ mihi sustinendam putem. in ea re quantum me possis adiuuare, facile perspicio: nec uero, quantum mea caussa uelis, dubito. uelim igitur, mi Brute, tibi persuadeas, nihil me maiore studio à te petere, nihil te mihi gratius facere posse,*

ep. 29. lib. 12.

quæ, biennio interiecto, æditatem consequebatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

posse, quàm si omnibus tuis opibus, omni studio Lamiam in petitione iuueris. quod ut facias, uehementer te rogo. Vale.

pro eo quantum ualebis.

ARG. Reprehendit in Bruto non nullam timoris significationem.

M. Cicero s.d. D. Bruto imp. 18

ep.30.lib.10.

ETSI *ex mandatis, quæ Galbæ, Volumnioq. ad senatum dedisti, quid timendum, suspicandumq. putares, suspicabamur: tamen timidiora mandata uidebantur, quàm erat dignum tua, populiq. R. uictoria. senatus autem, mi Brute, fortis est, & habet fortes duces. itaque moleste ferebat, se à te, quem omnium, quicunque fuissent, fortissimum iudicaret, timidum, atque ignauum iudicari. etenim cum, te incluso, spem maximam omnes habuissent in tua uirtute, florente Antonio; quis erat, qui quidquã timeret, profligato illo, te liberato? Nec uero Lepidum timebamus. quis enim esset, qui illum tam furiosum arbitraretur, ut, qui in maximo bello pacem uelle se dixisset, is in optatissima pace bellum reip. indiceret? Nec dubito, quin tu plus prouideas. sed tamen, tam recenti gratulatione, quam tuo nomine ad omnia deorum templa fecimus, renouatio timoris magnam molestiam afferebat. Quare uelim equidem, id quod spero, ut plane abiectus, & fractus sit Antonius: sin aliquid uirium forte collegerit; sentiet, nec senatui consilium, nec populo R. uirtutem*

Mutinensi.

uide ep.27. lib. 10.& 8. lib.12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

deesse, nec reip. te uiuo, imperatorem. XIIII. *kal. Iun. Vale.*

ARG. Timere se scribit reip. uicem: & Vicetinos commendat.

D. Brutus s. d. M. Ciceroni. 19

AD *senatum quas litteras misi, uelim prius perlegas; &, si qua tibi uidebuntur, commutes. necessario me scripsisse, ipse animaduertes. nam cum putarem quartam & Martiam legiones mecum futuras, ut Druso, Paulloq. placuerat, uobis assentientibus; minus de reliquis rebus laborandum existimaui. nunc uero cum sim cum tironibus egentissimis; ualde & meam, & uestram uicem timeam necesse est. Vicetini me, & M. Brutum præcipue obseruant. his ne quam patiare iniuriam fieri in senatu uernarum caussa, à te peto. caussam habent optimam, officium in remp. summum, genus hominum aduersariorum seditiosum, & inertissimum.* XII. *kal. Iun. Vercellis.*

supra, ep. 14.

reliquo senatu.

quas à uobis non impetrabam. sic in antiquis monumentis.

libri ueteres, rep.

ARG. Timere se ait Ciceronis caussa: eumq. monet, ut ueteranorum animos sibi conciliet.

D. Brutus imp. s. d. M. Ciceroni. 20

QVOD *pro me non facio, id pro te facere meus in te amor, tuaq. officia cogunt, ut timeam. sæpe enim mihi cum esset dictum, neque à me contemptum, nouissime Labeo Segulius, homo sui simillimus, narrauit mihi, apud Cæsarem se fuisse, multumq. sermonem de te habitum esse:*

se: ipsum Cæsarem nihil sane de te questum, nisi dictum, quòd diceret te dixisse laudandum adolescentem, ornandum, tollendum; se non esse commissurum, ut tolli possit. hoc ego Labeonem credo illi retulisse, aut finxisse dictum, non ab adolescente prolatum. Veteranos uero pessime loqui, uolebat Labeo me credere, & tibi ab ijs instare periculum, maximeq. indignari, quòd in Xuiris neque Cæsar, neque ego habiti essemus, atque omnia ad uestrum arbitrium essent collata. Hæc cum audissem, & iam in itinere essem, committendum non putaui, prius ut alpes transgrederer, quàm, quid istic ageretur, scirem. nam de tuo periculo, crede mihi, iactatione uerborum, & denuntiatione periculi sperare eos, te perterrefacto, adolescente impulso, posse magna consequi præmia; & totam istam cantilenam ex hoc pendere, ut quamplurimum lucri faciant. neque tamen non te cautum esse uolo, & insidias uitantem. nihil enim tua mihi uita potest esse iucundius, neque carius. illud uide, ne, timendo, magis timere cogare: &, quibus rebus potest occurri ueteranis, occurras: primum, quod desiderant de Xuiris, facias: deinde de præmijs, si tibi uidetur, agros militum eorum, qui cum Antonio ueterani fuerunt, his dandos censeas ab utrisque nostrum: de nummis, lente, ac ratione habita pecuniæ: senatum de ea re constituturum. quattuor legionibus ijs, quibus agros

gros

est enim ambigua significatio in uerbo, tollendum. Paterculus lib. 2.

ad agros ueteranis diuidundos.

ueteranos.

ut Octauianus in decemuiris sit.

me, & Octauiano.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

gros dandos censuistis, uideo facultatem fore ex agris Syllanis, & ágro Campano. æqualiter, aut sorte agros legionibus assignari puto oportere. Hæc me tibi scribere non prudentia mea hortatur, sed amor in te, & cupiditas otij; quod sine te consistere non potest. Ego, nisi ualde necesse fuerit, ex Italia non excedam. legiones ármo, paro: spero me non pessimum exercitum habiturum ad omnes casus, & impetus hominum. de exercitu, quem Pansa habuit, legionem mihi Cæsar non remittit. Ad has litteras statim mihi rescribe; tuorumq. aliquem mitte, si quid reconditum magis erit, meq. scire opus esse putaris. Vale. VII. kal. Iun. Eporædia.

cuius partem diuiserat Cæsar, pars publica remanserat, de qua ep.9.l.1 & ep.10.l.8.

ad Antonium persequẽdum.

ARG. Respondet proximæ superiori epistolæ.

M. Cicero s. D. D. Bruto imp. 21

Dii isti Segulio mále faciant, homini nequissimo omnium, qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt. quid? tu illum tecum solum, aut cum Cæsare, qui neminem prætermiserit, quicum loqui potuerit, cui non eadem ista dixerit? te tamen, mi Brute, sic amo, ut debeo, quòd istud, quidquid esset, nugarum me scire uoluisti: signũ enim magnum amoris dedisti. Nam quòd idem Segulius ait ueteranos queri, quòd tu & Cæsar in decemúiris non essetis: utiuam ne ego quidem essem: quid enim molestius? sed tamen, cum ego sensissem, de ijs, qui exercitus haberent, sententiam ferri oportere: ijdem illi, qui solent, reclamarunt:

sic locutus est, ep.xi. lib.5.

ideo creatis, ut agros militibus, post Mutinensem uictoriam, diuiderent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

marunt: itaque excepti etiam estis, me uehementer repugnante. quocirca Segulium negligamus, qui res nouas quærit: non quo ueterem comederit: nullam enim habuit: sed hanc ipsam recentem nouam deuorauit. Quod autem scribis, te, quod pro te ipso non facias, id pro me facere, ut de me timeas aliquid: omni te, uir optime, mihiq. carissime Brute, de me metu libero. ego enim, quæ prouideri poterunt, non fallar in ijs: quæ cautionem non habebunt, de ijs non ita ualde laboro. sim etenim impudens, si plus postulem, quàm homini à rerum natura tribui potest. Quod mihi præcipis, ut caueam, ne, timendo, magis timere cogar: & sapienter, & amicissime præcipis: sed uelim tibi persuadeas; cum te constet excellere hoc genere uirtutis, ut nũquam extimescas, nunquam perturbere, me huic tuæ uirtuti proxime accedere. quáobrem neque metuam quidquam, & cauebo omnia. sed uide, ne tua iam, mi Brute, culpa futura sit, si ego quidquam timeam. tuis enim opibus, & consulatu tuo, etiam si timidi essemus, tamen omnem timorem abijceremus; præsertim cum persuasum omnibus esset, mihiq. maxime, nos à te unice diligi. Consilijs tuis, quæ scribis, de quattuor legionibus, deq. agris asignandis ab utrisque uestrum, uehementer assentior. itaque, cum quidam de collegis nostris agrariam curationem ligurrirent, disturbaui rem, totamq. uobis integrá reser-

recenti hereditate acceptam.

supra, ep. 14.

cuius iam tempus appropinquabat.

supra, ep. 20.

de decemuiris.

reseruaui. si quid erit occultius, & , ut scribis, reconditum; meorum aliquem mittam, quo fidelius ad te litteræ perferantur. Vale. Pridie non. Iun.

ARG. Petit à Bruto, ut Appium Claudium, qui Antonij partes secutus erat, in ciuitate retineat.

M. Cicero s. d. D. Bruto imp. 22

CVM *Ap. Claudio C. F. summa mihi necessitudo est, multis eius officiis, & meis mutuis constituta. peto à te maiorem in modum, uel humanitatis tuæ, uel mea caussa, ut eum auctoritate tua, quæ plurimum ualet, conseruatum uelis. uolo te, cũ fortissimus uir cognitus sis, etiam clementissimum existimari. magno tibi erit ornamento, nobilissimum adolescentem beneficio tuo esse saluum. cuius quidem caussa hoc melior debet esse, quòd, pietate adductus, propter patris restitutionem se cum Antonio coniunxit. quare etsi minus uéram caussam habebis, tamen uel probabilem aliquam poteris inducere. nutus tuus potest hominem summo loco natum, summo ingenio, summa uirtute, officiosissimum præterea, & gratissimum, incolumem in ciuitate retinere. quod ut facias, ita à te peto, ut maiore studio, magis ue ex animo petere non possim. Vale.*

in Cæsaris nece, & Mutinensi eruptione.

id est æquam, ut alibi.

nobilissimi enim Claudij, non modo patricij, Pulchri, ac Nerones, sed plebeij etiam, Marcelli.

ARG. Hortatur Ciceronem ad bene sperandum.

D. Brutus s. d. M. Ciceroni. 23

NOS *hic ualemus recte; & , quo melius ualeamus, operam dabimus. Lepidus commode*

de

de nobis sentire uidetur. omni timore deposito, debemus libere reip. consulere. quòd si omnia essent aliena, tamen tribus tantis exercitibus, propriis reip. ualentibus, magnum animum habere debebas, quem & semper habuisti, & nũc, fortuna adiuuante, augere potes. Quæ tibi superioribus litteris mea manu scripsi, terrendi tui caussa homines loquuntur. si frænum momorderis; peream, si te omnes, quotquot sunt, conantem loqui ferre poterunt. Ego, tibi ut antea scripsi, dum mihi à te litteræ ueniant, in Italia morabor. Vale. VIII. *kal. Iun. Eporædia.*

Bruti, Planci, Octauiani.

De Segulio maxime ĩtelligit. supra, ep. 20.

ARG. Bruti epistola, si quid antea fuerat timoris, ademptum significat. addit, quid Bruto sit agendum, & de pecunia decreta.

M. Cicero s. d. D. Bruto. 24

NARRO *tibi: antea subirascebar breuitati tuarum litterarum: nunc mihi loquax esse ũideor. te igitur imitabor. Quàm multa quàm paucis: Te recte ualere, operamq. dare, ut quotidie melius: Lepidum commode sentire: tribus exercitibus quiduis nos oportere cõfidere. si timidus essem, tamen ista epistola mihi omnem metum abstersisses. sed, ut mones, frænum momordi. etenim, qui, te incluso, omnem spem habuerim in te; quid nunc putas? cupio iam ũigiliam meam, Brute, tibi tradere, sed ita, ut ne desim constantiæ meæ. Quod scribis, in Italia te moraturum, dum tibi litteræ meæ ueniant: si per hostem*

cum te uideam tam paucis tã multa complexi.

tralatio ab excubantibus mĩlitibus. nox autem in quattuor uigilias distributa.

hostem licet, non erraris. multa enim Romæ. sin aduentu tuo bellum confici potest: nihil sit antiquius. Pecunia, expeditissima quæ erat, tibi decreta est. Habes amantissimum Seruilium. nos non desumus. Vale. VIII. *id. Iun.*

Isaurici filium, consularem.

ARG. Scribit, se breuitatem in scribendo amare, Bruti exemplo: reip. spem in ipso, & in Planco esse: de M. Bruto nihil certi.

M. Cicero S. D. D. Bruto imp. 25

EXPECTANTI *mihi tuas quotidie litteras Lupus noster subito denuntiauit, ut ad te scriberem, si quid uellem. ego autem, etsi, quid scriberem, nō habebam; (acta enim ad te mitti sciebam: inanem autem sermonem litterarum tibi iniucundum esse audiebam) breuitatem secutus sum te magistro. scito igitur in te, & in collegā spem omnem esse. De Bruto autem nihil adhuc certi: quem ego, quemadmodum præcipis, priuatis litteris ad bellum commune uocare non desino. qui utinam iam adesset: intestinum urbis malum, quod est non mediocre, minus timeremus. Sed quid ago? non imitor* λακωνισμὸν *tuum. altera iam pagella procedit. uince, & uale.* XIIII. *kal. Quinct.*

L. Planco, supra, ep. 14.

erant enim qui Octauianū, interfectis Pansa & Hirtio, ad petitionem consulatus incitarēt. ep. 24. lib. 10.

ARG. Solicitus ob Antonij cum Lepido cōiunctionem, postulat, ut & legiones ad eum mittantur, & stipendium.

D. Brutus imp. S. D. M. Ciceroni. 26

IN *maximo meo dolore hoc solatio utor, quòd intelligunt homines, non sine caussa me timuisse ista, quæ acciderunt. Deliberent, utrum*

hæc cū ironia.

traijciant

traijciant legiones ex Africa, nec ne, & ex Sardinia: Brutum accersant, nec ne: mihi stipēdium dent, an non, decernant. ad senatum litteras misi. crede mihi, nisi ista omnia ita fiunt, quemadmodum scribo, magnum nos omnēs adituros periculum. rogo te, uidete, quibus hominibus negotium detis, qui ad me legiones adducant. & fide opus est, & celeritate. Vale. III. *non. Iun. ex castris.*

uerissimum augurium. nam, Nouembri proximo mēse inita inter Lepidum, Antoniū, Octauianum societate, & omnes, & omnia periere. Velleius, Dio, alii.

ARG. Questus erat Matius, se à Cicerone, ut libertatis inimicum, accusari. Cicero factum negat.

M. Cicero s. d. C. Matio. 27

doctissimum appellat Matiū ep. 15. lib. 7.

NONDVM *satis constitui, molestiæ ne plus, an uoluptatis attulerit mihi Trebatius noster, homo tum plenus officij, tum utriusque nostrum amantissimus. nam cum in Tusculanum uesperi uenissem; postridie ille ad me, nondum satis firmo corpore cum esset, mane uenit. quem cum obiurgarem, quòd parum ualetudini parceret: tum ille, nihil sibi fuisse longius, quàm ut me uideret. nunquidnam, inquam, noui? detulit ad me querelam tuam: de qua prius quàm respondeo, pauca præponam. Quantum memoria repetere præterita possum, nemo est mihi te amicus antiquior. sed* VETVSTAS *habet aliquid cōmune cum multis, amor non habet. dilexi te, quo die cognoui, meq. à te diligi iudicaui. tuus deinde discessus, isq. diuturnus, ambitio nostra, & uitæ dissimilitudo non est passa uoluntates nostras*

à uetustate.

à mutua beneuolentia.

ſtras conſuetudine conglutinari. tuum tamen erga me animum agnoui multis annis ante bellum ciuile, cum Cæſar eſſet in Gallia. quod ẽnim uehementer mihi utile eſſe putabas, nec inutile ipſi Cæſari, perfeciſti, ut ille me diligeret, coleret, haberet in ſuis. Multa prætereo, quæ temporibus illis inter nos familiarĩſſime dicta, ſcripta, communicata ſunt. grauiora enim ſunt conſecuta. Et initio belli ciuilis, cum Brundiſium uerſus ires ad Cæſarem, ueniſti ad me in Formianũ. primum, hoc ipſum quanti, præſertim temporibus illis? deinde, oblitum me putas conſilij, ſermonis, humanitatis tuæ? quibus rebus intereſſe memini Trebatium. Nec uero oblitus ſum litterarum tuarum, quas ad me miſiſti, cum Cæſari obuiam ueniſſem in agro, ut arbitror, Trebulano. Secutum illud tempus eſt, cum me ad Pompeium proficiſci ſiue pudor meus coegit, ſiue officium, ſiue fortuna. quod officium tuum, quod ſtudium uel in abſentẽ me, uel in præſentes meos defuit? quem porro omnes mei & mihi, & ſibi te amiciorem iudicauerunt? Vẽni Brundiſium: oblitum ne me putas, qua celeritate, ut primum audieris, ad me Tarento aduolaris? quæ tua fuerit aſſeſſio, oratio, confirmatio animi mei fracti communium miſeriarum metu? Tandem aliquando Romæ eſſe cœpimus: quid defuit noſtræ familiaritati? in maximis rebus, quonam modo me gererem aduerſus Cæſarem, uſus tuo conſilio ſum.

in

à beneficiis.

à familiaritate.

ab officio.

à conſtantia.

aliquando pœnituit. uide ad Att. lib. XI.

in reliquis officijs cui tu tribuisti, excepto Cæsare, præter me, ut domum uentitares, horasq. multas sæpe suauissimo sermone consumeres? tum, cum etiam, si meministi, ut hæc φιλοσοφούμενα scriberem, tu me impulisti. post Cæsaris reditũ quid tibi maiori curæ fuit, quàm ut essem ego illi quã familiarissimus? quod effeceras. Quorsum igitur hæc oratio longior, quàm putaram? quia sum admiratus, te, qui hæc nosse deberes, quidquam à me commissum, quod esset alienum nostra amicitia, credidisse. nam præter hæc, quæ commemoraui, quæ testata sunt, & illustria, habeo multa occultiora, quæ uix uerbis exequi possum. omnia me tua delectant, sed maxime maxima cum fides in amicitia, consilium, grauitas, constantia, tum lepos, humanitas, litteræ. quapropter redeo nunc ad querelam. Ego, te suffragium tulisse in illa lege, primum non credidi: deinde, si credidissem, nunquam id sine aliqua iusta caussa existimarem te fecisse. dignitas tua facit, ut animaduertatur, quidquid facias: maleuolentia autem hominum, ut non nulla durius, quàm à te facta sint, proferantur. ea si tu non audis; quid dicam, nescio; equidem, si quando audio, tam defendo, quàm me scio à te contra iniquos meos solere defendi. defensio autem est duplex. alia sunt quæ liquido negare soleam, ut de isto ipso suffragio: alia, quæ defendam à te pie fieri, & humane, ut de curatione ludorum. sed te, hominem

philosophumena

confectis ciuilibus bellis.

ad querelam responsio.

incommodum uertit in laudem.

ep.10.lib.10.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ep.15.lib.7.

doctissimum, non fugit, si Cæsar rex fuerit, quod mihi quidem uidetur, in utranque partem de tuo officiô disputari posse; uel in eam, qua ego uti soleo, laudandam esse fidem, & humanitatem tuá, qui amicum etiam mortuum diligas; uel in eam, qua non nulli utuntur, libertatem patriæ uitæ amici anteponendam. ex his sermonibus utinam essent delatæ ad te disputationes meæ. Illa uero duo, quæ maxima sunt laudum tuarum, quis aut libentius, quàm ego, commemorat, aut sæpius; te & non suscipiendi belli ciuilis grauissimum âuctorem fuisse, & moderandæ uictoriæ? in quo qui mihi non assentiretur, inueni neminé. Quare habeo gratiá Trebatio, familiari nostro, qui mihi dedit caussam harum litterarú. quibus nisi credideris; me omnis officij & humanitatis expertem iudicaris. quo nec mihi grauius quidquam potest esse, nec à te alienius. Vale.

qua fortasse & ipse Cicero utebatur.

sic ad Att. Existimatus est semper auctor otii.

quibus me tibi purgaui.

ARG. Excusatio Matij & pro se ipso, & contra calumniatores.

C. Matius s. D. M. Ciceroni. 28

M A G N A M *uoluptatem ex tuis litteris cepi, quòd, quam speraram, atque optaram, habere te de me opinionem cognoui. de qua etsi non dubitabam; tamen, quia maximi æstimabam, ut incorrupta maneret, laborabam. conscius autem mihi eram, nihil à me commissum esse, quod boni cuiusquam offenderet animum. eo minus credebam, plurimis, atque optimis artibus ornato tibi*

captat beneuolentiam à suo studio erga Ciceronem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

tibi temere quidquam persuaderi potuisse, præsertim in quem mea propensa, & perpetua fuisset, atque esset beneuolentia. quod quando, ut uolui, scio esse; respondebo criminibus, quibus tu pro me, ut par erat, tua singulari bonitate, & amicitia nostra sæpe restitisti. nota enim mihi sunt, quæ in me post Cæsaris mortem contulerint. Vitio mihi dant, quòd mortem hominis necessarij grauiter fero, atque eum, quem dilexi, perijsse indignor. aiunt enim patriam amicitiæ præponendam esse: perinde ac si iam uicerint, obitum eius reip. fuisse utilem. sed non agam astute. fateor me ad istum gradum sapientiæ non peruenisse. neque enim Cæsarem in dissensione ciuili sum secutus: sed amicum, quanquam rē offendebar, tamen non deserui: neque bellum unquam ciuile, aut etiam caussam dissensionis probaui; quam etiam nascentem extingui, summe studui. itaque, in uictoria hominis necessarij, neque honoris, neque pecuniæ dulcedine sum captus. quibus præmijs reliqui, minus apud eum, quàm ego, cum possent, immoderate sunt abusi. Atque etiam res familiaris mea, lége Cæsaris diminuta est: cuius beneficio plerique, qui Cæsaris morte lætantur, remanserunt in ciuitate. Ciuibus uictis ut parceretur, æque, ac pro mea salute, laboraui. Possum igitur, qui omnes uoluerim incolumes, eum, à quo id impetratum est, perijsse non indignari? cum præsertim ijdem homines

obiectio.

confutatio.

ciuili bello.

auctor fuit non suscipiendi belli ciuilis.

de qua lege lib. 3. comm. de bello ci.

auctor fuit moderandæ uictoriæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

illi & inuidiæ, & exitio fuerint. Plectêris ergo, inquiunt; quando factum nostrum improbare audes. ò superbiam inauditam, ălios in facinore gloriari, alijs ne dolere quidem impune licere. at hæc etiam seruis semper libera fuerunt, timerent, gauderent, dolerent suo potius, quàm alterius, arbitrio. quæ nunc, ut quidem isti dictitant, libertatis auctores metu nobis extorquere conantur. sed nihil agunt. nullius unquam periculi terroribus ab officio, aut ab humanitate desciscam. NVNQVAM *enim honestam mortem fugiendam, sæpe etiam appĕtendam putaui. Sed quid mihi succensent, si id opto, ut pœniteat eos sui facti? cupio enim Cæsaris mortem omnibus esse acerbam. at debeo pro ciuili parte remp. uelle saluam. id quidem me cupere, nisi & ante acta uita, & reliqua mea spes, tacente me, probat: dicendo uincere non postulo. quare maiorem in modum te rogo, ut rem potiorem oratione ducas: mihiq́., si sentis expedire recte fieri, credas nullam communionem cum improbis esse posse. an, quod adolescens præstiti, cum etiam errare cum ĕxcusatione possem; id nunc, ætate præcipitata, commutem, ac me ipse retexam? non faciam; neque, quod displiceat, committam, præterquam quòd hominis mihi coniunctissimi, ac uiri amplissimi doleo grauem casum. quòd si aliter essem animatus; nunquam, quod facerem, negarem; ne*

&

quòd nimium eos ornaret.

ex una parte Cæsaris percussores, ex altera se ipsum describit.

sic in tribus antiquis libris uideo scriptum esse, nō, ut aliis placet, oppetendam.

ætati aliquid conceditur.

& in peccando improbus, & in dissimulando timidus, ac uanus existimarer. At ludos, quos Cæsar is uictoriæ Cæsar adolescens fecit, curaui. At id ad priuatum officium, non ad statum reip. pertinebat. quod tamen munus & hominis amicissimi memoriæ, ac honoribus præstare etiam mortui debui; & optimæ spei adolescenti, ac dignissimo Cæsare, petenti negare non potui. Veni etiam consulis Antonij sæpe domum salutandi caussa: ad quem, qui me parum patriæ amantem esse existimant, rogandi quidem aliquid, aut auferendi caussa frequentes uentitasse reperies. Sed quæ hæc est arrogantia, quod Cæsar nunquam interpellauit, quin, quibus uellem, atque etiam quos ipse non diligebat, tamen ijs uterer; eos, qui mihi amicum eripuerunt, carpendo me, efficere conari, ne, quos uelim, diligam? sed non uereor, ne aut meæ uitæ modestia parum ualitura sit in posterum contra falsos rumores; aut etiam ijs, qui me non amant propter meam in Cæsarem constantiam, non malint mei, quàm sui similes amicos habere. mihi quidem si optata contingent: quod reliquum est uitæ, in otio Rhodi degam. sin casus aliquis interpellarit: ita ero Romæ, ut recte fieri semper cupiam. Trebatio nostro magnas gratias ago, quòd tuum erga me animum, simplicem, atque amicum, aperuit; & quòd eum, quem semper dilexi lubenter, quo magis iure colere, at-

obiectio.

confutatio.

à minori ad maius. Cæsar permisit, ut inimicis suis uterer: uos nõ permittitis, ut amem quos uelim?

quæ libera ciuitas erat. ep. 7. lib. 4.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

que obseruare deberem, fecit. Bene uale, & me dilige.

ARG. Profecturus in Græciam, suas res Oppio commendat, commemoratis ante beneficijs ab ipso acceptis.

M. Cicero s. d. M. Oppio. 29

DVBITANTI *mibi, quod scit Atticus noster, de hoc toto consilio profectionis, quòd in utranque partem in mentem multa ueniebant, magnum pondus accessit ad tollendam dubitationem iudicium, & consilium tuum. nam & scripsisti aperte, quid tibi uideretur: & Atticus ad me sermonem tuum pertulit. Semper iudicaui, in te & in capiendo consilio prudentiam summam esse, & in dando fidem; maximeq. sum expertus, cum initio ciuilis belli per litteras te consuluissem, quid mihi faciendum esse censeres, eundum ne ad Pompeium, an manendum in Italia. suasisti, ut consulerem dignitati meæ. ex quo, quid sentires, intellexi: & sum admiratus fidem tuam, & in consilio dando religionem; quòd, cum aliud malle amicissimum tuum putares, antiquius tibi officium meum, quàm illius uoluntas fuit. Equidem & ante hoc tempus te dilexi: & semper, me à te diligi, sensi: & cum abessem, atque in magnis periculis essem, & me absentem, & meos præsentes à te cultos, & defensos esse memini: & post meum reditum quàm familiariter mecum uixeris, quæq. ego de*

quē ipsum hac de re sæpe per litteras consuluit.

qui consilium dat, & prudens sit, & fidus.

C. Cæsarem, quem etiam secutus est in bello ciuili.

de te & senserim, & prædicarim, omnes, qui solent hæc animaduertere, testes habemus. Grauissimum uero iudicium de mea fide, & de constantia fecisti, cum post mortem Cæsaris totum te ad amicitiam meam contulisti. quod tuum iudicium nisi mea summa beneuolentia erga te, omnibusq. meritis comprobaro, ipse me hominem non putabo. Tu, mi Oppi, conseruabis amorem tuum, (etsi more magis hoc quidem scribo, quàm quo te admonendum putem) meaq. omnia tuebere: quæ tibi ne ignota essent, Attico mandaui. A me autem, cum paulum otij nacti erimus, uberiores litteras expectato. Da operam, ut ualeas. hoc mihi gratius facere nihil potes.

iudicasti, te à me fideliter & constanter esse amatum: quanquam ego Põpeium, tu Cæsarem secutus esses.

uide ep. 17. l. 12

CICERONIS EPISTOLARVM AD CASSIVM, ET ALIOS, LIBER XII.

ARGVMENTVM.

Queritur, tyranno occiso, tyrannidem tamen non esse sublatam: Cassiumq. hortatur, ut una cum M. Bruto, eius uxoris fratre, omni perturbatione remp. liberet.

M. Cicero s. d. C. Cassio.

FINEM nullum facio, mihi crede, Cassi de te, & de Bruto nostro, id est de tota rep. cogitandi; cuius omnis spes in uobis est, & in D. Bruto: quam quidem iam habeo ipse meliorem, rep. à Dolabella meo præclarissime gesta.

uide ep. 14. lib. 9.

manabat enim illud malum urbanum, et ita corroborabatur quotidie, ut ego quidem & urbi, & otio diffiderem urbano: sed ita compressum est, ut mihi uideamur omne iam ad tempus, ab illo duntaxat sordidissimo periculo, tuti futuri.

quod ab infima plebe bonis uiris impendebat.

reliqua magna sunt, & multa, sed posita omnia sunt in uobis: quanquam primum quidque explicemus. nam, ut adhuc quidem actum est, non regno, sed rege liberati uidemur. interfecto enim rege, regios omnes nutus tuemur:

quæ se facturũ, leuiter, & uix significauit.

neque uero id solum, sed etiam, quæ ipse ille, si uiueret, non faceret, ea nos, quasi cogitata ab illo, probamus. nec eius quidem rei finem uideo.

hæc omnia cũ faceret consul Antonius, in commentariis Cæsaris ab eo scripta fingebat.

tabulæ figuntur: immunitates dantur: pecuniæ maximæ describuntur: exules reducuntur:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

tur: S. C. *falſa referuntur: ut tantummodo odium illud hominis impuri, & ſeruitutis dolor depulſus eſſe uideatur: reſp. iacet in ijs perturbationibus, in quas eam ille coniecit. Hæc omnia uobis ſunt expedienda: nec hoc cogitandum, ſatis iam habere remp. à uobis. habet illa quidem tantum, quantum nunquam mihi in mentem uenit optare: ſed contenta non eſt; & pro magnitudine & animi, & beneficij ueſtri à uobis magna deſiderat. adhuc ulta ſuas iniurias eſt per uos interitu tyranni: nihil amplius: ornamenta uero ſua quæ recuperauit? an, quòd ei mortuo paret, quem uiuum ferre non poterat? cuius æra refigere debebamus, eius etiam chirographa defendimus? at enim ita decreuimus. fecimus id quidem temporibus cedentes, quæ ualent in rep. plurimum: ſed immoderate quidam, & ingrate noſtra facilitate abutuntur. Verum hæc propediem, & multa alia coram. interim uelim ſic tibi perſuadeas, mihi cum reip. quam ſemper habui cariſſimam, tum, amoris noſtri cauſſa, maximæ curæ eſſe tuam dignitatem. Da operam, ut ualeas.*

> continens pro contento. nam æreis tabulis leges incidebantur. uide librũ noſtrum de legibus.

ARG. Inuehitur in M. Antonij tyrannicam potentiam: & reip. ſtatum deſcribit.

M. Cicero s. d. C. Caſsio. 2

VEHEMENTER *lætor tibi probari ſententiam, & orationem meam. qua ſi ſæpius uti liceret; nihil eſſet negotij, libertatem, & remp. recu-*

> ſi liceret in ſenatu libere loqui. ep. 2. l. 10.

recuperare. sed homo amens, & perditus, multoq. nequior, quàm ille ipse, quem tu nequissimum occisum esse dixisti, cædis initium quærit: nullamq. aliam ob caussam me auctorem fuisse Cæsaris interficiendi criminatur, nisi ut in me ueterani incitentur. quod ego periculum non extimesco, modo facti uestri gloriam cum mea laude communicet. ita nec Pisoni, qui in eum primus inuectus est, nullo assentiente; nec mihi, qui idé tricesimo post die feci; nec P. Seruilio, qui me est consecutus, tuto in senatum uenire licet. cædem enim gladiator quærit, eiusq. initium ad XIII. kal. Oct. à me se facturum putauit. at quàm paratus uenerat, cum in uilla Metelli complures dies commentatus esset. quæ autem in lustris, & in uino commentatio potuit esse? itaque omnibus est uisus, ut ad te antea scripsi, suo more uomere, non dicere. Quare quòd scribis te confidere, auctoritate, & eloquentia nostra aliquid profici posse: non nihil, ut in tantis malis, est profectum. intelligit enim populus R. tres esse consulares, qui, quia, quæ de rep. bene senserint, libere locuti sunt, tuto in senatum uenire non possint. nec est præterea, quòd quidquam expectes. tuus enim necessarius affinitate noua delectatur: itaque iam non est studiosus ludorú; infinitoq. fratris tui plausu dirumpitur. alter item affinis nouis commentarijs Cæsaris delinitus est. Sed hæc tolerabilia: illud non ferendú, quòd est,

Philipp. 2.

cuius filia Calpurnia C. Cæsari nupserat.

Metelli Scipionis, qui fuerat socer Pompeii. ep.8.lib.8.

Philipp. 2.

me, Pisonem, Seruilium.

Lepidum intelligit: cuius filio filiam suam Antonius collocarat. Dio lib. 44.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

est, qui uestro anno consulem filium suum futurum putet, ob eamq. caussam se huic latroni deseruire præseferat. nam L. Cotta, familiaris meus, fatali quadam desperatione, ut ait, minus in senatum uenit. L. Cæsar, optimus, & fortissimus ciuis, ualetudine impeditur. Ser. Sulpicius, & summa auctoritate, & optime sentiens, non adest. reliquos, exceptis designatis, ignosce mihi si non numero consulares. Habes auctores consilij publici. qui numerus etiam bonis rebus exiguus esset: quid censes, perditis? quare spes est omnis in uobis. qui si iccirco abestis, ut sitis in tuto: ne in uobis quidem. sin aliquid dignum uestra gloria cogitatis: uelim, saluis nobis: sin id minus, res tamen publica per uos breui tempore ius suum recuperabit. Ego tuis neque desum, neque deero: qui siue ad me referent, siue non; mea tibi tamen beneuolentia, fidesq. præstabitur. Vale.

ep. 14. lib. 9.

Pansa, & Hirtio.

quorum consilio resp. geritur.

id est, ne ante uestrum aduentum opprimamur.

sic & Sigonii liber, & meus. alii tamen hoc delendum putarunt.

ARG. Et hic in Antonium, eiusq. sectam inuehitur.

M. Cicero s. d. C. Cassio. 3

AVGET *tuus amicus furorem in dies. primum in statua, quam posuit in Rostris, inscripsit,* PARENTI OPTIME MERITO: *ut non modo sicarij, sed iam etiam paricidæ iudicemini: quid dico, iudicemini? iudicemur potius: uestri enim pulcherrimi facti ille furiosus me principem dicit fuisse. utinam quidem fuissem: molestus nobis non esset. sed hoc uestrum fuit:*

Antonius.

Brutus & Cassius consilium suum de necando Cæsare cum Cicerone non communicarunt. Plut.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

fuit: quod quando præterijt; utinam haberem, quid darem uobis consilij. sed ne mihi quidem ipsi, reperio, quid faciundum sit. QVID *enim est, quod contra uim sine ui fieri possit? consilium autem omne hoc est illorum, ut mortem Cæsaris persequantur. itaque ante diem* VI. *non. Oct. productus in concionem à Cänutio, turpissime ille quidem discessit, sed tamen ea dixit de conseruatoribus patriæ, quæ dici deberent de proditoribus: de me quidem non dubitanter, quin omnia de meo consilio & uos fecissetis, & Canutius faceret. cetera cuiusmodi sint, ex hoc iudica, quòd legato tuo uiaticum eripuerunt. quid eos interpretari putas, cum hoc faciunt? ad hostem scilicet portari. ò rem miseram: dominum ferre non potuimus; conseruo seruimus. & tamen, me quidem fauente magis, quàm sperante, etiam nunc residet spes in üirtute tua. sed ubi sunt copiæ? de reliquo malo te ipsum loqui tecum, quàm dicta nostra cognoscere. Vale.*

tribuno pl. quē postea Octauianus occidit. Dio lib.48. Velleius lib.2. Suetonius in lib. de claris rhetoribus.

sæpe cognita, maxime uero cōtra Parthos. ep.10. lib.2. & ep.14. lib.15.

ARG. Varia complectitur hæc epistola, de Antonij nequitia, de senatu, de populo, de legatis ad Antonium missis, de ipso Casio.

M. Cicero s. d. C. Cassio. 4

VELLEM *idibus Mart. me ad cēnam inuitasses: reliquiarum nihil fuisset. nunc me reliquiæ uestræ exercent, & quidem præter ceteros me. quanquam egregios consules habemus, sed turpissimos consulares; senatum fortem, sed infimo*

ad Cæsarem occidendum: simul enim Antonium occidissemus. ep.8. lib. 10.

fimo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

ſimo quenque honore fortiſſimum; populo uero nihil fortius, nihil melius, Italiaq́. uniuerſa. nihil autem fœdius Philippô, & Piſone legatis, nihil flagitioſius: qui cum eſſent miſſi, ut Antonio ex ſenatus ſententia certas res renuntiarent, cum ille earum rerum nulli paruiſſet, ultro ab illo ad nos intolerabilia poſtulata retulerunt. itaque ad nos concurritur: factiq́. iam in re ſalūtari populares ſumus. Sed tu quid ageres, quid acturus, ubi denique eſſes, neſciebam. fama nuntiabat te eſſe in Syria: auctor erat nemo. Dê Bruto, quo propius eſt, eo firmiora uidentur eſſe, quæ nuntiantur. Dolabella ualde uituperabatur ab hominibus non inſulſis, quòd tibi tam cito ſuccederet, cum tu uix dum triginta dies in Syria fuiſſes. itaque conſtabat, eum recipi in Syriam non oportere. Summa laus & tua, & Bruti eſt, quòd exẽrcitum præter ſpem exiſtimamini comparaſſe. Scriberem plura, ſi rem, cauſſamq́. noſſem. nunc quæ ſcribo, ſcribo ex opinione hominum, atque fama. Tuas litteras auide expecto. Vale.

ep.8. lib.xi. & Philip.6.

alii enim in affligenda rep. populares, ut Clodius, Cæſar.

M. Bruto.

xvii.legiones eos habuiſſe, Velleius tradit.

ARG. M. Brutum laudat, ut ad eius imitationem Caſſium accendat. addit de bello, quod in Iatlia contra M. Antonium reſp. gerebat.

M. Cicero s. d. C. Caſsio. 5

HIEMEM *credo adhuc prohibuiſſe, quo minus de te certum haberemus, quid ageres, maximeq́. ubi eſſes. loquebantur omnes tamen, cre-*

do

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

do quòd uolebant, in Syria te esse, habere copias. id autem eo facilius credebatur, quia simile uero uidebatur. Brutus quidem noster egregiam laudem est consecutus. res enim tantas gessit, tamq. inopinatas, ut eæ cum per se gratæ essent, tum gratiores propter celeritatem. quòd si tu ea tenes, quæ putamus: magnis subsidijs fulta resp. est. à prima enim ora Græciæ usque ad Aegyptũ optimorum ciuium imperijs muniti erimus, & copijs. quanquam, nisi me fallebat, res sic se habebat, ut totius belli omne discrimen in D. Bruto positum uideretur: qui si, ut sperabamus, erupisset Mutina; nihil belli reliquum fore uidebatur. paruis omnino iam copijs obsidebatur; quòd magno præsidio Bononiam tenebat Antonius. erat autem Claternæ noster Hirtius, ad Forum Cornelium Cæsar, uterque cum firmo exercitu: magnasq. Romæ Pansa copias ex delectu Italiæ comparat. hiems adhuc rem geri prohibuerat. Hirtius nihil nisi cõnsiderate, ut mihi crebris litteris significat, acturus uidebatur. præter Bononiam, Rhegium Lepidi, Parmam, totam Galliam tenebamus studiosissimam reip. tuos etiam clientes transpadanos mirifice coniunctos cum caussa habebamus. erat firmissimus senatus, exceptis cõnsularibus: ex quibus unus L. Cæsar firmus est, & rectus. Ser. Sulpicij morte magnum præsidium amisimus. reliqui partim inertes, partim improbi. non nulli inuident eorum laudi,

Plut. in eius uita.

primam enim oram Græciæ Brutus tenebat.

ep. 8. l. xi.

ep. 33. lib. 10.

de Parmẽsium cæde ab Antonio facta, Philipp. 14.

ep. anteceděti.

de Sulpicii morte, Philipp. 8.

quos

quos in rep. probari uident. pópuli uero R. totiusq. Italiæ mira consensio est. Hæc erant fere, quæ tibi nota esse uellem. nunc autem opto, ut ab istis órientis partibus uirtutis tuæ lumen eluceat. Vale.

ep. antecedẽti.

unde sol terras illustrat, inde fac ut eluceat uirtus tua.

ARG. Strabonem commendat quasi aliud agens: & in Casio Brutoq. spem omnem reip. sitam esse dicit, si ad Mutinam res male geratur.

M. Cicero s. d. C. Casio. 6

QVI *status rerum fuerit tum, cum has litteras dedi, scire poteris ex C. Tidio Strabone, uiro bono, & optime de rep. sentiente. nam quid dicam, cupidissimo tui, qui, domo, & fortunis relictis, ad te potissimum profectus sit? itaque eum tibi ne commendo quidem. aduentus ipsius ad te satis eum commendabit. Tu uelim sic existimes, tibiq. persuadeas, omne perfugium bonorum in te, & Bruto esse positum, si, quod nolim, aduersi quid euenerit. res, cum hæc scribebam, erat in extremum deducta discrimen. Brutus enim Mutinæ uix iam sustinebat. qui si conseruatus erit; uicimus: sin; (quod dij omen auertant) omnis omnium cursus est ad uos. proinde fac tantum animum habeas, tantumq. apparatum, quanto opus est ad uniuersam remp. recuperandam. Vale.*

fortasse rectius, Titio. nam & Strabo Titiorum cognomẽ, ut infra, ep. 14. lib. 13. & Titiæ gentis mentio frequens, Tidiæ nulla.

ominis caussa mentionem uitat aduersæ fortunæ.

ARG. Significat sententiam à se in senatu dictam ex Casii dignitate, eamq. à se etiam in concione defensam.

M. Cicero s. d. C. Casio. 7

QVANTO *studio dignitatem tuam & in se-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18

senatu, & ad populum defenderim, ex tuis te malo, quàm ex me, cognoscere. quæ mea senten tia in senatu facile ualuisset, nisi Pansa uehemen ter obstitisset. ea sententia dicta, productus sum in concionem à tribuno pl. M. Seruilio. dixi de te quæ potui, tanta cõntentione, quantum forum est; tanto clamore, consensuq. populi, ut nihil unquam simile uiderim. id uelim mihi ignoscas, quòd inuita socrũ tua fecerim. mulier timida uerebatur, ne Pansæ animus offenderetur. in concione quidem Pansa dixit, matrem quoque tuá, & fratrem illam à me sententiam noluisse dici. sed me hæc non mouebant: alia malebam: fauebam & reip. cui semper faui, & dignitati, ac gloriæ tuæ. Quòd autem & in senatu pluribus uerbis disserui, & dixi in concione, in eo uelim fidem meam libẽres. promisi enim, & prope con firmaui, te non expectasse, nec expectaturum decreta nostra, sed te ipsum tuo more remp. defensurum. & quanquam nihil dum audieramus, nec ubi esses, nec quas copias haberes: tamen sic statuebam, omnes, quæ in istis partibus essent, opes, copiasq. tuas esse: per teq. Asiam prouin ciam confidebam iam reip. recuperatam. Tu fac in augenda gloria te ipsum ũincas. Vale.

Pansa consul.

concione, quibusdã placet.

Seruilia, M. Bruti matre, item Tertiæ, Casii uxoris. uide Suet. in Iulio.

id est, id uelim præstes, & re confirmes.

tecum certes, dixit. ep. 2. l. 4.

ARG. Lepidus uictum Antonium receperat: unaq. bellum administrabant. id queritur Cicero, & Casium ad liberandam remp. hortatur.

M. Cicero s. d. C. Casio. 8

nam & Lepidi uxor erat soror M. Bruti.

SCELVS *ãffinis tui Lepidi, summamq.*

leui-

leuitatem, & inconstantiam, ex actis, quæ ad te mitti certo scio, cognosse te arbitror. itaque nos, confecto bello, ut arbitrabamur, renouatum bellum gerimus: spemq. omnem in D. Bruto, & Planco habemus: si uerum quæris, in te, & in meo Bruto nõ solum ad præsens perfugium, si, quod nolim, aduersi quid acciderit, sed etiam ad confirmationem perpetuæ libertatis. Nos hic de Dolabella audiebamus, quæ uellemus: sed certos auctores non habebamus. te quidem magnũ hominem & præsenti iudicio, & reliqui temporis expectatione scito esse. hoc tibi proposito, fac ut ad summa contendas. nihil est tantum, quod non populus R. à te perfici, atque obtineri posse iudicet. Vale.

cum antea pacẽ se uelle dixisset. ep.18.lib. xi.infra,ep.10.

oppressum à te esse.

laudat simul & hortatur. quod faciendũ utrunque censet ep. 21.lib.15.

ARG. Scribit de bello propter Lepidi perfidiam renouato: Cassiumq. hortatur, ut in Italiam properet.

M. Cicero s. d. C. Cassio. 9

BREVITAS *tuarum litterarum me quoque breuiorem in scribendo facit: &, uere ut dicam, non satis occurrit, quod scribam. nostras enim res in actis perferri ad te certo scio: tuas autem ignoramus. tanquam enim clausa sit Asia, sic nihil perfertur ad nos, præter rumores de oppresso Dolabella, satis illos quidem constantes, sed adhuc sine auctore. Nos confectum bellum cum putaremus, repente à Lepido tuo in summam solicitudinem adducti sumus. itaque persuade tibi, maximam reip. spem in te, & in tuis*

ob affinitatem. ep.antecedenti, & sequenti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.3.5.18